

Mizan’ul Hikmet

3. Cilt

Muhammed Muhammedi REYŞEHİRİ

Çeviri: Kadri ÇELİK

Tatbik: Nuri DÖNMEZ

İçindekiler

[693. Bölüm](#)

[Hac](#)

[694. Bölüm](#)

[Haccın Felsefesi](#)

[695. Bölüm](#)

[Hacc’ın Fakirliği Ortadan Kaldırması](#)

[696. Bölüm](#)

[Haccın Günahları Temizlemesi](#)

[697. Bölüm](#)

[Haccın Kamil Olmasına Sebep Olan Şey](#)

[698. Bölüm](#)

[Haccı Terketmenin Akıbeti](#)

[699. Bölüm](#)

[Haccı Tatil Etmek](#)

[700. Bölüm](#)

[Yetmiş Haccdan Üstün Olan Şey](#)

[701. Bölüm](#)

[Gerçek Hacılar Azdır](#)

[702. Bölüm](#)

[Hacca Gidenin Edebi](#)

[703. Bölüm](#)

[Kendine Dikkat Edenlerin Adabı](#)

[704. Bölüm](#)

[İhram Giymenin Adabı](#)

[705. Bölüm](#)

[Hac Çeşitleri](#)

[706. Bölüm](#)

[Hac Yolunda Ölen Kimsenin Sevabı](#)

[707. Bölüm](#)

[Haremin Hürmeti](#)

[708. Bölüm](#)

[Hac Mevsiminde Gaip İmamın Hazır Oluşu](#)

[709. Bölüm](#)

[Hüccet](#)

[710. Bölüm](#)

[Allah’a Marifet İsnad Etmek](#)

[711. Bölüm](#)

[Kesin Hüccet Allah’a Mahsustur](#)

[712. Bölüm](#)

[Hüccet Sultanının Gücü](#)

[713. Bölüm](#)

[En Kesin ve Yetkin Huccet](#)

[714. Bölüm](#)

[Hadis Ravilerinin Huccet Oluşu](#)

[715. Bölüm](#)

[Huccet \(Çeşitli\)](#)

[716. Bölüm](#)

[Hadis](#)

[717. Bölüm](#)

[Muhaddis](#)

[718. Bölüm](#)

[Kırk Hadis Ezberleyen Kimsenin Sevabı](#)

[719. Bölüm](#)

[Hadis Anlamak](#)

[720. Bölüm](#)

[Rivayet Etmek ve Anlamak](#)

[721. Bölüm](#)

[Peygamber Hayattayken O'na Yalan Şeyler İsnad Edenlerin Çokluğu](#)

[722. Bölüm](#)

[Resulullah'a \(s.a.a\) Yalan Şeyler İsnad Etmekten Sakındırmak](#)

[723. Bölüm](#)

[Yalan Olduğu Belli Olmayan Bir Şeyi Yalanlamaktan Sakındırmak](#)

[724. Bölüm](#)

[Temel İlkeleri Açıklamak Bize, Detayını](#)

[Bulmak İse Size Kalmıştır](#)

[725. Bölüm](#)

[Hadisin Sıhhati ve Kur'an İle Uyumluluğu](#)

[726. Bölüm](#)

[Hadisin Sıhhati ve Fıtrat İle Uyuşması](#)

[727. Bölüm](#)

[Hadisin Sıhhati ve Hak İle Uyuşması](#)

[728. Bölüm](#)

[Hadisi Mana Açısından Nakletmenin Cevazı](#)

[729. Bölüm](#)

[Hadis Nakletmekte Riayet Edilmesi Gereken Şey](#)

[730. Bölüm](#)

[Bazı Hadislere Tahammülün Zorluğu](#)

[731. Bölüm](#)

[Kitap ve Sünnetin Kapsamlılığı](#)

[732. Bölüm](#)

[Bazı İlim ve Hükümleri Saklamanın Sebebi](#)

[733. Bölüm](#)

[Hadislerin İhtilaf Nedenleri](#)

[734. Bölüm](#)

[Müteşabih Hadisler](#)

[735. Bölüm](#)

[Her Şeyin Bir Haddi Vardır](#)

[736. Bölüm](#)

[Had ve Cezaları Uzaklaştırmak](#)

[737. Bölüm](#)

[Hadleri Uygulamak](#)

[738. Bölüm](#)

[Hadleri Uygulamamak](#)

[739. Bölüm](#)

[Hadleri Uygulamada Şefaet Etmek Doğru Değildir](#)

[740. Bölüm](#)

[Hadde Kefalet Olmaz](#)

[741. Bölüm](#)

[Hadde Yemin Olmaz](#)

[742. Bölüm](#)

[Hadleri Ertelemekten Sakındırmak](#)

743. Bölüm

[Haddi Aşmaktan Sakındırmak](#)

744. Bölüm

[Had Uygulamanın Günahları Temizlemedeki Rolü](#)

745. Bölüm

[Had Uygulanmış Kimseye Hakaret Etmekten Sakındırmak](#)

746. Bölüm

[Günahkar Günahını İtiraf Ettiği Takdirde İmam Onu Bağışlayabilir](#)

747. Bölüm

[Kanı Helal Saymak](#)

748. Bölüm

[Had Uygulanmış Kimse Üçüncü Defada Öldürülür](#)

749. Bölüm

[Düşman Topraklarında Had Uygulamak](#)

750. Bölüm

[Ta'zir \(Ceza\)](#)

751. Bölüm

[Had Uygulamanın Adabı](#)

752. Bölüm

[Savaş](#)

753. Bölüm

[Savaşların Nedenleri](#)

754. Bölüm

[Hakka Karşı Olanlarla Savaş](#)

755. Bölüm

[Müslümanlarla Savaş](#)

756. Bölüm

[Düşmanı Gafil Avlamak](#)

757. Bölüm

[Allah Yolunda Savaşa Teşvik](#)

758. Bölüm

[Allah Kendi Yolunda Savaşanı Sever](#)

759. Bölüm

[Savaşılması Yasaklanmış Kimseler](#)

760. Bölüm

[Savaştan Önce Riayet Edilmesi Gereken Hususlar](#)

761. Bölüm

[Düşmanla Karşılaşıldığında Yapılan Dua](#)

762. Bölüm

[Öncü Birlikler](#)

763. Bölüm

[Askeri Eğitimler](#)

764. Bölüm

[Savaş Adabı](#)

765. Bölüm

[Savaş Hiledir](#)

766. Bölüm

[Savaştan Kaçmaktan Sakındırmak](#)

767. Bölüm

[Ne Zaman Savaştan Kaçmak Caizdir?](#)

768. Bölüm

[Savaşta Çeşitli Silahlar Kullanmak](#)

769. Bölüm

[Savaşın Uzaması](#)

770. Bölüm

[Deniz Kuvvetleri](#)

771. Bölüm

[Kadınların Savaşa Katılması](#)

772. Bölüm

[Muharip](#)

773. Bölüm

[Dar Ağacına Asmak](#)

774. Bölüm

[El ve Ayakların Çapraz Kesilmesi](#)

775. Bölüm

[Sürgün](#)

776. Bölüm

[Resulü Korumak](#)

777. Bölüm

[Koruyucu Olarak Ecel Yeter!](#)

778. Bölüm

[Hürriyet](#)

779. Bölüm

[Tüm İnsanlar Hürdür](#)

780. Bölüm

[Hür İnsan Her Zaman Hürdür](#)

781. Bölüm

[Özgürlük Ahlakı](#)

782. Bölüm

[Özgürlüğün Neticesi](#)

783. Bölüm

[Kulluğun Şartlarını Yerine Getirmek](#)

784. Bölüm

[Hürriyet \(Çeşitli\)](#)

785. Bölüm

[İhtiras](#)

786. Bölüm

[İhtiraslı İnsan](#)

787. Bölüm

[İhtiraslı İnsan Zelildir](#)

788. Bölüm

[İhtiraslı İnsan Mahrumdur](#)

789. Bölüm

[Haris Fakirdir](#)

790. Bölüm

[Haris Mutsuzdur](#)

791. Bölüm

[Hırslı İnsanın Açgözlülüğü](#)

792. Bölüm

[Hırs Rızkı Arttırmaz](#)

793. Bölüm

[Hırsın Anlamı](#)

794. Bölüm

[Hırsın Kökü](#)

795. Bölüm

[Hırsı Engelleyen Şeyler](#)

796. Bölüm

[İnsan Engellendiği Şeye İhtiras Duyar](#)

797. Bölüm

[Hırsın Gerekli Olduğu Yer](#)

798. Bölüm

[Sanat-Meslek](#)

799. Bölüm

[Tahrif](#)

800. Bölüm

[Günahlardan Kaçınmak](#)

801. Bölüm

[Aklın Haramlardan Kaçınmaya Daveti](#)

802. Bölüm

[Haramlar \(1\)](#)

- [803. Bölüm](#)
[Haramlar \(2\)](#)
[804. Bölüm](#)
[Haram Yemek](#)
[805. Bölüm](#)
[Haram İşleyebildiği Halde Onu Terk Edenin Sevabı](#)
[806. Bölüm](#)
[Hizbullah](#)
[807. Bölüm](#)
[Şeytanın Hizbi](#)
[808. Bölüm](#)
[Her Hizip Kendi Yanındakileri İle Mutludur](#)
[809. Bölüm](#)
[Uzak Görüşlülük](#)
[810. Bölüm](#)
[İşlerin Akibetine Bakmak](#)
[811. Bölüm](#)
[Uzak Görüşlülük ve Azim](#)
[812. Bölüm](#)
[Uzak Görüşlülüğün Anlamı](#)
[813. Bölüm](#)
[Uzak Görüşlü Kimse](#)
[814. Bölüm](#)
[İnsanların En Uzak Görüşlüsü](#)
[815. Bölüm](#)
[Uzak Görüşlülük \(Çeşitli\)](#)
[816. Bölüm](#)
[Hüzün](#)
[817. Bölüm](#)
[Hüzün Doğuran Şey](#)
[818. Bölüm](#)
[Hüznü Gideren Şeyler \(1\)](#)
[819. Bölüm](#)
[Hüznü Gideren Şeyler \(2\)](#)
[820. Bölüm](#)
[Hüznü Gideren Şeyler \(3\)](#)
[821. Bölüm](#)
[Hüznü Gideren Şeyler \(4\)](#)
[822. Bölüm](#)
[Sevinç ve Hüzün Birbirinden Ayrılmazlar](#)
[823. Bölüm](#)
[Cehennem Ehlinin Kederi Dışında Her Kederin Bir Çıkışı Vardır](#)
[824. Bölüm](#)
[Görünürde Bir Sebebe Dayanmayan](#)
[Hüzün ve Sevincin Sebebi](#)
[825. Bölüm](#)
[Övülmüş Hüzün](#)
[826. Bölüm](#)
[Hesab](#)
[827. Bölüm](#)
[Nefis Muhasebesine Teşvik](#)
[828. Bölüm](#)
[Hesaba Çekilmeden Önce Kendinizi Hesaba Çekin](#)
[829. Bölüm](#)
[Her gün Nefsi Hesaba Çekmenin Gereği](#)
[830. Bölüm](#)
[Nefsi Muhasebede Sıkı Tutmak](#)
[831. Bölüm](#)
[Muhasebenin Keyfiyeti](#)
[832. Bölüm](#)

[Nefis Muhasebesinin Ürünü](#)

[833. Bölüm](#)

[İnsanın İlk Sorulduğu Şey](#)

[834. Bölüm](#)

[Sorulmayan Şey \(1\)](#)

[835. Bölüm](#)

[Sorulmayan Şey \(2\)](#)

[836. Bölüm](#)

[Sorulan Şey \(1\)](#)

[837. Bölüm](#)

[Sorulan Şey \(2\)](#)

[838. Bölüm](#)

[Kıyamet Günü Hesabı Kolaylaştıran Şey](#)

[839. Bölüm](#)

[Hesapta İnsan Grupları](#)

[840. Bölüm](#)

[Zor Hesap](#)

[841. Bölüm](#)

[Kolay Hesaba Çekilenler](#)

[842. Bölüm](#)

[Cennete Hesapsız Girenler](#)

[843. Bölüm](#)

[Hesaba Çekilmeden Ateşe Girenler](#)

[844. Bölüm](#)

[En Hızlı Hesap Gören](#)

[845. Bölüm](#)

[Haset](#)

[846. Bölüm](#)

[Haset Eden](#)

[847. Bölüm](#)

[Hasetçi Kimsenin Allah'ın Nimetlerinden Hoşnutsuzluğu](#)

[848. Bölüm](#)

[Hasetçi](#)

[849. Bölüm](#)

[Her Nimet Sahibi Haset Edilir](#)

[850. Bölüm](#)

[Haset ve İman](#)

[851. Bölüm](#)

[Haset ve Küfür](#)

[852. Bölüm](#)

[Hased ve Beden](#)

[853. Bölüm](#)

[Haset ve Kader](#)

[854. Bölüm](#)

[Haset Edenin Alameti](#)

[855. Bölüm](#)

[Haset Hissedilince Ne Yapmak Gerekir?](#)

[856. Bölüm](#)

[Haset Edilmesi Caiz Olan Şey](#)

[857. Bölüm](#)

[İnsanların En Çok Hasret Duyanı](#)

[858. Bölüm](#)

[İyilik](#)

[859. Bölüm](#)

[Kötülükten Sonra Yapılan İyiliğin Etkisi](#)

[860. Bölüm](#)

[İyiliklerin İkiye Katlanması](#)

[861. Bölüm](#)

[İyiliklerin En Üstünü](#)

[862. Bölüm](#)

[İyiliklere Sevinme](#)

[863. Bölüm](#)

[İhsan](#)

[864. Bölüm](#)

[İhsan ve Muhabbet](#)

[865. Bölüm](#)

[Kalpler İhsanla Elde Edilir](#)

[866. Bölüm](#)

[Kötülük Edene İhsanda Bulunmak](#)

[867. Bölüm](#)

[İhsan Sahibi](#)

[868. Bölüm](#)

[Şüphesiz Allah İhsan Sahipleri İle Beraberdır.](#)

[869. Bölüm](#)

[İhsanın Anlamı](#)

[870. Bölüm](#)

[İyilik Eden Kendine İyilik Eder](#)

[871. Bölüm](#)

[İhsanın Dünyadaki Semeresi](#)

[872. Bölüm](#)

[Müşriklerin İyilik Etmesinin Neticesi](#)

[873. Bölüm](#)

[İyiliği İnkâr Etmek](#)

[874. Bölüm](#)

[İhsan \(Çeşitli\)](#)

[875. Bölüm](#)

[Hafıza](#)

[876. Bölüm](#)

[Küçükken Ezberlemek](#)

[877. Bölüm](#)

[Hafızayı Arttıran Şey](#)

[878. Bölüm](#)

[Kin](#)

[879. Bölüm](#)

[Kin Gütme](#)

[880. Bölüm](#)

[Müminin Kalbinde Kin Kalmaz](#)

[881. Bölüm](#)

[Kinin Getirdikleri](#)

[882. Bölüm](#)

[Kini Yok Eden Şey](#)

[883. Bölüm](#)

[İnsanları Aşağılamaktan Sakındırma](#)

[884. Bölüm](#)

[Mümini Aşağılamaktan Sakınmak](#)

[885. Bölüm](#)

[Hak](#)

[886. Bölüm](#)

[Hak Batılı Yerden Yere Vurur](#)

[887. Bölüm](#)

[Hak ve İzzet](#)

[888. Bölüm](#)

[Hakkın Ağırlığı](#)

[889. Bölüm](#)

[Hakka Sabretmek](#)

[890. Bölüm](#)

[İnsanın Aleyhine de Olsa](#)

[Hakkı Söylemesinin Farz Oluşu](#)

[891. Bölüm](#)

[Hoşnutluk ve Gazap Anında Hakkı Söylemek](#)

892. Bölüm

[Zalim İmam Karşısında Hakkı Söylemek](#)

893. Bölüm

[Kendisiyle Batıl İrade Edilen Hak Söz](#)

894. Bölüm

[Hakkı Kabul Etmek](#)

895. Bölüm

[Hakkı Kabul Etmek İçin Göğsü Açık Olmak](#)

896. Bölüm

[Haktan Yüz Çevirmek](#)

897. Bölüm

[Kime Hak Fayda Vermezse Batıl Zarar Verir](#)

898. Bölüm

[Hakkı Tanımanın Ölçüsü](#)

899. Bölüm

[Ammar Hak İledir](#)

900. Bölüm

[Renkten Renge Girenler \(Bukalemun Sıfatlılar\)](#)

901. Bölüm

[Hak İki Boyutludur](#)

902. Bölüm

[Hak \(Çeşitli\)](#)

903. Bölüm

[Allah-u Teala'nın Hakları](#)

904. Bölüm

[İnsanların Birbirlerine Karşı Hakları](#)

905. Bölüm

[İnsan Haklarının Öncelikli Oluşu](#)

906. Bölüm

[Hakların En Büyüğü](#)

907. Bölüm

[Kardeşler Hukuku](#)

908. Bölüm

[Müminin Mümin Üzerindeki Hakkı](#)

909. Bölüm

[Müminin Mümin Üzerindeki En Küçük Hakkı](#)

910. Bölüm

[Hakkını Tanıyanın Hakkını Tanı](#)

911. Bölüm

[Kendi Kendinize Hak Farz Kılmayın](#)

912. Bölüm

[Stokçuluk/İhtikar](#)

913. Bölüm

[Stokçu](#)

914. Bölüm

[Her Kim Kırk Gün Stokçuluk Ederse](#)

915. Bölüm

[Hikmet](#)

916. Bölüm

[Hikmet Sahibi Kimse](#)

917. Bölüm

[Hikmet Mümininin Yitiğidir](#)

918. Bölüm

[Hikmet Sahibi Kimseye Yakışmayan Şey](#)

919. Bölüm

[Hikmetin Anlamı \(1\)](#)

920. Bölüm

[Hikmetin Anlamı \(2\)](#)

921. Bölüm

[Hikmetin Anlamı \(3\)](#)

[922. Bölüm](#)

[Hikmetin Başı](#)

[923. Bölüm](#)

[Hikmetin Meyvesi](#)

[924. Bölüm](#)

[Hikmete Engel Olan Şeyler \(1\)](#)

[925. Bölüm](#)

[Hikmete Engel Olan Şey \(2\)](#)

[926. Bölüm](#)

[Hikmetten İstifade Etmeyen](#)

[927. Bölüm](#)

[Hikmetin Etkileri](#)

[928. Bölüm](#)

[Hikmeti Korumak](#)

[929. Bölüm](#)

[Yeni Hikmetler](#)

[930. Bölüm](#)

[Münezzehe Olan Allah’a Yeminden Sakındırmak](#)

[931. Bölüm](#)

[Yalan Yeminden Sakındırmak](#)

[932. Bölüm](#)

[Yalan Yeminin Neticesi](#)

[933. Bölüm](#)

[Yeminlerini Bozmalarının Günah ve Kefareti Olmayan Kimseler](#)

[934. Bölüm](#)

[Zalime Ant İçirmenin Şekli](#)

[935. Bölüm](#)

[Yalan Yere, “Allah Biliyor!” diyen Kimse](#)

[936. Bölüm](#)

[Helal](#)

[937. Bölüm](#)

[Helal Mal Elde Etmenin Zorluğu](#)

[938. Bölüm](#)

[Müminin Malından Rızayeti Dışında](#)

[İstifade Etmek Helal Değildir](#)

[939. Bölüm](#)

[Hilim/Yumuşak Huyululuk](#)

[940. Bölüm](#)

[Kendini Hilim Sahibi Olmaya Zorlamak](#)

[941. Bölüm](#)

[Hilim Sahibi](#)

[942. Bölüm](#)

[Hilmin Getirdikleri](#)

[943. Bölüm](#)

[Hilmin Semeresi](#)

[944. Bölüm](#)

[Hilmin Anlamı](#)

[945. Bölüm](#)

[Hilim ve İlim](#)

[946. Bölüm](#)

[Gazap Anında Hilim](#)

[947. Bölüm](#)

[İnsanların En Hilimli](#)

[948. Bölüm](#)

[Hilmin Afeti](#)

[949. Bölüm](#)

[Münezzehe Olan Allah’ın Hilmi](#)

[950. Bölüm](#)

[Hilim \(Çeşitli\)](#)

[951. Bölüm](#)

952. Bölüm

[Her Durumda Allah’a Hamdetmek](#)

953. Bölüm

[Ahmaklık](#)

954. Bölüm

[Ahmağın Sıfatları](#)

455. Bölüm

[Ahmak İle Arkadaşlık](#)

956. Bölüm

[Ahmağın Tedavisi](#)

957. Bölüm

[İnsanların En Ahmak Olanı](#)

958. Bölüm

[Ahmağın Cevabı](#)

959. Bölüm

[Ahmaklık \(Çeşitli\)](#)

960. Bölüm

[Hamam/Banyo](#)

961. Bölüm

[Hacet](#)

962. Bölüm

[İhtiyaçları Gidermek](#)

963. Bölüm

[İnsanlardan Allah’a En Sevimlisi Onlara En Faydalı Olandır](#)

964. Bölüm

[Müminin İhtiyacını Karşılama İçin Yürümek](#)

965. Bölüm

[Müminin Hacetini Gidermek](#)

966. Bölüm

[Müminin İhtiyacını Karşılama Haddinden Daha Üstündür](#)

967. Bölüm

[Kardeşinin İhtiyacını Gidermekten Kaçınan Kimse](#)

968. Bölüm

[Muhtaç Müminden Gizlenen Kimse](#)

969. Bölüm

[Mümin Kardeşini Giydiren Kimse](#)

970. Bölüm

[İhtiyaçları Karşılamada Acele Etmek](#)

971. Bölüm

[İhtiyacını Dileme Adabı](#)

972. Bölüm

[Yeni Nimete Erişenlerden Hacet Dilemek](#)

973. Bölüm

[İnsanların En Kötülerine Muhtaç Olmak](#)

974. Bölüm

[Dinin İçin İhtiyatlı Ol](#)

975. Bölüm

[Çare-Çözüm](#)

976. Bölüm

[Hayat](#)

977. Bölüm

[Su ve Hayat](#)

978. Bölüm

[Hayattan Daha Hayırlı Şey](#)

979. Bölüm

[Gerçek Hayat](#)

980. Bölüm

[Hayatın Çeşitleri](#)

981. Bölüm

[Hayvan Hakları](#)

982. Bölüm

[Hayvanlara Vurmak](#)

983. Bölüm

[Hayvanlara Merhametli Davrananın Sevabı](#)

984. Bölüm

[Hayvana Azab Etmenin Cezası](#)

985. Bölüm

[Hayvanı Sebebsiz Yere Öldürmek](#)

986. Bölüm

[Hayvanları Dövüştürmekten Sakındırmak](#)

987. Bölüm

Haya

988. Bölüm

[Haya Yüceliklerin Başıdır](#)

989. Bölüm

[Hayanın Etkileri](#)

990. Bölüm

[Haya ve İman](#)

991. Bölüm

[Kınanmış Haya](#)

992. Bölüm

[Akıl ve Ahmaklık Hayası](#)

993. Bölüm

[Hayasızlığın Neticesi](#)

994. Bölüm

[Haya Etmezsen İsteddiğini Yap](#)

995. Bölüm

[Allah'tan Haya Etmek](#)

996. Bölüm

[İki Melekten Haya Etmek](#)

997. Bölüm

[Gerçek Haya](#)

998. Bölüm

[Hayanın Zirvesi](#)

999. Bölüm

[Haya \(çeşitli\)](#)

[Hâ Harfi](#)

1000. Bölüm

Sonuç

1001. Bölüm

[Amelin Ölçüsü Akıbetidir](#)

1002. Bölüm

[Güzel Akibetin Sebepleri](#)

1003. Bölüm

[Kötü Akibetin Sebepleri](#)

1004. Bölüm

[Uyusturucu Kullanmak](#)

1005. Bölüm

Hizmet

1006. Bölüm

[Zalimler, Ahdini Bozanlar ve Dinden Çıkanlar](#)

1107. Bölüm

[Ahdini Bozanlar](#)

1008. Bölüm

[Dinden Çıkanlar](#)

1009. Bölüm

[Peygamber'in İki Hakem Olayını Haber Vermesi](#)

1010. Bölüm

[Hakemeyn Olayında İmam'ın Delili](#)

1011. Bölüm

[İmam'ın Haricilerin Geleceğinden Haber Vermesi](#)

[1012. Bölüm](#)

[Haricilerin Haruriye Diye Adlandırılması](#)

[1013. Bölüm](#)

[Abdullah b. Habbab'ın Öldürülmesi](#)

[1014. Bölüm İbn-i Habbab'ın Öldürülmesi Hususunda](#)

[İmam'ın Görüşü](#)

[1015. Bölüm](#)

[Haricilerin Öldürülmesinden Sonra](#)

[1016. Bölüm](#)

[İmam'ın Kendisinden Sonra Haricileri Öldürmeyi Yasaklaması](#)

[1017. Bölüm](#)

[Zalim İmama İsyan Ettiklerinde](#)

[Haricileri Öldürmeyi Yasaklama](#)

[1018. Bölüm](#)

[Kendilerini Zarara Sokanlar](#)

[1019. Bölüm](#)

[Hüsrana Uğrayanlar](#)

[1020. Bölüm](#)

[Dünya ve Ahiret Hüsranı](#)

[1021. Bölüm](#)

[En Çok Hüsrana Uğrayanlar](#)

[1022. Bölüm](#)

[Huşu](#)

[1023. Bölüm](#)

[Huşu Sahiplerinin Sıfatları](#)

[1024. Bölüm](#)

[Huşu Evliyanın Ziynetidir](#)

[1025. Bölüm](#)

[Nifak Üzere Gösterilen Huşu](#)

[1026. Bölüm](#)

[Husumet/Cekişmek](#)

[1027. Bölüm](#)

[Hutbe](#)

[1028. Bölüm](#)

[Hattatlık](#)

[1029. Bölüm](#)

[İhlas](#)

[1030. Bölüm](#)

[İhlas'ın Zorluğu](#)

[1031. Bölüm](#)

[İhlas Üzere Olan Az Bir Amelin Bile Yeterli Oluşu](#)

[1032. Bölüm](#)

[İhlas Sahibi](#)

[1033. Bölüm](#)

[Musa'nın \(a.s\) İhlası](#)

[1034. Bölüm](#)

[Amellerin Kabulünde İhlasın Rolü](#)

[1035. Bölüm](#)

[İhlas Sahibi Olmayan](#)

[1036. Bölüm](#)

[Halis Din](#)

[1037. Bölüm](#)

[İhlas'ın Hakikati](#)

[1038. Bölüm](#)

[İhlasın Getirdikleri](#)

[1039. Bölüm](#)

[İhlasın Engelleri](#)

[1040. Bölüm](#)

[İhlasın Etkileri](#)

[1041. Bölüm](#)

[İhlas ve Riya Arası](#)

[1042. Bölüm](#)

[İnsanlar Tek bir Ümmetti](#)

[1043. Bölüm](#)

[Allah İsteseydi Sizleri Tek Bir Ümmet Kılardı](#)

[1044. Bölüm](#)

[İslam Ümmeti Tek Bir Ümmettir](#)

[1045. Bölüm](#)

[İhtilafları Kaldırmaya Teşvik](#)

[1046. Bölüm](#)

[İhtilafın Etkileri](#)

[1047. Bölüm](#)

[İhtilaf İlahi Cezadır](#)

[1048. Bölüm](#)

[“Ümmetimin İhtilafı Rahmettir”Hadisinin Anlamı](#)

[1049. Bölüm](#)

[“Ashabımın İhtilafı Rahmettir”Hadisinin Anlamı](#)

[1050. Bölüm](#)

[Cemaat ve Ayrılığın Anlamı](#)

[1051. Bölüm](#)

[Tefrika Sebebi](#)

[1052. Bölüm](#)

[Allah’ın Halifesi](#)

[1053. Bölüm](#)

[Yaratılışın Kaynağı](#)

[1054. Bölüm](#)

[Allah’ın Yarattığı İlk Şey](#)

[1055. Bölüm](#)

[Alemin Yaratılışı](#)

[1056. Bölüm](#)

[Göklerin Yaratılması](#)

[1057. Bölüm](#)

[Yedi Kat Gök](#)

[1058. Bölüm](#)

[Göklerin ve Yerin Altı Günde Yaratılışı](#)

[1059. Bölüm](#)

[Dünya Seması](#)

[1060. Bölüm](#)

[Gök Sütunu](#)

[1061. Bölüm](#)

[Arş ve Kürsi](#)

[1062. Bölüm](#)

[Bizlere Gizli Kalan Yaratılışın Azameti](#)

[1063. Bölüm](#)

[Yüce Alemin Sıfatı](#)

[1064. Bölüm](#)

[Alemler](#)

[1065. Bölüm](#)

[Güzel Yaratış](#)

[1066. Bölüm](#)

[Aklın Muhtemel Zararı da Defetmeye Çağrısı](#)

[1067. Bölüm](#)

[Akılların Allah’ı İnkardan Aciz Oluşu](#)

[1068. Bölüm](#)

[Başkasıyla Kaim Olan Her Şey Sonuçtur](#)

[1069. Bölüm](#)

[Cisimlerin Sonradan Olduğunun Delili](#)

[1070. Bölüm](#)

[Yaratıcının Fıtr-i Tanıma İspatı \(1\)](#)

[1071. Bölüm](#)
[Yaraticının Fitri Tanıma İspatı \(2\)](#)
[1072. Bölüm](#)
[Yaraticının İspatı](#)
[Nedensellik Kanunu \(3\)](#)
[1073. Bölüm](#)
[Yaraticının İspatı](#)
[Ayetler \(4\)](#)
[1074. Bölüm](#)
[İnsanın Topraktan Yaratılışı](#)
[1075. Bölüm](#)
[Rahimde Şekillendirme](#)
[1076. Bölüm](#)
[Ruhun Yaratılışı](#)
[1077. Bölüm](#)
[Çiftlerin Yaratılışı](#)
[1078. Bölüm](#)
[Eşyanın Çift Oluşu](#)
[1079. Bölüm](#)
[Rızık ve Marifetullah](#)
[1080. Bölüm](#)
[Eşyanın Takdiri](#)
[1081. Bölüm](#)
[İnsanın Eğitimi](#)
[1082. Bölüm](#)
[Renklerin ve Dillerin Çeşitliliği](#)
[1083. Bölüm](#)
[Elbise, Gölge ve Ev](#)
[1084. Bölüm](#)
[Uyku](#)
[1085. Bölüm](#)
[Gece ve Gündüzün Birbiri Ardınca Gelişi](#)
[1086. Bölüm](#)
[Yeryüzünün Yaratılışı](#)
[1087. Bölüm](#)
[Dağların Yaratılışı](#)
[1088. Bölüm](#)
[Suyun Yaratılışı](#)
[1089. Bölüm](#)
[Denizlere Boyun Eğdirme](#)
[1090. Bölüm](#)
[Bitkilerin Yaratılışı](#)
[1091. Bölüm](#)
[Rüzgarları Göndermek](#)
[1092. Bölüm](#)
[Güneş ve Ayın Yaratılışı](#)
[1093. Bölüm](#)
[Göklerin Yaratılışı](#)
[1094. Bölüm](#)
[Yaraticının İspatı](#)
[Azimlerin Bozulması ve Himmetlerin Kırılması](#)
[1095. Bölüm](#)
[Tabiat ve Yaratılışı Tabiata İsnad Etmek](#)
[1096. Bölüm](#)
[Hayvanların Allah'ı Tanıması](#)
[1097. Bölüm](#)
[Allah'ı İnkâr Sebebi](#)
[İçindekiler](#)

Ha Harfi

Konular:

- ✓ el-Hacc (Hac)
- ✓ el-Huccet (Hüccet-Delil)
- ✓ Hadis (Hadis)
- ✓ el-Hudud (Hudud-Ceza Hukuku)
- ✓ el-Harb (savaş)
- ✓ el-Muharib (Muharip-İsyancı)
- ✓ el-Hars (Korumak)
- ✓ el-Hurriyet (Hürriyet-Özgürlük)
- ✓ el-Hırs (Hırs-İhtiras)
- ✓ el-Hirfe (Sanat-Meslek)
- ✓ et-Tehrif (Tahrif)
- ✓ el-Haram (Haram)
- ✓ el-Hizb (Hizip-Parti)
- ✓ el-Hezm (Uzak Görüşlülük)
- ✓ el-Huzn (Hüzün-Keder)
- ✓ el-Hisab (Hesab-Muhasebe)
- ✓ el-Hased (Haset-Çekememezlik)
- ✓ el-Hasret (Hasret-Özlem)
- ✓ el-Hasene (İyilik)
- ✓ el-İhsan (İhsan-Bağış)
- ✓ el-Hifz(Ezberlemek)
- ✓ el-Hikd (Kin)
- ✓ et-Tahkir (Aşağılamak-Hakir Görmek)
- ✓ el-Hakk (Hakk-Doğru)
- ✓ el-Hukuk (Haklar-Hukuk)
- ✓ el-İhtikar (Stoklamak-İhtikar)
- ✓ el-Hikmet (Hikmet)
- ✓ el-Helf (Yemin)
- ✓ el-Helal (Helal)
- ✓ el-Hilm (Hilim-Yumuşak Huyluluk)
- ✓ el-Hemd (Hamd-Övgü)
- ✓ el-Humk (Ahkamlık)
- ✓ el-Hammam (Hamam-Banyo)
- ✓ el-Hacet (Hacet-İhtiyac)
- ✓ el-İhtiyat (İhtiyat-Tedbir)
- ✓ el-Hile (Çare)
- ✓ el-Heyat (Hayat-Yaşam)
- ✓ el-Hayevan (Hayvanlar)
- ✓ el-Haya (Haya-Utanç)
- ✓

96. Konu

el-Hacc

Hac

- ☞ *el-Bihar*, 99; *Kitab'ul-Hac ve'l-Umre*
- ☞ *Vesail'uş-Şia*, 8-10; *Kitab'ul-Hac*
- ☞ *Kenż'ul-Ummal*, 5/4-300, 7/91-93, *el-Hac*
- ☞ *El-Bihar*, 21/378, 36. Bölüm; *Hiccet'ul-Veda*

693. Bölüm

Hac

Kur'an:

“Yoluna gücü yetenlerin o evi (Kabe'yi) haccetmesi Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır.”^[1]

“İnsanları hacca çağır; yürüyerek veya binekler üstünde uzak yollardan sana gelsinler.”^[2]

3257. *İmam Ali (a.s)*, *vefat esnasında ettiği vasiyetinde şöyle buyurmuştur*: “Allah için, Allah için Rabbinizin evinin hakkını gözetin! Hayatta olduğunuz müddetçe onu boş bırakmayın. Şüphesiz eğer terk edilirse sizlere (ilahi azap hususunda) mühlet verilmez.”^[3]

3258. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Hac her zayıfın cihadıdır.”^[4]

3259. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Hacda bir dirhem harcamak (sevap hususunda) bin dirheme eşittir.”^[5]

3260. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Hac ve Umre ziyaretçisi Allah'ın misafiridir. Ona hediye olarak mağfiret verir.”^[6]

3261. *İmam Sadık (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Her kim haccetmek isterse, kendisini buna hazırlasın. Eğer gidemezse bir günah yüzünden gidememiştir.”^[7]

3262. *İmam Bakır (a.s)* veya *İmam Sadık (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz İbrahim insanları hacca çağırdı ve şöyle dedi: “Ey insanlar! Ben İbrahim Halilullahım! Şüphesiz Allah bu evi haccetmenizi emretmiştir; o halde haccedin.” Kıyamete kadar haccedenler onun sesine icabet etmiş olurlar. Onun çağrısına ilk icabet eden Yemen ehlinde biriydi.”^[8]

694. Bölüm

Haccın Felsefesi

3263. *Fazl b. Yunus şöyle diyor:* “İbn-i Ebi'l Evca meslektaşlarından bir grupla birlikte İmam Sadık'ın (a.s) yanına geldi ve şöyle dedi: “Ey Eba Abdillah! Şüphesiz meclisler emanettir. Öksürüğü olan öksürmelidir. Konuşmama izin verir misin?” İmam Sadık (a.s) “İstedğini konu” diye buyurdu. İbn-i Ebi'l Evca şöyle dedi: “Daha ne zamana kadar bu harmanı dövecek, bu taşta sığınacak, bu harç ve kiremitten yükseltilmiş eve tapacak ve ürkmüş deve gibi etrafında koşturup duracaksınız? Her kim bu işi düşünür ve bir değerlendirmesini yapacak olursa bunu hikmet sahibi olmayan düşüncesiz birinin ortaya koyduğunu anlayacaktır. Şüphesiz sen bu işin başı ve zirvesisin. Baban da bu işi tesis eden ve düzenleyen kimsedir. O halde bana cevap ver.”

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: “Şüphesiz Allah her kimi saptırırsa ve kalp gözünü kör ederse hakkı tatsız bulur ve hakkın tatlı tadını asla alamaz. Şeytan dostu olur, onu helaket kaynağına götürür ve artık, asla geri döndürmez. Bu ev Allah'ın kullarını orada hazır bulunmakla, itaatlerini denemek için o ev vasıtası ile ibadete yönlendirdiği bir evdir. Bu yüzden onları onu ululamaya ve ziyaret etmeye teşvik etmiş; Peygamberlerin yeri ve namaz kılanların kiblesi karar kılmıştır. Bu ev

Allah'ın rızasından bir dal ve mağfiretine uzanan bir yoldur. Kemal üzere dikilmiş ve azamet merkezi haline gelmiştir.”^[9]

3264. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haccın hedefi Allah-u Teala'nın huzuruna varmak, bir çok sevap elde etmek, tüm günahlardan temizlenmek ve geçmişine tövbe ederek gelecek ile ilgili hayata yeniden başlamaktır. Hakeza mal harcamak, bedeni zorlayarak istek ve lezzetlerden sakındırmaktır... Alemin doğu ve batısında, denizde ve karada, hac eden veya etmeyen, tacir, mal getiren, satan, alan, sanatkar ve fakir olan insanlara bir fayda vermektir. Etrafta ve insanların toplandığı

yerlerde bir araya gelen insanların ihtiyacını karşılamak ve kendilerinin olan menfaatlerini elde etmelerini sağlamaktır.”^[10]

3265. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Münezzeh olan Allah nezdinde hiçbir yer Mes'a'dan (sa'y edilen yerden) daha sevimli

değildir. Zira şüphesiz her kibirli zorba orada zelil duruma düşer.”^[11]

3266. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın Adem'in (a.s) zamanından buyana ilk ve son bütün insanları ne zararı ve ne de faydası olan, görmeyen ve duymayan taşlarla denediğini görmüyor musunuz? O taşları kendine saygın bir ev ve evini de insanlar için kıyam yerikildi. Sonra onu, yeryüzünün taşı en çok, ot bitmez, dar bir vadide, sarp dağlar arasında, savrulan kumlar içinde, suyu az pınarların ve birbirinden kopuk köylerin bulunduğu bir bölgede kurdu. Orada ne deve, ne at, ne inek ve ne de koyun barınırdı.

Sonra, Adem ve evladına oraya yönelmelerini emretti. Böylece orası seyahatlerin konağı, kervanların durağı oldu. Gönüllerin seyri orayadır. İnsanlar, çölleri aşarak, yükseklerden inerek, geniş yolları, yurtlarını, adalarını bırakarak oraya gelirler. Omuzlarını oynatarak, eziklikle hoşnutluğunu isteyerek lailahe illallah diyerek yürürüler, koşuşurlar. Saçları darmadağın, toz toprak içinde kalırlar, elbiselerini çıkarıp arkalarına atarlar, yaratılışlarındaki güzelliklerden olan saçlarını kestirirler. Bunlar büyük bir deneme, çetin bir imtihan, apaçık bir seçim, güzel bir arıtmadır. Allah, onu rahmetine vasıta, cennetine ulaşmaya sebep kılmıştır.

Allah dileseydi, hürmetli evini büyük yerleşim yerlerine yakın, bahçeler ve nehirler arasında; düz, kolay ve istikrarlı bir yerde; ağacı çok, meyvesi bol, binaları sık, köylerin bitişik ve yakın olduğu bir yerde kurardı. Kızıla çalan buğdayların, yemyeşil çayırın yetiştiği, sulak bir yerde; taze bitkilerin, güzelim suların, bayındır yolların bulunduğu bir mevkide bina ederdi. Böyle yapsaydı imtihanların azlığına karşı mükafatın da az olması gerekirdi. Kabe eğer yeşil zümrüt, kırmızı yakutla süslü, nurlu ışıklar saçan, parıl parıl parıldayan bir bina olarak yapılsaydı, gönüllerdeki şüphe azalır, iblisin kalplerdeki savaşı biter, insanların arasında dalgalanıp duran vesveseler giderilmiş olurdu. Lakin kalplerindeki kibri çıkarsın, yerine ruhlarına huzu ve huzuru yerleştirsın, yüzlerine rahmet kapılarını açsın ve onlara bağışlama araçlarını kolayca versin diye Allah,

kullarını çeşitli zorluklarla imtihan etmekte, sorunlarla ibadete davet etmekte ve çeşitli belalara düşürmektedir.”^[12]

3267. *İmam Sadık (a.s), Hişam b. Hakem'in Haccın ve Kabe'yi tavaf etmenin sebebini sorması üzerine şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah-u Teala yaratıklarını yarattı... ve onlara dinde itaat ve dünyada maslahat hususlarında (bir takım şeyler) emretti ve (bir takım şeyler de) yasakladı. Böylece bir şehirden diğer şehire mal götüren tüccarlar kar etsin, kiraya verenler ve deve sahipleri bir faydaya ulaşınsın, Resulullah'ın (s.a.a) eserleri tanınsın, rivayetleri bilinsin, hatırlansın ve unutulmasın diye haccı dünyanın

doğusundan ve batısından tüm insanların toplanmasına ve birbirleriyle tanışmasına neden kıldı.”^[13]

Eğer her kavim kendi şehri ve memleketiyle yetinseydi yok olurdu ve şehirleri harabeye dönerdi. Gelirler ve faydalar düşer haberler örtülü kalır ve hiç kimse ondan haberdar olmazdı. İşte haccın sebepleri bunlardır.

3268. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah insanlara kible kıldığı Beyt'ül Haram'ını (Kabe'yi) ziyaret edip haccetmeyi farz kıldı. İnsanlar, (suya koşan susuz) hayvanlar gibi oraya koşuşurlar, güvercin kafilesi gibi oraya sınırlar. Münezzeh olan Allah Beyt'ül Haram'ı kendi azameti karşısında insanların tevazu ve alçak gönüllülüğüne bir işaret ve izzetini (yüceliğini)

kabul için bir gösterge kıldı.”^[14]

3269. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sürekli haccedin ve ziyaret edin. Şüphesiz sürekli haccı yerine getirmeniz sizden dünyanın tatsızlıklarını ve kıyamet gününün korkularını giderir.”^[15]

^[16]

3270. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hac kalpleri sakinleştirir.”

3271. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haccedin ve Umre yapın ki cisimleriniz sağlıklı kalsın, rızıklarınız genişlesin, imanınız düzelsin. İnsanların ve kendi evinizin masraflarını temin edersiniz.”^[17]

3272. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer, “Neden hac emredilmiş?” diye sorulacak olursa şöyle cevap verilir: Aziz ve celil olan Allah’ın huzuruna varmak ve artış dilemek için... Ayrıca hacda dini meselelerden haberdar olmak, imamların (a.s) rivayetlerini her tarafa ve her bölgeye ulaştırmak da vardır. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmaktadır: **“Her topluluktan**

bir taifenin dini iyi öğrenmek için göç etmesi gerekmez mi? Ta ki kendi menfaatlerine şahit olsunlar”^[18]

bak. ed-Dunya, 1251. Bölüm

695. Bölüm

Hacc’ın Fakirliği Ortadan Kaldırması

3273. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim iki defa hacca giderse ölünceye kadar hayır üzere kalır.”^[19]

3274. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim üç defa hacca giderse ebedi olarak fakirliğe düşmez.”^[20]

3275. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hac fakirliği yok eder.”^[21]

3276. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çok çabuk zengin olmak ve fakirliği gidermek hususunda bu evi ziyaret etmek gibi bir şey görmedim.”^[22]

3277. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hac edin ki ihtiyaçsız olasınız.”^[23]

3278. *İmam Sadık (a.s), “Ben her yıl hacca gitmeye veya kendi ailemden birini kendi paramla hacca göndermeye hazırladım” diyen İshak b. Ammar’a şöyle buyurmuştur:* “Bu hususta kesin kararlı mısın?” O, “Evet” deyince de şöyle buyurdu: “Eğer böyle yaparsan servetin çoğalacağına yakın et ve (o zaman) sana zenginliği müjdeliyorum.”^[24]

bak. el-Feker, 3232. Bölüm

696. Bölüm

Haccın Günahları Temizlemesi

3279. *İmam Zeyn’ul-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haccın hakkı, bu vesileyle Rabbinin huzuruna varacağını, günahlarından O’na doğru kaçtığını, onunla tövbenin kabul olduğunu ve Allah’ın sana farz kıldığı farzını yerine getirdiğini bilmendir.”^[25]

3280. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hac ve Umre yapmak fakirliği ortadan kaldırır, günahları siler ve cennete girmeye sebep olur.”^[26]

bak. ez-Zunub, 1387. Bölüm

697. Bölüm

Haccın Kamil Olmasına Sebep Olan Şey

Kur’an:

“(Başladığınız) hac ve umreyi Allah için tamamlayın.”^[27]

3281. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hacc’ın tamamı İmamla görüşmektir.”^[28]

3282. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala’nın “Sonra kirlerini giderip temizlensinler” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Maksat imamı görmektir.”^[29]

3283. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın evini ziyaret için çıktığınızda Haccınızı Resulullah (s.a.a) (ziyareti) ile tamamlayın. Zira bunu terk etmek cefadır ve buna emredilmişsiniz. Haccınızı aziz ve celil olan Allah’ın sizlere hakkını ve ziyaretini gerekli saydığı kabirleri ziyaret ederek tamamlayın ve bu kabirlerin (bereketi ile) rızık taleb edin.”^[30]

3284. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sizden birisi haccedince haccını bizi ziyaret etmek ile tamamlasın. Zira bu haccın tamamlanmasındandır.”^[31]

3285. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz insanlar bu taşlara gelip onları tavaf etmekle, sonra bize gelip velayet ve dostluk izharında bulunmakla ve bize yardımlarını açıklamakla emrolunmuşlardır.”^[32]

bak. 3297. Hadis; Vesail’uş-Şia, 1/252, 2. Bölüm

698. Bölüm

Haccı Terketmenin Akıbeti

Kur'an:

“Oraya yol bulabilen insana Allah için Kabe'yi hacetmesi Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır.”^[33]

3286. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey Ali! Bu ümmetten on kişi yüce olan Allah’a küfretmiştir: ... Geniş imkanlar bulunduğunda hac etmeden ölen kimse.”^[34]

3287. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim ölünceye kadar sürekli Hacc'ı ertelerse Allah onu kıyamet günü Yahudi veya Nasrani (Yahudi) olarak haşreder.”^[35]

3288. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim haccı dünya hacetlerinden bir hacet sebebiyle terk ederse hacıları görmediği müddetçe (hacılar hacdan dönmedikçe veya bizzat hacca gitmedikçe) ihtiyacı giderilmez.”^[36]

3289. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim kendisini engelleyen şiddetli bir fakirlik, hacca tahammül edemeyeceği bir hastalık veya kendisini engelleyen bir sultan olmaksızın hacca gitmediği halde ölürse ister Yahudi veya isterse de Nasrani olarak ölsün.”^[37]

3290. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala'nın, “Her kim bu dünyada kör olursa ahirette de kör ve yol açısından daha da sapık olur” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Bu kimse haccı erteleyen ve “Bu yıl hacca gideceğim, gelecek yıl gideceğim” diyerek kendisine ölüm gelip çatan kimsedir.”^[38]

bak. Vesail'uş-Şia, 8/19, 7. Bölüm

699. Bölüm

Haccı Tatil Etmek

Kur'an:

“Allah, hürmetli ev Kabe'yi, insanların işlerinin düzene girmesi için sebep kıldı.”^[39]

3291. *İmam Sadık (a.s), kendisine bu hikayecilerden bir grup, “Eğer birisi bir defa hacca giderse ve sonra (yeniden hacca gitmek yerine) sadaka verip sıla-i rahimde bulunursa daha iyi iş yapmıştır” demektedir diyen Abdurrahman'a şöyle buyurmuştur:* “Yalan söylüyorlar, eğer halk bunu yapacak olursa bu ev tatil olur. Şüphesiz Allah-u Teala bu evi insanların işinin düzene girmesi için bir sebep kıldı.”^[40]

3292. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer insanlar hacca gitmeyi tatil edecek olursa ister istesinler, ister istemesinler İmam onları hacca gitmeye zorlamalıdır. Zira bu ev hac ve ziyaret için bina edilmiştir.”^[41]

bak. Vesail'uş-Şia, 8/13, 4. Bölüm

700. Bölüm

Yetmiş Hacdan Üstün Olan Şey

3293. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz eğer Müslümanlardan bir aileye bakacak, açlığını gidererek, çıplak bedenlerini örtecek ve insanlar arasında yüzünün suyunu koruyacak olursam bu benim için yetmiş defa hacca gitmekten daha sevimlidir.”^[42]

701. Bölüm

Gerçek Hacılar Azdır

3294. *Abdurrahman b. Kesir şöyle diyor:* “İmam Sadık (a.s) ile hacca gittim. Bir yoldan geçerken İmam (a.s) dağın başına çıktı ve o yukarıdan insanlara bakarak şöyle buyurdu: “Bağırıp çağıranlar ne çok ve gerçek hacılar ne de azdır!”^[43]

3295. *Ebu Basir şöyle diyor:* “İmam Sadık (a.s) ile hacda birlikte idim. Tavafe esnasında ona şöyle dedim: “Fedan olayım ey İbn-i Resulillah! Allah bu insanları bağışlayacak mı?” İmam şöyle buyurdu: “Ey Ebu Basir! Gördüğün insanların çoğu domuz ve maymundurlar.” Ben, “onları bana göster” deyince İmam kendi kendine bir şeyler söyledi, elini gözlerime sürdü ve o an onları maymunlar ve domuzlar şeklinde gördüm! Çok korktum, İmam (a.s) yeniden ellerini gözüme sürdü ve ben yeniden onları ilk oldukları haliyle gördüm.”^[44]

702. Bölüm

Hacca Gidenin Edebi

Kur'an:

“Hac bilinen aylardadır. O aylarda hac farızasını eda eden kimse bilmelidir ki, hacda kadına yaklaşmak, günah sayılan davranışlara yönelmek, kavgaya etmek yoktur.”^[45]

3296. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bu evi ziyaret eder de onda şu üç haslet olmazsa hiç bir değeri yoktur: “Allah-u Teala’ya isyandan alı koyan bir ver’â, öfkelerini dizginleyecek bir hilim ve kendisi ile arkadaşlık edene güzel arkadaşlık etmek.”^[46]

3297. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhrama giyince Allah’ın takvasına bürün, Allah’ı çok zikret ve hayır dışında bir şey konuşma. Şüphesiz haccın ve umrenin kemali aziz ve celil olan Allah’ın da buyurduğu gibi insanın dilini sadece hayır üzere koruması ile mümkündür. Nitekim aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: “O aylarda hac farızasını eda eden kimse bilmelidir ki, hacda kadına yaklaşmak yoktur...”^[47]

703. Bölüm

Kendine Dikkat Edenlerin Adabı

3298. *Misbah’u’ş-Şeria’da yer aldığına göre İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hac etmek istersen kalbini Allah-u Teala’dan başka her meşguliyetten ve her engelden arındır. İşlerini tümüyle yaratıcına havale et. Tüm hareket ve sükunetlerinde Allah’a tevekkül et, kaza, hüküm ve kaderine teslim ol. Dünyayı rahatlığı ve insanları terket. Boynunda olan insanların haklarını öde. Azığına, bineğine, arkadaşlarına, gücüne, gençliğine ve malına dayanma. Zira bunun sana düşman ve vebal olmasından korkulur. Herkim Allah’ın rızasını iddia eder ve buna rağmen başka bir şeye güvenirse Allah o şeyi ona düşman ve vebal kılar ki kendisinin ve başkasının Allah’ın koruması ve tevfiği olmaksızın bir gücü ve çaresi olmadığını bilsin.

Dönüşü olmayan kimse gibi hazırlıklı bulun, iyi arkadaşlık et, Allah’ın farzlarının ve Resulünün (s.a.a) sünnetlerinin vakitlerine ve sana farz olan edep, sabır, şükür, şefkat, cömertlik ve azığından fedakarlık etmeye tüm vakitlerde riayet et. Sonra günahlarını halis tövbe suyuyla yıka; doğruluk, sefa, huzur ve huşu elbisesini giyin. Seni Allah’ın zikrinden ve itaatinden alı koyan her şeyden kaçın. Allah’ın çağırığında halis, temiz ve saf bir şekilde aziz ve celil olan Allah’a Lebbeyk de ve O’nun sağlam kulpuna sarıl.

Müslümanlarla Allah’ın evini tavaf ettiğin gibi meleklerle arşın etrafında kalbinle tavaf et. Hervele ederken nefsinin isteklerinden kaçın, tüm güç ve kudretinden el çek. Mina’ya doğru çıkarken gafletten ve sürçmelerinden uzaklaş, sana helal olmayan ve yakışmayan şeyleri temenni etme. Arafat’ta hatalarını itiraf et. Allah ile vahdaniyeti üzere yeniden sözleş.

Müzdelife’de güvenle^[48] Allah’a yaklaş. Meş’er dağından yukarı çıkınca ruhunu da yüce aleme gönder. Kurban keserken istek ve ihtirasının boğazını kes. Şeytanı taşlar iken isteklerini, düşüklüğünü, alçaklığını ve kınanmış işlerini taşı. Başını tıraş ederken zahiri ve batını ayıplarını tıraş et. Hareme girince isteklerine uymak yerine Allah’ın emanına, sığınağına, örtüsüne ve himayetine gir. Ev sahibinin azametini yakın ederek ve onun kudret, azamet ve saltanatını tanıyarak evini ziyaret et. Hacer’ül-Esved’e Allah’ın kısmetine razı olarak ve izzetine boyun eğerek el sür. Veda tavafını yaparken de O’ndan başka her şeye veda et. Sefa’da vakfe durunca ruhunu ve içini Allah ile görüşeceğin gün için temiz kıl. Merve’de mürüvvet sahibi ol, vasıflarını yok bilerek ilahi takvaya bürün. Bu haccında şart koştuğun, Rabbin ile sözleştiğin ve kıyamete kadar kendine farz kıldığın şeyler hususunda mukavemet göster.”^[49]

704. Bölüm

İhram Giymenin Adabı

3299. *Malik b. Enes şöyle diyor:* “İmam Sadık (a.s) ile bir yıl hacca gittim. Bineği ihram yerinde durunca her ne kadar telbiye (lebbeyk) söylemek istediye de sesi boğazında kesildi ve neredeyse bineğinden yere düşecek oldu.”Ben şöyle dedim: “Ey İbn-i Resulillah! Lebbeyk demek gerekir.”İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: “Ey İbn-i Ebi Amir! Nasıl cesaret edip de lebbeyk Allahumme lebbeyk”diyeyim? Zira aziz ve celil olan Allah’ın bana cevap olarak lebbeyk değil, sa’deyk değil” demesinden (davetimi reddetmesinden) korkuyorum.”^[50]

3300. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim helal olmayan bir mal kazanır da hacca gider ve lebbeyk derse kendisine “lebbeyk değil, sa’deyk değil”denir. Ama helal olan bir mal ile hacca gider ve lebbeyk derse o zaman da kendisine “lebbeyk ve sa’deyk”denir.”^[51]

3301. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim haram bir mal ile hacca gider ve “lebbeyk Allahumme lebbeyk”derse Allah da ona şöyle der: “Lebbeyk değil, sa’deyk değil. Haccın reddedilmiştir.”^[52]

3302. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz insanlar Allah’ın haremine ve güvenlik bölgesine girmeden önce kalpleri

huşu içine girsin, dünya işleri, süsleri ve lezzetlerine gönül vermesin, içinde bulundukları halde ciddi ve gayretli olsun, O'na yönelsin, tüm varlıklarıyla ona teveccüh etsinler diye ihrama girmekle emrolunmuşlardır.”^[53]

705. Bölüm Hac Çeşitleri

3303. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hac iki çeşittir: Allah için hac ve insanlar için hac. Her kim Allah için hac ederse Allah katındaki sevabı cennettir. Her kim de insanlar için hac ederse kıyamet günü sevabı insanlara kalmıştır.”^[54]
3304. *İmam Sadık (a.s), Mehdi'nin (a.s) zühur alametleri hakkında şöyle buyurmuştur:* “Allah'tan başkası için hac ve cihadı talep etmeyi gördün... O halde sakın ve aziz ve celil olan Allah'tan kurtuluş talep et.”^[55]
3305. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim aziz ve celil olan Allah'ı ister, riya ve meşhur olma kastı olmaksızın haccederse Allah şüphesiz onu bağışlar.”^[56]

706. Bölüm Hac Yolunda Ölen Kimsenin Sevabı

3306. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim giderken veya gelirken Mekke yolunda ölürse kıyamet günü büyük korkudan güvende olur.”^[57]
3307. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim ihramda iken ölürse Allah onu Lebbeyk diyen bir halde diriltir.”^[58]
3308. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim iki haremde birinde (Mekke veya Medine'de) ölürse Allah onu azabından güvende olan kimseler ile birlikte haşreder. Her kim de iki harem arasında ölürse onun için divan kurulmaz. (hesaba çekilmez)”^[59]

707. Bölüm Haremin Hürmeti

Kur'an:

“Kim oraya girerse, güvenlik içinde olur,”^[60]

3309. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala'nın “Kim oraya girerse, güvenlik içinde olur” Ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “İnsanlardan her kim Allah'a sığınarak hareme girerse Allah'ın gazabından güvende olur. Oraya giren hayvan ve kuşları da haremde çıkıncaya kadar ürkütmemek ve eziyet etmemek gerekir.”^[61]
3310. *Hakeza İmam Sadık (a.s) ayetin tefsirinde şöyle buyurmuştur:* “Eğer bir hırsız Mekke dışında bir yerde hırsızlık veya bir suç işler de Mekke'ye kaçarsa Harem'de olduğu müddetçe tutuklanmamalıdır. Ama pazara gitmesi engellenmeli ve haremde çıkıncaya kadar kendisi ile alış veriş edilmemeli, arkadaşlık yapılmamalıdır. Haremde çıkınca tutuklanmalıdır. Ama o işi haremde yapmışsa onu tutuklamak gerekir.”^[62]
3311. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizden hiç birine Mekke'de silah taşıması helal değildir.”^[63]
3312. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Mekke'yi saygın kılan şüphesiz insanlar değildir, orayı Allah saygın kılmıştır. Bu yüzden de saygınlığı kıyamete kadar sürecektir. İnsanlardan Allah'a en çok isyan eden kimse haremde bir insanı öldüren, canına kastetmeyen birini öldüren veya cahiliye kını üzere birine saldıran kimsedir.”^[64]
3313. *Ebu Hureyre şöyle diyor:* “Allah Mekke'yi Peygamberine fethedince ayağa kalkarak Allah'a hamd-u senada bulundu ve şöyle buyurdu: “Allah Fil ashabına Mekke'ye saldırma hususunda engel oldu; Peygamberini ve müminleri onlara hakim kıldı. Bu şehir günün belli bir vakti bana helal kılındı ve sonra kıyamete kadar haram (saygın) kılındı. Ağaçlarını kesmemek gerekir ve avını ürkütmemek icab eder.”^[65]

708. Bölüm Hac Mevsiminde Gaip İmamın Hazır Oluşu

3314. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlar imamını kaybedecektir, ama o hac mevsiminde hazır bulunur ve insanlar kendisini görmediği halde o insanları görür.”^[66]

97. Konu

el-Huccet

Hüccet-Delil

- ☞ *El-Bihar*, 5/298, 14. Bölüm, *Yelzimu Alallahi et-Ta'rif*
- ☞ *El-Bihar*, 5/288, 13. Bölüm, *el-Etfalu ve men lem yetimmi aleyhim huccet fi dunya*
- ☞ *El-Bihar*, 7/285, 13. Bölüm, *ma yehtacullahu bihi alel ibadi yevm'ul-kıyamet*
- ☞ *El-Bihar*, 9/2, 1. Bölüm, *ibtacullahi Teala alel erbab'ul-milel*
- ☞ *El-Bihar*, 9/255, *Ebvab-u İhticacat'ir Resul (s.a.a)*

bak.

☞ 37. Konu, *el-Burhan*

☞ *el-İmamet* (1), 138-140 Bölümler; *el-İmamet* (3), 179. Bölüm; *eş-Şükr* (1), 2061. Bölüm; *el-Akl*, 2790. Bölüm; *el-İlm*, 2891. Bölüm; *el-Amel* (1), 2936. Bölüm; *en-Nubuvvet* (1), 3770. Bölüm

709. Bölüm

Hüccet

Kur'an:

“Biz peygamber göndermedikçe kimseye azâb etmeyiz.”^[67]

“Fakat Allah, helak olanın, apaçık bir delille helak olması yaşayanın da apaçık bir delille yaşaması için (böyle yaptı.)”^[68]

bak. Bakara, 256, 286; *A'raf*, 42; *Enfal*, 42; *Tevbe*, 115; *Ta-Ha*, 134; *Hac*, 71; *Şuara*, 208, 209; *Kasas*, 46, 59; *Talak*, 7
3315. *İmam Sadık (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz aziz ve celil olan Allah insanlara verdiği ve onlara tanıttığı şeyleri hüccet (delil) gösterir.”^[69]

3316. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala'nın "Allah, bir milleti doğru yola erıştirdikten sonra, sakınacakları şeyleri onlara açıklamadıkça, sapıklığa düşürmez" ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Hoşnut olduğu veya öfkelendiği şeyi onlara tanıtmadıkça..."^[70]

710. Bölüm Allah'a Marifet İsnad Etmek

Kur'an:

"Bize düşen sadece doğru yolu göstermektir."^[71]

"Sizi imana erıştirmekle Allah sizi minnet altında bırakır."^[72]

"Andolsun ki onlara: "Gökleri ve yeri yaratan kimdir?" diye sorsan, "Allah'tır" derler. De ki: "hamt Allah'a mahsustur", ama çoğu bilmezler."^[73]

3317. *İmam Ali (a.s), "Marifet kimin işidir?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın işidir, kulların marifetin ortaya çıkışında hiçbir etkisi yoktur."^{[74][75]}

3318. *Sefvan b. Yahya şöyle diyor:* "İmam Rıza'ya (a.s) "İnsanların marifeti vücuda getirmekte bir etkisi var mıdır?" diye sordum. , "Hayır" dedi." İnsanların marifet hususunda bir sevabı var mıdır? diye sorunca da şöyle buyurdu: "Evet, Allah fazlından onlara doğruyu göstermiştir."^[76]

3319. *İmam Sadık (a.s), "insanlar için marifete erişecek vesileler var mıdır?" diye soran Abdulala'ya "Hayır" diye buyurdu."O halde inanlar marifet elde etmekle mükellef midir?" diye sorunca da şöyle buyurmuştur:* "Hayır! Şüphesiz Allah beyan eder. Allah insanları sadece güçleri oranında mükellef kılmıştır. Allah insanları sadece kendilerine verdikleriyle mükellef kılmıştır."^[77]
bak. el-Bihar, 5/220, 9. Bölüm

711. Bölüm Kesin Hüccet Allah'a Mahsustur

Kur'an:

"De ki: Kesin delil Allah'a mahsustur. O dileyseydi hepinizi doğru yola erıştirirdi."^[78]

3320. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala'nın "Kesin hüccet Allah'a mahsustur." ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz Allah-u Teala kıyamet günü kuluna şöyle diyecektir: "Ey kulum! Sen biliyor muydun?" Eğer "Evet!" derse ona: "Bildığın şeyle amel ettin mi?" diye sorar. Eğer: "Ben cahil idim" derse o zaman da: "Neden amel etmek için öğrenmedin?" diye sorar. Böylece o mahkum olur. Kesin hüccet işte budur!"^[79]

3321. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın hücceti yaratılıştan önce de vardı, yaratılış ile birlikte olmuştur ve yaratılıştan sonra da olacaktır."^[80]
bak. el-İlm, 2891. Bölüm, el-Hicret, 3989, Bölüm

712. Bölüm Hüccet Sultanının Gücü

Kur'an:

"Allah, "Andolsun ki Ben ve peygamberlerim üstün geleceğiz" diye yazmıştır. Doğrusu Allah kuvvetlidir, güçlüdür."^[81]

3322. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hüccet sultanının gücü kudret sultanının gücünden daha büyüktür."^[82]

713. Bölüm En Kesin ve Yetkin Hüccet

Kur'an:

"Müjdeleyici ve sakındırıcı peygamberler gönderdik ki insanların peygamberlerden sonra Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın. Allah izzet ve hikmet sahibidir."^[83]

3323. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey insanlar! Şüphesiz münezzeh olan Allah'ın yeryüzünde Muhammed'den (s.a.a) daha

güçlü bir hücceti ve Kur'an-ı Azim'den daha yetkin bir hikmeti yoktur.”^[84]

3324. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Tebarek ve Teala'nın yeryüzünde Kitab'ından daha yetkin bir hikmeti ve hücceti yoktur.”^[85]

714. Bölüm Hadis Ravilerinin Hüccet Oluşu

3325. *İmam Mehdi (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ortaya çıkan olaylarda (gaybet döneminde) hadislerimizin ravilerine müracaat edin. Şüphesiz onlar sizlere hüccetimidir ve ben de Allah'ın hüccetiyim!”^[86]
bak. el-Keza (2), 3357. Bölüm

715. Bölüm Hüccet (Çeşitli)

Kur'an:

“Allah'ın çağrısına icabet eden bulunduktan sonra, O'nun hakkında tartışmaya girişenlerin delilleri Rableri katında hükümsüzdür. Onlara bir gazâb vardır, çetin bir azâb da onlar içindir.”^[87]

“İşte siz böyle kimselersiniz. Hadi bilginiz olan şey üzerinde tartıştınız ama bilginiz olmayan şey hakkında niçin tartışıyorsunuz? Oysa Allah bilir, sizler bilmezsiniz.”^[88]

bak. En'am suresi, 80-83. ayetler; Şura suresi, 15. ayet; Al-i İmran suresi, 20. ayet

3326. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim şek veya zanna kapılır da bu esas üzere hareket ederse Allah amelini batıl eder. Şüphesiz Allah'ın hücceti apaçık hüccettir.”^[89]

3327. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kimin sözü doğru olursa hücceti de güçlü olur.”^[90]

3328. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah kullarına verdiği ve tanıttığı şeyleri hüccet gösterir.”^[91]

3329. *İmam Bakır (a.s), Allah'ın kulları üzerindeki hücceti sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Bildiklerini söylemeleri ve bilmedikleri hususunda durmalarıdır.”^[92]

3330. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Delaleti hidayet sanıp ona doğru yürüyen veya bir hakkı dalalet sayıp onu terk eden ve bu sebeple de helak olan kimsenin özü hiç kimse tarafından kabul edilmez.”^[93]

3331. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kulun üzerinde gerek işlediği günahı ve gerekse de şüküründe kusur ettiği nimette Allah'ın bir hücceti vardır.”^[94]

98. Konu

el-Hadis

Hadis

- ☞ *El-Bihar*, 2/144, 19. Bölüm, *Fezlu Kitabeti'l-Hadisi ve rivayetih*
- ☞ *Kenz'ul-Ummal*, 10/220, *Rivayet'ul-Hadis ve Adab'ul-Kitabet*
- ☞ *El-Bihar*, 2/158, 21. Bölüm, *Adab'ur-Rivaye*

bak.

- ☞ *el-Kitab*, 3448. bölüm; *es-Sıdk*, 2192. bölüm
- ☞ *el-Fıkıh*, 3239. bölüm; *el-Kur'an*, 3293. bölüm

716. Bölüm Hadis

3332. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Sözümü işitip ezberleyen ve benden taraf başkalarına ulaştıranı Allah mutlu kılsın.” [\[95\]](#)
3333. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Şüphesiz hadislerimiz kalpleri ihya eder.” [\[96\]](#)
3334. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Şüphesiz doğru konuşan birinden bir tek hadis alman senin için dünyadan ve dünyadaki her şeyden daha hayırlıdır.” [\[97\]](#)
3335. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Birbirinizle (ilmi) müzakerelerde bulunun, görüşün ve hadis söyleyin. Şüphesiz hadis kalplerin cilasıdır. Kılıçlar paslandığı gibi kalpler de paslanır. Cilası ise hadistir.” [\[98\]](#)
3336. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur*: “İlim elde etmekte yarışın. Nefsim elinde olan (Allah’a) andolsun ki helal veya haram hususunda doğru sözlü bir insandan aldığın hadis senin için dünyadan ve içinde taşıdığı altın ve gümüşten daha hayırlıdır.” [\[99\]](#)
3337. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Allah’a yemin olsun ki doğru sözlü birinden helal veya haram hususunda öğrendiğin bir tek hadis güneşin üzerine doğduğu ve battığı her şeyden senin için daha hayırlıdır.” [\[100\]](#)
3338. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “İki hadis öğrenen ve o iki hadisten faydalanan veya başkalarına faydalanaçağı iki hadis öğreten kimsenin ameli, altmış yıl ibadetten daha hayırlıdır.” [\[101\]](#)
3339. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur*: “İnsanların nezdimizdeki makamını bizden rivayet ettikleri kadar bilin.” [\[102\]](#)
3340. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Her kim ümmetime kendisiyle bir sünneti ikame edecek veya bir bidatı delegecek bir hadis öğretirse ona cennet vardır.” [\[103\]](#)
3341. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Hıfzetmek rivayetin süsüdür. Delilleri hıfzetmek ise ilmin süsüdür.” [\[104\]](#)

717. Bölüm Muhaddis

3342. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Allahım halifelerime rahmet et.”(Üç defa bunu tekrarlardı) kendisine: “Ey Allah’ın Resülü! Halifelerin kimlerdir?”benden sonra gelecek, hadislerimi ve sünnetimi rivayet edecek ve benden sonra insanlara onları öğretecek kimselerdir diye buyurdu.” [\[105\]](#)

3343. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allahım halifelerime rahmet et!” diye sorulunca (Üç defa bunu tekrarladı) “Ey Allah’ın Resulü! Halifelerin kimlerdir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Hadis ve sünnetimi tebliğ edenler ve sonra da ümmetime onları öğretenlerdir.”^[106]
3344. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hadislerimizi insanlar arasında rivayet eden ve bu vesileyle Şiilerimizin (tarafdarlarımızın) kalbini güçlü kılan kimse bin abidden daha üstündür.”^[107]
3345. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hadis rivayet den ve dinde derinleşen kimse dinde derinleşmeyen ve rivayet etmeyen bin abidden daha üstündür.”^[108]
3346. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim ümmetime bir sünneti ikame edecek veya bidatı delegecek bir hadis ulaştırırsa o kimse cennettedir.”^[109]

718. Bölüm

Kırk Hadis Ezberleyen Kimsenin Sevabı

3347. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ümmetimden her kim kırk hadis ezberlerse Allah kıyamet günü onu fakih ve alim olarak diriltir.”^[110]
3348. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ümmetimden her kim kırk hadis ezberleyip bununla sadece aziz ve celil olan Allah ve ahiret yurdunu dilerse Allah da kıyamet günü onu Peygamberler, doğrular, şehitler ve salihlerle birlikte haşreder. Bunlar ne de güzel arkadaşlardır!”^[111]
3349. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bizden helal ve haram ile ilgili hadislerimizden kırk hadis ezberlerse Allah kıyamet günü onu fakih ve alim olarak haşreder ve ona azap etmez.”^[112]
3350. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim dinleri hususunda faydalanacakları kırk hadisi ümmetim için ezberlerse Allah onu kıyamet günü fakih ve alim olarak diriltir.”^[113]
- bak. el-Bihar, 2/ 153, 20. Bölüm; Kenz’ul Ummal, 10/ 224*

719. Bölüm

Hadis Anlamak

Kur’an:

“Onu sizin için bir ibret ve öğüt yapalım ve anlayan kulaklar onu bellesin diye.”^[114]

3351. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Anladığın bir hadis naklettiğin bin hadisten hayırlıdır.”^[115]
3352. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şiilerin (tarafdarların) makamını rivayetleri ve marifetleri ölçüsünce bil. Hiç şüphesiz marifet rivayeti derketmektir.”^[116]
3353. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sözümüzü işitip ezberleyen, sonra bizim adımıza onu insanlara ulaştıran kimseyi Allah mutlu kılsın. Bir çok kimse fakih olmadığı halde fıkı yüklenir. Bir çok kimse de fıkı kendisinden daha fakih olan kimseye nakleder.”^[117]
3354. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bizden bir hadis işiten ve onu işittiği gibi başkalarına ulaştıran kimseyi Allah mutlu kılsın. Zira çoğu zaman kendisine hadis ulaşan kimse, onu duyardan daha iyi derk eder.”^[118]
3355. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Siz (hadisleri) derk etmeye bakın; rivayet etmeye değil.”^[119]
3356. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Beyinsizlerin himmeti rivayet etmektir. Alimlerin himmeti ise (hadisleri) anlamaktır.”^[120]
3357. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Alimlerin hüznü dirayet (anlamak); Cahillerin hüznü ise rivayettir.”^[121]
- bak. el-Fıkıh, 3243. Bölüm, 345. Konu, el-Ma’rifet (1)*

720. Bölüm

Rivayet Etmek ve Anlamak

3358. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak bir sözü işittiğinizde ona bağlı olma düşüncesi ile algılamaya çalışın; rivayet etme

düşüncesi ile değil. Şüphesiz kitabın ravileri çoktur, ama riayet edenleri çok azdır.”^[122]

3359. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir rivayeti işittiğinizde ona bağlı olma düşüncesi ile algılamaya çalışın; rivayet etme

düşüncesi ile değil. Şüphesiz kitabın ravileri çoktur, ama riayet edenleri çok azdır.”^[123]

3360. *İmam Bakır (a.s), Sa’d’ul-Hayr’a yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “Cahiller rivayeti ezberlemekle hoşnut olurlar; alimler ise (rivayetlere) riayet etmeyi terk ettikleri için hüznlenirler.”^[124]

bak. el-İlm, 2894. Bölüm

721. Bölüm

Peygamber Hayattayken O’na Yalan Şeyler İsnad Edenlerin Çokluğu

3361. *İmam Ali (a.s), uydurma hadisler hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz insanların elinde hak ve batıl, yalan ve doğru, nasih ve mensuh, genel ve özel, muhkem ve müteşabih, ezberlenen ve vehm edilen (ravinin hadis sandığı) sözler vardır. Resulullah (s.a.a) zamanında Resulullah’a o kadar yalan şeyler isnad ettiler ki sonunda okuduğu bir hutbesinde şöyle buyurdu: “Her kim bana yalan yere bir şey isnad ederse ateşteki yerini hazırlasın.” Şüphesiz hadisi sana sadece dört kişi getirir...”^[125]

3362. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah’ın (s.a.a) hayatında kendisine öyle yalan şeyler isnad ettiler ki sonunda hutbesinde şöyle buyurdu: “Ey İnsanlar! Bana çok yalan şeyler isnad ediyorlar. Her kim bilerek bana yalan şeyler isnad

ederse ateşteki yerini hazırlasın.” Buna rağmen Peygamber’den sonra da kendisine yalan şeyler isnad ettiler.”^[126]

bak. el-Bihar, 2/214, 28. Bölüm; Kenz’ul Ummal, 10/295

722. Bölüm

Resulullah’a (s.a.a) Yalan Şeyler İsnad Etmekten Sakındırmak

3363. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bilerek bana yalan şeyler isnad ederse ateşteki yerini hazırlasın.”^[127]

3364. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim yalan olduğunu bildiği halde benden bir hadis naklederse iki yalancından biridir.”^[128]

3365. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bana yalan bir şeyi isnad ederse kendisine cehennemde içinde otlayacağı bir ev bina edilir.”^[129]

3366. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bilerek insanları saptırmak için bana yalan bir şey isnad ederse ateşteki yerini hazırlasın.”^[130]

3367. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ım! Bana yalan bir şey isnad etmelerini helal görmüyorum.”^[131]

3368. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz büyük günahların en büyüğü biri de birinin demediğim şeyleri bana isnad etmesidir.”^[132]

bak. el-Bihar, 2/250

723. Bölüm

Yalan Olduğu Belli Olmayan Bir Şeyi Yalanlamaktan Sakındırmak

Kur’an:

“Onlar, ilmini kavrayamadıkları ve henüz yorumu da kendilerine bildirilmemiş olan şeyi yalanladılar. Onlardan öncekiler de böylece yalanlamışlardı. Zalimlerin sonunun nasıl olduğuna bir bak.”^[133]

bak. Nisa, 94; Kehf, 66, 67; Nur, 15; Ahzab, 22, 35

3369. *İmam Bakır (a.s) veya İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mürcie, Kaderiye veya Haricilerden olan birisi bize isnad ettiği bir hadisi size nakl ederse onu yalanlamayın, zira siz bilemezsiniz, belki de onda hak bir söz vardır. Onu yalanlamakla arş

üzerindeki aziz ve celil olan Allah’ı yalanlamış olursunuz.”^[134]

3370. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bizden kendisine ulaşan bir hadisi reddederse kıyamet günü ben onun hasmı olacağım. Benden size oanlamadığınız bir hadis ulaşırsa, “Allah daha iyi bilir”deyin.”^[135]

3371. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim benden kendisine bir hadis ulaşır da onu yalanlarsa şüphesiz şu üç şeyi

^[136]

yalanlamış olur: Allah, Resulü ve o hadisi kendisine nakleden kimseyi.”

724. Bölüm

Temel İlkeleri Açıklamak Bize, Detayını Bulmak İse Size Kalmıştır

3372. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Temel ilkeleri açıklamak bize, detayları bulmak ise size kalmıştır.”^[137]

3373. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz sizlere temel ilkeleri açıklamak bizim, detaylarını bulmak ise sizin görevinizdir.”^[138]
bak. 14. Konu, el-Usul

725. Bölüm

Hadisin Sıhhati ve Kur'an İle Uyumluluğu

3374. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hadisimi Kur'an'a arz ediniz, eğer Kur'an ile uyum içindeyse o bendendir ve onu ben demişimdir.”^[139]

3375. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz her hakkın bir hakikati vardır. Her doğru şeyin de bir nuru vardır. Allah'ın kitabı ile uyuşan şeyi alınız, Allah'ın kitabına muhalif olan şeyleri ise terk ediniz.”^[140]

3376. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hadislerden Kur'an'la uyuşmayan şey uydurmadır.”^[141]
bak. El-Bihar, 2/242, 243

726. Bölüm

Hadisin Sıhhati ve Fıtrat İle Uyuşması

3377. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Benden kalplerinizin tanıdığı saç ve ciltlerinizin hoşlandığı ve sizlere yakın olan bir hadis işittiğinizde bilin ki ben o söze sizden daha evlayım. (onu ben demişimdir) Ama benden kalplerinizin tanımadığı, saç ve ciltlerinizin kaçındığı ve sizlere uzak olan bir hadis işittiğinizde bilin ki ben sizlerden ona daha uzağım.”^[142]

3378. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Al-i Muhammed'den (a.s) sizlere ulaşan, kalplerinizi yumuşatan ve tanıdığınız bir hadis ulaştığında onu kabul ediniz. Ama eğer kalpleriniz ürker, yabancı görürsen onu Allah'a, Resulüne ve Al-i Muhammed'den olan alime havale ediniz.”^[143]

727. Bölüm

Hadisin Sıhhati ve Hak İle Uyuşması

3379. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Size benden hak ile uyuşan bir hadis gelecek olursa şüphesiz onu ben demişimdir. Ama benden size hak ile uyuşmayan bir hadis geldiğinde şüphesiz onu ben dememişimdir. Zira şüphesiz ben sadece hakkı söylerim.”^[144]

Hadisin sıhhatini bilmek için yerinde söylenmesi gereken bir takım ölçüler vardır.

728. Bölüm

Hadisi Mana Açısından Nakletmenin Cevazı

3380. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir hadisi doğru anlarsan onu istediğin şekilde beyan et.”^[145]

3381. *İmam Sadık (a.s), hadisi mana esasınca nakletmenin hükmü sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Eğer onu doğru anladıysan sakıncası yoktur. Bu “teal”ve “helumme”(ikisi de gel anlamındadır) veya “uk'ud”ve “iclis”(ikisi de otur anlamındadır) demen gibidir.”^[146]

3382. *Muhammed b. Müslim şöyle diyor:* “Ebi Abdillah'a (a.s), “Sizden bir hadis işitiyorum, sonra da onu azaltıyor veya çoğaltıyorum” diye söyleyince İmam şöyle buyurdu: “Eğer manasını ifade etmek için yapıyorsan sakıncası yoktur.”^[147]

3383. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Manasını doğru anladığın takdirde hadisin bir bölümünü öne alman veya sona bırakmanın sakıncası yoktur.”^[148]

3384. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir haramı helal ve bir helalı da haram kılmadıkça manayı anlaman şartıyla azaltıp çoğaltmanın bir sakıncası yoktur.”^[149]

729. Bölüm

Hadis Nakletmekte Riayet Edilmesi Gereken Şey

3385. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ümmetime hadislerimden sadece akıllarının alabileceği şeyleri söyleyin.”^[150]

3386. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Biz insanlara akılları miktarınca konuşmakla emrolunduk.”^[151]

3387. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Eğer insanlara akıllarının almayacağı bir hadis söyleyecek olursan şüphesiz onların bazıları fitneye düşer.”^[152]

3388. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim tefsirini ne kendisinin ne de kendisine hadisi nakledilenin bilmediği bir hadis söylerse o hadis kendisinin ve kendisine hadisi nakledilenin fitneye düşmesine sebep olur.”^[153]

3389. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah ve Resulünün yalancı sayılmasını ister misiniz? Öyleyse insanlara bildikleri hadisleri söyleyin ve inkar ettikleri şeyleri söylemekten sakının.”^[154]

3390. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlara Rablerinden bahsedince onları dehşete düşürecek ve kabulde meşakkate sokacak şeyler söylemeyin.”^[155]

bak. en-Nübüvvet (1), 3776. Bölüm

730. Bölüm

Bazı Hadislere Tahammülün Zorluğu

3391. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz hadislerimiz zor ve çok ağırdır. Ona sadece mukarreb melek, mürsel nebi, Allah’ın kalbini imanla imtihan ettiği kul veya korunmuş şehir tahammül edebilir.” *Amr şöyle diyor:* “*Hadisin ravisi olan Şuayb’a, ‘Ey Ebe’l Hasan! Korunmuş şehir nedir?’ diye sorunca şöyle dedi:* “Ben de Eba Abdillâh’a (a.s) bunu sordum. Bana, “Geniş ve sağlam kalptir” diye buyurdu.”^[156]

bak. el-Bihar, 2/182, 26. Bölüm

731. Bölüm

Kitap ve Sünnetin Kapsamlılığı

Kur’an:

“Yeryüzünde yürüyen hayvanlar ve (gökyüzünde) kanatlarıyla uçan kuşlar da ancak sizin gibi birer toplulukturlar. Kitapta Biz hiçbir şeyi eksik bırakmadık; onlar sonra Rablerine toplanacaklardır.”^[157]

“Bu gün, size dininizi kemale erdirdim.”^[158]

3392. *Ebu Usame şöyle diyor:* “Ebi Abdillâh’ın (a.s) yanıdaydım, Muğiriye kabilesinden olan birisi de oradaydı. Sünnetler hakkında İmam’a sorular soruyordu. İmam şöyle buyurdu: “İnsanoğlunun ihtiyaç duyduğu her şey hususunda Allah ve Resulü tarafından bir sünnet ortaya konmuştur. Eğer böyle olmasaydı getirdiği hüccetlerde bizleri hüccet kılmazdı.” Muğiriye kabilesinden olan şahıs, “Allah hangi şeylerle bizlere hüccet getirmiştir?” diye sorunca Ebu Abdillâh (a.s) şöyle buyurdu:

“Allah’ın şu sözü: “Bu gün size dininizi kemale erdirdim ve üzerinize olan nimetimi tamamladım.”^[159]

3393. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizleri cennete yaklaştıran ve ateşten uzaklaştıran her şey hususunda sizleri ondan nehyettim ve sizlere onu emrettim.”^[160]

bak. el-Bihar, 2/168, 22. Bölüm; el-Hudud, 735. Bölüm

732. Bölüm

Bazı İlim ve Hükümleri Saklamanın Sebebi

3394. *İmam Sadık (a.s), Ebi Basir’e şöyle buyurmuştur:* “Allah’a andolsun ki eğer aranızdan sır saklayan üç mümin bulabilseydim onlardan bir tek hadis gizlemeyi helal görmezdim.”^[161]

3395. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer ben kendisine ilim emanet bırakacağım ve buna ehli olan üç grup bulabilseydim”^[162]

kıyamete kadar olacak artık helal ve haramı incelemeye ihtiyaç kalmayacak olayları kendilerine söyledim.”

3396. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Daha önceden diğer kitapların gayrisinin eline düştüğü gibi, sizden başkasının eline düşme korkusu da olmasaydı, size şüphesiz Kaim (a. f) kıyam edinceye kadar hiç kimseye ihtiyaç duymayacağınız bir kitap verirdim.”^[163]

3397. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendisine hadis söyleyeceğim birini bulamıyorum. Eğer sizden birine bir hadis söyleyecek olursam o şahıs henüz Medine’den çıkmadan o hadis yanıma getirilmektedir (bir grup gelip, “Sen mi bu hadisi söylemişsin!” diye söylemektedir.) Bunun üzerine ben de, “Hayır söylememişim” diyorum.”^[164]
bak. 456. Konu, el-Kitman, 557. Konu, et-Takiyye

733. Bölüm Hadislerin İhtilaf Nedenleri

3398. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bizim haktan başka bir şey söylemediğimizi bilen kimse hakkımızdaki bu bilgisi kendisine yetmelidir. O halde bizim hakkımızdaki bilgisiyle uyuşmayan bizden bir söz işittiğinde o sözü kendisini savunmak için dediğimizi ve onu tercih ettiğimizi bilmelidir.”^[165]

3399. *İmam Sadık (a.s), Ebi Amr el-Kinaniyy’e şöyle buyurmuştur:* “Ey Eba Amr! Eğer sana bir hadis söylediysem, bir fetva verdiğem sonra yeniden gelip bana o konuyu sorduysan ve ben de önceki söz ve fetvamın aksine cevap ve fetva verdiğem hangisiyle amel edeceksin?” Ben, “Yenisini alırım ve diğerini bırakırım” dedim. İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Doğru söyledin ey Eba Amr! Allah gizli ibadet edilmeyi ister. Allah’a andolsun ki bil eğer bu işi yapacak olursanız bu hem benim ve hem de sizin için daha hayırlı olur. Allah dini hususunda bizden ve sizlerden sadece takiiyyeyi istemiştir.”^[166]
bak. el-Bihar, 2/219, 29. Bölüm; Vesail’uş-Şia, 18/75, 9. Bölüm

734. Bölüm Müteşabih Hadisler

3400. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “(Şüphesiz Kur’an’ın müteşabihi olduğu gibi bizim hadislerimizin de müteşabihi vardır ve Kur’an’ın muhkemi olduğu gibi bizim hadislerimizin de muhkemi vardır.) Şüphesiz Kur’anın müteşabihi ve muhkemi olduğu gibi bizim hadislerimizin de müteşabihi ve muhkemi vardır. O halde müteşabihini muhkemine döndürün ve muhkemi olmaksızın müteşabihine uymayın ki delaletе düşersiniz.”^[167]
bak. el-Kur’an, 3320. Bölüm

99. Konu

el-Hudud

Hudud-Ceza Hukuku

- ☞ *El-Bihar*, 79/30-227, *Ebrab'ul-Hudud*
- ☞ *Vesail'uş-Şia*, 18/307, *Kitab'ul-Hudud ve Taẓīrat*
- ☞ *Kenẓ'ul-Ummal*, 5/303-572; *Kitab'ul-Hudud*

bak.

☞ 68. Bölüm, *et-Tecessüs*, 205; *eẓ-Zina*, 224; *es-Subk*, 310; *eẓ-Zerb*, 340; *el-Aẓab*, 436; *İkrar*, 479, *el-Livat en-Nas-* 3969. Bölüm, *es-Selat* (1) 2276. Bölüm

735. Bölüm Her Şeyin Bir Haddi Vardır

Kur'an:

“Yeryüzünde yürüyen hayvanlar ve (gökyüzünde) kanatlarıyla uçan kuşlar da ancak sizin gibi birer toplulukturlar. Kitapta Biz hiçbir şeyi eksik bırakmadık; onlar sonra Rablerine toplanacaklardır.”^[168]

3401. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah Tebarek ve Teala... her şey için bir sınır belirlemiş ve o sınırı göstermek için bir delil karar kılmıştır. O sınırı aşan kimse için ise bir had (ceza) tayin etmiştir.”^[169]

3402. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her şeyin bu evim gibi belli bir sınırı ve haddi vardır. Sokakta olan her şey onun bir parçası ve evde olan her şey ise evden bir parçadır.”^[170]

3403. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah helal ve haram olan her şeye bu evim gibi bir sınır belirlemiştir... Hatta bir sıyrık için bile diyet ve gayrisi için bir kırbaç ve yarım kırbaç gibi hudutlar belirlemiştir.”^[171]

3404. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Ali (a.s) rivayetlerin helal ve haramını öğretiyor ve Kur'an'ı öğretiyordu. Bu ikisinden (helal ve haramdan) her birinin belli bir haddi vardır.”^[172]

3405. *Ebu Lebid el-Behrani şöyle diyor:* “Şüphesiz Mekke’de İmam Bakır’ın (a.s) yanına birisi geldi ve şöyle dedi: “Ey Muhammed bin Ali! Her şeyin bir sınırı olduğunu sanan sen misin?” Ebu Cafer (a.s) şöyle buyurdu: “Evet ben söyledim. Şüphesiz Allah yarattığı küçük ve büyük her şey için belli bir sınır tayin etmiştir. O sınırı aşınca o hususta Allah’ın haddini aşmış olur.” O adam, “Bu sofranızın haddi nedir?” diye sorunca, İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Bu sofranın haddi açtığında Allah’ın adını anman, topladığında Allah’a şükretmen ve kırıntılarını süpürmendir.” O adam, “bu testinin haddi nedir?” diye

sorunca da İmam şöyle buyurdu: “Bunun da haddi ağız tarafından içmen ve kırık yerlerinden içmemendir.”^[173]

3406. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizleri cennete yaklaştıran ve ateşten uzaklaştıran her şey hususunda sizlere emrettim ve sizleri sakındırdım.”^[174]

bak. el- Bihar, 2/168, 22. Bölüm

Vesail'uş-Şia, 18/309, 2. Bölüm

736. Bölüm Had ve Cezaları Uzaklaştırmak

3407. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Yapabildiğiniz kadar had ve cezaları Müslümanlardan uzak tutun. Eğer Müslümanlar için bir çıkış yeri bulacak olursanız serbest bırakın. Zira imamın bağışlamada hata etmesi cezalandırmada hata etmesinden daha hayırlıdır.”^[175]

3408. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Def edecek bir yer bulduğunuzda Allah’ın kullarından hadleri def edin.”^[176]

3409. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hadleri şüphelerle def edin.”^[177]

737. Bölüm

Hadleri Uygulamak

3410. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın hadlerinden (ceza hukukundan) bir had uygulamak Allah’ın beldelerinde kırk gece yağın yağmurdan daha hayırlıdır.”^[178]
3411. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Yeryüzünde uygulanan bir had altmış yıllık ibadetten daha temizdir.”^[179]
3412. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Münezzeh olan Allah’ın hadlerini korursanız sizlere vadettiği fazlını ve bereketini çok çabuk ulaştırır.”^[180]
3413. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah hadleri uygulamayı haramların önemini vurgulamak için farz kılmıştır.”^[181]
3414. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala’nın “Allah’ın dini konusunda o ikisine acımayın” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Yani hadleri hususunda...”^[182]
3415. *İmam Sadık (a.s), birine yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur:* “Yakın ve uzak herkese Allah’ın haddini uygula. Hoşnutluk ve öfke anında Allah’ın kitabıyla hükmet ve siyah ve beyaz arasında adaletle bölüştür.”^[183]
3416. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın hadlerinden bir had dışında yüce insanların hatalarını görmezlikten gelin.”^[184]
3417. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Birbirinizle yarışmak zorundasınız. O halde Allah’ın hadlerini uygulamak ve iyiliği emretmek hususunda birbirinizle yarışın.”^[185]
bak. *Vesail’u’ş-Şia*, 18/307, 1. Bölüm

738. Bölüm

Hadleri Uygulamamak

3418. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Resulullah’a (s.a.a) kavmi arasında şerafetli olan hırsızlık yapmış bir kadın getirdiler. Resulullah (s.a.a) elinin kesilmesini emretti. Kureys’ten bir grup Resulullah’ın etrafına toplanıp şöyle dediler: “Ey Allah’ın Resulü! Küçük bir hata için bunun gibi şerafet sahibi bir kadının eli kesilir mi?” Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: “Evet, şüphesiz sizden öncekiler de bu gibi şeyden dolayı helak oldu. Onlar zayıflarına had uyguluyorlar; güçlü ve şerafet sahibi olanlar hakkında ise haddi terk ediyorlardı. Bu yüzden de helak oldular.”^[186]
3419. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsan sadece Allah’ın hadlerini uygulayarak mutluluğa erişir ve sadece Allah’ın hadlerini zayı ettiği için mutsuzluğa düşer.”^[187]
3420. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zina eden iri göbekli ve sakat birini Resulullah’ın (s.a.a) yanına getirdiler. Resulullah (s.a.a) içinde yüz dal bulunan bir hurma demetini getirdi ve had olarak ona bir darbe vurdu. Zira Allah’ın hadlerinden bir haddin uygulanmamasını hoş görmüyordu.”^[188]
bak. *Mustedrek’ul Vesail*, 18/7, 1. Bölüm, *Mukeddemat’ul Hudud*

739. Bölüm

Hadleri Uygulamada Şefaet Etmek Doğru Değildir

3421. *İmam Sadık (a.s) babasından, o da babalarından, onlar da Resulullah’tan (s.a.a) hadler hususunda şefaet etmekten nehy ettiğini rivayet etmiştir. İmam Sadık (a.s) ayrıca şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın hadlerinden bir haddi iptal etmek için şefaet eden ve Allah’ın hadlerini iptal hususunda çalışan kimseye Allah kıyamet günü azab eder.”^[189]
3422. *Resulullah (s.a.a), Üsame’ye şöyle buyurmuştur:* “Ey Usame! Had hususunda şefaet etme.”^[190]
3423. *Ayşe şöyle diyor:* “Mahzum kabilesinden bir kadın emanet olarak bir takım şeyler alıyor ve sonra inkar ediyordu. Peygamber (s.a.a) elinin kesilmesini emretti. O kadının ailesi Üsame’nin yanına giderek ondan Peygamber (s.a.a) nezdinde aracılık etmesini istediler. Üsame de o kadın hakkında Peygamber (s.a.a) ile konuştu. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Ey Üsame! Allah’ın hadlerinden bir had hususunda konuştuğunu görmeyeyim.” Peygamber (s.a.a) daha sonra bir hutbe okuyarak şöyle buyurdu: “Sizden öncekiler de işte bu yüzden helak oldular. Onlar arasında soylu biri hırsızlık yaptığında ona karışmazlardı. Ama zayıf ve çaresiz biri hırsızlık yapacak olursa elini keserlerdi. Canım elinde olan Allah’a andolsun ki eğer Muhammed’in kızı Fatıma bile hırsızlık edecek olursa elini keserim. Ardından da Mahzum kabilesinden olan kadının elini kesti.”^[191]

3424. *Nakl edildiği üzere Müminlerin Emiri Ali (a.s) Beni Esedli birini had uygulamak için tutukladı. Beni Esed kabilesi Hüseyin b. Ali'nin yanına gitti ve ondan aracılık yapmasını istediler. Ama O kabul etmedi. Daha sonra Müminlerin Emiri'nin (a.s) yanına giderek ondan had uygulamamasını rica ettiler. O şöyle buyurdu: "Siz kendi malım olan bir şeyi isteyecek olursanız şüphesiz size veririm."* Beni Esed kabilesi büyük bir sevinçle Müminlerin Emiri'nin yanından ayrıldı. Daha sonra Hüseyin'in (a.s) yanına gidip Müminlerin Emiri'nin (a.s) sözünü ona da aktardılar. Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: "Eğer arkadaşınızla işiniz varsa geri dönün, belki de haddi uygulanmıştır. Onlar döndüklerinde Müminlerin Emiri'nin (a.s) had uyguladığını gördüler. Onlar, "Ey Müminlerin Emiri! Bize söz vermedin mi?" dediler. O şöyle buyurdu: "Ben sizlere kendime ait olan bir şeyi sizlere

vereceğime dair söz verdim. Ama bu had Allah'ındır. Ben bu konuda hiç bir şeye malik değilim."

3425. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Herkes aracı olarak Allah'ın hadlerinden bir haddin uygulanmasına engel olursa*

aracılığını geri almadığı müddetçe sürekli Allah'ın gazabında olur."

3426. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Kul hakkı olan hadlerde imama götürülmediği müddetçe şefaet etmenin sakıncası yoktur. Ama had imama götürüldükten sonra hiçbir şefaet kabul edilmez."*

bak. Vesail'uş-Şia, 18/223, 35. Bölüm

740. Bölüm Hadde Kefalet Olmaz

3427. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Hadlerden herhangi bir halde kefalet etmek söz konusu değildir. (Diğer suçlarda çrneğin mal ve hapisle ilgili suçlarda kefalet alabilir."*

3428. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Resulullah (s.a.a), "Hadde kefalet olmaz" diye buyurmuştur."*

3429. Müminlerin Emiri (a.s), "Hadde kefalet olmaz" diye hükmetmiştir."

741. Bölüm Hadde Yemin Olmaz

3430. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Had uygulanacak kimse yemin ettirilmez."*

3431. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Hadde şefaet, kefalet ve yemin yoktur."*

3432. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Adamın biri, birisini Müminlerin Emiri'nin (a.s) yanına getirerek şöyle dedi: "Bu adam bana iftira etmiştir." Onun bu iddiasının hiçbir delili (şahidi) yoktu. Bu yüzden şöyle dedi: "Ey Müminlerin Emiri ona yemin ettir." O şöyle buyurdu: "Had hususunda yemin yoktur. Kemik hususunda ise kısas yoktur."*

742. Bölüm Hadleri Ertelemekten Sakındırmak

3433. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Her ne zaman had farz olursa onu uygulamak gerekir. Haddi uygulamada ertelemek ve beklemek yoktur."*

3434. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: "Üç kişi birinin zina ettiğine tanıklık ettiler. Müminlerin Emiri (a.s), "Dördüncü şahıs nerede?" diye sordu. Onlar, "Şimdi geliyor" dediler. Müminlerin Emiri (a.s) şöyle buyurdu: "Bu üç kişiye (iftira) had uygulayın. Zira had uygulamada bir an bile beklemek doğru değildir."*

3435. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Had hususunda "şayet"ve "umulur" gibi şeyler söz konusu edilirse had iptal edilir."*

743. Bölüm Haddi Aşmaktan Sakındırmak

Kur'an:

"**Bunlar Allah'ın hudutlarıdır, onları çiğnemeyin. Allah'ın hudutlarını çiğneyenler ancak zalimlerdir.**"

"**Allah'ın sınırlarını kim aşarsa, şüphesiz, kendisine zulmetmiştir.**"

“Kim Allah'a ve Peygamberine baş kaldırır ve hudutlarını aşarsa, onu temelli kalacağı ateşe sokar. Alçaltıcı azâb onadır.”^[206]

3436. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah sizler için hadler tayin etmiştir. Bu hadleri aşmayınız.”^[207]

3437. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Müminlerin Emiri (a.s) Kanber'e birine had uygulamasını emretti. Kanber, kızarak üç kırbaç fazla vurdu. Ali (a.s) Kanber'e üç kırbaç vurarak kısas uyguladı.”^[208]

3438. *Abdullah b. Ma'kil şöyle diyor:* “Şüphesiz Ali birine kırbaç vurulmasını emretti. Kırbaç vuran kimse iki kırbaç fazla vurunca Ali (a.s) ona iki kırbaç vurarak kısas etti.”^[209]

3439. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü bir kırbaç eksik had uygulayan kimseyi getirirler. O şöyle der: “Rabbim! Kullarına acıdığım için bu işi yaptım.”Allah şöyle buyurur: “Sen onlara benden daha mı merhametlisin?”Onu ateşe atmalarını emreder. Sonra bir kırbaç fazla vurana getirirler. O da şöyle der: “Ona günahıtan el çeksin diye bir kırbaç fazla vurdum.”Sonra onu da ateşe atmaları emredilir.”^[210]

3440. *İmam Bakır (a.s), Allah-u Teala'nın, “Bu Allah'ın hudutlarıdır. Onları çiğnemeyin. Her kim Allah'ın hudutlarını çiğnerse şüphesiz onlar zalimlerdir” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah zina eden kimseye gazab etmiş ve ona yüz kırbaç karar kılmıştır. O halde her kim öfkesinden dolayı bundan fazla vurursa ben Allah nezdinde ondan beriyim.”^[211]

744. Bölüm

Had Uygulamanın Günahları Temizlemedeki Rolü

3441. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir günah işler de kendisine had uygulanırsa o günahın haddi kendisine keffaret sayılır.”^[212]

3442. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim dünyada bir günah işler de cezasını görürse Allah kulunu ikinci defa cezalandırmaktan daha adildir.”^[213]

3443. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kılıç üzerinden geçtiği her günahı temizler.”^[214]

3444. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Taşlanmak (zinakarın) yaptığıının keffaretidir.”^[215]

3445. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah mümin bir kulunu bu dünyada cezalandırırsa kıyamet günü yeniden cezalandırmaktan daha bağışlayıcı ve yücedir.”^[216]

bak. Sahib-i Müslim, 3/1333, 10. Bölüm, el-Bela, 404. Bölüm, ez-Zenb, 1387. Bölüm

745. Bölüm

Had Uygulanmış Kimseye Hakaret Etmekten Sakındırmak

3446. *Resulullah (s.a.a) birini recm etmelerini emretti. Onlar, “şüphesiz bu şahıs aşağılık bir insandır” dediler. O, “aşağılıktır demeyin. Allah'a yemin olsun ki o Allah nezdinde misk kokusundan daha güzeldir.” diye buyurdu.”^[217]*

3447. *Resulullah (s.a.a) zina eden birini taşıdığıında birisi arkadaşına, “O köpek gibi geberdi” dedi. Peygamber (s.a.a) o ikisiyle bir leşin yanından geçerken şöyle buyurdu:* “Dişlerinizle bu leşten bir parça koparınız.” Onlar, “Ey Allah'ın Resulü! Allah'ın selamı

üzerine olsun. Leşi mi yiyelim” deyince şöyle buyurdu: “Kardeşinden kopardığınız bu leşten daha pis kokmaktadır.”^[218]

3448. *Abdurrahman b. Ebi Leyla şöyle diyor:* “Ali (a.s) birine had uyguladı. İnsanlar ona sövüp lanet etmeye başladılar. Ali (a.s) şöyle buyurdu: “O artık bu günahından dolayı sorguya çekilmeyecektir.”^[219]

3449. “Zina ederek hamile kalan bir kadın Resulullah'ın (s.a.a) yanına geldi ve şöyle dedi: “Ey Allah'ın Resulü! Ben had uygulanmayı hak ettim. Bana had uygula.” Allah'ın Resulü o kadının velisini çağırdı ve şöyle buyurdu: “Doğuruncaya kadar ona iyi davran daha sonra yanıma getir.” O adam denileni yaptı. Allah'ın Resulü kadının elbisesinin üzerine çekilip örtülmesini, daha sonra da recm edilmesini emretti. Ardından onun cenaze namazını kıldı. Ömer şöyle dedi: “Ey Allah'ın resulü! Bu zina eden kadının cenaze namazını mı kılıyorsun?” Peygamber şöyle buyurdu: “Şüphesiz o öyle bir tövbe etti ki eğer tövbesi Medine halkından yetmiş kişi arasında paylaştırılacak olursa hepsini kapsar. Bundan daha üstün bir tövbe gördün mü? O Allah için kendini feda etti.”^[220]

bak. el-Mev'ezet, 4118. Bölüm

746. Bölüm

Günahkar Günahını İtiraf Ettiği Takdirde İmam Onu Bağışlayabilir

3450. *Bir hırsız Ali'nin (a.s) yanına getirdiler. O şahıs hırsızlık yaptığını itiraf etti. Ali (a.s) ona, "Acaba Kur'an'dan bir şey ezberledin mi?" diye sordu. O, "Evet Bakara suresini ezberledim" deyince şöyle buyurdu: "Elini Bakara suresine bağışladım." Eş'as İmam'a şöyle dedi: "Allah'ın hadlerinden bir haddi mi iptal ediyorsun." O şöyle buyurdu: "Sen ne anlarsın! Eğer beyyine (iki şahit) ikame olursa İmam suçluyu affedemez. Ama eğer birisi hırsızlık yaptığını itiraf ederse İmam isterse onu bağışlar isterse de cezalandırır."*^[221]

747. Bölüm

Kanı Helal Saymak

3451. *Muhammed b. İsa b. Ubeyd şöyle diyor: "İmam Ebu'l-Hasan Askeri (a.s) Faris b. Hatem Kazvini'nin öldürülmesini emretti ve onu öldürenin cennete gireceğini garantiledi. Daha sonra Cüneyt onu öldürdü. Faris insanları saptıran ve bid'at olan işlere davet eden biriydi. Dolayısıyla Ebu'l-Hasan'dan şu emir geldi: "Bu mel'un Faris benim adıma insanları saptırmakta ve bid'ata davet etmektedir. Kanı onu öldüren herkese helaldir. Onu öldürüp beni kendisinden kurtaracak kimdir ki ben de karşılık olarak ona Allah nezdinde cenneti garantileyeyim?"*^[222]

3452. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Her kim kılıç çekerse (insanları korkutursa muharip hükmündedir ve) kanı helaldir."*^[223]

3453. *Cabir şöyle diyor: "Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Ka'b b. Eşref'i kim halledecek? Zira o Allah'ı ve Resulünü incitmiştir." Muhammed b. Mesleme, "Ey Allah'ın Resulü! Onu öldürmemi istiyor musun?" deyince, "Evet" diye buyurdu. O, "O halde izin ver de gerekli şeyleri söyleyeyim." "söyle" diye buyurdu. Bunun üzerine Muhammed b. Mesleme Ka'b'ın yanına gitti ve onunla bir şeyler konuştu. Onunla geçmişi hakkında bir şeyler konuştu ve şöyle dedi: "Bu adam (yani Peygamber -s.a.a-) iyilik etmek istedi ama bizi meşakkat ve zahmete düşürdü." Ka'b Muhammed b. Mesleme'nin sözlerini işitince şöyle dedi: "Allah'a yemin olsun ki sen de ondan incinmişsin." Muhammed b. Mesleme Haris, Abis b. Cebr ve Ubbat b. Bişr ile birlikte onun yanına geleceklerine dair sözleşti. Onlar Ka'b'ın yanına geldiler ve onu gece davet ettiler. Ka'b da onların yanına gitti. Muhammed b. Mesleme o üç kişiye şöyle dedi: "O gelince ben elimi başına doğru atacağım. Ben başını sıkı tutunca siz saldırın. Ka'b kılıcını kuşanmış bir halde onların yanına geldi. Onlar, "Güzel koku senden mi geliyor dediler?" Ka'b, "Evet, falan eşim Arapların en güzel kokulu kadınıdır." Muhammed, "bu kokuyu koklamama izin verir misin?" dedi. Ka'b, "Evet kokla" dedi. Muhammed bedenini kokladı ve sonra, "yeniden koklamama izin verir misin?" dedi.*

Bu esnada Muhammed Ka'b'ın başından sıkıca tuttu ve "saldırın" diye bağırdı. Böylece onu öldürdüler."^[224]

3454. *Resulullah (s.a.a) etrafını saran Müslümanlara şöyle buyurmuştur: "Ey insanlar, benden sonra artık bir peygamber gelmeyecektir ve benim sünnetimden sonra da bir sünnet yoktur. Her kim böyle bir iddia da bulunursa iddiası ve bid'atı cehennemdedir. Her kim Peygamberlik iddiasında bulunursa onu öldürün."*^[225]

bak. et-Tecessus, 514. Bölüm, 101. Konu, el-Muharib

748. Bölüm

Had Uygulanmış Kimse Üçüncü Defada Öldürülür

3455. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur: "Her kim işlediği büyük günahlar sebebiyle iki defa had cezası görürse üçüncü defada öldürülmelidir."*^[226]

3456. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: "Üçüncü defasında öldürülmelerinin sebebi kırbaç yemeyi önemsememeleri ve neredeyse zina işinde özgür olduklarını sanmalarındır. Başka bir sebebi de Allah'ı ve haddi hafif sayan kimsenin kafir oluşudur. Kafir olduğu için de öldürülmelerinin hak etmiş olur."*^[227]

749. Bölüm

Düşman Topraklarında Had Uygulamak

3457. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Düşman topraklarında, oradan çıkmadıkça hiç kimseye had uygulamam. Zira gayrete"*^[228]

gelip düşmana katılabilir.”

bak. Vesail'uş-Şia, 18/317, 10. Bölüm

750. Bölüm Ta'zir (Ceza)

3458. *İmam Sadık (a.s), Ta'zir hakkında soru soran Hammad b. Osman'a şöyle buyurmuştur:* “Ta'zir had sayısından aşağıdır.” Ben seksen kırbaçtan aşağı mıdır?” diye sordum. Şöyle buyurdu: “Hayır, kölenin haddi olan kırk kırbaçtan daha aşağıdır.” Ben, “Ne kadardır?” diye sorunca şöyle buyurdu: “Bu onun işlediği suçu ve bedeninin gücünü göz önünde bulunduracak olan hakime bağlıdır.”^[229]

3459. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın hadlerinden bir had olmadığı takdirde ondan fazla vurmamak gerekir.”^[230]

3460. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Tembih etmek için üçten fazla vurmaman gerekir. Eğer daha fazla vurursan kıyamet günü kısas edilirsin.”^[231]

3461. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah'a ve ahiret gününe inanan bir mümine ortada bir had olmadıkça on kırbaçtan fazla vurması helal değildir.”^[232]

3462. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah'a ve ahirete iman eden hiç bir hakime ortada bir had olmadıkça on kırbaçtan fazla vurması helal değildir.”^[233]

3463. *İmam Sadık (a.s), “ta'zir ne kadardır?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “On ıla yirmi kırbaç arasındır.”^[234]
bak. Vesail'uş-Şia, 18/583, 10. Bölüm ve s. 363, 10. Bölüm, 10 ve s. 309, 2. Bölüm, Sunen-i Ebi Davud, 4/167

751. Bölüm Had Uygulamanın Adabı

3464. *el-Menakıb kitabında şöyle yer almıştır:* “Müminlerin Emiri Ali (a.s) Amr b. Abdivedd'i yakalayıp boynunu vurmada biraz bekleyince bazıları Ali'yi (a.s) kınadı. Huzeýfe onu savundu. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Ey Huzeýfe sakın ol! Ali (a.s) yakında neden onu öldürmek hususunda biraz beklediğini size söyleyecektir.”

Ali (a.s) Amr'ı öldürdü. Dönünce Peygamber (s.a.a) neden beklediğini sordu. O şöyle dedi: “Amr anneme sövdü ve yüzüme tükürdü. Ben onu öldürdüğüm takdirde kendimi teskin etmek için öldürmüş olabileceğimden korktum. Bu yüzden sakınleşinceye kadar onu bıraktım. Sonra onu Allah için öldürdüm.”^[235]

100. Konu el-Harb

Savaş

bak.

☞ 12. *Konu, el-Esir*; 25. *Konu, el-Eman*, 43. *Konu, el-Bağ*; 76. *konu el-Cünd*; 80. *konu, el-Cihad(1)*; 239. *Konu, es-Silah*; 296. *konu, es-Sulb (1)*; 327. *konu, ez-Zafer*; 387. *konu, el-Gazve*
☞ *el-Cübn* 491. *Bölüm*; *es-Sebil*, 1738. *Bölüm*; *ez-Zikr*, 1341. *Bölüm*
☞ *eş-Şirk*, 1990. *Bölüm*, *el-Mustağ'af*, 2374. *bölüm*

752. Bölüm

Savaş

3465. *İmam Hüseyin (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Bilin ki şüphesiz savaşın şerri hızlı ve tadı çirkindir. Her kim kendini ona hazırlar, teçhizatını kuşanırsa ve zamanı gelmeden bedenini yaralarıyla elemlemezse savaşı kazanmıştır. Ama her kim fırsat gözetmeden ve savaş gücünden haberdar olmadan savaşa kalkıştırsa ordusuna bir fayda vermemeye ve kendini helak etmeye hak kazanmıştır.”^[236]

3466. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Bir çok savaşın faydası barışın faydasından daha çoktur.”^[237]

753. Bölüm

Savaşların Nedenleri

3467. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “İhtilaf savaşların nedenidir.”^[238]

3468. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “İnatçılık savaşların nedenidir.”^[239]

3469. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Kınanmış inatçılıktan sakın, zira bu savaş çıkarır.”^[240]

754. Bölüm

Hakka Karşı Olanlarla Savaş

3470. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Canıma andolsun ki hakka muhalif olan ve sapıklık uçurumuna yuvarlanan kimselerle savaşta asla uyuşmaya ve gevşeklik göstermeye yönelmedim. O halde ey Allah'ın kulları, Allah'tan sakının. Allah'ın azabından Allah'a sığın. Önündeki apaçık yolda ilerleyin. Sizleri mükellef kıldığı şeyleri yapmaya koyulun. Eğer bu dünyada zafere erişemezseniz, Ali o dünyada sizlere zaferi garantiler.”^[241]

755. Bölüm

Müslümanlarla Savaş

3471. *Resulullah (s.a.a)* şöyle buyurmuştur: “Müslümanın kardeşiyle savaşması küfür, sövmesi ise fısıktır.”^[242]

bak. es-Sebb, 1727. *Bölüm*

756. Bölüm

Düşmanı Gafil Avlamak

3472. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşman topluluğu sizinle savaşmadan siz saldırarak savaşın. Zira Allah’a yemin olsun ki kendi topraklarında saldırıya uğrayan her millet mutlaka zillete düşmüştür.”^[243]

3473. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bilin ki ben gece, gündüz açık ve gizli sizi bu toplulukla savaşa davet ettim ve sizlere: “Onlar sizinle savaşmadan siz onlarla savaşın” dedim. Allah’a andolsun ki kendi yurtlarının kalbinde savaşılan her topluluk mutlaka zillete düşmüştür.”^[244]

757. Bölüm

Allah Yolunda Savaşa Teşvik

Kur’an:

“Ey iman edenler! Size ne oldu ki, “Allah yolunda, savaşa çıkın”dendiği zaman yere çöküp kaldınız? Dünya hayatını ahirete tercih mi ediyorsunuz? Oysa dünya hayatının geçimi ahirete göre pek az bir şeydir.”^[245]

“İsteyen, istemeyen, hepiniz savaşa çıkın. Allah yolunda mallarınızla, canlarınızla cihat edin. Eğer bilerseniz bu sizin için hayırlıdır.”^[246]

3474. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah size rahmet etsin. Düşmanınızla savaşmak için dışarı çıkın ve yeryüzüne çakılıp kalmayın ki horluk ve zillet içinde kalırsınız. Dünyanın en aşağılık şeyleri size nasip olur. Şüphesiz savaş kardeşi (savaşçı kimse) uyanıktır. Gaflet uykusunda olan kimse bilmelidir ki düşmanı kendinden gafil değildir.”^[247]

758. Bölüm

Allah Kendi Yolunda Savaşanı Sever

Kur’an:

“Doğrusu Allah, kendi uğrunda, kenetlenmiş bir duvar gibi, sıra halinde savaşanları sever.”^[248]

3475. *Hz. Ali (a.s) Steffin savaşında okuduğu bir hutbesinde şöyle buyurmuştur:* “Ey İnsanlar! Zikri yüce Allah sizleri azaptan kurtaracak ve hayra yakınlatacak bir ticareti göstermiştir. Bu ticaret Allah’a ve Resulüne iman ve Allah yolunda cihattır. Cihadın sevabını günahların mağfireti ve Adn cennetlerinde tertemiz evler karar kılmıştır. Elbette Allah’ın rızası bunlardan daha büyüktür. Allah sizlere sevdiğini haber vermiş ve şöyle buyurmuştur: “**Allah savaşan kimseleri sever...**”O halde saflarınızı kurşundan yükseltilmiş binalar gibi sağlam kılın. Zırh giyenleri öne, zırh giymeyenleri ise safların arkasına yerleştirin.”^[249]

759. Bölüm

Savaşılması Yasaklanmış Kimseler

3476. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dine sarılanlarla savaşmayın. Zira dine el uzatanlar bozguna uğrarlar.”^[250]

3477. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hakka dayanan kimseler ile savaşma. Zira hak ile savaşan kimseler yenilgiye uğrar.”^[251]

760. Bölüm

Savaştan Önce Riayet Edilmesi Gereken Hususlar

3478. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlarla iyi geçinin, onlara fırsat verin. Onları hakka davet etmeden önce saldırmayın. Zira şehirli ve göçebe tüm yeryüzü insanlarını Müslüman olarak yanıma getirirseniz, kadın ve çocuklarını esir alıp erkeklerini öldürmenizden bana daha sevimlidir.”^[252]

3479. *İmam Ali (a.s) Steffin’de şöyle buyurmuştur:* “Allah’a yemin olsun ki bir grubun bana katılmasını, benim vasıtamla hidayet bulmasını ve sayemde huzura kavuşmasını ümid ettiğim durumlar dışında savaşı bir gün bile ertelemedim. Zira bu bana onları sapık olarak öldürmekten daha sevimlidir.”^[253]

3480. *İmam Ali (a.s) oğlu Hasan’a (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Asla savaşa davet etme. Ama savaşa davet edilirsene icabet et. Zira hiç şüphesiz savaşa çağırın isyankardır, isyankar insan ise yere serilir.”^[254]

761. Bölüm

Düşmanla Karşılaşıldığında Yapılan Dua

3481. *Resulullah (s.a.a), savaşa gittiğinde şöyle dua etmiştir:* “Allah’ım! Sen benim destekçim ve yardımcısın. Senden güç alır, seninle saldırır ve seninle savaşırım.”^[255]

3482. *İmam Ali (a.s), Sıffin’de düşmanla karşılaşmaya azmettiğinde şöyle dua etmiştir:* “Allah’ım! Ey yükseltilmiş göklerin Rabbil.. Eğer bizleri düşmana galip getirirsen, bizleri zulüm ve haksızlıktan uzak tut, bizleri hak yolunda güçlü kıl. Eğer onları bize galip getirirsen bizlere şahadeti nasib et ve bizleri fitneye düşmekten koru.”^[256]

3483. *İmam Ali (a.s), savaşta düşmanla karşı karşıya gelince şöyle dua etmiştir:* “Allah’ım! Kalpler sana doğru yükselmiş, boyunlar sana doğru uzanmıştır... Allah’ım! Peygamberimizin olmayışından, düşmanların çokluğundan, isteklerimizin dağınıklığından sana şikayet ediyorum.”^[257]

3484. *İmam Ali (a.s) Sıffin gününde şöyle buyurmuştur:* “Allah’ım! Peygamberimizin olmayışından, düşmanlarımızın çokluğundan, sayımızın azlığından, zamanın bizleri sıkmasından fitnelerin aleyhimize baş göstermesinden sana şikayet ediyorum. Bir an önce vereceğin zafer ve hakkın gücünü arttırdığın ve üstün kıldığın bir yardımla düşmanlar karşısında bize yardım et.”^[258]

3485. *Hz. Ali (a.s) savaşa gitmek istediğinde bineğine binmeden önce Allah’ın adını anar ve şöyle derdi:* Bizlere verdiği nimetleri ve ihsanları sebebiyle Allah’a hamd olsun. Bizlere bu (bineği) ram kılan Allah münezzehdir. Eğer O ram kılmasaydı bizim ona gücümüz yetmezdi...” Daha sonra kibleye döner ellerini göğe kaldırır ve şöyle buyururdu: “Allah’ım! Adımlar sana doğru yürür, bedenler senin için sıkıntıya kapılır. Kalpler sana doğru uçar, eller sana doğru kalkar ve gözler sana dikilir.”^[259]

3486. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Müminlerin Emiri Ali (a.s) savaşmak istediğinde şu duayı ederdi: “Allah’ım! Bizlere yollarından bu yolu sen bildirdin, hoşnutluğunu onda karar kıldın, dostlarını ona çağırdın ve onu nezdinde yollarının en şerafetlisi kıldın.”^[260]

3487. *İmam Ali (a.s), düşmanla karşılaşınca şöyle dua ederdi:* “Allah’ım sen benim koruyucum, yardımcım ve esirgeyenimsin. Allah’ım! Senin yardımınla saldırıya geçer ve senin yardımınla savaşırım.”^[261]

bak. Mustedrek’ul Vesail, 11/104, 46. Bölüm

762. Bölüm

Öncü Birlikler

3488. *İmam Ali (a.s), Ziyad b. Naẓr’a yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur:* “Bil ki hiç şüphesiz bir topluluğun öncü birlikleri onların gözüdür ve öncülerin gözü ise onların önderleridir. Şehrinden çıkınca ve düşmana yaklaşınca hemen her tarafa, vadilere, ağaçlıklara, pusulara ve her köşeye bir öncü birlik yerleştir ki düşman size pusu kurmasın ve aniden size karşı saldırıya geçmesin.”^[262]

763. Bölüm

Askeri Eğitimler

3489. *İmam Ali (a.s), savaş ve askeri eğitim hakkında şöyle buyurmuştur:* “Ey Müslümanlar topluluğu! Allah’tan korkmayı içten giyinin. Huzur örtüsünü örtünün ve dişlerinizi sıkın. Zira bu kılıçların başa tesirini azaltır. Tam zırha bürünün kılıçları çekmeden önce kılıflarında hareket ettirin, kızgınca alttan alta bakın. Sağdan ve soldan mızrak savurun. Kılıçların keskinliği ile darbe vurun. İleriye doğru adım atarak kılıçlarınızı düşmana ulaştırın ve bilin ki sizler Allah’ın bakışları altındasınız.”^[263]

3490. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zırhlı birlikleri en ön safa, zırhsız birlikleri ise arka saflara yerleştirin. Dişlerinizi sıkın ki bu kılıçların başa tesirini azaltır. Mızrakların etrafında zikzak çizin. Mızraklar karşısında böylelikle daha iyi yer açabilirsiniz. Gözlerinizi kısın ki bu da kalplere daha fazla güç verir ve huzur sağlar. Seslerinizi kesin ki bu da korku ve gevşekliği gidermede etkindir.”^[264]

3491. *İmam Ali (a.s) mektubunun bir bölümünde komutanlarına şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın kulu, müminlerin emiri Ali b. Ebu Talib’den silah arkadaşlarına: Emir sahibinin eline bir mal geçtiğinde veya bir nimete özgü kılındığında emri altındakilere karşı değişmemesi gerekir... . Bunları yaptığım zaman, Allah’ın size nimet vermesi kaçınılmazdır. Benim sizin üzerinizdeki hakkım ise bana itaat etmeniz, çağırıldığında geri kalmaktan kaçınmanız, hayrınızı gördüğüm işleri yapmakta kusur etmemeniz, hak uğruna zahmetlere girişmeniz ve sıkıntılara katlanmanızdır. Bu konuda bana karşı dosdoğru davranmazsanız, benim yanımda doğru gidişini eğiltip, yoldan sapan kimseden daha aşağılık hiç kimse yoktur. Ona büyük

^[265]

bir ceza vereceğim! O benim asla kurtulamaz! Dolayısıyla bunu (bu sözü) emirlerinizden alın.”

3492. *İmam Ali (a.s) Sıffin’de savaş meydanında ashabına şöyle buyurmuştur:* “Hangi biriniz, düşmanla karşılaştığında yüreğinde bir güçlülük duyar ve kardeşlerinden birinin zayıf düştüğünü görürse, kendisine ihsan edilen üstün cesaretle, nefisinden düşmanı defettiği gibi kardeşinden de düşmanı defesin. Çünkü Allah dileseydi, onu da kendisi gibi (cesur) karar kılardı.”^[266]
bak. 3510. Hadis, es-Sebb, 1728. Bölüm

764. Bölüm Savaş Adabı

3493. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Onlar savaşa başlamadan, siz savaşa başlamayın; çünkü Allah’a hamd olsun, siz hüccet üzeresiniz(doğru yoldasınız). Onlar başlayıncaya kadar beklemeniz, sizin için onların aleyhine başka bir delildir. Allah’ın izniyle düşman bozguna uğradığı zaman kaçanları öldürmeyin, kendilerini koruyamayanlara zarar vermeyin, yaralıları katletmeyin ve kadınlara eziyet etmeyin”^[267] *Başka bir rivayette ise şöyle yer almıştır:* “Hiç bir avret yerini açmayınız ve hiçbir ölüyü parçalamayınız.”^[268]

3494. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fani yaşlıları, küçük çocukları, kadınları öldürmeyin. Ganimetler hususunda hıyanet etmeyin. Ganimetlerinizi bir araya toplayın. Doğru davranın ve iyilik edin ki şüphesiz Allah iyilik edenleri sever.”^[269]

3495. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Size ne olmuş ki soy kırım yapıyorsunuz. Sizin en iyileriniz bu müşriklerin çocukları değil midir? Muhammed’in canı elinde olan Allah’a yemin olsun ki dünyaya gelen her nefis tevhid fıtratı üzere doğar ve sonra dili onu açığa çıkarır.”^[270]

3496. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah (s.a.a) müşriklerin şehirlerine zehir saçmayı yasaklamıştır.”^[271]

3497. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Elçileri ve rehin alınanları öldürmemek gerekir.”^[272]

3498. *İmam Zeyn’ul-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer yol gidecek gücü olmayan birini esir alacak olursan ve onu taşıyacak bir aracın da yoksa onu öldürme, serbest bırak. Zira imamın onun hakkındaki hükmünün ne olduğunu bilemezsin.”^[273]

3499. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hiç bir insanı ve hayvanı parçalamayın.”^[274]

3500. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah (s.a.a) bir seriye göndermek istediğinde onları çağırıyor, karşısında oturtuyor ve şöyle buyuruyordu: “Allah’ın adı, Allah’ın yardımı, Allah yolunda ve Allah Resulünün dini üzere yola düşün. Ganimetlere hıyanet etmeyin. Ölülerini parçalamayın. Hilekarlık yapmayın, fani yaşlıyı, küçük çocuğu ve kadını öldürmeyin ve mecbur kalmadıkça hiç bir ağacı kesmeyin.”^[275]

765. Bölüm Savaş Hiledir

3501. *İbn-i Abbas şöyle diyor:* “Resulullah (s.a.a) ashabından birini Yahudilerden birini öldürmekle görevlendirdi. O şöyle dedi: Ey Allah’ın Resulü! Bu işi sadece bana, (geniş ölçüde) izin vermenle yerine getirebilirim.”Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu:

“Şüphesiz savaş hile ve kurnazlıktır. İsteddiğini yap.”^[276]

3502. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Savaş hiledir.”^[277]

3503. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sana aşikar olanı söyle; zira savaş hiledir.”^[278]

3504. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “(Zahirde) Bizi yardımsız bırak! Şüphesiz savaş hiledir.”^[279]

3505. *Adiy b. Hatim şöyle diyor:* “Şüphesiz Müminlerin Emiri (a.s) Sıffin’de Muaviye ile karşı karşıya gelince taraftarları da duysun diye yüksek sesle şöyle buyurdu: “Allah’a yemin olsun ki Muaviye ve ashabını öldüreceğim.” Daha sonra bu sözün akabinde yavaş bir sesle şöyle buyurdu: “Allah dilerse!”Ben, yanında olduğum için şöyle dedim: “Ey Müminlerin Emiri! Siz dedikleriniz için yemin ettiniz ve sonra “İnşallah”dediniz. Maksudınız nedir?”O şöyle buyurdu: “Şüphesiz savaş hile ve düzendir. Ben Müminler nazarında asla yalancı değilim. Ashabımı gevşemesin ve zafer ümidi taşıyanlar diye Muaviye’nin

ordusu aleyhine savaşmaya teşvik ettim. Allah’ın izniyle yarın bu konuyu onlara söyleyeceğim.”^[280]

3506. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bir kuşun benı kapıp götürmesi, Peygamber’e (s.a.a) söylemediği bir şeyi isnad etmekten daha sevimlidir. Resulullah’ın (s.a.a) Hendek savaşında şöyle buyurduğunu işittim:

“Savaş hile ve kurnazlıktır.”Hakeza, “Ne isterseniz söyleyiniz.”diye buyurmuştur.”^[281]

3507. *Abzâp savaşında Ali ve Amr b. Abdüved arasında bir takım sözler geçti... Ali ona şöyle buyurdu:* “Ey Amr, ben seninle Arabın

savaşçısıyla teke tek savaşmaya geldiğim halde senin yardım alarak gelmen (ödlekliğini göstermede) yeterli değil midir?” Amr dönüp arkasına baktı. Müminlerin Emiri (a.s) ayak bileklerine öyle bir darbe indirdi ki tamamen bedeninden ayrıldı ve ortalığı toz toprak kapladı. Ali (a.s) başındaki darbe yerinden kanlar döküldüğü ve kılıcından kan damladığı bir halde Resulullah (s.a.a) yanına döndü... Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: “Ey Ali! Onu aldattın mı?” O “Evet” ey Resulullah!

“Savaş hiledir.”^[282]

bak. 131. Konu, el-Hiyle; Vesail'uş-Şia, 11/102, 53. Bölüm

766. Bölüm

Savaştan Kaçmaktan Sakındırmak

Kur'an:

“Tekrar savaşmak için bir tarafa çekilme veya diğer bir bölüğe ulaşip mevzi tutma durumu dışında öyle bir gün de arkasını düşmana dönen kimse Allah’tan bir gazaba uğramış olur. Onun yeri cehennemdir. Ne kötü bir dönüştür!”^[283]

3508. *İmam Ali (a.s) Siffin’de ashabına şöyle buyurmuştur:* “Sürekli saldırın ve kaçmaktan utanın. Zira savaş meydanlarından kaçmak geridekiler ve gelecektekiler için ebedi bir utanç ve hesap günü için ise ateştir. Gönül rahatlığı içinde savaşın; sevinç ve ruh hafifliği ile ölüme doğru yürüyün.”^[284]

3509. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’a yemin olsun ki bu dünyanın kılıçlarından kaçacak olsanız bile ahiretin kılıçlarından sağlam kurtulamazsınız. Sizler Arabın saygınları ve büyüklerisiniz. O halde kaçmaktan utanın. Savaş meydanlarından kaçmak, utanç elbisesini giymek ve ateşe girmektir.”^[285]

3510. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Akabinde dönüşü olan kaçış ve ardında saldırı olan yenilgi sizlere zor ve acı gelmesin.

Kılıçların hakkını veriniz.”^[286]

3511. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’a yemin olsun, dünya kılıcından kaçsanız da, ahiret kılıcından emanda olamazsınız. Siz Arabın büyükleri, ileri gelenlerisiniz. Savaştan kaçmak, Allah’ın gazabına uğramaya, zillete düşmeye sebep olur ve ebedi bir utançtır. Kaçan kimse, ömrünü uzatmaz, kendisiyle ölüm günü arasına bir engel koyamaz. Suyu koşan susuz kimse gibi, Allah’a doğru koşan kimse kimdir? Cennet, mızrakların gölgeleri altındadır. Bugün haberler açıklanır. (iman iddialarının doğru olup olmadığı belli olur.)Allah’a andolsun, düşmanların kendi diyarlarını özlediği kadar, ben de onlara kavuşmayı özlüyor, şevk duyuyorum”^[287]

3512. *İmam Ali (a.s) savaş esnasında ashabına yaptığı tavsiyelerinde şöyle buyurmuştur:* “Savaşılmaya layık olan ve sapıklık yolunda birleşen kimselerle savaşmaktan korkmak, dinde sapıklığa düşmek, horluk ve aşağılık bir halde dünyayı kaybetmektir. Savaş zamanı gelince savaş meydanlarından kaçmak insanın cehennemlik olmasına sebep olur. Allah-u Tela şöyle buyurmaktadır: “Ey iman edenler! (Savaş için ilerlerken), küfredenlerle toplu halde karşılaştığınızda onlara arkanızı dönmeyin.”^[288]

3513. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah savaş meydanlarından kaçmayı haram kılmıştır. Çünkü bu dinin zayıflığına, Peygamberleri ve adil İmamları (a.s) hafife almaya sebep olur.”^[289]

3514. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz ben asla savaş meydanlarından kaçmam, benimle savaşan herkesin kaniyla yeryüzünü sularım.”^[290]

3515. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey Ebazer! Şüphesiz aziz ve celil olan Rabbin meleklerle karşı şu üç kişiyle övünür. (Birincisi) bir yerde yalnız kaldığında (namaz vakti gelince) ezan okuyup namaz kılan kimse. Rabbin meleklerle şöyle der: “Kuluma bir bakın! Benden başka hiç kimse kendisini görmediği halde namaz kılıyor.” Ardından yetmiş bin melek inerek arkasında namaz kılar ve ertesi güne kadar onun için Allah’tan mağfiret dilerler. (İkincisi ise) Gecenin bir bölümünde kalkıp tek başına namaz kılan, secdeye kapanan ve secde halinde uyuyan kimse ile. Allah-u Teala şöyle buyurur: “Kuluma bir bakın, ruhu benim yanımda, cesedi ise itaatimde secdeye kapanmıştır.”(Üçüncüsü ise) Cihad meydanında olup arkadaşları kaçtığı halde direnen ve öldürülünceye kadar savaşan kimse ile.”^[291]

767. Bölüm

Ne Zaman Savaştan Kaçmak Caizdir?

Kur'an:

“Ey Allah’ın Peygamberi! Müminleri savaş için coştur. Sizin sabırlı yirmi kişiniz onlardan iki yüz kişiyi yener. Sizin yüz kişiniz, küfredenlerden bin kişiyi yener; çünkü onlar anlayışsız bir güruhtur.”^[292]

3516. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim savaşta iki kişi karşısında kaçarsa işi kaçış sayılır. Ama eğer savaşta üç kişi

karşısında kaçarsa işi kaçış sayılmaz.”^[293]

3517. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Yerinde kaçmak zaferdir.”^[294]

3518. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yerinde kaçmak, yerinde zafere erişmeye denktir.”^[295]

3519. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah bu ümmete savaşmayı farz kılmış ve bir kişinin on müşrikle savaşmasını karar kılmıştır. Nitekim Allah şöyle buyurmuştur: “**Sizin sabırlı yirmi kişiniz onlardan iki yüz kişiyi yener.**”Sonra münezzeh olan Allah bu ayeti nesh ederek şöyle buyurdu: “**Şimdi Allah yükünüzü hafifletti.**”Ondan sonra müminlere farz olan şu oldu: Düşman sayısı bir kişi karşısında ikiden fazla olduğunda savaştan kaçan kimse kaçmış sayılmadı.”^[296]

768. Bölüm Savaşta Çeşitli Silahlar Kullanmak

Kur'an:

“Onlar için gücünüzün yettiği kadar kuvvet hazırlayın.”^[297]

3520. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müşrikler demir, taş, su, ateş ve diğer şeylerle öldürülür.”Hakeza Resulullah'ın (s.a.a) Taif ehlini mancınıkla taşıdığıı bildirdikten sonra şöyle buyurdu: “Eğer bir kalede müşrikler ile beraber bir grup Müslüman da varsa, müşrikler onların çıkışına engel olurlarsa ve onları kendilerine siper yapmadılarsa müşriklere ok atın. Eğer onları zorla içerde tutmuşlarsa uyarın ve mümkün olduğu kadar onlara bir zarar vermeyin. Onlardan birini vurursanız diyetini ödemeniz gerekir.”^[298]

3521. *Hafs b. Gıyas şöyle diyor:* “İmam Sadık'a (a.s) şunu sordum: “Halkı harbi olan (İslam'a savaş açan) bir şehirde kadın, çocuk, yaşlı, Müslüman esirler ve tüccarlar yaşıyorsa, insanları ölsün diye suya bağlamak, ateşe vermek veya mancınıkla taşlamak caiz midir?”O şöyle buyurdu: “Bunu onlara yapmak gerekir. Bu insanların varlığı sebebiyle şehrin harbi topluluğundan el çekmemek gerekir. Müslümanlar onlara karşı diyet ödemek zorundadırlar ve ne de kefare.”^[299]

769. Bölüm Savaşın Uzaması

3522. *İmam Ali (a.s), Muaviye'ye yazdığı cevap mektubunun bir bölümünde şöyle buyurmuştur:* “Savaş Arabı yedi bitirdi. Yarım canı dışında bir şeyi kalmadı.”Sözüne gelince bil ki her kim hak yolunda yenilirse cennete gider ve her kim de batıl yolda yok olursa cehenneme doğru yol alır.”^[300]

770. Bölüm Deniz Kuvvetleri

3523. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim Allah için ve Müslümanları savunmak adına denize ayak basarsa Allah denizin damlaları sayısınca ona sevap ve iyilik yazar.”^[301]

3524. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bana erişip yanımda savaşamadıysa, denizde savaşmalıdır.”^[302]

3525. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz deniz şehitleri, Allah nezdinde kara şehitlerinden daha üstündür.”^[303]

771. Bölüm Kadınların Savaşa Katılması

3526. *İmam Bakır (a.s) veya İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Resulullah (s.a.a) yaralıları tedavi etsin diye kadınları da kendisiyle birlikte savaşa götürdü. Ganimetten onlara bir şey ayırmadı. Ama onlara (bir şeyler) bağışladı.”^[304]
bak. 485. Konu, el-Mer'e; ez-Zivac, 1653. Bölüm

101. Konu

el-Muharib

Muharip-İsyancı

- ☞ *El-Bihar*, 79/194, 92. bölüm; *Hadd'ul-Muharib ve'l-Lus*
- ☞ *Vesail'uş-Şia*, 18/532, *Ebvab'ul-Had'ul-Muharib*
- ☞ *Müstedrek'ul-Vesail*, 18/155, *Had'ul-Muharib*
- ☞ *Sünen-u Ebi Davud*, 4/130, *fil-Muharebe*
- ☞ *Sünen-i en-Nisai*, 7/93; *et-Te'vil Kavillillab Azze ve celle* “Şüphesiz Allah ve Peygamberiyle savaşanların...”ve s. 101, *es-Sulb*
- ☞ *Sahib-i Buhari*, 6/2495, *Kitab'ul-Muharebin min Ehl-i Küfr ve Ridde*

bak.

- ☞ 43. Bölüm, *el-Bağî*
- ☞ *el-Katıl*, 3275. Bölüm; *et-Tevbe*, 461. bölüm; *el-İmamet* (3), 250. bölüm; *er-Riba*, 1430. bölüm

772. Bölüm

Muharip

Kur'an:

“Şüphesiz Allah ve peygamberiyle savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuğa uğraşanların cezası ancak ya öldürülmek veya asılmak yahut çapraz olarak el ve ayaklarının kesilmesi ya da yerlerinden sürülmehtir.”^[305]

“Kim bir kimseyi bir kimseye karşılık olmaksızın veya yeryüzünde bozgunculuğa karşılık olmadan öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibi olur.”^[306]

3527. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Silahlı soyguncuyu öldür. Merak etme, kanı benim boynumadır.”^[307]

3528. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer birisi evine girer, eşine ve malına sataşırsa gücün yetiyorsa ona önce sen darbe vur. Şüphesiz bu hırsız Allah ve Resulü ile savaşmaktadır. Onu öldür. Eğer başına bir şey gelirse ondan ben sorumluyum.”^[308]

3529. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphe edilmeyecek kimse dışında gece silah taşıyan kimse muharip (savaş açmış) sayılır.”^[309]

3530. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim kılıç çekerse kanı heder olmuştur.”^[310]

3531. *İmam Ali (a.s), bir topluluğun evini ateşe veren ve bu sebeple ev ve eşyasını yakan kimse hakkında şöyle hüküm vermiştir:* “Ev ve

eşyasının parasını ödemeli sonra da öldürülmelidir.”^[311]

3532. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim şehirlerin birinde kılıç çeker ve birini yaralarsa kısas edilmeli ve o şehirden sürülmelidir. Ama eğer şehir dışında bir yerde silah çeker, dövmeye, yaralamaya ve mal kaçırmaya kalkışır ama hiç kimseyi öldürmezse, muharib sayılır. Cezası da muharibin cezasıdır. İşi artık imama kalmıştır. İster onu öldürür, dar ağacına asar veya el ve ayaklarını keser.” Hakeza şöyle buyurmuştur: “Eğer savaşır, öldürür ve malları yağmalarsa İmam yaptığı hırsızlık sebebiyle sağ elini kesmeli, sonra onu çaldığı malı geri almaları ve ardından öldürmeleri için öldürülenin velilerine teslim etmelidir.” Ebu Ubeyde ona şöyle dedi: “Allah seni güzel kılsın, eğer öldürülenin velileri onu bağışlarsa ne olacak?” İmam Bakır (a.s) şöyle buyurdu: “Eğer onlar affedecek olurlarsa imam yine onu öldürmelidir. Zira o muhariptir, cinayet ve hırsızlığa soyunmuştur.” Ebu Ubeyde, “Eğer öldürülenin velileri ondan diyet alıp özgür bırakmak isterlerse böyle bir şey

yapabilirler mi?” diye sorunca da şöyle buyurdu: “Hayır! O öldürülmelidir.”^[312]

3533. *Sevre b. Kuleyb İmam Sadık’a (a.s) şunu sordu:* “Eğer birisi camiye gitmek veya başka bir iş için evinden çıkar da karşıdan veya arkasından gelen birisi ona vurur ve elbiselerini alırsa hükmü nedir?” İmam, “Sizin taraflardaki alimler ne diyor?” diye sordu. O şöyle dedi: “Bu apaçık bir hırsızlıktır (muharib sayılmaz)” Muharib, müşriklerin topraklarında bulunan kimsedir.” diyorlar.” İmam şöyle buyurdu: “Hangisinin hürmet ve saygınlığı daha çoktur; İslam topraklarının mı yoksa şirk topraklarının mı?” O, “İslam topraklarının” diye cevap verince İmam şöyle buyurdu: “Bunlar (hırsızlar) şu ayetin işaret ettiği

kimselerdir: **“Şüphesiz Allah ve Resulü ile savaşanların cezası...”**^[313]

3534. Ehl-i Bey’ten rivayet edildiğine göre muharib, ister şehirde olsun isterse de şehir dışında silah çekip yol güvenliğini yok eden kimsedir.^[314]

3535. Celevla caddesinde bir grup yol kesici hacılara ve diğer yolculara saldırıp kaçtılar. Mu’tesim bunu duyunca Celevla bölgesindeki valisine şöyle yazdı: “Yol güvenliğini sen böyle mi sağlıyorsun? Müminlerin Emiri’nin yanı başında hırsızlık yapılıyor ve hırsızlar kaçıyorlar. Onları takip et ve yakala. Aksi takdirde sana bin kırbaç vurmalarını ve hırsızlık yapıldığı yerde dar ağacına asmalarını emrederim.” Bunun üzerine vali yol kesicileri takibe koyuldu. Onları yakaladı ve tutukladı. Sonra da durumu Mu’tesim’e bildirdi. Mu’tesim fakihleri ve İbn-i Ebi Davud’u topladı. Onlara yol kesicilerin hükmünü sordu. Ebu Cafer Muhammed b. Ali Rıza (İmam Cevad -a.s-) da orada hazır bulunuyordu. Onlar cevap olarak Mu’tesim’e şöyle dediler: “Allah onlar hakkında önceden hüküm vermiş ve şöyle buyurmuştur: **“Allah ve Resulü ile savaşanların cezası...”** Mu’tesim Ebu Cafer’e yönelerek şunu sordu: “Bunların verdiği cevap hakkında ne diyorsun?” İmam şöyle buyurdu: “Müminlerin Emiri (a.s) bu fakih ve kadıların ne dediğini duymuştur.” Mu’tesim, “Siz de kendi görüşünüzü söyleyin.” dedi. İmam şöyle buyurdu: “Onlar verdikleri fetvalarında (doğru yoldan) saptılar. Müminlerin Emiri yol kesicilerin ne yaptığına bakmalıdır. Eğer sadece yol güvenliğini yok etmiş ama hiç kimseyi öldürmemiş ve mal çalmamışlarsa onları sadece zindana atmalıdır. Yol güvenliğini yok ettikleri için sürülmelerinin anlamı da budur. Eğer yol güvenliğini yok etmiş ve birini de öldürmüşlerse onların da öldürülmesine hükmedilmelidir. Yok eğer yol güvenliğini yok etmiş, birini öldürmüş ve mal

çalmışsa el ve ayaklarının çapraz bir şekilde kesilmesini ve sonra da dar ağacına asılmasını emretmelidir.”^[315]

3536. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz savaşın iki hükmü vardır. Eğer henüz savaş ateşi yanıyor, silahlar yere bırakılmamış ve savaşçılar savaş ile meşgul iseler bu esnada esir alınanlar hususunda karar imama kalmıştır. Onların boynunu vurabilir, el ve ayağını biri soldan biri sağdan olmak üzere çapraz kesebilir. Diğer hüküm ise eğer savaş bitmiş ve savaşçılar savaştan el çekmişlerse bu durumda alınan esirler hakkındaki karar da imamındır. Eğer isterse onlara minnet koyup özgür bırakabilir, fidye alıp serbest bırakabilir veya onları köle edinebilir.”^[316]

3537. *İmam Sadık (a.s) kendisine, “Şüphesiz Allah ve Resulü ile savaşanların cezası...” ayetinde söz konusu edilen cezalardan hangisi bu muharipler hakkında uygulanmalıdır?” diye soran Cemil b. Derrac’a şöyle buyurmuştur:* “Karar imama kalmıştır; eğer isterse kesme cezasını uygular veya dar ağacına asar veya öldürür veya sürgün eder.”^[317]

3538. *İmam Sadık (a.s) “Şüphesiz...cezası” ayetini soran birine şöyle buyurmuştur:* “Karar imama kalmıştır. O istediği cezayı seçebilir.” Ardından, “Bu tümüyle imama mı bırakılmıştır?” diye sorunca da şöyle buyurmuştur: “Hayır, İmam yapılan suçlara göre karar alır.”^[318]

İbn-i Abbas, “Allah ve Resulü ile savaşanların cezası...” ayeti hakkında şöyle demiştir: “Her kim İslam hakimiyeti hakkında silah çeker, yol güvenliğini ortadan kaldırır ve ele geçirirse Müslümanların imamı isterse onu öldürür, isterse dar ağacına asar veya el ve ayaklarını keser.” *İbn-i Abbas, “... veya yer yüzünden sürülürler.” bölümü hakkında da şöyle demiştir:*

“İslam topraklarından küfür topraklarına (Dar’ul-Harb’e) sürülürler.”^[319]

bak. ed-Durr’ul Mensur, 3/65-71

773. Bölüm Dar Ağacına Asmak

3539. Nakledildiği üzere canlı olarak yakalanan bir muharibi Müminlerin Emiri’nin (a.s) yanına getirdiler. O bu muharibin dar

ağacına asılmasını emretti. Bunun için kibleye doğru bir sopa dikti. O muharibi sırtı darağacına, yüzü ise insanlara ve kibleye gelecek şekilde astı. Cesedi üç gün orada asılı kaldı. Üç günden sonra Aşağı indirilmesini emretti. Cenaze namazını kıldı ve defnetti.”^[320]

3540. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dar ağacına asılmış kimseyi üç günden fazla asılı tutmayın.”^[321]
bak. Vesail’uş-Şia, 18/541, 5. Bölüm

774. Bölüm El ve Ayakların Çapraz Kesilmesi

3541. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah’a (s.a.a) Beni Zebbe’den bir grup hasta insan geldi. Resulullah (s.a.a) onlara, “Yanımda kalın. İyileştiginizde sizi bir seriye ile gönderirim.” diye buyurdu. Onlar, “Bize Medine dışında bir yer ver.” Dediler. Peygamber onları beytülmalından bir deve ile Medine dışına gönderdi. Durumları düzeliş canlanınca deve ile birlikte olan üç kişiyi öldürdüler ve deveyi götürdüler. Peygamber (s.a.a) durumu haber alınca Ali’yi (a.s) onları yakalaması için gönderdi. Onlar Yemen yakınlarında bir vadide şaşkın şaşkın geziniyor, oradan çıkamıyorlardı. Ali (a.s) onları yakalayarak Resulullah’ın (s.a.a) yanına getirdi. Bu esnada, **“Şüphesiz Allah ve Resulü ile savaşanların cezası...”** ayeti nazil oldu. Resulullah (s.a.a) onlar hakkında el ve ayaklarının çapraz kesilmesi cezasını uyguladı.”^[322]
bak. Sunen-i Ebi Davud 4/130, “Ma Cae fi’l Muharebe”Bölümü

775. Bölüm Sürgün

3542. *İmam Rıza (a.s), Allah-u Teala’nın “veya yeryüzünde sürülürler” ayeti hakkında sürgün nasıl olacak ve sürgünün sınırı nedir? ”diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Suç işlediği şehirden diğer bir şehire sürülürler. O şehir halkına bu şahsın sürgün olduğu bildirilir. Onunla oturup kalkılmaması, alışveriş etmemesi, kendisine kız verilmemesi ve aynı sofraya oturulmaması gerektiği söylenir. Ona bu şekilde bir yıl davranılır. Eğer bu süre zarfında başka bir şehire gidecek olursa o şehir halkına da aynı şeyler söylenmeli ve bir yıl böylece bitmelidir.”^[323]

3543. *İmam Sadık (a.s) hakeza bu konuda şöyle buyurmuştur:* “Onunla alışveriş yapılmamalı, ona sığınak verilmemeli ve tasaddukta bulunulmamalıdır. (Mali yardım yapılmamalıdır)”^[324]

3544. *İmam Sadık (a.s), azîz ve celîl olan Allah’ın “Şüphesiz Allah ve Resulü ile savaşıp yeryüzünde fesat çıkarmaya çalışanların cezası öldürülmeleri...” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Muharip olanın sürgünü normal sürgününden farklıdır. Hakim, işlediği suça göre hakkında hüküm verir. Eğer bir şehirden başka bir şehire sürgün edilecekse denizden götürülmelidir. Zira bir şehirden başka bir şehire sürgün; öldürme, darağacına asılma ve el-ayak kesmeye denk olmalıdır. Bu el-ayak kesme ve darağacına asılma düzeyinde bir cezadır.”^[325]

3545. *İmam Sadık (a.s) muharibin sürgün edilmesi hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Bir şehirden sürgün edilir. Müminlerin Emiri (a.s) iki kişiyi Kufe’den başka bir yere sürgün etti.”^[326]

3546. *İmam Sadık (a.s)sürgün hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* “İslam topraklarından tümüyle sürülür. Eğer İslam topraklarının bir bölümünde görülürse öldürülür. Şirk topraklarına gidinceye kadar ona eman verilmez.”^[327]
Bak, 3535. Hadis, Vesail’uş-Şia, 18/539, 4. Bölüm

102. Konu

el-Hars

Korumak

bak.

☞ *el-Ecel, 20. Bölüm; el-Cihad (1), 582. bölüm*

776. Bölüm Resulü Korumak

3547. Sehl b. Hanzeliyye'den nakledildiği üzere Huneyn günü Resulullah (s.a.a) ile birlikte hareket ettiler ve uzun bir yol katettiler. Sonunda akşam oldu. Peygamber şöyle buyurdu: “Bu gece kim bizlere bekçilik edecek?” Enes b. Ebi Mersed el-Ganeviy, “Ben ey Resulullah!” dedi. Peygamber, “O halde bineğine bin.” diye buyurdu. O bineğine binerek Resulullah'ın (s.a.a) yanına geldi. Resulullah (s.a.a) ona şöyle buyurdu: “Bu vadinin tepesine çık. Bu gece senin bulunduğun taraftan gafil avlanmayalım!”^[328]

3548. Nakledildiği üzere Allah-u Teala'nın, **“Allah seni insanlardan koruyacaktır.”** ayeti nazil olunca Sa'd ve Huzeyfe gibi ashabından kendini koruyanlara şöyle buyurdu: “Evlerinize gidiniz. Zira Allah-u Teala şüphesiz beni insanlardan korumuştur.”^[329]

3549. *Aişe şöyle diyor:* “Sürekli olarak Resulullah (s.a.a) korunurdu. Sonunda, **“Allah seni insanlardan korur”** ayeti nazil oldu. Resulullah başını çadırdan çıkararak şöyle buyurdu: “Ey insanlar! Gidiniz, Allah beni şüphesiz koruyacaktır.”^[330]

Bak, ed-Durr'ul Mensur, 3/117-120

777. Bölüm Koruyucu Olarak Ecel Yeter!

3550. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* İmam Ali'nin (a.s) Kanber adında bir kölesi vardı. O Ali (a.s)'ı çok severdi. Ali (a.s) her defasında dışarı çıkınca Kanber de elinde kılıç arkasından gidiyordu. Bir gece Kanber'i gördü ve ona “Ey Kanber ne istiyorsun?” diye sordu. O, “Ben arkanızdan hareket etmek için geldim Ey Müminlerin Emiri! İnsanlar gördüğün gibidir. Canın hususunda endişe duyuyorum.” İmam şöyle buyurdu: “Yazıklar olsun sana! Beni gök ehlinden mi koruyorsun, yoksa yer ehlinden mi?” O, “Hayır, yer ehlinden.” deyince şöyle buyurdu: “Aziz ve celil olan gökten dilemedikçe yer ehli bana bir zarar veremez. O halde geri dön.” Kanber de bunun üzerine geri döndü.^[331]

3551. *İmam Ali'ye (a.s), “Seni koruyalım mı?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Her insanın eceli onu korur.”^[332]

3552. Siffin savaşında Ali b. Ebi Talib kendi birliklerinin saflarını düzenliyordu. Muaviye tam karşısında atına binmiş duruyordu. Ali (a.s) Resulullah'ın (s.a.a) atına binmiş recez okuyordu. Resulullah'ın (s.a.a) topuzu elinde ve kılıcı Zülfikar ise boynuna asılıydı. Ashabından biri şöyle dedi: “Dikkat et Müminlerin Emiri! Bu mel'unun ansızın saldırmasından korkuyorum.” İmam şöyle buyurdu: “Onun dinine bağlı olmadığı doğrudur. Ve o zalimlerin en kötüsü ve hidayet imamlarına saldıran asilerin en lanetlisidir. Ama koruyucu olarak ecel yeter! Her insanın, kendini koruyan iki meleği vardır...”^[333]

Ben de böyleyim. Ne zaman ecelim gelirse kötülerin en kötüsü sakalımı başımın kanıyla boyayacaktır.

3553. *Ye'la b. Murret şöyle diyor:* “Ali (a.s) geceleri müstahab (nafile) namazları kılmak için camiye giderdi. Biz de onu korumak için giderdik. Namazı bitince yanımıza geldi ve, “Neden burada oturuyorsunuz?” diye sordu. Biz, “seni koruyoruz.” deyince şöyle buyurdu: “Yeryüzü ehlinden mi yoksa gök ehlinden mi koruyorsunuz?” Biz, “Yeryüzü ehlinden!” deyince şöyle buyurdu: “Gökte mukadder olmadıkça yerde hiçbir şey olmaz. Her insanın kendisini savunan ve taktiri gelinceye kadar

koruyan iki meleği vardır. Taktiri gelince onu yalnız bırakırlar. Benim Allah tarafından sağlam bir kalkanım var. Ecelim gelince kenara çekilir. Bilin ki insan kendine isabet eden şeyin gelmezlik edemeyeceğini ve kendisine isabet etmeyen şeyin de erişemeyeceğini bilmedikçe asla imamın tadına varamaz.”^[334]
bak. Kenz’ul Ummal, 1563, 1565, 1566, 1593

103. Konu

el-Hurriyet Hürriyet-Özgürlük

bak.
• Ed-Dünya, 1239. bölüm, 1240. bölüm; el-Tama’, 2417. bölüm, 2418. bölüm; el-İbadet, 2496. bölüm

778. Bölüm Hürriyet

3554. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Beş haslet vardır ki bunlardan birine sahip olmayan kimsede fazla bir hayır ve nasib yoktur: Birincisi vefa, ikincisi tedbir, üçüncüsü haya, dördüncüsü güzel ahlak ve beşincisi ise diğer dört hasleti de kapsayan hürriyettir.”^[335]

3555. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Yezid b. Muaviye hac için Medine’ye girdi. Kureys’ten birine haber gönderdi ve o yanına geldi. Yezid ona şöyle dedi: “Sen benim kulum olduğuna itiraf ediyor musun? Eğer istersem seni satarım ve istersem de seni köle edininim” O adam şöyle dedi: “Allah’a yemin olsun ey Yezid sen Kureys arasında benden daha soylu ve asil değilsin. Baban da cahiliye döneminde ve İslam zamanında babamdan üstün değildi. Dindarlık hususunda benden üstün ve iyi değilsin. O halde nasıl senin isteklerine boyun eğeyim?” Yezid şöyle dedi: “Allah’a andolsun eğer itiraf etmezsen seni öldürürüm.” O şahıs şöyle dedi: “Beni öldürmen Resulullah’ın (s.a.a) oğlu Hüseyin b. Ali’nin (a.s) öldürmenden daha yüce ve önemli değildir.” Bunun üzerine Yezid emretti, onu öldürdüler.”^[336]

779. Bölüm Tüm İnsanlar Hürdür

3556. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey insanlar! Şüphesiz Ademden ne kul ve ne de cariye doğmuştur. Tüm insanlar ^[337]

hürdür.”

3557. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Asla başkalarının kölesi olma, şüphesiz münezzeh olan Allah seni hür olarak yaratmıştır.”^[338]

3558. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Tamahkarlık seni köle etmesin. Allah şüphesiz seni hür olarak yaratmıştır.”^[339]

3559. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Başkasının kölesi olma. Allah seni hür yaratmıştır. Kötülük ile elde edilen iyilik ne iyiliktir ve zorlukla elde edilen kolaylık ne kolaylıktır?”^[340]

780. Bölüm

Hür İnsan Her Zaman Hürdür

3560. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz ki hür her haliyle hürdür. Eğer ona bir bela gelirse sabreder başına bir musibet gelirse onu kırıp dökmez. Her ne kadar esir düşse, yenilse ve kolaylığı zorluğa dönüşse de! Nitekim Sıddık-i Emin olan Yusuf (a.s) da her ne kadar köle edildi, yenildi ve esir düştüyse de bütün bunlar onun özgürlüğüne zarar veremedi.”^[341]

3561. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hür insan her ne kadar zorluğa düşse de hürdür.”^[342]

3562. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hür insan her ne kadar zorluğa da düşse hürdür. Köle ise her ne kadar takdir kendisine yardım etse de köledir.”^[343]

781. Bölüm

Özgürlük Ahlakı

3563. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Güler yüzlülük hür insanların ahlakıdır.”^[344]

3564. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Güler yüzlülük her hür insanın ahlakıdır.”^[345]

3565. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz haya ve iffet imanın hasletlerindendir. Bu ikisi hürlerin karakteri ve iyilerin ahlakıdır.”^[346]

3566. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Özgür insanın güzelliği utanç verici şeylerden sakınmasıdır.”^[347]

3567. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir grup insan Allah’a şükür olarak ibadet ederler. Bu hürlerin ibadetidir.”^[348]

3568. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim eskiden verdiği güzel ihsan sözünü tutarsa özgürlüğü kamildir.”^[349]

3569. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Özgürlük her türlü kin ve hilekarlıktan münezzehtir.”^[350]

3570. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hür insan bir zorluğu defedilmedikçe köle edilemez.”^[351]

3571. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Özgür insanın başarısından birisi de helal mal kazanmasıdır.”^[352]

3572. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Malını hak olan yerde bağışla. Malınla dostlarına yardım et. Şüphesiz cömertlik hür insana yakışır.”^[353]

782. Bölüm

Özgürlüğün Neticesi

3573. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim şehvetleri terk ederse hür olur.”^[354]

3574. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz dindar kimse şehvetleri terk etmiş ve hür olmuştur.”^[355]

3575. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nefsini alan ve özgür kılan kimse nefsinin satan ve köle eden kimse gibi değildir.”^[356]

3576. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kanaatkar kul özgürdür. Tamahkar özgür ise köledir.”^[357]

3577. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim dünyaya sırt çevirirse nefsinin özgür bırakmış ve Rabbini hoşnut etmiştir.”^[358]

3578. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünya geçici bir yurttur. İnsanlar onda iki gruptur: “Birisi nefsinin satar, onu esir ve köle eder. Birisi de nefsinin alır ve özgür kılar.”^[359]

3579. *Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendini tüm dünyaya satan ve sonra nefesine karşılık aldığı şeyi başkalarına miras bırakan kimse ne fayda görmüştür? Böyle bir kimse nefisini heba etmiştir. Nefsini özgür kılan ve tüm dünyaya tercih eden kimseye ne mutlu”^[360]

Bak, el-Heva, 4038. Bölüm

783. Bölüm Kulluğun Şartlarını Yerine Getirmek

3580. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim kulluğun şartlarını yerine getirirse özgürlüğü hak etmiştir. Her kim de özgürlüğün şartlarını ve hükümlerini ihmal ederse köle edinilir.”^[361]

784. Bölüm Hürriyet (Çeşitli)

3581. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hür insanı senden kaçırarak, değerini azaltacak, sana kötülük verecek veya kıyamet günü sana günah yükleyecek bir şey yapmaktan kaçın.”^[362]

3582. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Özgür insan insana iyilik ile egemen olunur.”^[363]

3583. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En hayırlı iyilik hür insana yapılandır.”^[364]

3584. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bazen özgür insan hakkında haksızlık edilir.”^[365]

3585. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Özgür insanlara ikram ve saygı dışında bir karşılık verilmez.”^[366]

3586. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanları ürküten kimse özgürlükten uzaktır.”^[367]

3587. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En üstün hazineler özgürlere yapılan iyilik ve iyilerin öğrendiği ilimdir.”^[368]

3588. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir köleye malik olduğunda onu özgür kıl.”^[369]

3589. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Acaba şu dişler arasında kalan kırıntıları (dünyayı) ehline bırakacak özgür insan yok mudur? Şüphesiz canlarınızın değeri sadece cennettir. O halde onu cennet dışında bir şeye satmayınız.”^[370]

104. Konu

el-Hırs

Hırs-İhtiras

☞ *El-Bihar, 73/160, 128. bölüm, el-Hers ve Tul’ul-Emel*

bak.

- ☞ 83. konu, el-Cehl; 260. konu, eş-Şub; 266. konu, eş-Şerreh
- ☞ 321. konu, et-Tamah; 397. konu, el-Ganiy; 450. konu, el-Kanaat
- ☞ el-Yakin, 4255. Bölüm; er-Rızık, 1481 ve 1482. bölümler; el-Faker, 3224. Konu
- ☞ 1. Konu, el-İsar; 292. Konu, es-Sadaka, 226. Konu, es-Seba

785. Bölüm İhtiras

Kur'an:

“İnsan gerçekten pek huysuz yaratılmıştır: Başına bir fenalık gelince feryat eder.”^[371]

3590. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanın kendisine yakışmayan şeyi istememesi ne de güzeldir.”^[372]

3591. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs ebedi sıkıntıdır.”^[373]

3592. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs kınanmış sondur.”^[374]

3593. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs ateşten daha çok yakıcıdır.”^[375]

3594. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs mertliği lekeler.”^[376]

3595. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs insanın değerini düşürür ve rızıkını arttırmaz.”^[377]

3596. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs sıkıntı bineğidir.”^[378]

3597. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs insanı bir çok ayıplara düşürür.”^[379]

3598. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs süvarisini öldürür.”^[380]

786. Bölüm İhtiraslı İnsan

3599. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünyaya ihtiras duyan insanın örneği ipek böceği örneğidir. Etrafına ne kadar ağ örerse kozasından çıkış yerinden gittikçe uzaklaşır ve sonunda hüzünden ölür gider.”^[381]

3600. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtiraslı insan sürekli sıkıntıda olur.”^[382]

3601. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtiraslı insan kendisine zararlı olan şeyler için kendini sıkıntıya sokar.”^[383]

3602. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir çok ihtiraslı insanı hırsı öldürmüştür.”^[384]

3603. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtiraslı İnsanın hayası olmaz.”^[385]

787. Bölüm İhtiraslı İnsan Zelildir

3604. *İmam Ali (a.s) “hangi horluk daba kötüdür” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Dünyaya ihtiras duymak”^[386]

3605. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hor ve hakir kılıcı isteklere sahip olması mümin için ne de çirkindir.”^[387]

3606. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtiras rızıkı arttırmaz, hatta insanın değerini düşürür.”^[388]

3607. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtiraslı insan isteklerinin kölesidir.”^[389]

3608. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırslı insan asla esaretten kurtulamayacak zelil esirdir.”^[390]

3609. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtirashlı olmak horluk ve sıkıntıdır.”^[391]

3610. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtirash insanı zelil ve mutsuz kılar.”^[392]

3611. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtirash gibi hiç bir şey insanın nefsinin zelil kılmaz ve hiçbir şey cimrilik kadar insanın yüz suyunu dökmez”^[393]

788. Bölüm İhtirashlı İnsan Mahrumdur

3612. *Misbah’uş-Şeria’da yer aldığına göre Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haris insan mahrumdur. Mahrum olmanın yanı sıra yaptığı her işte kınanmıştır. Nasıl mahrum olmasın ki, o Allah-u Teala’nın emanından kaçmıştır.”^[394]

3613. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırslı kimse iki hasletten mahrumdur ve iki haslete her zaman sahiptir: Kanaatten mahrumdur ve neticede huzurunu kaybetmiştir. Hoşnutluktan mahrumdur ve neticede yakini kaybetmiştir.”^[395]

3614. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Rızık paylaştırılmıştır. Haris insan mahrumdur.”^[396]

789. Bölüm Haris Fakirdir

3615. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haris her ne kadar dünyanın tamamına sahip olsa da muhtaçtır.”^[397]

3616. *İmam Hasan (a.s), “fakirlik nedir?” diye soran babasına şöyle cevap vermiştir:* “İhtirash ve açgözlülük.”^[398]

3617. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs fakirlik getirir.”^[399]

3618. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırsı açığa vurmak fakirlik doğurur.”^[400]

3619. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs fakirliğin alametidir.”^[401]

3620. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her haris insan fakirdir.”^[402]

790. Bölüm Haris Mutsuzdur

3621. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs kötülerin alametidir.”^[403]

3622. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs iki kötülükten biridir”^[404]

3623. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs ve açgözlülük kötülük ve zillet getirir.”^[405]

3624. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırsta kötülük ve sıkıntı vardır.”^[406]

3625. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çok hırslı olmak sahibini mutsuz kılar ve küçük düşürür.”^[407]

3626. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim haris olursa kendini mutsuzluğa ve sıkıntıya düşürür.”^[408]

3627. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırsı çok olanın kötülüğü çok olur.”^[409]

3628. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En kötünüz en hırslı olanınızdır.”^[410]

791. Bölüm Hırslı İnsanın Açgözlülüğü

3629. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İki hırslı insan asla doymaz: İlim ve mal hırsı olanlar.”^[411]

3630. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah bir hırs kapısını yüzüne açmadıkça dünyada hiç bir kapıyı kulunun yüzüne
^[412]

açmaz.”

3631. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz dünya insanı tümüyle kendisi ile oylar. Dünyaya tapan insan hırs kapısından bir kapı yüzüne açılmadıkça dünyadan bir şeye erişemez. Elde etmediği şeyin peşice gitmedikçe bu dünyadan elde ettiği şeylerle kanaat etmez.”^[413]

3632. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminlerin Emiri (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey Ademoğlu! Eğer dünyadan yetecek kadar bir şey istersen o dünyanın en azı sana yeter. Yok eğer, yetecek miktardan fazlasını istersen tüm dünya sana yetmez.”^[414]

3633. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırslı insan asla (elinde olanla) yetinmez.”^[415]
bak. el-Kanaat, 3427. Bölüm

792. Bölüm Hırs Rızkı Arttırmaz

3634. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs rızkı arttırmaz, sadece insanın değerini düşürür.”^[416]

3635. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İhtiraslı olmayan insan nasibini kaybetmez. İhtiraslı olan kimse ise rızkı olmayana erişmez.”^[417]

3636. *İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ne iffet rızka engel olur ve ne de ihtiraslı olmak rızkı arttırır. Zira rızık bölüştürülmüştür ve ecel kesindir. O halde hırslı olmak günahları talep etmektir.”^[418]

3637. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs insanın değerini düşürür ve rızkı arttırmaz.”^[419]

793. Bölüm Hırsın Anlamı

3638. *İmam Ali (a.s), hırsın manası sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Hırs çoğu zayı ederek, azı talep etmektir.”^[420]

794. Bölüm Hırsın Kökü

3639. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey Ali! Bil ki şüphesiz korkaklık, cimrilik ve hırs bir cinsten olan hastalıklardır. (Allah hakkında) kötü zan tümünü bir araya toplamıştır.”^[421]

3640. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırsı reddetmek açgözlülüğün ve tamahın kökünü kazır.”^[422]

3641. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırs ve şiddetli cimriliğin binası şek ve Allah’a güvensizlik üzere kuruludur.”^[423]

3642. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aşırı hırs açgözlülükten ve dinde gevşeklikten kaynaklanmaktadır.”^[424]

795. Bölüm Hırsı Engelleyen Şeyler

3643. *İmam Sadık (a.s), Ebu Basir’e şöyle buyurmuştur:* “Acaba hüznlenmiyor musun? Acaba kederlenmiyor musun?” Acaba dertlenmiyor musun? O, “Allah’a andolsun ki evet” deyince şöyle buyurdu: “Ne zaman böyle bir duruma düşersen ölümü ve kabirde yalnızlığı düşün. Göz bebeklerinin eriyip yanaklarına döküldüğü, bağlarının çözüldüğü, bedeninin kurtlara yem olduğu, cesedinin çürüdüğü ve dünyadan ayrılacağın zamanı hatırla. Bunlar seni çalışmaya sevkeder ve dünya hakkında fazla hırslı olmaktan alı koyar.”^[425]

796. Bölüm İnsan Engellendiği Şeye İhtiras Duyar

3644. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Adem oğlu engellendiği şeye ihtiras duyar.”^[426]

3645. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Eğer onları Hecun (Mekke’de bir yer ve dağ) bölgesine göndermekten sakındırıyaydım

bazıları hiç bir ihtiyaçları olmadığı halde oraya giderlerdi.”^[427]

797. Bölüm Hırsın Gerekli Olduğu Yer

3646. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yüce derecelere erişmek için rekabet etmek gibi bir hırs yoktur.”^[428]

3647. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mümin dininde güçlüdür, din anlayışında ise haris”^[429]

3648. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sen ki ulaşacağın garantilenmiş bir şeye (rızkına) ihtiras duyuyorsun o halde sana farz olan şeylerde de haris ol.”^[430]

bak. et-Tesabuk, 1737. Bölüm

105. Konu

el-Hirfe

Sanat-Meslek

bak.

☞ 54. konu, et-Ticaret; 107. konu, el-Haram; 185. konu, er-Rızık; 500. konu, el-Mal

☞ es-Sual (2), 1733. Bölüm

798. Bölüm Sanat-Meslek

3649. *Resulullah (s.a.a) birine bakıp onu sevdiğinde şöyle buyururdu:* “İşi var mıdır?” Eğer “yok” derlerse, “gözümden düştü” diye buyururdu. Neden Ey Resulullah dediklerinde ise şöyle buyururdu: Eğer müminin bir işi ve sanatı yoksa dinini geçim aracı kılar.”^[431]

3650. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala sanat sahibi ve çalışan mümin kulunu sever.”^[432]

3651. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ticaretle uğraşın. Zira o sizi insanların elinde olan şeyden ihtiyaçsız kılar. Aziz ve celil

olan Allah doğru iş yapan sanatkar kulunu sever.”^[433]

3652. *İmam Sadık (a.s) ashabından birinin işini sordu. O, “Fedan olayım”ben ticareti bir kenara bıraktım.” deyince “Neden?” diye buyurdu. O, “Ben bu işi (sizin bakimiyetinizi) bekliyorum deyince şöyle buyurdu: “Bu sizin için şaşılacak bir durum. Servetiniz yok olacak, ticaretten el çekme. Allah’ın ihsanını ve bereketini ara. İş yerini aç, çalışma ve kazanç tezgahını kur ve Rabbinden rızık talep et.”*^[434]

106. Konu

el-Tehrif

Tahrif

Tefsir-i el-Mizan, 12/104, el-Kelam fı enne'l-Kur'an mesunun ani't-Tahrif
El-Bihar, 92/40, 7. Bölüm; ma cae fı keyfiyeti cem'il-Kur'an

799. Bölüm

Tahrif

Kur'an:

“Yahûdilerden bir kısmı, (ilahi) sözleri yerlerinden değiştirirler”^[435]

“Sözlerini bozdukları için onlara lânet ettik, kalplerini katılaştırdık. Onlar sözleri yerlerinden değiştirirler.”^[436]

“Yahûdilerden (küfür içinde koşulanlar) yalana kulak verirler ve sana gelmeyen kimselere kulak verirler; sözleri asıl yerlerinden değiştirirler.”^[437]

“Size imam edeceklerini umuyor musunuz? Oysa onlardan bir takımı Allah'ın sözünü işitiyor, ona akılları yattıktan sonra, bile bile onu tahrif ediyorlar.”^[438]

“Kur'an'ı, önce gelen Kitab'ı tasdik ederek ve ona şahit olarak gerçekte sana indirdik.”^[439]

“Doğrusu Kitab'ı Biz indirdik, onun koruyucusu elbette Biziz.”^[440]

Ben şöyle diyorum: Allame Tabatabai el-Mizan Tefsirinde şöyle diyor: Verdiğimiz açıklamalardan da anlaşıldığı üzere

Allah'ın Peygamberine (s.a.a) nazil buyurduğu ve “zıkr”olarak adlandırdığı Kur'an nazil olduğu şekliyle korunmuştur. İlahi koruma sayesinde korunmuştur. Nitekim Allah Kur'an'da peygamberine bunu vaat etmiş, Kur'an'ı eksilip çoğalmaktan ve değişmekten koruduğunu beyan etmiştir.

Bu burhanın özetle şudur. Allah Kur'an'ı peygamberine nazil buyurmuş ve bir çok ayette özel vasıflarla anmıştır. Eğer vasıflarda bir eksiklik veya fazlalık vücuda gelseydi lafız veya tertipte gözle görülür bir değişiklik olsaydı bu özelliklerin ve vasıfların etkileri kesinlikle yok olurdu. Ama mevcut Kur'an bu sayılan vasıfların nişanelerine ve etkilerini mümkün olan en güzel ve en kamil şekilde haiz bulunmaktadır. Neticede Kur'an'ın bazı sıfatlarının ortadan kalkmasına sebep olacak bir tahrif meydana gelmemiştir. Elimizde olan Kur'an Peygamber'e (s.a.a) nazil olan Kur'an'ın ta kendisidir. Farzen Kur'an'da bir eksiklik veya i'rab (harekeler), harfler veya tertibinde bir değişiklik olmuşsa da bu düşüş veya değişiklik Kur'an'ın icaz, içinde ihtilaf olmayışı, hidayet, nuraniyet ve zikir oluşu diğer kitaplardan üstün oluşu ve benzeri özelliklerine her hangi bir etkide bulunmamıştır. Tekrar edilen ayetlerin düşüşü, i'rab (harekeler) hususunda görülen farklılıklar bu tür değişikliklerdir.

Şii ve Sünni bir çok yoldan Peygamber'den (s.a.a) nakl edilen rivayetlerde fitneler anında veya sorunları halletmede Kur'an'a müracaat edilmesi gereği ifade edilmiştir. Şii ve Sünni yoluyla mütevatır olarak nakl edilen sekaleyn hadisinde şöyle buyurulmaktadır: “Ben sizin aranızda iki değerli şey bırakıyorum. Biri Allah'ın kitabı diğeri ise itretimdir.” Ve aynı şekilde Ehl-i Beyt ve Peygamber'den rivayetlerin bile Kur'an ile ölçülmesi gerektiğini beyan eden bir çok rivayet nakl edilmiştir.

Bütün bunlar Kur'an'da hiç bir tahrifin olmadığının en açık göstergesidir. [\[441\]](#)

107. Konu

el-Haram Haram

Bihar, 71/194-208, Eda'ul-Feraiz ve ictinab'ul-Meharim
Vesail'uş-Şia, 11/200, 23. bölüm, Vucub-u İctinab'il-Meharim
Bihar, 104/292, 10. Bölüm; İkab men ekele-Emvalein-Nas-i Zulmen, 75/170-172
Vesail'uş-Şia, 17/221, Ebvab'ul-eş-ribet'il-Meharim
Vesail'uş-Şia, 12/52/248, Ebvab-u ma yektesim bih

bak.

☞ 67. konu, el-Cizye; 124. konu, el-Helal; 185. konu, er-Rızık; 500. konu, el-Mal; 525. konu, el-Menabi
 ☞ el-Bereket, 353. bölüm; el-Hac, 704. Bölüm; el-Kesb, 3483. bölüm
 ☞ es-Sukr, 1842. bölüm; el-Emsal, 3624. bölüm; el-Yetim, 4238. bölüm

800. Bölüm
Günahlardan Kaçınmak

3653. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminin uyanıklığı günahlardan kaçışı ve yüceliklere koşuşundadır.”^[442]
3654. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Saygılara güzel riayet edin ve mert insanlara yönelin.”^[443]
3655. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yüceliklere rağbet edince haramlardan sakın.”^[444]
3656. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haramlardan kaçınmak yüceliklerin en güzelindendir.”^[445]

801. Bölüm Aklın Haramlardan Kaçınmaya Daveti

3657. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer münezzeh olan Allah haramlardan sakındırmamış olsaydı bile, yine de akıl sahiplerinin haramlardan kaçınması gerekirdi.”^[446]
3658. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haramlardan sakınmak akıllıların huyu ve yüce insanların hasletidir.”^[447]
bak. eş-Şukr, 2061. bölüm; ez-Zenb, 1361. Bölüm; et-Taât, 2427. Bölüm; eş-Şeriat, 1982. Bölüm

802. Bölüm Haramlar (1)

Kur'an:

- “De ki: “Gelin size Rabbinizin haram kıldığı şeyleri okuyayım: O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın, “^[448]
- “Şüphesiz size ölü hayvan etini, kanı, domuz etini, Allah'tan başkası için kesilen hayvanı haram kılmıştır; fakat, darda kalana, başkasının payına el uzatmamak ve zaruret miktarını aşmamak üzere günah sayılmaz.
- Çünkü Allah bağışlayandır, merhamet edendir.”^[449]
- “Leş, kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına kesilenler, canları çıkmadan önce kesmemişseniz, boğulmuş, bir yerine vurularak öldürülmüş, düşüp yuvarlanmış, başka bir hayvan tarafından süsülmüş, yırtıcı hayvan tarafından yenmiş olanları dikili taşlar üzerine boğazlananlar ile fal oklarıyla kısmet aramanız size haram kılındı.”^[450]
- “Analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz. Sizlere haram kılınmıştır.”^[451]

803. Bölüm Haramlar (2)

Kur'an:

- “De ki: “Rabbim sadece, açık ve gizli fenalıkları, günahı, haksız yere tecavüzü, hakkında hiçbir delil indirmedığı şeyi Allah'a ortak koşmanızı, Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır.”^[452]
- “Temiz şeyleri helal, murdar şeyleri haram kılar, “^[453]

3659. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Münezzeh olan Allah insanı sadece ihtiyaçsız kıldığı şeyden sakındırmıştır.”^[454]

804. Bölüm Haram Yemek

3660. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim bir lokma haram yerse kırk gece namazı kabul olmaz.”^[455]
3661. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz aziz ve celil olan Allah haram ile beslenen cesede cenneti haram kılmıştır.”^[456]
3662. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Eti haram lokmadan oluşan kimse cennete girmez. Ateş ona daha evladır.”^[457]
3663. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanın içine haram bir lokma girerse göklerdeki ve yerdeki tüm melekler ona lanet eder.”^[458]
3664. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haram lokmayla yapılan ibadet kumun üstüne kurulan bina gibidir.”ve “su üzerine kurulan...” diye de nakledilmiştir.^[459]

3665. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haram ne de kötü yiyecektir.”^[460]

3666. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz her kim haram bir mal edinirse haccı, umresi, sıla-i rahim yapması kabul edilmez. Hatta evlilik ilişkilerini bile etkiler.”^[461]

3667. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haram olan bir danegi (bir dirhem in altıda biri) bile reddetmek Allah nezdinde yetmiş bin temiz ve makbul hacca denktir.”^[462]

3668. *İmam Sadık (a.s) azîz ve celil olan Allah’ın “Yaptıkları her işi ele alır, onu toz duman ederiz.” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Allah’a yemin olsun ki her ne kadar amelleri Mısır keteninden beyaz idiyse de haramla karşılaştığında onu terk etmiyorlardı.”^[463]

3669. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah nezdinde bir daneg (dirhem in altıda biri) haramı terk etmek, helal malla yapılan yüz hacdan daha sevimlidir.”^[464]

3670. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haram lokmayı terk etmek Allah’a bin rekat müstahap namaz kılmaktan daha sevimlidir.”^[465]

3671. *İmam Ali (a.s) iyi olmayan hurmadan yedi, üzerine su içti ve eliyle karnına vurarak şöyle buyurdu:* “Her kim karnına ateş koyarsa Allah onu (rahmetinden) uzaklaştırır.”^[466]

3672. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Suffe ehli Resulullah’ın (s.a.a) misafirleri idi. Onlar ev ve barklarını terk edip Medine’ye hicret etmişlerdi. Resulullah (s.a.a) sayıları kırkı bulan Suffe ehline mescidin sofasında yer verdi. Sabah ve akşam yanlarına varıyor onları selamlıyordu. Bir gün sofada oturanların yanına vardı, birinin ayakkabısını yamadığını gördü. Diğer elbisesini yamıyor, bir grubu da elbisesindeki bitleri temizliyordu. Resulullah (s.a.a) her gün onlara yaklaşık bir mud (iki avuç dolusu) hurma veriyordu. Onlardan biri kalkarak şöyle dedi: “Ey Allah’ın Resülü bizlere verdiğin hurmalar midemizi yaktı.” Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Bilin ki eğer dünyayı sizlere yiyecek kılabilseydim bunu yapardım. Ama sizlerden benden sonra hayatta kalacak olanlar sabah akşam doyasıya yiyecekler. Sabah bir gömlek, akşam ise ayrı bir gömlek giyecekler. Evlerinizi Ka’be gibi yüksek ve süslü kılacaklar.” Biri kalkarak şöyle dedi: “Ey Allah’ın Resülü! Ben güne iştiyak duyuyorum. O gün ne zaman gelecek?” Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: “Bu zamanınız o zamandan daha hayırlıdır. Siz eğer karınlarınızı helal ile doldurursanız şüphesiz haramla doldurmanız uzak değildir.”^[467]

bak. el-Kâlb, 3395. Bölüm

805. Bölüm

Haram İşleyebildiği Halde Onu Terk Edenin Sevabı

3673. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir kadın veya cariyeye haram yolla yaklaşma fırsatını bulur da Allah korkusundan bunu yapmazsa aziz ve celil olan Allah ona ateşi haram kılar. Onu büyük korkudan güvende kılar ve cennete götürür.”^[468]

3674. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim haram bir şey işleyebildiği halde sadece Allah korkusundan onu terk ederse, ahiretten önce bu dünyada Allah ona ondan daha hayırlısını verir.”^[469]

108. Konu

el-Hizb

Hizip-Parti

806. Bölüm Hizbullah

Kur'an:

“Kim Allah'ı, Peygamberini ve iman edenleri dost edinirse bilsin ki, şüphesiz (Hizbullah) Allah'tan yana olanlar üstün gelirler.”^[470]

“Allah onlardan hoşnut olmuştur, onlar da Allah'tan hoşnut olmuştur. İşte bunlar, Allah'tan yana olanlardır. İyi bilin ki, saadete erecek olanlar, Allah'tan yana olanlardır.”^[471]

3675. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın galip hizbinden olmaya sevinir misin? Allah'tan kork, tüm işlerinde güzel amel et. Zira Allah sakınanlar ve iyilik edenler ile dir.”^[472]

3676. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Biziz soylular, bayraklarımız peygamberin bayraklarıdır. Hizbimiz Allah'ın hizbidir. İsyankar topluluk ise şeytanın hizbidir.”^[473]

3677. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim kurtuluş gemisine binmek, sağlam kulpa sarılmak ve Allah'ın sağlam ipine tutunmak isterse benden sonra Ali'ye dost olsun. Düşmanına düşman olsun ve onun soyundan olan hidayet imamlarına uysun. Zira onlar benim halifelerim ve vasilerimdir... Onların hizbi benim hizbidir. Benim hizbim ise aziz ve celil olan Allah'ın hizbidir. Düşmanlarının hizbi ise şeytanın hizbidir.”^[474]

3678. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Biz ve Şialarımız (tarafdarlarımız) Allah'ın hizbiyiz. Şüphesiz Allah'ın hizbi galiptir.”^[475]

3679. *İmam Sadık (a.s) İmam Hüseyin'in (a.s) ziyaretinde şöyle buyurmuştur:* “Onarın Şialarının (tarafdarlarının) kalbini onlara itaat, yardım ve dostlukları üzere sabit kıl.”^[476]

3680. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın ipine ve kulpuna sarılın. Allah'ın ve peygamberinin hizbinden olun. Allah ile yaptığınız sözleşmeye bağlı kalın. Şüphesiz İslam garip başlamış ve yakında da galip kalacaktır.”^[477]

3681. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın farz kıldıklarını yerine getiren kimseye ne mutlu! Onlar kıyamet korkusu geceleri gözlerini uyanık tutmuş, yanlarını yumuşak yataktan boş bırakmış, dudaklarını Rablerinin zikriyle hareket ettirmiş, günahları uzun mağfiret dilemeleriyle silinmiş topluluktandır. Onlar Allah'ın hizbindendir. Bilin ki şüphesiz Allah'ın hizbi kurtuluşa erenlerdir.”^[478]

807. Bölüm Şeytanın Hizbi

Kur'an:

“Şeytan onların başlarına dikilip Allah'ı anmayı unutturmuştur. İşte onlar şeytanın taraftarlarıdır. İyi bilin; şeytanın taraftarları elbette hüsrandadırlar.”^[479]

“Şeytan şüphesiz sizin düşmanınızdır; siz de onu düşman tutun; o, kendi taraftarlarını, çılgın alevli cehennem yaranlarından olmaya çağırır.”^[480]

3682.

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey insanlar! Şüphesiz fitneler nefsanî isteklere uymakla başlar... Eğer hak halis ve tek renk olsaydı hiçbir ihtilaf ortaya çıkmazdı. Ama biraz hak, biraz da batıl alınmakta, birbirine karıştırılmakta ve birlikte (insanlara) gelmektedir. İşte burada şeytan dostlarına hakim olmaktadır. Ama önceden Allah’ın iyiliğine erişenler kurtulmuştur.”^[481]

3683. *İmam Hüseyin (a.s) Kerbela’da sel gibi gür ve gece gibi yoğun düşman ordusunun kendisine doğru akın ettiğini görünce şöyle buyurmuştur:* “Rabbimiz ne güzel Rabdir ve sizler ne kötü kulsunuz. Allah’a itaati itiraf ettiniz, Peygamber’i Muhammed’e iman ettiniz, ama şimdi çocuklarını ve itretini öldürmeye koyuldunuz. Şüphesiz şeytan sizlere galip gelmiş ve Allah’ın zikrini sizlere unutturmuştur.”^[482]

3684. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ama ben bu ümmetin beyinsizlerinin ve kötülerinin iş başına geçmesine, Allah’ın malını elden ele dolaştırmalarına, Allah’ın kullarını kendilerine kul edinmelerine, salihlerle savaşmalarına ve fasıklarla bir hizip olmalarına üzülüyorum.”^[483]

3685. *İmam Ali (a.s), biatlarından dönenlerin haberini alınca okuduğu hutbesinde şöyle buyurmuştur:* “Bilin ki zulüm yerine geri dönsün ve batıl üssüne müracaat etsin diye şeytan hizbini kışkırtmış ve ordusunu seferber etmiştir. Allah’a yemin olsun ki onlar bende bir kötülük görmediler ve aramızda insafa riayet etmediler.”^[484]

3686. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bilin ki şüphesiz şeytan hizbini toplamış, yaya ve atlılarını her taraftan çağırmıştır. Ama şüphesiz ben basiretim ileyim.”^[485]

3687. *İmam Ali (a.s) münaflıkları vasfettiği bir hutbesinde şöyle buyurmuştur:* “Onlar şeytanın gurubu ve cehennem ateşinin alevleridir. Onlar şeytanın hizbidir. Şüphesiz şeytanın hizbi hüsrana uğrayanlardır.”^[486]

bak. eş-Şeytan, 2018. bölüm

808. Bölüm

Her Hizip Kendi Yanındakileri İle Mutludur

Kur’an:

“Her hizb kendi yanında olan şeylerle sevinir.”^[487]

Bak. Tefsir’ul Kummi, 2/91 ve Durr’ul Mensur, 6/103

109. Konu

el-Hazm

Uzak Görüşlülük

☞ *el-Bihar, 71/338, 83. bölüm, el-Haram*

bak.

809. Bölüm

Uzak Görüşlülük

3688. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlülük uyanıklıktır.”^[488]

3689. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlülük sanattır. Uzak görüşlülüğün meyvesi selamettir. Her kimi uzak görüşlülük ileri götürmezse, acizlik geri bırakır.”^[489]

3690. *İmam Hadi (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhmalkarlıktan kaynaklanan hasretleri hatırlarsan eski uzak görüşlülüğü elde edersin.”^[490]

3691. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü olan ihtiyatlı davranır. Uzak görüşlülüğü terk eden ise (çalgınca) korkusuz olur.”^[491]

3692. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlülük zannın kandilidir.”^[492]

810. Bölüm

İşlerin Akibetine Bakmak

3693. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz adamın biri Resulullah’ın (s.a.a) yanına vardı ve, “Ey Allah’ın Resülü! Bana nasihat et” dedi. Peygamber (s.a.a), “Eğer nasihat edersem ona ona amel edecek misin?” diye buyurdu. Peygamber bu sözü üç defa tekrarlardı ve o da üç defa “Evet, ey Allah’ın Resülü!” diye cevap verdi. Sonra Allah’ın Resülü (s.a.a) ona şöyle buyurdu: “Sana tavsiye ediyorum ki her ne zaman bir iş yapmak istersen sonuna bak. Eğer doğru bir iş ise yap, yok eğer saptıracak ise sakın.”^[493]

3694. *Adem (a.s) oğlu Şit’e (a.s) şöyle tavsiyede bulunmuştur:* “Her ne zaman bir işe azm ederseniz, sonuna bakın. Zira eğer ben işimin sonunu düşünseydim, bu başıma gelenler başıma gelmezdi.”^[494]

3695. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim sonunu düşünmeden bir işi yapmaya kalkarsa kendini zorluklara düşürür.”^[495]

3696. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim işin sonunu düşünmeden bir işi yapmaya kalkarsa kendini helak edici sıkıntılara düşürür.”^[496]

3697. *İmam Cevad (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim işe nereden başlayacağını bilmezse sona erdirmekten aciz kalır.”^[497]

3698. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İşlerin sonuna bakmak, kalpleri aşılır. (meyvelendirir)”^[498]

3699. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Amel etmeden önce alınan tedbir insanı pişmanlıktan güvende kılar.”^[499]

3700. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim işlerin sonuna bakarsa zorluklardan kurtulur, işlerin sonunu düşünen kimse ise helak edici şeylerden güvende olur.”^[500]

3701. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her ne zaman işlerini düşünürsen her işte akibetin güzel olur.”^[501]

3702. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İşe başlamadan önce düşün ki yaptıkların hususunda kınanmayasın.”^[502]

3703. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en akıllısı işlerin sonunu en çok düşünenidir.”^[503]

811. Bölüm

Uzak Görüşlülük ve Azim

3704. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşün ki uzak görüşlü olasın. İşin tümüyle açığa kavuşunca kesin karar al.”^[504]

3705. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bil ki azim uzak görüşlülüktendir.”^[505]

3706. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zafer, uzak görüşlülük ve sağlam irade ile elde edilir.”^[506]
3707. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Azmin sıhhati ve kuvveti uzak görüşlülüktendir.”^[507]
3708. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kimin uzak görüşlülüğü az olursa, azmi zayıf olur.”^[508]
3709. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim azmini aşıkâr ederse uzak görüşlülüğü batıl olur.”^[509]
3710. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İçinde uzak görüşlülük olmayan azimde hayır yoktur.”^[510]

812. Bölüm

Uzak Görüşlülüğün Anlamı

3711. *İmam Hasan (a.s), “uzak görüşlülük nedir?” diye soran babasına şöyle cevap vermiştir:* “Fırsatları beklemen ve fırsat bulunca da acele etmendir.”^[511]
3712. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah’a (s.a.a) uzak görüşlülük nedir?” diye sorulunca şöyle buyurdu: “Görüş sahipleri ile meşveret etmek ve onların görüşlerine uymaktır.”^[512]
3713. *İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz uzak görüşlülüğün bir miktarı vardır. Eğer onda aşırı gidilirse, ödleklilik olur.”^[513]
3714. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’tan sakınmanız, uzak görüşlülüktendir. Allah’a karşı gururlanmamanız da şüphesiz ismettendir.”^[514]
3715. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlar hakkında kötü zanda bulunmaktan sakınmak uzak görüşlülüktür.”^[515]
3716. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlülük sorumluluğundan olan şeyleri koruman ve senin sorumluluğundan kaldıran şeyleri terk etmendir.”^[516]
3717. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlülük tecrübeleri saklamaktır. .”^[517]
3718. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlülük işlerin sonuna bakmak ve akıl sahipleri ile meşveret etmektir.”^[518]
3719. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz uzak görüşlülük Allah’a itaat ve nefse isyandır.”^[519]
3720. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlülüğün kökü şüpheli hususlarda durmaktır.”^[520]
3721. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zafer uzak görüşlülük ile uzak görüşlülük meşveretle ve görüş ise sırrı saklamak ile elde edilir.”^[521]

813. Bölüm

Uzak Görüşlü Kimse

3722. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü kimse, dünya gururunu, ahiret amelinden kendisini meşgul etmediği kimsedir.”^[522]
3723. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü kimse iyi dost seçen kimsedir. Zira insan dostuyla ölçülür.”^[523]
3724. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü kimse başına buyruk değildir.”^[524]
3725. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü kimse tecrübelerin denediği zorlukların deneyimli kıldığı kimsedir.”^[525]
3726. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz uzak görüşlü kimse nefsiyle cihat etmekle meşgul olup nefsinin islah eden ve nefsinin istek ve lezzetlerden alıkoymaya ona sahip olan kimsedir.”^[526]
3727. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz uzak görüşlü kimse sürekli nefsiyle mücadele eden, tüm himmetiyle dini için çalışan ve tüm ciddiyetiyle ahirete yönelen kimsedir.”^[527]
3728. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü insan için yaptığı her işte bir üstünlük vardır.”^[528]
3729. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlünün aklı onu her türlü aşağılıktan korur.”^[529]
- ^[530]

3730. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hakka sadece uzak görüşlü akıl sahibi sabreder.”
3731. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü insan belalar karşısında şaşkınlığa düşmez.”^[531]
3732. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü insan eziyet etmeyendir.”^[532]
3733. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü insan omuzlarından ağır ve külfetli yükü atan kimsedir.”^[533]
3734. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü kimse zamanın getirdikleriyle iyi geçinendir.”^[534]
3735. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü kimse ahiret için dünyayı terkedendir.”^[535]
3736. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü kimse savurganlıktan uzak duran ve israftan kaçınandır.”^[536]
3737. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü kimse nimetlerin kendisini ahiret için çalışmaktan alkoymadığı kimsedir.”^[537]
3738. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü kimse kendisine yönelen her nimete şükr eden ve kendisine sırt çeviren her nimete ise sabredip unutan kimsedir.”^[538]
3739. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü kimse öfkelenince cezalandırmayı erteleyen ve mümkün olan ilk fırsatı ganimet bilerek iyiliğe karşılık vermek hususunda acele edendir.”^[539]
3740. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlü kimse, elinde olanı bağışlayan ve bugünkü işini yarına ertelemeyen kimsedir.”^[540]

814. Bölüm İnsanların En Uzak Görüşlüsü

3741. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en uzak görüşlüsü öfkelerini en çok yenendir.”^[541]
3742. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz en zekiniz ölümü en çok hatırlayanınızdır ve şüphesiz en uzak görüşlünüz, ona en güzel hazır olanınızdır.”^[542]
3743. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En uzak görüşlünüz, en zahit olanınızdır.”^[543]
3744. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en uzak görüşlüsü dünya işini önemsemeyendir.”^[544]
3745. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en uzak görüşlüsü aşırı çekingen davranmaktan dolayı aciz sanılandır.”^[545]
3746. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en uzak görüşlüsü içten ve dıştan sabrı ve işlerin sonunu düşünmeyi giyinendir.”^[546]
3747. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Görüş açısından insanların en uzak görüşlüsü verdiği sözde duran ve bugünkü işi yarına ertelemeyendir.”^[547]
3748. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlülüğün kemali, zıtlarla uzlaşmak ve düşmanlarla idare etmektir.”^[548]
3749. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlülüğün nihayeti ihtiyatlı davranmaktır.”^[549]
3750. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En üstün uzak görüşlülük ihtiyatlı davranmaktır.”^[550]
3751. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En üstün uzak görüşlülük zorluklara karşı sabretmektir.”^[551]

815. Bölüm Uzak Görüşlülük (Çeşitli)

3752. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Denemeden güvenmek uzak görüşlülüğe aykırıdır.”^[552]
3753. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uzak görüşlülüğün afeti işi (fırsatı) kaçırmaktır.”^[553]
3754. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Doğru düşünmekle uzak görüşlülük güçlenir.”^[554]
3755. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim denerse uzak görüşlülüğü artar”^[555]

3756. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim uzak görüşlü olmak ister ama ihtiyatlı davranmazsa kendini alaya almıştır.”[\[556\]](#)

3757. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötülük davetçilerine itaat işlerin sonunu ifsad eder.”[\[557\]](#)

110. Konu

el-Huzn

Hüzün-Keder

☞ *Bihar, 7/321, 62. bölüm, ma yures’ul-Hemme ve’l-Gamm*
☞ *Bihar, 7/70, 97. bölüm, el-Hüzn*

bak.
☞ *Ez-Zenb, 1387. bölüm, 229. konu, es-Surur*

816. Bölüm

Hüzün

3758. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hüzün yaşlılığın yarısıdır.”[\[558\]](#)

3759. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hüzün bedeni eritir.”[\[559\]](#)

3760. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hüzün iki yaşlılıktan biridir.”[\[560\]](#)

3761. *Mesib (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kimin hüznü çoğalırsa bedeni rahatsız olur.”[\[561\]](#)

3762. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hastalıklar bedenlerin rahatsızlığı olduğu gibi, hüznler de kalplerin rahatsızlığıdır.”[\[562\]](#)

3763. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hüzün bedeni zayıflatır.”[\[563\]](#)

3764. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hüzün bedeni dağdır.”[\[564\]](#)

3765. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gam ruhun hastalığıdır.”[\[565\]](#)

[\[566\]](#)

3766. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Hüznü sevmekten Allah’a sığının.”

817. Bölüm Hüzün Doğuran Şey

3767. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dünyaya rağbet gam ve hüznü doğurur. Dünyadan yüz çevirmek ise kalp ve beden rahatlığıdır.”^[567]

3768. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsanların elinde olana bakanın hüznü uzar, esefi sürekli olur.”^[568]

3769. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Nice bir anlık şehvet uzun hüznü doğurur.”^[569]

3770. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim zarar veremeyeceği birine öfkelenirse hüznü uzar ve nefesine azap verir.”^[570]

3771. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Haset eden kimseden daha çok mazluma benzeyen bir zalim görmedim. Onun hasta bir ruhu, şaşkın bir kalbi ve sürekli bir hüznü vardır.”^[571]

3772. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim amelde kusur ederse hüznü müptela olur.”^[572]

3773. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sabırsızlıktan sakın, şüphesiz sabırsızlık ümidi keser, ameli zayıflatır ve keder doğurur.”^[573]

3774. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim dünya aşkını giyinirse ^[574] kalbi hüznü dolar ve hüznü vadilerin zikzaklarında sel üzerinde oynayan köpük ve çerçöp gibi kalbi üzerinde oynar. (dünyevi) Bir istek onu hüznülendirir ^[575], diğer bir istek onu kendisiyle meşgul eder ve sonunda böylece boğazı tutulur (sıkıntıda boğulur).”^[576]

3775. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah-u Teala’nın **“Kâfirler içinde bazı kimselere verdiğimiz kat kat servete gözünü dikme; onlara üzülmeye; iman edenleri kanatların altına al”** ayeti nazil olduğunda Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: “Her kim Allah’ın verdiği teselli ile teselli bulmazsa nefsi dünya hususunda hasretlere düşer. Her kimin gözleri başkalarının varlığında olursa hüznü çok olur ve öfkesi dinmez.”^[577]

3776. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim dünyaya sarılırsa ben ona üç şeyi kesin bilirim. Hiçbir zaman zenginliği olmayan fakirliği, kurtuluşu olmayan sıkıntıyı ve sona ermeyen hüznü ve gamı!”^[578]
bak. el-Emsal, 3638. Bölüm; ed-Dünya, 1223. Bölüm

818. Bölüm Hüznü Gideren Şeyler (1)

Kur’an:

“İyi bilin ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir.”^[579]

3777. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalbindeki hüznüleri, yılmaz sabır ve güzel yakın gücüyle gider.”^[580]

3778. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Yakin hüznüleri ne güzel gidericidir.”^[581]

3779. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İlahi taktire dayanmak hüznüleri ne güzel gidericidir.”^[582]

3780. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her şey kaza ve kader üzereyse, o halde hüznü neden?”^[583]

3781. İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim hüznülenirse gam ve hüznü layıktır. O halde mümin Allah’tan ve Allah’ın yaptığı şeyden hoşnut olmalıdır.”^[584]

3782. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim dünya hakkında hüznülenerek sabahlarsa Allah’a öfkelenmiş halde sabahlar.”^[585]

3783. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz Allah adalet, hikmet ve ilmiyle huzur ve ferahlığı yakın ve Allah’tan hoşnutsuzlukta, hüznü ve gamı ise şük ve (Allah’tan) hoşnutsuzlukta karar kılmıştır. O halde Allah’tan hoşnut olun ve emrine teslim olun.”^[586]

3784. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz Allah hikmet ve fazlıyla huzur ve ferahlığı yakın ve rızada, hüznü ve gamı ise şük ve hoşnutsuzlukta karar kılmıştır.”^[587]

3785. *İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şehirlerden birinde, bir duvarın altında bir levha bulundu ki üzerinde şöyle yazılıydı: “Ben Allah’ım, benden başka ilah yoktur. Muhammed benim Peygamberimdir, ölüme yakın ettiği halde sevnen

kimseye şaşarım. Taktire yakın ettiği halde hüznlenen insana şaşarım.”^[588]

3786. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Muhammed b. Müslim b. Şihab ez-Zühri üzüntülü ve kederli bir halde Ali b. Hüseyin’in (a.s) yanına vardı. İmam Seccad (a.s) ona, “Seni gamlandırın nedir?” diye sordu. O, “Bana sürekli olarak hüzn ve kederler iniyor. Zira nimetlerimi kıskananlara malıma tamah gözünü dikenlere, kendilerinden ümitli olduklarıma, kendilerine iyilik ettiklerime ve sandığım gibi olmayanlara üzülyorum.” Ali b. Hüseyin (a.s) ona şöyle buyurdu: “Dilini koru

ki onunla kardeşlerine malik olasın.”^[589]

3787. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sabırsızlık çoğalınca Allah’a sığınmak gerekir.”^[590]

3788. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bil ki şüphesiz Allah hüznü insanlara hüznleri miktarınca ferahlık vermez. Lakin onların gamlarını yumuşaklığı ve rahmeti ölçüsünce giderir.”^[591]

819. Bölüm Hüznü Gideren Şeyler (2)

Kur’an:

“Bu, kaybettiğinize üzülmemeniz ve Allah'ın size verdiği nimetlerle şımarmamanız içindir. Allah, kendini beğenip öğünen hiç kimseyi sevmez.”^[592]

3789. *İbn-i Abbas şöyle diyor:* “Resulullah’ın (s.a.a) sözlerinden sonra, Ali b. Ebi Talib’in (a.s) bana yazdığı mektup kadar hiçbir sözden istifade etmedim. O bana şöyle yazdı: “Allah’a hamd-ü senadan sonra... İnsan kendisine ulaşmayacak şey ulaşmadığı için hüznlenir ve kendisine ulaşması mümkün olmayan şey ulaştığı için de sevinir. O halde ahiretten bir şeye eriştiğin zaman sevin ve ahiretten bir şeyi kaybettiğin zaman da eseflen. Eğer dünyadan bir şeye erişirsen sevinme, eğer dünyadan bir şeyi kaybedersen üzülmeme. Kederin ölümden sonrası için olmalıdır. Ve’s-Selam.”^[593]

3790. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hüznlenme iki şeyden biridir: Ya bir şey geçmişte bana ulaşmamış ve gelecekte de kendisine ulaşma ümidim yoktur veya bir şey vakti gelmedikçe gökler ve yer ehlinden kendisine ulaşmak için yardım bile dilesem kendisine ulaşamam. Bu insanın işi ne kadar da ilginçtir! Kendisine kesin ulaşacak bir şeye ulaştığı için sevinmekte ve asla kendisine ulaşmayacak bir şeyi kaybettiği için de üzülmektedir. Eğer düşünecek olsaydı basireti açılır, kendisine önceden programlandığını anlar, kendisine ulaşan şeylerle yetinir ve olmayacak şeylerin peşinde koşmazdı ve kalbi zorla elde

edilen şeylerden dolayı rahatlığa ererdi. O halde ömrümü bu ikisinden hangisi yolunda tüketeyim?”^[594]

3791. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey insanlar, dünya hüzn yurdudur, sevinç değil! Zorluk yurdudur, rahatlık değil. O halde onu tanıyan bir ümitle sevinmez; zorluk ve darlık sebebiyle üzülmmez.”^[595]

3792. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünyadan talep edip ulaşmadığın şeyi, asla aklından bile geçirmediğin şey gibi say.”^[596]

3793. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Devran iki gündür, bir gün lehine ve bir gün aleyhinedir. Lehine olduğu takdirde şımarma, aleyhine olduğu takdirde ise incinme!”^[597]

3794. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Dünya elden ele ulaşır. Dünyadan sana nasip olan şey güçsüz dahi olsan sana ulaşır. Senin zararına olan şeyi ise zorla dahi kendinden uzaklaştıramazsın. Her kim kaybettiği şeylerden ümidini keserse bedeni huzura kavuşur. Her kim de Allah’ın kendisini rızıklandığı şeye hoşnut olursa gözü aydın olur.”^[598]

3795. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kaybettiğin şeyler için üzülmeme ki seni gelecek şeylerden alı koymasın.”^[599]
bak. *Kenz’ul Ummal*, 6147

820. Bölüm Hüznü Gideren Şeyler (3)

3796. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her ne zaman bir devlet veya diğer bir şeyden dolayı hüznlenirsen, “la havle vela kuvvete illa billah”(Allah’tan başka bir güç ve kuvvet yoktur) cümlesini çok tekrarla. Zira bu kurtuluşun anahtarı ve cennet hazinelerinden bir hazinedir.”^[600]

3797. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “La hevle vela kuvvete illa billah”(Allah’tan başka bir güç ve kuvvet yoktur) cümlesi

doksan dokuz derde şifa verir ki en küçüğü hüzündür.”^[601]

3798. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her ne zaman sana hüznünler nazil olursa “la havle vela kuvvete illa billah”(Allah’tan başka bir güç ve kuvvet yoktur) zikrine sarıl.”^[602]

3799. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “La havle vela kuvvete illa billah la melcee ve la menca minellah illa ileyhi”(Allah’tan başka bir güç, kuvvet, sığınak ve Allah’tan (gazabından), Allah’a sığınma dışında başka bir kurtuluş yeri yoktur) cümlesi, ümmetimi hüznün ve gamdan güvenliğe erdirir.”^[603]

3800. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim Allah’tan fazla mağfiret dilerse (istiğfar ederse) Allah da onun her kaderi için bir kurtuluş yolu karar kılar, tüm darlıklardan kurtarır ve hiç hesaba katmadığı yerden onu rızıklandırır.”^[604]

821. Bölüm Hüznü Gideren Şeyler (4)

3801. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Peygamberlerden biri gamdan dolayı Allah’a şikayette bulundu. Allah ona üzüm yemesini emretti.”^[605]

3802. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Su çekildi, ölülerin kemikleri ortaya çıktı, Nuh (a.s) o sahneyi görünce çok şidetli bir şekilde sabırsızlandı ve hüznünlendi. Allah-u Teala ona şöyle vahyetti: “Siyah üzüm ye ki hüznün gitsin.”^[606]

3803. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Elbiseleri yıkamak hüznün ve kederi giderir.”^[607]

3804. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim kendinde bir hüznün görür de sebebini bilmezse başını yıkasın.”^[608]

822. Bölüm Sevinç ve Hüznün Birbirinden Ayrılmazlar

3805. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sevinç bulunan her eve, arkasından mutlaka hüznün iner.”^[609]

3806. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her sevinçle birlikte hüznün vardır.”^[610]

3807. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her sevincin bir belası vardır.”^[611]

823. Bölüm Cehennem Ehlinin Kederi Dışında Her Kederin Bir Çıkışı Vardır

Kur’an:

“Derler ki: “Bizden üzüntüyü gideren Allah'a hamdolsun. Doğrusu Rabbimiz bağışlayandır, şükürün karşılığını verendir.”^[612]

“Orada, uğradıkları gamdan ne zaman çıkmak isteseler her defasında oraya geri çevrilirler: “Yakıcı azabı tadın”denir.”^[613]

3808. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ateş ehlinin hüznü dışında her kederin bir çıkışı vardır.”^[614]

824. Bölüm Görünürde Bir Sebebe Dayanmayan Hüznün ve Sevincin Sebebi

3809. *Ebu Basir şöyle diyor:* “Dostlarımızdan biriyle birlikte Ebi Abdillah’ın (a.s) yanına vardım ve kendisine şöyle dedim: “Fedan olayım ey İbn-i Resulillah! Ben sebebini bilmediğim bir şeyden dolayı bazen hüznünlüyor ve kederleniyorum.”Ebu Abdillah (a.s) şöyle buyurdu: “Şüphesiz bu hüznün ve sevinç sizlere bizden ulaşmaktadır. Şüphesiz bize bir hüznün ve sevinç gelince size de gelir. Şüphesiz biz ve sizler aziz ve celil olan Allah’ın nurundanız.”^[615]

3810. *Cabir el-Cu’fiy şöyle diyor:* “İmam Bakır’ın (a.s) huzurunda ruhum sıkıldı ve şöyle dedim: “Fedan olayım, bazen bana isabet eden bir musibet veya ortaya çıkan bir iş olmaksızın hüznünlüyor. Öyle ki bunu eşim ve dostum yüzümden anlamaktadır.”O şöyle buyurdu: “Evet ey Cabir! Şüphesiz aziz ve celil olan Allah müminleri cennet tiynetinden yaratmış, ruhunun rüzgarını içinde harekete geçirmiştir. Bu yüzden mümin müminin anne ve babadan olma öz kardeşidir. Dolayısıyla

şehirlerden bir şehirde bu ruhlardan bir ruha hüznün inince diğer ruh da hüznülenir. Zira o da, ondandır.”^[616]

3811. Rivayet edildiği üzere Alim’e (a.s), “birisi sebebini bilmeksizin hüznülenmektedir.” diye sorulunca şöyle buyurdu: “Eğer kendisine bir hüznün gelirse bilsin ki kardeşinin de bir hüznü vardır. Hakeza sebepsiz sevinmesi de aynı şekildedir. O halde kardeşlerin haklarını eda etmek için Allah’tan yardım dileyelim.”^[617]

bak. el-Kalb, 3391. Bölüm

825. Bölüm Övülmüş Hüzün

3812. İmam Zeyn’ul-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz Allah her hüznü kalbi sever.”^[618]

3813. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Nice hüznü kimseyi hüznü, ebedi sevince erıştırir.”^[619]

3814. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah’a uzun hüznün gibi bir şeyle ibadet edilmemiştir.”^[620]

3815. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ali’nin (a.s) kitabında okudum: “Mümin sabah ve akşamı hüznü geçirir. Bunun dışında bir şey onun salahına değildir.”^[621]

3816. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mümin sabah ve akşamı hüznü geçirir. Bunun dışında bir şey onu ıslah etmez.”^[622]

3817. Davud (a.s) şöyle buyurdu: “Allah’ım! Yüzümü, bedenimi ve ayaklarımı suyla temizlememi emrettin. Ama kalbimi neyle temizleyeyim?” Allah-u Teala şöyle buyurdu: “Keder ve gamla.”^[623]

3818. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah ise İsa b. Meryem’e (a.s) şöyle vahyetti: “Boş insanlar gülünce sen hüznü kalemiyle gözlerine sürme çek.”^[624]

3819. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim dünyada nefsi için uzun süre hüznülenirse Allah onu kıyamette sevindirir ve onu ebedi kalacağı yere yerleştirir.”^[625]

3820. Resulullah (s.a.a), “Allah nerede?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Allah kalpleri kırılanlar nezdindedir.”^[626]

3821. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalplerine gaybi girişlerin çokluğu ve kibriya örtüsü altındaki uzun süre süren övünçleri sebebiyle hüznün, ariflerin ayrılmaz bir parçasıdır. Eğer ariflerin kalbinden bir an hüznün silinecek olursa hemen Allah’tan yardım dilerler. Eğer hüznün başkalarının kalbine konulursa bunu hoş görmezler.”^[627]

3822. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Hiç kimse hüznün gibi bir sürme sürmemiştir.”^[628]

3823. Rivayet edildiği üzere Allah-u Teala şüphesiz şöyle buyurmuştur: “Ey Ademoğlu! Her gün rızkın verildiği halde hüznüleniyorsun, ama ömrün azaldığı halde üzülmüyorsun, yanında olanlar sana yettiği halde, seni tuğyana sürükleyecek şeyleri diliyorsun.”^[629]

3824. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Eğer ölüm hak ise o halde sevinç neden?”^[630]

3825. İmam Bakır (a.s), Cabir el-Cu’fy’e şöyle buyurmuştur: “Ey Cabir! Ben hüznü lüyüm ve kalbim meşguldür.” Ben “Seni hüznülendiren ve kalbini meşgul eden şey nedir?” diye sorunca İmam şöyle buyurdu: “Ey Cabir! Şüphesiz her kimin kalbine Allah’ın saf ve halis dini girecek olursa, onu gayrisinden alı koyar.”^[631]

3826. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim bizim için kaygılanır, hüznülenir ve bize yapılan zulümden dolayı üzülsün nefes alış tesbih ve bizim için hüznülenişi ibadet sayılır.”^[632]

111. Konu

el-Hisab

Hesap-Muhasebe

- ☞ *Bihar*, 7/253, 11. bölüm, *Mubasebet'ul-İbad*
- ☞ *Kenz'ul-Ummal*, 14/369, 627, *el-Hisab*
- ☞ *Bihar*, 70/62, 45. bölüm, *Mubasebet'un-Nefs*
- ☞ *Bihar*, 5/319, 17. bölüm; *el-Melaiket-u yektubune a'mal'il-İbad*

bak.

- ☞ *el-Murakabe*, 1544. bölüm; 211. konu, *el-Mesuliyet*; *el-Afv* (2), 2769. bölüm

826. Bölüm

Hesab

Kur'an:

“Onlar ise “Rabbimiz! Bizim payımızı hesap gününden önce ver”derler.”^[633]

3827. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bilin ki şüphesiz sizler içinde hesabı olmayan amel günündesiniz. Çok geçmeden ameli olmayan hesap gününde olacaksınız.”^[634]

3828. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hesap cezadan öncedir. Sevap ise hesaptan sonradır.”^[635]

3829. *Resulullah (s.a.a), Muaz bin Cebel'e şöyle tavsiyelerinden birinde bulunmuştur:* “Sana Allah'tan sakınmanı ve hesaba çekileceğinden endişelenmeni tavsiye ediyorum.”^[636]

3830. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Nefsim elinde olan Allah'a andolsun ki birbirine boynuz vuran iki koyun bile hesaba çekilecekler.”^[637]

3831. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah her amele bir sevap ve her şeye bir hesap taktır etmiştir.”^[638]

827. Bölüm

Nefis Muhasebesine Teşvik

Kur'an:

“Ey iman edenler! Allah'tan sakının; herkes yarına ne hazırladığına baksın; Allah'tan sakının, çünkü Allah işlediklerinizden haberdardır.”^[639]

3832. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nefislerinizin amelini hesaba çekin, nefislerinizden görevlerini yerine getirmesini, gidici olandan kalıcı olan için almasını ve kıyamette diriltilmeden önce hazırlıklı olup, azık toplamasını isteyin.”^[640]

3833. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nefislerinizi hesaba çekerek bağlayın ve ona muhalefet ederek sahip olun.”^[641]

3834. *İmam Zeyn'ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Ademoğlu! Kendi nefsine vaaz ettiğin ve kendi amelini hesaba çektiğin müddetçe sürekli hayır üzere olacaksın.”^[642]

3835. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nefsini nefsin için hesaba çek. Zira şüphesiz başkaları için senden başka bir hesaba

çekici vardır.”^[643]

3836. *Zebur'da şöyle yer almıştır:* “Ey Ademoğlu! Dünyayı sizlere, ahireti gösteren nişaneler kıldım. Sizden biri birini kiralayıp ondan hesabını sorduğunda bedeninin adaleleri titriyor; ama çok isyan ettiği halde ateş cezasından korkmuyor.”^[644]

3837. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Zekilerin en zekisi nefisini hesaba çeken ve ölümden sonrası için çalışan kimsedir. Ahmakların en ahmağı ise heva ve heveslerine tabi olan ve Allah’tan arzular dileyen kimsedir.”^[645]

828. Bölüm

Hesaba Çekilmeden Önce Kendinizi Hesaba Çekin

Kur’an:

“Göklerde ve yerde olanlar Allah’ındır. İçinizdekini açıklasanız da gizleseniz de Allah sizi onunla hesaba çeker ve dilediğini bağışlar, dilediğine azâp eder. Allah her şeye kadirdir.”^[646]

3838. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hesaba çekilmeden önce nefislerinizi hesaba çekin, ölçülmeden önce kendinizi ölçün ve o büyük hesap için hazırlıklı bulunun.”^[647]

3839. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hesaba çekilmeden önce nefislerinizi hesaba çekin. Şüphesiz kıyamet mekanlarında elli durak vardır. Her durakta bin yıl durulur.” *Sonra da şu ayeti okudu:* “Miktarı elli bin yıl olan günde...”^[648]

3840. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Nefislerinizi hesaba çekilmeden önce hesaba çekin. Azab edilmeden önce nefislerinizi hazırlayın, götürülmeden önce göç için azağınızı hazırlayın. Şüphesiz orası adalet durağıdır. Orada hak ile hükm edilir, farzlar sorulur, önceden uyaran kimse tümüyle mazurdur.”^[649]

3841. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey Eba Zer! Hesaba çekilmeden önce nefisini hesaba çek. Şüphesiz bu yarın hesaba çekilmeni kolaylaştırır. Nefisini ölçülmeden önce ölç ve o büyük hesap görücüye sunulduğun ve hiç bir gizli şeyin Allah’a gizli olmadığı o gün için hazırlıklı bulun.”^[650]

829. Bölüm

Her gün Nefsi Hesaba Çekmenin Gereği

3842. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanın günün hiç kimsenin onu meşgul etmediği belli bir saatini sadece nefisini muhasebe etmeye ayırması lehine veya aleyhine gece gündüz ne yaptığına bakması ne kadar da yerindedir.”^[651]

3843. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bizleri tanıyan her Müslümanın gece gündüz amellerini kendisine sunması ve nefisini hesaba çekmesi gerekir. Eğer iyi bir iş yaptığını görürse daha fazlasını elde etmeye çalışmalıdır. Eğer bir kötülük yaptığını görürse kıyamet günü rezil rüsva olmamak için Allah’tan mağfiret dilemelidir.”^[652]

3844. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yatağına gittigin zaman midene neyi gönderdiğine ve o gün neler yaptığına bir bak! Bir gün öleceğini ve dirilişinin olduğunu hatırla.”^[653]

3845. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her gün nefisini muhasebe etmeyen bizden değildir. Eğer bir hayır yapmışsa Allah’tan fazlasını dilemeli ve bunun için Allah’a hamd etmelidir. Eğer bir kötülük yapmışsa o zaman Allah’tan mağfiret dilemeli ve tövbe etmelidir.”^[654]

bak. el-Murakebe, 1544

830. Bölüm

Nefsi Muhasebede Sıkı Tutmak

3846. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kul, ortağın ortağını ve efendinin kölesini hesaba çekmesinden daha sıkı bir şekilde nefisini hesaba çekmedikçe mümin sayılmaz.”^[655]

3847. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsan nefisini ortağın ortağı hesaba çekmesinden daha sıkı bir şekilde hesaba çekmedikçe; nereden yediğini, nereden içtiğini, nereden giyindiğini, haramdan veya helalden olup olmadığını bilmedikçe takva sahibi olamaz.”^[656]

831. Bölüm

Muhasebenin Keyfiyeti

3848. *İmam Ali (a.s)*, nefis muhasebesinin keyfiyeti hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur: “Sabahlayıp akşamlayınca nefisine dönüp şöyle der: Ey nefis! Bu günü geçirdin ve asla sana geri dönmeyecektir. Allah sana onu nasıl geçirdiğini soracaktır. O gün ne yaptın? Allah’ı hatırladın mı? Ona hamd ettin mi? Mümin kardeşinin hakkını eda ettin mi? Kalbinden hüznünü giderdin mi? Onun yokluğunda eşini ve çocuklarını korudun mu? Öldüğünde geride kalanlarına baktın mı? Makam ve mevkinden istifade ederek mümin kardeşinin gıybetinin edilmesine engel oldun mu? Bir Müslümana yardım ettin mi? Onun için ne yaptın? O zaman yaptığı işleri hatırlar. Eğer hayırlı bir şey yapmışsa aziz ve celil olan Allah’a hamd eder ve kendisine verdiği başarının şükürü olarak onu ulular. Eğer bir günah işlediğini veya hata ettiğini görürse aziz ve celil olan Allah’tan mağfiret diler ve bir daha o işe dönmeyeceğine azmeder.”^[657]

832. Bölüm Nefis Muhasebesinin Ürünü

3849. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Her kim sürekli nefisini hesaba çekmeyi üstlenirse yaltakçılıktan güvende olur.”^[658]
 3850. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Her kim nefisini hesaba çekerse ayıplarını görür ve düzeltir; günahlarını kavrar ve telafi eder.”^[659]
 3851. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Nefisini muhasebe etmenin semeresi nefsi ıslah etmektir.”^[660]
 3852. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Kim nefisini hesaba çekerse kazanır ve her kim nefisinden gaflet ederse hüsrana uğrar. Her kim korkarsa güvende olur.”^[661]
 3853. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Nefislerinizi hesaba çekin ki Allah’ın tehdidinden güvende olasınız ve Allah’ın yanında olan müjdelere erişesiniz.”^[662]
 3854. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Her kim nefisini hesaba çekerse mutlu olur.”^[663]

833. Bölüm İnsanın İlk Sorulduğu Şey

3855. *Resulullah (s.a.a)* şöyle buyurmuştur: “Kulun ilk sorulduğu şey biz ehli beytin sevgisidir.”^[664]
 3856. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Azameti yüce olan Allah huzurunda durunca kulun sorulduğu ilk şey farz namaz, farz zekat, farz oruç, farz hac ve biz Ehl-i Beyt’in velayetidir (imametlerini kabul etmek). Eğer velayetimizi ikrar ederek ölürse namazı, orucu, zekatı ve hacı kabul görür.”^[665]
bak. es-Selat, 2273. Bölüm
el-Ketl, 3273. Bölüm

834. Bölüm Sorulmayan Şey (1)

3857. *Resulullah (s.a.a)* şöyle buyurmuştur: “Allah yolunda harcanan şey dışında kıyamet günü her nimet sorulur.”^[666]
 3858. *Resulullah (s.a.a)* şöyle buyurmuştur: “Cihad ve hac yolunda harcananlar dışında her nimet, sahibinden sorulur.”^[667]
 3859. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Kim yemek yerken Allah’ın adını zikrederse ebedi olarak o yemek nimetinden sorulmaz.”^[668]

835. Bölüm Sorulmayan Şey (2)

3860. *İmam Sadık (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Mümin kul şu üç şeyden sorulmaz. Yediği yemekten, giydiği elbiseden ve kendisine yardım eden ve kendisi ile günaha düşmekten korunduğu salih eşinden.”^[669]
 3861. *İmam Bakır (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Kul üç şeyden sorguya çekilmez: Avretini örttüğü parçadan, açlığını giderdiği ekmek”^[670]

parçasından ve sıcaklık ve soğuktan korunduğu evinden.”

836. Bölüm Sorulan Şey (1)

Kur'an:

“Sonra o gün, size verilmiş olan her nimetten sorguya çekileceksiniz.”^[671]

3862. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala'nın, “O gün her nimetten sorguya çekileceksiniz.” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Bu ümmet Allah'ın kendilerine ihsan ettiği Resulullah (s.a.a) ve sonra da Ehl-i Beyt'den sorguya çekilirler.”^[672]

3863. *İmam Sadık (a.s) bu ayetin başka bir tefsirinde şöyle buyurmuştur:* “Biz de o nimetin bir parçasıyız.”^[673]

3864. *İmam Sadık (a.s) yine bu ayetin tefsirinde şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah müminin yiyeceğini ve içeceğini sorgulamaktan daha yücedir.”^[674]

3865. *Ebu Halid el-Kabuliy şöyle diyor:* “İmam Bakır'ın (a.s) yanına vardım. Beni kahvaltıya davet etti. Ben de onunla birlikte yemek yedim. O kadar temiz ve güzel bir yemek yememiştım. Yemek yedikten sonra şöyle buyurdu: “Ey Ebu Halid! Yemeğini (veya yemeğimizi) nasıl buldun?” Ben, “Fedan olayım, asla bu kadar temiz ve güzel bir yemek yemedim. Ama Allah'ın kitabından bu ayeti hatırladım.” **Sonra o gün nimetten sorulurlar.**” İmam Bakır (a.s) şöyle buyurdu: “Sizden

sorulacak olan şey hak inançtır.”^[675]

bak. Nur'us, Sakaleyn, 5/662/12, 14-18

En-Ni'met, 3909. Bölüm

837. Bölüm Sorulan Şey (2)

3866. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü kul bir adım atmadan dört şeyden sorguya çekilir: Ömrünü nerede geçirdiğinden, gençliğini nerede tükettiğinden, malını nereden kazanıp nerede harcadığından ve biz Ehl-i Beyt'in sevgisinden.”^[676]

3867. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Lokman'ın oğluna yaptığı öğütlerden biri de şuydu: “Bil ki yarın aziz ve celil olan Allah karşısında yer alınca dört şeyden sorguya çekileceksin: Gençliğini nerede tükettiğinden, ömrünü nerede geçirdiğinden, malını nereden kazandığından ve malını nerede harcadığından. O halde o zamana hazırlan ve bir cevap hazırla.”^[677]

3868. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala'nın “Şüphesiz kulak, göz ve kalp, bütün bunlar ondan sorulur” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Kulaktan duydukları hakkında sorulur, gözden gördükleri hakkında ve kalpten ise bağlandığı şeyden sorulur.”^[678]

bak. 211. Konu, el-Mes'uliyet

el-Kebr, 3265. Bölüm

838. Bölüm Kıyamet Günü Hesabı Kolaylaştıran Şey

Kur'an:

“Onlar, Allah'ın birleştirilmesini emrettiği şeyi birleştirirler, Rablerinden ürkerler; kötü hesaptan korkarlar.”^[679]

3869. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz sıla-i rahim kıyamet günü hesabı kolaylaştırır.” Sonra şu ayeti okudu: **“Onlar Allah'ın birleştirilmesini emrettiği şeyi birleştirirler, Rablerinden ürkerler ve hesabın kötülüğünden korkarlar.”**^[680]

3870. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ademoğlu iki şeyi hoş görmez: Ölümü hoş görmez; oysa ölüm mümini fitneden rahatlığa erdirir. Mal azlığını hoş görmez; oysa mal azlığı hesabı kolaylaştırır.”^[681]

3871. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* : “Sana verilen ile kanaat et hesabın kolaylaşsın.”^[682]

3872. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünyadan yarın hesaba çekilmeyeceğin bir şey elde etmemeye güç yetirirsen bunu yap.”^[683]

^[684]

3873. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ahlakını güzelleştir ki Allah hesabını hafif kılsın.”

839. Bölüm Hesapta İnsan Grupları

3874. *Resulullah (s.a.a), Allah-u Teala'nın, “Sonra kitabı seçtiğimiz kimselere miras bıraktık...” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Önce davrananlar hesaba çekilmeden cennete girerler. Orta yolu tutanlar kolay olan bir hesaba çekilirler, ama kendilerine zulmedenler mahşer müddeti boyunca tutulurlar.”^[685]

3875. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ümmetim üç kısma ayrılır: Üçte biri hesaba çekilmeden ve azap görmeden cennete girer. Diğer üçte biri biraz hesaba çekilir ve sonra cennete girer. Diğer üçte biri ise temizlenir ve arındırılır.”^[686]

3876. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “O gün insanlar sınıflara ve derecelere ayrılır. Onlardan bazıları bir miktar hesaba çekilir ve sevinç içinde ailesine geri döner. Bazıları hesaba çekilmeden cennete girer. Zira dünyevi hiçbir kirliliğe bulaşmamışlardır. Orada sadece burada dünyaya bulaşan kimse hesaba çekilir. Bazıları da hurma çekirdeğinin altındaki girinti ile hurma arasındaki ince zar ve çekirdeği (amellerinin en ince detayına kadar) ile hesaba çekilir ve alevli ateşin azabına düşer kalır.”^[687]

840. Bölüm Zor Hesap

Kur'an:

“Rablerinin çağrısına gelenlere en güzel karşılık vardır. O'nun çağrısına uymayanlar ise, yeryüzünde olan her şey ve daha bir katı onların olsa, kurtulmak için fidye verirlerdi. İşte hesapları kötü olanlar bunlardır. Varacakları yer cehennemdir; ne kötü konaktır!”^[688]

“Onlar, Allah'ın birleştirilmesini emrettiği şeyi birleştirirler, Rablerinden ürkerler; kötü hesaptan korkarlar.”^[689]

3877. *İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala'nın “Kötü hesaptan korkarlar.” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Kötülükleri ve iyilikleri dakik bir şekilde ve tüm boyutlarıyla hesaba çekilir.”^[690]

3878. *İmam Sadık (a.s) bazı kardeşlerinin kendisinden şikayet ettiği birine şöyle buyurmuştur:* “Neden falan kardeşlerin senden şikayetçidir?” O: “Ondan tüm hakkımı istediğimden dolayı mı şikayet ediyor?” İmam Sadık (a.s) kızarak oturdu ve şöyle buyurdu: “Tüm hakkını ondan istemekle kötü bir şey yapmadığını mı sanıyorsun? Allah Tebarek ve Teala “**Kötü hesaptan korkarlar**” buyurmaktadır. Yoksa onlar Allah'ın kendilerine zulmedeceğinden mi korkuyorlar? Hayır, Allah'a andolsun ki onlar, Allah'ın “**kötü hesap**” olarak adlandırdığı kamil ve dakik bir şekilde hesaba çekilmekten korkuyorlar. O halde her kim tüm hakkını isterse kötülük etmiştir.”^[691]

bak. Vesail'uş-Şia, 13/100, 16. Bölüm

841. Bölüm Kolay Hesaba Çekilenler

Kur'an:

“Amel defteri kendisine sağından verilen kimse, kolay geçireceği bir hesaba çekilir ve arkadaşlarının yanına sevinçle döner.”^[692]

3879. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: “Her kim hesaba çekilirse, azap görür.” Birisinin, “Ey Allah'ın Resulü! O halde aziz ve celil olan Allah'ın “**kolay geçireceği bir hesaba çekilir**” ayeti ne olacak?” diye sorması üzerine Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “O iş sadece arz etmek, yani yüzeysel hesap görmektir (dakik bir şekilde hesaba çekmek değildir).”^[693]

3880. Rivayet edildiği üzere kolay hesaba çekilmek iyi işleri mükafatlandırmak ve günahları affetmektir. Eğer birinin hesabında kendisiyle münakaşa edilirse azap görür.^[694]

3881. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah mümini kabrinden diriltince onunla birlikte önünden gidecek bir misal (örnek) yaratır. Mümin kıyametın korkunç sahnelerinden biriyle karşılaşınca o misal kendisine şöyle der: “Korkma ve üzülmeye, müjdeler olsun. Sana sevinç ve aziz ve celil olan Allah'ın kerameti müjdeler olsun.” Sonunda mümin, aziz ve celil olan Allah'ın karşısında durur ve kolay bir hesaba çekilir.”^[695]

3882. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Üç haslet her kimde olursa Allah onu kolay hesaba çeker ve rahmetiyle onu cennete koyar.” Kendisine: “O üç haslet nedir, ey Allah’ın Resulü!?” diye sorduklarına şöyle buyurdu: “Seni mahrum kılana vermen, seninle ilişkisini kesene gitmen ve sana zulüm edeni affetmen.”^[696]

842. Bölüm Cennete Hesapsız Girenler

Kur’an:

“Şöyle de: “Ey iman eden kullarım! Rabbinize karşı gelmekten sakının; bu dünyada iyilik yapanlara iyilik vardır. Allah’ın yarattığı yeryüzü geniştir. Yalnız sabredenlere, ecirleri sonsuz olarak ödenecektir.”^[697]

3883. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim Allah-u Teala için amel ederse Allah onun mükafatını dünya ve ahirette verir ve önemli isteklerini her iki alemde de karşılar. Allah-u Teala şüphesiz şöyle buyurmuştur: “Şöyle de: “Ey iman eden kullarım! Rabbinize karşı gelmekten sakının; bu dünyada iyilik yapanlara iyilik vardır. Allah’ın yarattığı yeryüzü geniştir. Yalnız sabredenlere, ecirleri sonsuz olarak ödenecektir.” Allah kendilerine dünyada verdiği şey sebebiyle,

ahirette onları hesaba çekmez.”^[698]

3884. *İmam Zeyn’ul-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah tüm insanları bir araya toplayınca bir münadi şöyle seslenir: “Sabredenler nerede ki hepsi hesaba çekilmeksizin cennete girerler.” *Sonra şöyle dedi:* “Melekler onlara, “Siz kimsiniz?” der. Onlar, “Sabredenleriz.” derler. Melekler, “Hangi hususta sabrettiniz?” diye sorar. Onlar, “Allah’a itaat üzere ve Allah’a isyan etmek hususunda sakınarak sabrettik derler.”^[699]

3885. *Resulullah (s.a.a), Allah-u Teala’nın “sonra kitabı seçtiğimiz kimselere miras bıraktık” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Önce davrananlar hesaba çekilmeden cennete girerler. Orta yolu tutanlar biraz hesaba çekilirler, ama kendilerine zulmedenler mahşer müddeti boyunca tutulurlar.”^[700]

3886. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü olduğunda bir grup insan kalkarak cennet kapısına gelir ve kapıyı çaralar. Onlara, “Siz kimsiniz?” diye sorulunca, “Biz fakirleriz.” derler. Onlara, “Sizler hesap görmeden mi cennete gireceksiniz?” diye sorulunca şöyle derler: “Bizim (dünyada) hakkında sorguya çekileceğimiz bir şeyimiz yoktu.” Sonra aziz

ve celil olan Allah şöyle buyurur: “Doğru söylüyorlar. Cennete girin.”^[701]

3887. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Dünyada sana sadece açlığını giderecek ve çıplaklığını örtecek miktar yeter. Eğer seni koruyacak bir evin olursa güzeldir. Eğer bineceğin bir bineğin olursa daha iyidir. Eğer bunlara sahip değilsen ekmek ve testi suyuyla yetin. Bundan fazlası ya senden sorulur ya da azap görmene sebep olur.”^[702]

3888. *İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah tüm insanları toplayınca bir münadi kalkarak insanların duyacağı şekilde şöyle seslenir: “Allah için sevenler nerede?” İnsanlardan bir grup kalkarlar ve onlara şöyle denilir: Hesapsız olarak cennete girin.”^[703]

3889. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala (Kıyamette) şöyle buyurur: “Ey yolumda savaşıyan, yolumda öldürülen, eziyet gören ve cihad eden kullarım! Cennete girin.” Böylece onlar hiç bir hesap ve azap olmaksızın cennete girerler.”^[704]

3890. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “*Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu:* “Amel defterleri açılıp tartılar kurulunca bela görenler için terazi kurulmaz ve amel defterleri açılmaz. Sonra şu ayeti okudu: “Şüphesiz sabredenlerin mükafatı tam verilir...”^[705]

3891. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü olunca ümmetinden bir grup için Allah kendilerine kanat verir. Bu kanatlar vesilesiyle mezarlarından cennete uçarlar. İstedikleri şekilde nimetlerinden istifade ederler. Melekler onlara, “Hesaba çekildiniz mi?” diye sorar. Onlar, “Bizim hesabımız yoktur” derler. Melekler, “Sıratın geçtiniz mi?” diye sorarlar. Onlar, “Biz sıratı görmedik.” derler. Melekler, Cehennemi gördünüz mü?” diye sorarlar, onlar, “Biz bir şey görmedik” derler. Melekler, “Siz kimin ümmetindensiniz?” diye sorarlar. Onlar, “Muhammed’in (s.a.a) ümmetindensiniz.” derler. Melekler, “Allah’a yemin ederek bizlere söyleyin, dünyada ne işler yaptınız?” diye sorarlar. Onlar, “Bizler de iki haslet vardı ve bu yüzden Allah fazlı ve rahmetiyle bizleri bu makama ulaştırdı.” derler. Melekler, “O iki haslet ne idi?” diye sorarlar. Onlar şöyle derler: “Biz halvet ve yalnızlık halimizde Allah’a isyan etmekten utanırdık ve bizlere nasip olan az rızka bile razı olurduk.” Bunun üzerine melekler şöyle derler: “Evet bu makam sizin hakkınızdır.”^[706]

*bak. el-İsar, 3. Bölüm
el-Fezîlet, 3216. Bölüm
el-Car, 646. Bölüm*

843. Bölüm Hesaba Çekilmeden Ateşe Girenler

3892. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz aziz ve celil olan Allah, Allah’a şirk koşanlar dışında tüm yaratıklarını hesaba çeker. Şüphesiz Allah’a şirk koşanlar kıyamet günü hesaba çekilmez ve ateşe atılmaları emredilir.”^[707]
3893. *İmam Zeyn’ül Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Allah’ın kulları! Bilin ki şüphesiz şirk ehline teraziler kurulmaz ve amel defterleri açılmaz. Onlar grup grup cehenneme sürülürler. Şüphesiz İslam ehli için teraziler kurulur ve amel defterleri açılır.”^[708]
3894. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Üç grubu Allah hesapsız ateşe atar. Zalim imam, yalancı tüccar ve zina eden yaşlı.”^[709]
3895. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Altı kişi hesapsız olarak ateşe girer: Yöneticiler zulümden dolayı, Araplar asabiyetten dolayı, varlıklı mülk sahipleri kibirden dolayı, tüccarlar yalandan dolayı, alimler hasetten dolayı ve zenginler cimrilikten dolayı!”^[710]
3896. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Altı kimse hesap görmeden ateşe girer.”Kendisine, “Ey Allah’ın Resülü! Onlar kimlerdir?”denince şöyle buyurdu: “Yöneticiler zulümden dolayı, Araplar asabiyetten dolayı, varlıklı mülk sahipleri kibirden dolayı, tüccar hıyanetten dolayı, köylüler cehaletten dolayı ve alimler hasetten dolayı!”^[711]
- bak. el-Azab, 2568. Bölüm*

844. Bölüm En Hızlı Hesap Gören

Kur’an:

“Şüphesiz Allah hesabı çabuk olandır.”^[712]

“Sonra gerçek Mevlalarına döndürürler. Haberiniz olsun, hüküm O’nundur. O, hesap görenlerin en süratlisidir.”^[713]

3897. *İmam Ali (a.s), “Allah’ın yaratıkları çok olmasına rağmen onları nasıl hesaba çeker?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Çok oldukları halde rızık verdiği gibi.”^[714]

3898. *Mecmeul Beyan’da şöyle rivayet edildiği yer almıştır:* “Şüphesiz münezzeh olan Allah tüm kullarını bir koyunu sağma müddetince hesaba çeker. Bu da birini hesaba çekmenin bir diğerini hesaba çekmeye engel teşkil etmediğine delalet etmektedir. Allah’ın dil ve küçük dili olmaksızın konuştuğuna delalet etmektedir. Bu yüzden hepsini bir anda hesaba çekmesi sahihtir.”^[715]

112. Konu

el-Hased

Haset-Çekememezlik

- ☞ *Bihar, 73/237, 131. bölüm, el-Hased*
- ☞ *Şerh-i Nebi’ül-Belağ-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 1/315-319, fi’l-Hased*
- ☞ *Kenẓ’ul-Ummal, 3/461, 810, el-Hased*
- ☞ *Bihar, 73/259, men A’ceb’el-Kısas fi’l-Hased*

845. Bölüm Haset

3899. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset dermansız bir derttir.”^[716]
3900. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset aşağılık insanların adeti ve devletlerin düşmanıdır.”^[717]
3901. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset iblisin büyük tuzağıdır.”^[718]
3902. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset ruhun zindanıdır.”^[719]
3903. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset en kötü hastalıktır.”^[720]
3904. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset iki azaptan biridir.”^[721]
3905. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset rüsva edici bir ayıp ve aşırı bir cimriliktir. Haset sahibi haset ettiği kimsedeki emellerine ulaşmadıkça şifa bulmaz.”^[722]
3906. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Rezilliklerin başı hasettir.”^[723]
3907. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset yağmuru yağdığı anda fesat yeşerir.”^[724]
3908. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aferin hasedel! Ne kadar adaletlidir!? Herkesten önce sahibini öldürür!”^[725]
3909. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim hasede vurulursa, uğursuzlukta ona vurulur.”^[726]
3910. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset sıkıntı bineğidir.”^[727]
3911. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hasedin semeresi dünya ve ahiret sefaletidir.”^[728]
3912. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim hasedi terkederse insanlar arasında sevilir.”^[729]

846. Bölüm Haset Eden

Kur'an:

“Haset ettiği zaman hasetçilerin şerrinden”^[730]

3913. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimse (haset ettiği) nimet ortadan kalkmadıkça şifa bulmaz.”^[731]
3914. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimse (insanların uğradığı) kötülüklere sevinir, (insanların içinde bulunduğu) sevinçlere hüznülenir.”^[732]
3915. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimse haset ettiği kimseden nimetin yok olmasını kendisi için bir nimet görür.”^[733]
3916. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimsenin dostluğu sözlerinde ortaya çıkar, nefretini fiillerinde gizler. O, dost ismini taşıyan, ama düşman sıfatına sahip kimsedir.”^[734]
3917. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimse kadar mazluma benzeyen bir zalim görmedim.”^[735]
3918. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimse hasedi ile kendine lanet Adem (a.s) için ise seçkinlik elde eden iblis gibi haset ettiğine zarar vermeden önce kendisine zarar verir.”^[736]
3919. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimseden mazluma daha çok benzeyen zalim bir kimse görmedim; şaşkın bir nefsi kararsız bir kalbi ve sürekli bir hüznü vardır.”^[737]

3920. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sen sevinince onun üzgün olması haset eden kimseden (alacağın ders olarak) sana yeter.”^[738]

3921. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimsenin (hasedinden dolayı) gördükleri kendisine yeter.”^[739]

3922. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimseye öğüt vermek imkansızdır.”^[740]

847. Bölüm

Hasetçi Kimsenin Allah'ın Nimetlerinden Hoşnutsuzluğu

Kur'an:

“Yoksa Allah'ın bol nimetinden verdiği kimseleri mi çekemiyorlar? Oysa İbrahim ailesine Kitab ve hikmet verdik, onlara büyük hükümlerlik bahsettik.”^[741]

3923. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah Musa b. İmran'a şöyle buyurmuştur: “Ey İbn-i İmran! İnsanlara fazlımdan verdiklerime haset etme, ona gözünü dikme, peşine düşme. Şüphesiz hasetçi kimse nimetlerimden rahatsız olur ve kullarım arasında bölüştürdüğüm kismetten yüz çevirir.”^[742]

3924. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bilin ki Allah'ın nimetlerine düşmanlık etmeyin.”Kendisine, “Ey Allah'ın Resulü! Allah'ın nimetlerine düşmanlık eden kimdir?”diye sorulunca şöyle buyurdu: “İnsanlara haset eden kimsedir.”^[743]

3925. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Musa bin. İmran Rabbi ile münacaat edip konuştuğu bir sırada Allah'ın arşının gölgesinde birini gördü ve şöyle dedi.”Ey Rabbim! Arşının gölgesinde olan bu adam kimdir?”Allah şöyle buyurdu: “O Allah'ın insanlara verdiği nimetlere haset etmeyen kimsedir.”^[744]

848. Bölüm

Hasetçi

3926. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimse çok hasret duyar ve günahları ikiye katlanır.”^[745]

3927. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimse şifa bulmaz.”^[746]

3928. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimsenin dostluğu olmaz.”^[747]

3929. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimse efendilik edemez. .”^[748]

3930. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimse kadere kızgın olur.”^[749]

3931. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cimrinin rahatlığı ve haset edenin lezzeti olmaz.”^[750]

3932. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset edenin rahatlığı olmaz.”^[751]

3933. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimse kalp rahatlığını ümit etmemelidir.”^[752]

3934. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimse çabuk kızar ve kini geç gider.”^[753]

3935. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimse için ganilik (ihtiyaçsızlık) yoktur.”^[754]

3936. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimse ne kötü arkadaşır.”^[755]

bak. 852. Bölüm

849. Bölüm

Her Nimet Sahibi Haset Edilir

3937. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İhtiyaçlarınızı gidermek için gizlemekten yardım alın. Zira her nimet sahibi haset edilir.”^[756]

850. Bölüm

Haset ve İman

3938. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz haset, ateşin odunu yediği gibi imanı yer.”^[757]

3939. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dinin afeti haset, kendini beğenmek ve övünmektir.”^[758]

3940. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bilin ki şüphesiz önceki ümmetlerin hastalığı sizlere de bulaşmıştır. O hastalık hasettir. Bu hastalık sadece saçları değil, dini de kökünden kazır.”^[759]

3941. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hasetten sakının. Şüphesiz haset ateşin odunu yediği gibi iyilikleri yer bitirir.”^[760]

851. Bölüm Haset ve Küfür

3942. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İblis ordusuna şöyle demiştir: İnsanların arasına haset ve zorbalığı atın. Şüphesiz bu iki haslet Allah nezdinde şirke denktir.”^[761]

3943. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bazılarınızın bazılarını haset etmesinden sakının. Şüphesiz küfrün aslı hasettir.”^[762]

852. Bölüm Hased ve Beden

3944. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset bedeni yıpratır.”^[763]

3945. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset bedeni eritir.”^[764]

3946. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset bitkinlik doğurur.”^[765]

3947. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimse ebedi olarak hastadır.”^[766]

3948. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimsenin bedeni salim olsa da sürekli rahatsızdır.”^[767]

3949. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset eden kimsenin beden sağlığından gaflet etmeleri ilginçtir!”^[768]

3950. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Beden sağlığı haset azlığındandır.”^[769]

3951. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset sadece zarar ve öfke doğurur. Kalbini gevşetir ve cismini hasta kılar.”^[770]

853. Bölüm Haset ve Kader

3952. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haset neredeyse taktire üstün gelecek!”^[771]

3953. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haset neredeyse kaderden önce geçecek”^[772]

854. Bölüm Haset Edenin Alameti

3954. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Lokman oğluna şöyle buyurmuştur: “Haset edenin üç alameti vardır: Arkadan gıybet eder, görünce yaltaklık eder ve başkalarının musibetine sevinir.”^[773]

3955. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haset edenin alameti dörttür: Gıybet, yaltakçılık etmek ve başkalarının musibetine sevinmek.”^[774]^[775]

855. Bölüm Haset Hissedilince Ne Yapmak Gerekir?

3956. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kötüye yorumlayınca itina gösterme. Zannedince hemen hüküm verme. Haset edince zulmetme.”^[776]

856. Bölüm

Haset Edilmesi Caiz Olan Şey

3957. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haset sadece şu iki şeyde olur: Allah’ın kendisine bir mal verdiği ve bu malı gece gündüz infak eden kimse ve Allah’ın kendisine Kur’an verdiği ve gece gündüz onunla ilgilenen kimse.” *Bu rivayette yer alan haset “imrenmek ve gıpta etmek” anlamındadır. (Bihar, 73/238) “*^[777]

3958. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz mümin gıpta eder, haset etmez. Münafık ise haset eder, gıpta etmez.”^[778]

3959. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala’nın “Allah’ın bazınızı bazısına üstün kıldığı şeyi temenni etmezler” ayeti hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Erkek başka bir erkeğin karısını ve kızını temenni etmez. Onların benzerlerine sahip olmayı temenni eder.”^[779]

bak. el-Bihar, 71/261, 75. Bölüm

113. Konu

el-Hasret

Hasret-Özlem

bak.

☞ 510. konu, en-Nedm; 139. konu, el-Hüsrân; 384. konu, el-Gubn; ez-zulüm, 2459. bölüm; en-Nezer, 3881. Bölüm

857. Bölüm

İnsanların En Çok Hasret Duyanı

Kur’an:

“Hala gaflet içinde bulunanları ve hâlâ inanmayanları için bitmiş olacağı o hasret günü ile uyar.”^[780]

“Kişinin: “Allah'a karşı aşırı gitmemden ötürü bana yazıklar olsun. Gerçekten ben alaya alanlardandım” diyeceği günden sakının.”^[781]

“O gün, zalim kimse ellerini ısıırıp şöyle der: “Keşke Peygamberle berâber bir yol tutsaydım.”^[782]

3960. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz kıyamet günü en büyük hasret, Allah’a itaat dışında bir mal kazanan ve onu

münezzeh olan Allah yolunda harcayan birine miras bırakan kimsenin hasretidir. O bu vesileyle cennete girer, birincisi ise bu vesileyle ateşe girer.”^[783]
3961. *İmam Ali (a.s)*, “*insanların en büyük hasret içinde olanı kimdir?*” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Amelini başkasının terazisinde görendir. Allah onu bu sebeple ateşe sokar, varisini ise onunla cennete koyar.”^[784]
3962. *İmam Sadık (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz kıyamet günü insanların en büyük haset içinde olanı, adaletten söz edip başkalarına adil olmayan kimsedir.”^[785]
3963. *Resulullah (s.a.a)* şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz kıyamet günü insanların en şiddetli pişman olanı ahiretini başkasının dünyasına satandır.”^[786]
3964. *İmam Sadık (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz hasret, pişmanlık ve ah etmek ilim ve görüşünden istifade etmeyen ve yaptığı işin yararına mı yoksa zararına mı olduğunu bilmeyen içindir.”^[787]
bak. *el-Bihar*, 73/142, 143 ve 92/251
el-İlm, 2895. Bölüm
Cebennem, 629. Bölüm

114. Konu

el-Hasene Güzellik-İyilik

El-Bihar, 71/259, 73. Bölüm, *el-İstibşar bil Hasene*
El-Bihar, 71/241, 70. Bölüm, *el-Hasenat be'd es-Seyyiat*
El-Bihar, 71/245, 71. bölüm, *Tesauful-Hasenat*

bak.
☞ 171. konu, ez-Zenb

858. Bölüm İyilik

3965. *Resulullah (s.a.a)* şöyle buyurmuştur: “İyiliği kalpte nur, yüzde ziynet, amelde kuvvet olarak buldum. Günahı ise kalpte bir siyahlık, amelde gevşeklik ve yüzde çirkinlik olarak gördüm.”^[788]

*bak. 526. Konu, en-Nur
En-Nur, 3961. Bölüm*

859. Bölüm Kötülükten Sonra Yapılan İyiliğin Etkisi

Kur'an:

“Yalnız haksızlık eden bunun dışındadır. Kötü hali iyiliğe çeviren kimse bilsin ki Ben şüphesiz bağışlarım, merhamet ederim.”^[789]

“Gündüzün iki ucunda ve gecenin gündüze yakın zamanlarında namaz kıl. Doğrusu iyilikler kötülükleri giderir.”^[790]

3966. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötülüklerden sonraki iyilikler ne de güzeldir! İyiliklerden sonraki kötülükleri ise ne de çirkindir!”^[791]

3967. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Günahtan sonra yapılan iyilik kadar şiddetle günahın peşine düşen ve süratle ona yetişen (yok eden) başka bir şey asla görmedim.”^[792]

3968. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gizlide bir kötülük yapan kimse, gizli de bir iyilik de yapmalıdır. Açıkta bir kötülük yapan kimse açıkta bir iyilik de yapmalıdır.”^[793]

bak. ez-Zenb, 1387. Bölüm

860. Bölüm İyiliklerin İkiye Katlanması

Kur'an:

“Allah şüphesiz zerre kadar haksızlık yapmaz, zerre kadar iyilik olsa onu kat kat artırır ve katından büyük ecir verir.”^[794]

“Kim ortaya bir iyilik koyarsa ona on katı verilir; ortaya bir kötülük koyan ise ancak misliyle cezalandırılır; onlara haksızlık yapılmaz.”^[795]

“Kim bir iyilik getirirse, ona daha iyisi verilir. Onlar o günün korkusundan güvendedirler.”^[796]

bak. Yunus, 26, 27; Kasas, 84; Şura, 23

3969. *İmam Zeyn'ul-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Birleri onlara galebe çalana ne kötül (Maksat kötülüğün bir, iyiliğin on kat sayılmasıdır)”^[797]

3970. *İmam Zeyn'ul-Abidin (a.s), Allah-u Teala'nın “Kim bir iyilik yaparsa ona on katı vardır.” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Bir iyilik yapınca ona on iyilik yazılır. Bir kötülük yapınca da ona bir kötülük yazılır. Bir günde on kötülük yapan, bir tek iyilikte bulunmayan ve kötülükleri iyiliklerine galebe çalmayan kimseden Allah'a sığınırız.”^[798]

3971. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mümin amelinin güzelleştirince Allah her iyiliğini yediyüz kat arttırır. Nitekim Allah Tebarek ve Teala şöyle buyurmaktadır: “Allah dilediğine arttırır.”^[799]

861. Bölüm İyiliklerin En Üstünü

3972. *Resulullah'a (s.a.a), Allah nezdinde en üstün iyilik hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Güzel Ahlak, tevazu, belalara sabretmek ve kaza ve kaderden hoşnutluktur.” Kendisine, “Allah nezdinde en büyük kötülük nedir?” diye sorulunca de şöyle buyurdu:

“Kötü ahlak ve itaat edilen cimriliktir.”^[800]

bak. el-Amel (1), 2945. Bölüm

el-Mehabbet, 664. Bölüm

el-Buğz, 369. Bölüm

862. Bölüm İyiliklere Sevinme

^[801]

3973. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kim kötü işinden rahatsız olur ve iyi işine sevinirse mümindir.”

3974. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mümin iyilik ettiğinde sevinen ve kötülük ettiğinde ise mağfiret dileyendir.”^[802]

3975. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah’a (s.a.a) kulların en hayırlıları sorulunca şöyle buyurdu: “İyilik yaptıklarında sevinen ve kötülük yaptıklarında ise mağfiret dileyenlerdir.”^[803]

115. Konu

el-İhsan

İhsan-Bağış

- ☞ *Bihar, 74/406, 30. bölüm, el-İhsan*
- ☞ *Kenz’ul-Ummal, 15/12, el-İhsan*
- ☞ *Kenz’ul-Ummal, 3/21, el-İhsan fi taat*

bak.

1. konu, el-İsar, 66. konu, el-Ceza, 348. konu, el-Ma’ruf (1)

377. konu, el-Ade; 421. konu, el-Fezilet

Emsal, 3625. Bölüm; el-Yetim, 4237. Bölüm

863. Bölüm

İhsan

Kur’an:

“Allah'ın sana verdiği şeylerde, ahiret yurdunu gözet, dünyadaki payını da unutma; Allah'ın sana yaptığı iyilik gibi, sen de iyilik yap; yeryüzünde bozgunculuk isteme; doğrusu Allah bozguncuları sevmez” demişlerdi.”^[804]

“Allah yolunda infak edin, kendinizi kendi elinizle tehlikeye atmayın, ihsan yapın. şüphesiz Allah ihsan sahiplerini sever.”^[805]

“Allah şüphesiz adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla bakmayı emreder; hayasızlığı, fenalığı ve haddi aşmayı yasak eder. Tutasınız diye size öğüt verir. ”^[806]

Bak. Al-i İmran suresi, 134. ayet; A’raf suresi, 56 ve 161. ayetler; Tevbe suresi, 91, 120. ayetler; Hud suresi, 115. ayet; Yusuf suresi 22 ve 56. ayetler; Nahl suresi, 90 ve 120. ayetler; Kasas suresi, 14, 77. ayetler; Zariyat suresi, 16. ayet

3976. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlardan ihsan edilmeye en layık olan kimse Allah’ın kendisine iyilik ettiği ve kudret^[807]

verdiği kimsedir.”

3977. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsan etmek iyilerin huyudur. Kötülük ise kötülerin huyudur.”^[808]

3978. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsan etmek sevgidir.”^[809]

3979. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsan etmek ganimettir.”^[810]

3980. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsan hazinedir. Kerim insan ise bu hazinenin sahibi olandır.”^[811]

3981. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İlmin ziyneti ihsandır.”^[812]

3982. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsanda bulun. Şüphesiz ihsan en üstün ekin ve en karlı sermayedir.”^[813]

3983. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En üstün iman, ihsandır.”^[814]

3984. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsan ve günahları görmezlikten gelmekle izzet ve azamet büyür.”^[815]

3985. *İmam Sadık (a.s), İshak b. Ammar’a şöyle buyurmuştur:* “Ey İshak! Dostlarıma edebildiğince ihsanda bulun. Mümin mümine ihsanda bulununca ve yardımcı olunda Şeytan’ın yüzünü tırmalar ve kalbini yaralar.”^[816]

3986. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İmanın başı insanlara iyilik etmektir.”^[817]

3987. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kullara ihsanda bulunmak ne de güzel ahiret azığıdır.”^[818]

3988. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zaferin zekatı ihsanda bulunmaktır.”^[819]

3989. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İyilik etmek insanın faziletlerindendir.”^[820]

3990. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer ihsanda bulunmak tecessüm etmiş olsaydı şüphesiz onu alemlerin en güzeli şeklinde görürdünüz.”^[821]

864. Bölüm İhsan ve Muhabbet

3991. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsan muhabbettir.”^[822]

3992. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsan muhabbet sebebidir.”^[823]

3993. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kimin ihsanı çok olursa kardeşleri onu çok sever.”^[824]

3994. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kimin ihsanı çok olursa hizmetçileri ve yardımcıları çok olur.”^[825]

3995. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlara iyilik eden onların muhabbetini elde eder.”^[826]

865. Bölüm Kalpler İhsanla Elde Edilir

3996. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kalpler kendisine ihsanda bulunanı sevmek ve kendisine kötülük edenden nefret etmek üzere yaratılmıştır.”^[827]

3997. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsanda bulunmak insanı (muhatapı) köle der.”^[828]

3998. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsan ihsanın kölesidir.”^[829]

3999. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsan insanı köle eder.”^[830]

4000. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nice insanı ihsan köle etmiştir.”^[831]

4001. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsan et ki onları köle edinesin.”^[832]

4002. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yüce insanları ihsan kadar bir şey köle etmiş değildir.”^[833]

4003. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsanla kalpler elde edilir.”^[834]

4004. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İstedğine muhtaç ol, esiri olursun. İsteddiğinden müstağni ol, benzeri olursun ve

istediğine iyilik et, emiri olursun.”^[835]

866. Bölüm Kötülük Edene İhsanda Bulunmak

4005. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşman ve hasetçilerine (kötülüğünü isteyenlere) iyilik etmen onlara kötülük etmenden daha etkilidir ve onların islah olmasına sebep olur.”^[836]

4006. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Senin hakkında kötülük edene ihsanda bulun.”^[837]

4007. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötüye ihsanda bulun ki ona malik olasın.”^[838]

4008. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötüyü güzel işlerinle islah et ve güzel sözlerinle ona hayrı göster.”^[839]

4009. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötü insana ihsanda bulunmak en güzel fazilettir.”^[840]

4010. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötü insana ihsanda bulunmak, düşmanı barıştırır.”^[841]

4011. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sana verilen nimetin karşılığı olarak sana kötülük edene iyilik et.”^[842]

4012. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötülüğe iyilik ile karşılık veren kimse dışında, mağfiret elde edilemez.”^[843]

4013. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sakın kardeşinin sana kötülük etme gücü senin ona iyilik etme gücünden fazla olmasın.”^[844]

*bak. el-Hayr, 1170. Bölüm
Er-Rahm, 1466. Bölüm
el-Mukafat, 3505. Bölüm
el-İnsaf, 3876. Bölüm*

867. Bölüm İhsan Sahibi

4014. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsan sahibi insana iyilik edilir, kötülük sahibi insan ise horlanır.”^[845]

4015. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsan sahibi canlıdır; her ne kadar ölümler yurduna nakledilse de.”^[846]

4016. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsan sahibi tüm insanlara ihsanda bulunandır.”^[847]

4017. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz müminler ihsan sahibidirler.”^[848]

4018. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Tüm ihsan sahipleri, kendileriyle ünsiyet edilenlerdir.”^[849]

868. Bölüm Şüphesiz Allah İhsan Sahipleri İle Beraberdur.

Kur'an

“Ama Bizim uğrumuzda cihat edenleri elbette yollarımıza eriştireceğiz. Allah şüphesiz, ihsan sahipleri ile berâberdir.”^[850]

“Allah şüphesiz sakınanlarla ve ihsan sahipleri ile berâberdir.”^[851]

bak. Bakara, 195

4019. *İmam Bakır (a.s), Allah-u Teala'nın “Allah şüphesiz ihsan sahipleri ile beraberdir” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Bu ayet Al-i Muhammed (s.a.a) ve Şiaları (tarafatları) hakkında nazil olmuştur.”^[852]

4020. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Biliniz ki ben Kur'an'da bir takım isimlere özgün kılındım. Sakın bu isimler hususunda bana üstün gelmeye çalışmayın ki dininizde sapıklığa düşersiniz. Ben, muhsinim (ihsan sahibiyim) aziz ve celil olan Allah şöyle buyuruyor: “Şüphesiz Allah ihsan sahipleri ile beraberdir.”^[853]

869. Bölüm

İhsanın Anlamı

4021. Ömer b. Yeẓid şöyle diyor: “İmam Sadık’ın (a.s) şöyle buyurduğunu işittim: “Mümin amelini güzel yaptığında Allah onun her güzel amelini yediyüz kat arttırır.” Kendisine, “*İhsan nedir diye sorulunca şöyle buyurdu:* “Namaz kılınca rüku ve secdelerini güzel yerine getir. Oruç tutunca orucu batıl kılan şeylerden uzaklaş ve Allah için bir şey yapmak istediğinde tüm pisliklerden temizlenmiş olması gerekir.”^[854]

4022. Resulullah’a (s.a.a) Allah-u Teala’nın, “... **İyilik yaparak kendini Allah'a veren kimsenin...**” ayeti bususunda, “*İhsan nedir? diye sorulunca şöyle buyurduğunu rivayet edilmiştir:* “Allah’a onu görüyorsun gibi ibadet etmendir, sen onu görmüyorsan da şüphesiz o seni görüyor.”^[855]

el-Amel(1), 2955. Bölüm
el-Katl, 3277. Bölüm

870. Bölüm

İyilik Eden Kendine İyilik Eder

Kur’an:

“İyilik ederseniz kendinize iyilik etmiş olursunuz. Kötülük ederseniz o da kendinizdir. İki vaatten ikincisinin vakti gelince, yüzünüzü üzüntüye sokmaları, kötülük yapmaları, önceden Mescid’e girdikleri gibi girmeleri, ele geçirdikleri yerleri harap etmeleri için onları tekrar göndereceğiz.”^[856]

“Doğrusu size Rabbiniz’den açık belgeler gelmiştir; kim görürse kendi lehine ve kim körlük ederse kendi aleyhinedir. Ben sizin bekçiniz değilim.”^[857]

“Hak uğrunda cihat eden, ancak kendisi için cihat etmiş olur. Doğrusu Allah, âlemlerden müstağnidir”^[858]
bak. Bakara, 286; İsra, 15

4023. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz ihsanda bulunursan kendini yüceltmiş ve kendine ihsanda bulunmuş olursun. Şüphesiz sen kötülük edince kendini alçaltmış ve kendine zarar vermiş olursun.”^[859]

bak. el-Cihad(3), 595. Bölüm

871. Bölüm

İhsanın Dünyadaki Semeresi

Kur’an:

“Sakınan kimselere: “Rabbiniz ne indirdi?” denince, “iyilik”derler. Bu dünyada iyi davrananlara iyilik vardır.

Ahret yurdu ise daha iyidir. Sakınanların yurdu ne güzeldir!”^[860]

“Şöyle de: “Ey iman eden kullarım! Rabbinize karşı gelmekten sakının; bu dünyada iyilik yapanlara iyilik vardır. Allah’ın yarattığı yeryüzü geniştir. Yalnız sabredenlere, ecirleri sonsuz olarak ödenecektir.”^[861]

bak. el-Ecel, 24. Bölüm

el-Ceza, 504. Bölüm

872. Bölüm

ed-Dunya, 1251. Bölüm

872. Bölüm

Müşriklerin İyilik Etmesinin Neticesi

4024. Süleyman b. Amir ez-Zebbi şöyle diyor: “Ben, “Ey Allah’ın Resulü! Şüphesiz babam, misafir perver ve komşularına ikramda bulunan biriydi. Ahdine vefa gösterir, zorluklarda bağışta bulunurdu. Bunların ona faydası var mıdır?” diye sorunca, Peygamber (s.a.a), “O müşrik olarak mı öldü?” diye buyurdu. Ben, “Evet!” deyince Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: “Bunların ona bir faydası yoktur, ama bu işler sebebiyle geride kalanları asla horluk ve zillate düşmez ve fakir olmazlar.”^[862]

4025. Aişe şöyle diyor: “Ben, “Ey Allah’ın Resulü! İbn-i Cez’an cahiliye döneminde sıla-i rahimde bulunuyor ve miskine yemek yediyordu. Bunun ona bir faydası var mıdır?” diye sorunca şöyle buyurdu: “Ey Aişe! O bir gün dahi, “Allah’ım ceza gününde günahlarımı bağışla!” dememiştir.”^[863]

4026. Resulullah (s.a.a), Adıyy b. Hatim’e şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz baban bir şeyin peşindeydi ve ona ulaştı; yani ün ve şöhrete.”^[864]

bak. Kenz'ul Ummal, 6/450, 451
Es-Sadekat, 2244. Bölüm
Es-Sevab, 474. Bölüm

873. Bölüm İyiliği İnkâr Etmek

4027. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsanı inkar etmek insanı minnet etme çirkinliğine düşürür.”^[865]
4028. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İyiliği inkar etmek, insanın mahrum kalmasına sebep olur.”^[866]
4029. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İyiliği gizleyen mahrumiyetle cezalandırılır.”^[867]
bak. en-Ni'met, 3913. Bölüm

874. Bölüm İhsan (Çeşitli)

4030. *İmam Kazım Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötülüğü tatsız ve sıkıntı verici bulmayanın yanında iyiliğin de bir yeri yoktur.”^[868]
4031. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İyilik bağını kesen kimsenin Allah'ta (iyilik etme) imkanını keser.”^[869]
4032. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsanın kemali minnet etmeyi terk etmektir.”^[870]
bak. es-Sadekat, 2242. Bölüm

116. Konu

el-Hifz

Ezberlemek

Hıfzetmek

☞ *Bihar, 76/319, 61. Bölüm, Umur elleti tures'ul-Hifz ve'n-Nisyan*
☞ *Kenz'ul-Ummal, 8/411, Selat Hifz'il Kur'an*

875. Bölüm Hafıza

4033. *İmam Sadık (a.s), Mufazçal hadisinde şöyle buyurmuştur:* “İnsanın özellikleri arasında sadece hafızası olmasaydı, halinin nasıl olacağını hiç düşündün mü? Eğer faydalı ve zararlı konuları; aldığı, verdiği, gördüğü ve duyduğu şeyleri hafızasında tutmasaydı işlerinde, hayatında ve tecrübelerinde nasıl bir karışıklığın olacağını hiç düşündün mü? Eğer bir yolu defalarca kat etseydi yine de onu kaybederdi. Eğer tüm ömrü boyunca ders okusaydı, ilmini hatırında tutmaz, hiç bir dine inanmaz, tecrübesinden istifade etmezdi. Geçmiş olaylardan en küçük bir ibret almazdı. Tümüyle insanlık hakikatinden uzaklaşmasına sebep olurdu... İnsan için hafıza nimetinden daha üstünü unutkanlık nimetidir. Zira eğer unutkanlığı olmasaydı hiç kimse bir musibeti unutmazdı.”^[871]

876. Bölüm Küçükken Ezberlemek

4034. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çocuğun ezberlemesi taşa kazınan işaret gibidir. İnsanın büyüdükten sonra ezberlemesi ise su üstüne yazmak gibidir.”^[872]

4035. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Küçüklükte öğrenen kimsenin misali, taşa kazınan resim misalidir. Büyüklükte öğrenen kimsenin misali ise suya yazan kimse misalidir.”^[873]

877. Bölüm Hafızayı Arttıran Şey

4036. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Üç şey unutkanlığı giderir ve hıfzıtmeyi sağlar. Kur’an okumak, misvak kullanmak ve oruç tutmak.”^[874]

4037. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey Ali! Üç şey hafızayı arttırır ve hastalığı yok eder. Çam sakızı, misvak kullanmak ve Kur’an okumak”^[875]

117. Konu

el-Hikd Kin

☞ *Bihar, 75/209, 64. bölüm; el-Hukd ve'l-Buğça ve's-Şihna*
☞ *Ken'ul-Ummal, 3/464, 811. bölüm, el-Hukd*

878. Bölüm

Kin

4038. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin en aşağılık ayıptır.”^[876]
4039. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En aşağılık huy kindir.”^[877]
4040. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin insanı yıpratır.”^[878]
4041. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin öfke doğurur.”^[879]
4042. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin haset edenlerin ahlakıdır.”^[880]
4043. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin ağır bir dert ve helak edici bulaşıcı bir hastalıktır.”^[881]
4044. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin aşağılık bir huy ve öldürücü bir hastalıktır.”^[882]
4045. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin kötülerin hasletlerindedir.”^[883]
4046. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin sadece zaferle sönen bir ateştir.”^[884]
4047. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalplerinizi kinden temizleyin. Şüphesiz kin helak edici bir derttir.”^[885]
4048. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ayıpların başı kindir.”^[886]
4049. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünya içinde kinlere uyulmasından daha küçük aşağılık ve değersizdir.”^[887]
4050. *İmam Hadi (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kınamak kin tutmaktan daha hayırlıdır.”^[888]
4051. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Akıllı kimse kalbinden kini çıkaran kimsedir.”^[889]
4052. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fitnelerin sebebi kindir.”^[890]
4053. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötülüğün silahı kindir.”^[891]
4054. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim kini terk ederse kalbi ve beyni rahatlığa erer.”^[892]
4055. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin eken mihnet ve meşakkat biçer.”^[893]
4056. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kini çok olanın kınaması az olur.”^[894]
4057. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cimrilik, kin, gazap ve haset feveranından sakının. Bunlardan her biriyle savaşmak için işlerin sonunu düşünme, rezaletleri engelleme, fazilet talep etme, ahireti düzeltme ve hilim sahibi olma gibi teçhizatlarla donanın.”^[895]

879. Bölüm

Kin Gütmek

4058. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin güden kimsenin ruhu azap görür, hüznü kat kat artar.”^[896]
4059. *İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en az rahat edeni kin güden kimsedir.”^[897]
4060. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizlere bana benzeme açısından en uzak olanınızı haber vereyim mi?” Onlar, “Evet ey Allah’ın Resülü!” deyince şöyle buyurdu: “Söven, sövgü işitmekten çekinmeyen, utanmayan, cimrilik eden, kendini beğenen, kin güden ve haset eden.”^[898]
4061. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalplerin en kirlisi kin güden kalptir.”^[899]

4062. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin güden insan ne kötü arkadaştır.”^[900]
4063. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin güden insanın kardeşliği olmaz.”^[901]
4064. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin güden insanın sevgisi olmaz.”^[902]
4065. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yüce insan kin gütmez.”^[903]

880. Bölüm Müminin Kalbinde Kin Kalmaz

4066. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminin kini anlıktır. Kardeşinden ayrılınca kalbinde kin barındırmaz. Ama kafirin kini ömrü boyunca sürer.”^[904]
4067. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mümin oturduğu müddetçe kin güder. Kalkınca kini gider.”^[905]
4068. *Resulullah (s.a.a), müminin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Kini az olur.”^[906]

881. Bölüm Kinin Getirdikleri

4069. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kardeşine olduğu şekliyle tahammül et ve fazla kınama. Şüphesiz bu kin doğurur.”^[907]

882. Bölüm Kini Yok Eden Şey

4070. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Başkalarının göğsünden kini biçmek için önce kendi göğsünden kökten çıkar.”^[908]
4071. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Güzel yüzlülük kini yok eder.”^[909]
4072. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zorluklar esnasında kinler gider.”^[910]
- bak. 38. Konu, el-Bişr*

118. Konu

et-Tahkir

Aşağılamak

Hakir Görmek

- ☞ *Vesail'uş-Şia*, 8/590, 147. bölüm, tabrim izlâlil mümin ve ihtikare
☞ *Vesail'uş-Şia*, 8/592, 148. Bölüm, tabrim istihfaf bil mümin

bak.

- ☞ 9. konu, el-İz'a; 225. konu, el-Subriye; el-Faker, 3231. Bölüm

883. Bölüm İnsanları Aşağılamaktan Sakındırma

4073. *Lokman (a.s) oğluna şöyle buyurmuştur*: “Ey oğulcağızım! Hiç kimseyi elbisesi eskidir diye aşağılama. Zira senin ve onun Rabbi birdir.”^[911]
4074. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Sizden hiç kimse Allah’ın kullarından hiç kimseyi hor ve hakir görmesin. Zira onlardan hangisinin Allah’ın dostu olduğunu bilmez.”^[912]

884. Bölüm Mümini Aşağılamaktan Sakınmak

4075. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Her kim mümin erkek veya kadını fakirliği veya elindekilerinin azlığı sebebiyle hor ve hakir görürse Allah-u Teala kıyamet günü onu parmakla gösterir hale getirir ve sonra rezil eder.”^[913]
4076. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Müslümanlardan hiç kimseyi aşağılama. Şüphesiz onların en küçüğü bile Allah nezdinde büyüktür.”^[914]
4077. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Şüphesiz Allah Tebarek ve Teala şöyle buyurmaktadır: Her kim dostlarından birini aşağılarsa benimle savaşa hazırlanmıştır. Ve ben dostlarıma yardım etmekte en hızlıyım.”^[915]
4078. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: Mümin kulumu aşağılayan kimse bana savaş ilan etmelidir.”^[916]
4079. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Miskin bir mümini aşağılayan kimseyi Allah sürekli aşağılar ve onu aşağılamaktan el çekmediği müddetçe düşmanı olur.”^[917]
4080. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Ademoğluna kötülük olarak Müslüman kardeşini aşağılaması yeterlidir.”^[918]

119. Konu el-Hakk

Hakk-Doğru

- ☞ *El-Bihar*, 2/140, 18. bölüm; *Zemmu-İnkar'il-Hak*
- ☞ *El-Bihar*, 70/106, 48. bölüm, *İsar'ul-Hak alel Batıl*
- ☞ *El-Bihar*, 72/228, 113. bölüm, *İ'rağ anil hak*

bak.

- ☞ 39. konu, *el-Batıl*
- ☞ *el-İmame (1)*, 150. Bölüm; *el-Habs*, 688. Bölüm; *el-Müdabine*

☞ , 1278. bölüm; *ed-Din*, 1309. bölüm; *es-Sebil*, 1739. Bölüm, *el-Kibr*, 3433, 3434 Bölümler

885. Bölüm Hak

Kur'an:

“Biz, gökleri, yeri ve her ikisi arasında bulunanları hak üzere yarattık. Kıyamet günü şüphesiz gelecektir. O halde yumuşak ve iyi davran”^[919]
bak. Nahl, 3; Sebe, 49; İsra, 81; Yunus, 108

4081. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak en güçlü destekçidir.”^[920]

4082. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak keskin kılıçtır.”^[921]

4083. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak, batıl ehlinin aleyhine olan bir kılıçtır.”^[922]

4084. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak her amel eden kimse için kurtuluş sebebi ve her konuşan kimse için delildir.”^[923]

4085. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak açıktır; koruma ve danışmaya ihtiyacı yoktur.”^[924]

4086. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz hak yücedir; o halde onunla amel ediniz.”^[925]

4087. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak yeryüzünden daha geniştir.”^[926]

4088. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz hak en güzel sözdür. Hakkı açıkça söyleyen mücahittir. Sana hakkı haber veriyorum; o halde kulağını bana ver.”^[927]

4089. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bil ki şüphesiz hak, ram olan bineklerdir. Sahipleri onlara bindiler ve dizginlerini ele geçirdiler. Dolayısıyla bu merkepler binicilerini sakın bir şekilde yayılmış gölgeye ulaştırıncaya kadar götürdüler.”^[928]

886. Bölüm Hak Batılı Yerden Yere Vurur

Kur'an:

“Gerçeği batılın başına çarparız ve onun beynini parçalar; böylece batıl ortadan kalkar. Allah'a yakıştırdığınız vasıflardan ötürü yazıklar olsun size!”^[929]

“Allah, “Andolsun ki Ben ve peygamberlerim üstün geleceğiz” diye yazmıştır. Doğrusu Allah kuvvetlidir, güçlüdür.”^[930]

^[931]

4090. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim hakka karşı durursa helak olur.”

4091. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim hakla savaşırsa yere serilir.”^[932]

4092. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Az bir ateşin çok odunu yaktığı gibi az bir hak da çok batılı yok eder.”^[933]

4093. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak karşısında yer alan her batıla hak mutlaka galip gelir. Nitekim Allah şöyle buyurmuştur: **“Gerçeği batılın başına çarparız da onu yerden yere vurur.”**”^[934]

4094. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötülükle galip gelen mağluptur. Hak ile savaşan yenilgiye uğrar.”^[935]

4095. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak üzere mağlup olan galiptir.”^[936]
bak. el-Emsal, 3598. Bölüm

887. Bölüm Hak ve İzzet

4096. *İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hakkı terkeden her aziz zelil olur. Hakka sarılan her zelil ise aziz olur.”^[937]

4097. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak dışında bir şeyle izzet arayan zelil olur ve hak ile inatlaşan hor ve hakir düşer.”^[938]

4098. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İzzet, hakla karşılaşınca karşısında boyun eğmendir.”^[939]
bak. el-İzzet, 2712. Bölüm

888. Bölüm Hakkın Ağırılığı

Kur'an:

“Ya da: “Onda delilik var”diyorlar öyle mi? Hayır; onlara gerçeği getirmiştir, ama çoğu ondan hoşlanmamaktadır.”^[940]

“Andolsun ki, size gerçeği getirdik; fakat çoğunuz gerçeği sevmiyorsunuz.”^[941]

4099. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz hak ağır, ama tatlıdır ve şüphesiz batıl hafif, ama öldürücüdür.”^[942]

4100. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hak ağır ve acıdır batıl ise hafif ve tatlıdır. Nice bir anlık şehvet uzun hüzne sebep olur.”^[943]

4101. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak tümüyle ağırdır, ama Allah onu akibeti (ahireti) talep edenler için hafif kılar. Bu yüzden onlar nefislerini sabretmeye yöneltir. Allah'ın sabredenlere ve sakınanlara vaatlerinin doğruluğuna güvenirler. O halde sen de onlardan ol ve Allah'tan yardım dile.”^[944]

889. Bölüm Hakka Sabretmek

4102. *İmam Sadık (a.s) Cebel ehlinden kendisine bir fetva soran birine isteğinin tersine bir fetva verince rahatsız olduğunu gördü ve ona şöyle buyurdu:* “Ey İnsan! Hakka sabret, şüphesiz her kim hakka sabrederse Allah ona karşılık kendisine daha iyisini verir.”^[945]

4103. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Babam Ali bin. Hüseyin vefat etmek üzere iken beni kucağına aldı ve şöyle buyurdu: “Oğulcağızım! Ben sana babamın vefat anında bana onun babasının da kendisine söylediği şeyi vasiyet ediyorum: Ey oğulcağızım! Her ne kadar acı da olsa hakka sabret.”^[946]

4104. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nefsini hakka sabretmeye alıştır. Şüphesiz hakka riayet etmeyen iki kat fazlasıyla batıla düşer olur.”^[947]

4105. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hakkın acılığına sabret, batılın tatlılığına sakın aldanma.”^[948]

4106. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hakka sadece üstünlüğünü bilen kimse sabreder.”^[949]

890. Bölüm

İnsanın Aleyhine de Olsa Hakkı Söylemesinin Farz Oluşu

Kur'an:

“Ey iman edenler! Kendiniz, ana babanız ve yakınlarınız aleyhlerine de olsa, Allah için şahit olarak adaleti gözetin; “^[950]

4107. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah’ın (s.a.a) kılıçlarının birinin kabzasında şöyle yazılıydı: Her ne kadar aleyhine de olsa hakkı söyle.”^[951]

4108. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her ne kadar yok olmana sebep olsa da hakkı söyle. Şüphesiz kurtuluşun ondadır. Kurtuluşun batıda olsa da onu terk et. Şüphesiz yok oluşun ondadır.”^[952]

4109. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en takvalısı lehine ve aleyhine de olsa hakkı söyleyenidir.”^[953]

4110. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şu üç kişi kıyamet günü yaratıklardan aziz ve celil olan Allah’a hesap görünceye kadar en yakın olanlardır: ... Lehine ve aleyhine de olsa hakkı söyleyen kimse.”^[954]

4111. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah nezdinde insanların en üstünü her ne kadar zarar görmesine ve hüznlenmesine sebep olsa da hak üzere amel etmeyi, faydasına ve artışına sebep olsa da batıl üzere amel etmekten daha çok seven kimsedir.”^[955]

4112. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz her ne kadar zararına da olsa hakkı tercih etmek, her ne kadar yararına da olsa batıldan el çekmek imanın hakikatindendir.”^[956]

4113. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz müminin mümin üzerinde yedi hakkı vardır. Bunların en farz olanı her ne kadar kendisinin veya anne babasının aleyhine de olsa hakkı söylemesi ve onlar için haktan sapmamasıdır.”^[957]

891. Bölüm

Hoşnutluk ve Gazap Anında Hakkı Söylemek

4114. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Mümin, aziz ve celil olan Allah’a, hoşnutluk ve gazab halinde hakkı söylemekten daha sevimli bir infakta bulunmamıştır.”^[958]

4115. *İmam Ali (a.s), oğlu Hüseyin’e (a.s) yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur:* “Ey oğulcağızım! Sana zenginlik ve fakirlikte Allah’tan sakınmanı ve hoşnutluk ve gazab halinde hakkı söylemeni vasiyet ediyorum.”^[959]

892. Bölüm

Zalim İmam Karşısında Hakkı Söylemek

4116. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bilin ki insanların korkusu birisinin hakkı bildiği halde söylememesine sebep olmasın. Bilin ki en üstün cihad zalim lider karşısında söylenen hak sözdür.”^[960]

4117. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Babam (a.s) şöyle buyuruyordu: “Hak üzere kıyam et ve akıbetini düşünme.”^[961]
bak. el-Me’ruf(2), 2690. Bölüm
es-Sultan, 1858. Bölüm
el-Hicret, 3991. Bölüm

893. Bölüm

Kendisiyle Batıl İrade Edilen Hak Söz

4118. *Resulullah’ın (s.a.a) kölesi Ubeydullah b. Ebi Rafi’ şöyle diyor:* “Haruriyye (hariciler), isyan edince ben Ali b. Ebi Talib ile birlikteydim. Onlar, “Allah’tan başkasına hüküm yoktur” diyorlardı. Ali şöyle buyurdu: “Bu kendisiyle batıl irade edilen hak bir sözdür.”^[962]

4119. *Kutade şöyle diyor:* “Ali hakemiyete çağırانların sesini işitince, “Bunlar kimlerdir?” diye sordu. “Bunlar Kur’an kâileridir.” denilince şöyle buyurdu: “Hayır, onlar ayıp peşinde koşan hainlerdir.” Kendisine, “Onlar, “Allah’tan başkasına hüküm yoktur” diyorlar” denilince de şöyle buyurdu: “Bu batıl irade edilen hak bir sözdür.”^[963]

bak. 138. Konu, el-Hevaric

894. Bölüm Hakkı Kabul Etmek

4120. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Küçük veya büyük düşmanın bile olsa getiren herkesten hakkı kabul et. Küçük veya büyük dostun da olsa getiren herkesten batılı red et.”^[964]
4121. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Arşın gölgesine koşanlara ne mutlu!” Kendisine, “Ey Allah’ın Resulü! Onlar kimlerdir?” diye sorulunca da şöyle buyurdu: “Duyduklarında hakkı kabul eden, kendilerinden istendiğinde hakkı esirgemeyen ve insanlara kendilerine hükmettikleri gibi hükmeden kimselerdir.”^[965]
4122. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Salim insanın uyuz insandan ve sıhhatli insanın hastadan kaçtığı gibi haktan kaçmayın”^[966]

895. Bölüm Hakkı Kabul Etmek İçin Göğsü Açık Olmak

4123. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah bir kulun hayrını istediğinde kalbini İslam’a açar. Kendisine bunu verince de diline hakkı söyler. Kalbini ona bağlar ve o da hak ile amel eder. Allah ona hepsini verince de İslam’ı kemale erer... Allah bir kulun hayrını istemezse onu kendine bırakır, göğsü dar ve sıkıntıda olur. Eğer dilinden hak bir söz çıkarsa kalbi ona inanmaz ve kalbi inanmadığı için de Allah ona hak ile amel etme başarısını vermez.”^[967]
4124. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Göğsü dar olan kimse hakkı eda etmeye tahammül edemez.”^[968]
bak. el-Kalb, 3394. Bölüm

896. Bölüm Haktan Yüz Çevirmek

Kur’an:

- “Sonra siz pek azınız müstesna, döndünüz. Sizler zaten döneksiniz.”^[969]
- “Allah’ın ayetlerini yalanlayandan ve onlardan yüz çevirenden daha zalim kimdir? Ayetlerimizden yüz çevirenleri, yüz çevirmelerinden ötürü, kötü bir azâbla cezalandıracağız.”^[970]
- bak. Yunus, 32; Ra’d, 36; Kehf, 56; Ta-Ha, 123; Neml, 84, Secde, 22; Zümer, 32; Casiye, 8-9; Ehkaf, 3;
bak. el-Kıbr, 3433. 3434. Bölümler

897. Bölüm Kime Hak Fayda Vermezse Batıl Zarar Verir

Kur’an:

- “İşte gerçek Rabbiniz Allah budur. Gerçeğin dışında sadece sapıklık vardır. Öyleyse nasıl olup da döndürülüyorsunuz?”^[971]
4125. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Muhakkak her kime hak fayda vermezse batıl zarar verir. Her kimi hidayet doğruya ulaştırmazsa, dalalet ona zarar verir. Her kime yakın fayda vermezse, şek ona zarar verir.”^[972]

898. Bölüm Hakkı Tanımanın Ölçüsü

4126. *İmam Ali (a.s), yanına gelerek, “Acaba benim Cemel ashabımı sapık bildiğimi mi sanıyorsun?” diyen Haris b. Herv’e şöyle buyurmuştur:* “Ey Haris! Sen aşağına bakmış, yukarına bakmamışsın. Bu yüzden de şaşkınlık içinde bocalıyorsun, sen hakkı tanımamışsın ki ehlini tanıyasın, batılı tanımamışsın ki batılı meyledenleri tanıyasın.”^[973]
4127. *İmam Ali (a.s), “Bana göre Talha, Zübeyr ve Aişe hak üzere delil getiriyorlardı.” diyen Haris’e şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz hak ve batıl insanlarla tanınmaz, hakkı ona uyanın uymasıyla ve batılı da ondan sakınan sakınmasıyla tanı.”^[974]
4128. *Emali el-Müfid’in naklinde ise şöyle yer almıştır:* “Haris, Ali’ye (a.s) şöyle dedi: “Annem babam sana feda olsun, keşke

kalplerimizden pası giderseydin ve bizleri bu konuda işlerimizde basiret sahibi kılsaydın.”İmam Ali (a.s), “Yeter, şüphesiz sen şüpheyne düşmüş birisin, şüphesiz Allah’ın dini insanlarla tanınmaz; aksine hak nişanesiyle tanınır. Hakkı tanı ki ehlini de tanıyasın.”^[975]

4129. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz hak şahsiyetlerle tanınmaz. Hakkı tanı ki ehlini tanıyasın.”^[976]
bak. ed-Din, 1318. Bölüm
el-Hayr, 1172. Bölüm

899. Bölüm Ammar Hak İledir

4130. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah Ammar’ı tepeden tırnağa imanla karıştırmış, imanı etine ve kanına karıştırmıştır. Hak neredeyse o da oradadır.”^[977]

4131. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlar ihtilafa düşünce İbn-i Sümeyye (Ammar) hak ileddir.”^[978]
bak. el-İmamet(3), 177. Bölüm

900. Bölüm Renkten Renge Girenler (Bukalemun Sıfatlılar)

4132. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bilin şüphesiz Allah-u Teala kullarından renkten renge girenlerden nefret eder. Haktan ve ehlinde ayrılmayın. Şüphesiz her kim batıla ve ehline uyarırsa helak olur ve dünyayı kaybeder.”^[979]

4133. *Şöyle nakledilmiştir:* “Şüphesiz Allah, sapan kullarından nefret eder. O halde haktan sapmayın. Şüphesiz kim hakkı (batıla) değiştirirse helak olur, dünyayı kaybeder ve dünyadan hoşnutsuzluk içinde ayrılırlar.”^[980]

4134. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bilin ki şüphesiz Allah Tebarek ve Teala kullarından renkten renge girenlerden nefret eder. O halde haktan ve hak ehlinin velayetinden ayrılmayın. Şüphesiz bizleri (başkasıyla) değiştirenler helak olur, dünyayı kaybeder ve dünyadan hasret ile ayrılır.”^[981]

901. Bölüm Hak İki Boyutludur

4135. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Beyan etme hususunda hak, dairesi en geniş ve amelde en dar olan şeydir. Kimin bir hakkı varsa üzerinde de bir hak vardır. Kimin üzerinde bir hak varsa kendisine de bir hak vardır. Eğer hakkı olduğu halde, üzerinde hak bulunmayan bir kimse olsaydı, o da sadece münezzeh olan Allah olurdu.”^[982]

4136. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Birinin hakkına riayet etmek, aleyhine hakkı eda etmekten sizleri alı koymasın.”^[983]

902. Bölüm Hak (Çeşitli)

4137. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak nerede olursa olsun ona ulaşmak için sıkıntılara tahammül et.”^[984]

4138. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim mazlum birinin hakkını ispat etmek için onunla birlikte yürürse Allah-u Teala ayakların kaydığı gün onun ayaklarını sabit kılar.”^[985]

4139. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim hakkı (tanımak için vesveseye kapılıp) derinleşirse hakka ulaşamaz.”^[986]

4140. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hakka kulak vermek gibi doğru bir kılavuz yoktur.”^[987]

4141. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sürekli hakla ol ki haktan bir şeyle hükmedilmediği gün, sana hakka uyanların yanında yer versin.”^[988]

4142. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim haktan ileri giderse yolu daralır ve her kim de ölçüsüyle yetinirse bu kendisine kalıcı olur.”^[989]

4143. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim diliyle hakkı ihya ederse mukafatını görür.”^[990]

4144. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah sizlere rahmet etsin! Bilin ki sizler; hakkı söyleyenlerin az, dilin doğruyu

söylemekten gevşek ve hakka uyanların zelil olduğu bir zamanda yaşamaktasınız.”[\[991\]](#)

120. Konu

el-Hukuk

Haklar-Hukuklar

- ☞ Bihar, 74/2, 1. bölüm, Cevami’ul-Hukuk
- ☞ Bihar, 67/145, 6. bölüm, Hukuk’ul-Mümin alellahi Teala
- ☞ Bihar, 74/221, 15. bölüm, Hukuk’ul-İhvan
- ☞ Vesail’uş-şia, 8/542, 122. bölüm, Vucub’ul-Adai’l-Hakk’il-Mü’min ve cümleti min’el-Hukuk-i vacibeti ve’l-Mundibe
- ☞ Kenz’ul-Ummal, 9/62, 187. bölüm; Hak’ul-Merkub ve Rukub

bak.

- ☞ el-Cihad, 644. Bölüm; el-Fısad, 3201. bölüm; el-Hayvan, 981 ve 985. bölüm
- ☞ Ez-Zevac, 1651-1652. bölümler; es-Sıdik, 2217. bölüm; el-İlm, 2870-2872. bölümler
- ☞ el-Lisan, 3563. bölüm; el-Mal, 3755, 3759, 3767. bölümler; en-Nash, 3869. Bölüm
- ☞ el-Valid ve’l-Veled, 4209, 4211. Bölümler

903. Bölüm

Allah-u Teala’nın Hakları

4145. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz senası yüce Allah’ın hakları kulların onları yerine getirmesinden daha büyüktür. Şüphesiz Allah’ın nimetleri kulların onu saymasından daha çoktur. O halde sabah akşam Allah’a tövbe edin.”[\[992\]](#)

4146. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz münezzeh olan Allah, üzerlerindeki hakkı olarak kullardan kendisine itaat etmelerini ve buna karşılık ihsanı üzere sevaplarını onlara kat kat arttırmayı taktir etmiştir.”[\[993\]](#)

4147. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın kulları üzerine farz kıldığı haklarından biri de tüm güçleriyle birbirinin hayrını dilemeleri ve aralarında hakkı ayakta tutmak için yardımlaşmalarıdır.”[\[994\]](#)

904. Bölüm

İnsanların Birbirlerine Karşı Hakları

4148. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sonra münezzeh olan Allah kendi haklarından biri olarak bazı insanların bazıları üzerindeki hakkını da farz kılmış, o hakları karşılıklı olarak eşitlemiştir. Bazısını bazısı sebebiyle farz kılmıştır. Bazısını sadece bazısı karşısında gerekli kılmıştır.”^[995]

4149. *İmam Ali (a.s), hilafetinin başında okuduğu bir hutbesinde şöyle buyurmuştur:* “İhlas ve tevhidi sebebiyle yerinde Müslümanlar için bir takım haklar taktır etmiştir. Müslüman, Müslümanların dilinden ve elinden hakkın sözkonusu olması dışında esenlikte olduğu kimsedir. Allah’ın farz kıldığı dışında Müslümana eziyet etmek helal değildir.”^[996]

905. Bölüm

İnsan Haklarının Öncelikli Oluşu

4150. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz münezzeh olan Allah insanların haklarını kendi hakkından öne almıştır. Her kim Allah’ın kullarının haklarına riayet ederse bu Allah’ın haklarına riayet ile sonuçlanır.”^[997]

906. Bölüm

Hakların En Büyüğü

4151. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Münezzeh olan Allah’ın bu haklardan farz kıldığı en büyük hak yöneticinin halk üzerine ve halkın yönetici üzerindeki hakkıdır.”^[998]
bak. el-Velayet(1), 4214. Bölüm

907. Bölüm

Kardeşler Hukuku

4152. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz sizden birisi kardeşinin haklarından birini ihmal eder ve o da kıyamet günü o hakkı kendisinden isterse onun lehine bunun ise aleyhine hükmedilir.”^[999]

4153. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim Allah’ın dinini ulularsa kardeşlerin hakkını da ulular. Kim de Allah’ın dinini hafife alırsa, kardeşlerini de hafife alır.”^[1000]

4154. *İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kardeşlerinin haklarını en çok tanıyan ve onlara riayet için çalışan kimse, Allah nezdinde makamı en yüce kimsedir.”^[1001]

4155. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aranızdaki dostluğa güvenerek kardeşinin hakkını zayi etme. Zira hakkını zayi ettiğin kimse kardeşin değildir.”^[1002]

4156. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hiç kimse üstünlüğümüzü, Allah’ın bize verdiği şeyi ve bizlere farz kıldığı hakları nitelendiremediği gibi, müminin haklarını da nitelendiremez ve Allah’ın mümin kardeşine farz kıldığı hakları eda edemez.”^[1003]

4157. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah müminin hakkını eda etmekten daha üstün bir şeyle ibadet edilmemiştir.”^[1004]

908. Bölüm

Müminin Mümin Üzerindeki Hakkı

4158. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminin mümin üzerinde aziz ve celil olan Allah’ın farz kıldığı yedi hakkı vardır ve Allah onlardan dolayı ondan hesap soracaktır: Onu gözünde büyük saymalı, kalbinde sevmeli, malıyla yardım etmeli, kendisi için sevdiğini onun için de sevmeli, gıybetini haram bilmeli, hastalığında ziyaret etmeli, cenazesini teşyi etmeli ve ölümünden sonra onu sadece hayırla yadetmelidir.”^[1005]

4159. *Resulullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:* “Müslümanın Müslüman üzerindeki hakkı altıdır: Gördüğünde selam ver, çağırdığında icabet et, nasihat dilediğinde nasihat et yol göster, hapsirip Allah’a hamdettiğinde yerhamukellah (Allah sana rahmet etsin diyerek) ona dua et, hastalanırsa ziyaret et ve ölünce cenazesini teşyi et.”^[1006]

Bu konuda bir çok hadis vardır. bak. Kenz’ul Ummal c. 9 s. 28-29

4160. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kardeşinin hakkı ise onun senin elin, izzetin ve kuvvetin olduğunu bilmendir. O halde onu Allah’a günah işleme hususunda silah ve Allah’ın yarattıklarına zulüm etmek için destek edinme. Düşmanı karşısında yardımına koşmayı ve hayrını dilemeyi ihmal etme. Eğer Allah’a itaat ederse (ne ala!) Aksi taktirde Allah

senin için ondan daha yüce olmalıdır.”^[1007]

4161. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kardeşinin farz haklarından biri de dünya ve ahiret işine fayda veren bir şeyi ondan gizlememen, sana kötülük etse de kin tutmaman, çağırdığında icabet etmen, her ne kadar ona senden yakın da olsa onu

düşmanı karşısında yalnız bırakmaman ve hastalığında onu ziyaret etmen.”^[1008]

4162. *İmam Rıza (a.s) müminin mümin üzerindeki hakkı hususunda sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Müminin mümin üzerindeki haklarından biri de kalbinde onu sevmesi, malıyla kendisine yardım etmesi... , ve kendisine “of!”bile dememesidir. Ona “of!”derse aralarında bir dostluk kalmaz. Ona, “Sen benim düşmanımsın”derse ikisinden biri arkadaşını kafir saymıştır. Ona

iftirada bulununca tuzun suda eridiği gibi iman da kalbinde erir, yok olur.”^[1009]

4163. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminin mümin üzerindeki haklarından biri de açlığını doyurması, avretini örtmesi,

hüzününü gidermesi, borcunu ödemesi ve öldüğünde eşine ve çocuklarına bakmasıdır.”^[1010]

4164. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müslümanların müslüman üzerindeki hakkı kardeşi açken tok olmaması, kardeşi

susuzken suya kanmaması ve kardeşi çıplakken örtünmemesidir.”^[1011]

4165. *İmam Sadık (a.s) “Müminin hakkı sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Yetmiş hakkı vardır ki ben sadece yedi tanesini sana bildireyim... o açken tok olmaman, o çıplakken giyinmemen ve kendisine kılavuz olmandır.”^[1012]

909. Bölüm

Müminin Mümin Üzerindeki En Küçük Hakkı

4166. *İmam Sadık (a.s) “Müminin kardeşi üzerindeki en küçük hakkı sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Kardeşinin daha fazla ihtiyacı olduğu şeyi, kendisi için seçmemesidir.”^[1013]

4167. *İmam Sadık (a.s) “Müminin mümin üzerindeki haklarını beyan ederken şöyle buyurmuştur:* “En küçük hakkı kendin için sevdiğini onun için de sevmen ve kendin için sevmediğini onun içinde sevmemendir”^[1014]

910. Bölüm

Hakkını Tanıyanın Hakkını Tanı

4168. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hakkını eda etmeyen hakını eda eden kimse, Allah’a değil de ona ibadet etmiş gibidir. Sonra şöyle buyurdu: “Kardeşine hizmet et. Ama senden kendisine hizmet etmeni isterse yapma ve ona saygı gösterme.”*Ravi şöyle diyor:* İmam’a, “Bana bir hak tanımayana ben bir hak tanıyayım mı?” diye sorulunca şöyle buyurdu: “Ona hiçbir saygı gösterme!”^[1015]

4169. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Küçük veya büyük, düşük veya yüce size hak tanıyan kimselere hak tanıyın.”^[1016]

911. Bölüm

Kendi Kendinize Hak Farz Kılmayın

4170. *İmam Bakır (a.s) veya İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendi kendine hak farz kılma ve zorluklar karşısında sabret.”^[1017]

4171. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ebu Cafer (a.s) bizi topladı ve şöyle buyurdu: Ey çocuklarım! Haklar ile karşı karşıya kalmaktan sakının ve zorluklara sabredin. Eğer bazı yakınlarınız sizleri zararı sizler için faydasından çok olan bir işe çağırdılar mı icabet etmeyin.”^[1018]

bak. ez-Zıman, 2387. Bölüm

121. Konu

el-İhtikar

Stokçuluk-İhtikar

- ☞ *El-Bihar*, 103/87, 18. Bölüm, *el-İhtikar*
- ☞ *Kenẓ'ul-Ummal*, 4/97-101, 180. bölüm, *el-İhtikar*
- ☞ *Vesail'uş-Şia*, 12/312, 27. bölüm, *Tahrir'ul-İhtikar*

912. Bölüm Stokçuluk/İhtikar

4172. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtikar mahrumiyet nedenidir.”^[1019]
4173. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtikar günahkarların ahlakıdır.”^[1020]
4174. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtikar rezilliktir.”^[1021]
4175. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtikar sıkıntılar bineğidir.”^[1022]
4176. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sadece hainler stokçuluk yapar.”^[1023]
4177. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Günahkar insan dışında hiç kimse stokçuluk yapmaz.”^[1024]
4178. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendini stokçuluk için zorluğa düşürmek ahmakların hasletlerindendir.”^[1025]
4179. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz aziz ve celil olan Allah taneyle (buğday...) insana minnette bulundu ve biti (haşereleri) ona musallat etti. Eğer böyle yapmasaydı sultanlar altın ve gümüş biriktirdikleri gibi onu da biriktirirdi. (kulları mahrum kılarlardı.)”^[1026]
4180. *İmam Ali (a.s) “Malik Eşter’i Mısır’a vali tayin edince kendisine yazdığı mektupta şöyle buyurmuştur:* “Bil ki onların çoğu alışverişte aşırı sıkı tutan ve çirkin bir cimrilığe sahip olan kimselerdir. Fazla menfaat elde etmek için stokçuluk eder ve istedikleri gibi fiyat koyarlar. Bu insanlar için bir zarar, yöneticiler içinse bir ayıp kapısıdır. O halde stokçuluktan sakındır. Şüphesiz Resulullah (s.a.a) de bunu yasaklamıştır.”^[1027]
4181. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlara zarar veren ve fiyatları yükselten bir stokçulukta hayır/bereket yoktur.”^[1028]

913. Bölüm Stokçu

4182. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Stokçu melundur.”^[1029]

4183. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Stokçu nimetinden mahrumdur.”^[1030]

4184. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cimri stokçu kimse kendisine teşekkür etmeyen kimse (varis) için toplamakta ve özrünü kabul etmeyecek kimseye (Allah’a) doğru gitmektedir.”^[1031]

4185. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Pazarlarımızda stokçuluk eden kimse, Allah’ın Kitabı’nı inkar eden kimse gibidir.”^[1032]

4186. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Stokçu kimse isyan eden bir günahkardır.”^[1033]

4187. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamette stokçunun alınına şöyle yazılır: “Ey Kafir! Ateşteki yerini hazırla.”^[1034]

4188. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Stokçu kul ne de kötüdür! Allah fiyatları indirirse üzülür ve yükseltirse sevinir.”^[1035]

4189. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Stokçular ve katiller cehennemde aynı derece bulunurlar.”^[1036]

914. Bölüm Her Kim Kırk Gün Stokçuluk Ederse

4190. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir yiyeceği pahalı olur beklentisiyle kırk gün stoklarsa Allah’tan beri olmuştur ve Allah da ondan beridir.”^[1037]

4191. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim yiyecek bir şey alır, Müslümanlara pahalı satmak için kırk gün stoklar, kırk gün sonra satar ve sonra tüm kazancını sadaka verirse yine de günahına kefaret olmaz.”^[1038]

4192. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kim kırk günden fazla stoklarsa beş yüz yıllık mesafeden duyulan cennet kokusu ona haram olur.”^[1039]

4193. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim ümmetime kırk gün bir yiyeceği stok eder ve sonra onu sadaka verirse kendisinden kabul edilmez.”^[1040]

122. Konu

el-Hikmet Hikmet

☞ *Bihar, 1/209, 6. Bölüm, Tefsir-i Hikmet*

bak.

☞ 421. Konu, *el-Fezilet; el-Edeb, 68. Bölüm*

915. Bölüm Hikmet

Kur'an

“Hikmeti dilediğine verir. Kime hikmet verilmişse şüphesiz ona çokça hayır verilmiştir. Bundan ancak akıll sahipleri ibret alır.”^[1041]

“Andolsun ki Allah, iman edenleri; ayetlerini okuyan, onları arıtan, onlara Kitab ve hikmeti öğreten, kendilerinden bir peygamber göndermekle minnettar kılmıştır. Halbuki onlar önceleri apaçık sapıklıkta idiler.”^[1042]

4194. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmetler dahilerin bahçeleridir. İlimler ise ediplerin gezi yeridir.”^[1043]

4195. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet akıllıların bahçesi ve dahilerin gezi yeridir.”^[1044]

4196. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet kalpte yeşeren ağaçtır ki dilde meyve verir.”^[1045]

4197. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmeti tanıyan onu çoğaltma hususunda sabredemez.”^[1046]

4198. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer hikmet dağlara atılacak olursa onları sarsar.”^[1047]

4199. *Hz. Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz hikmet her kalbin nurudur.”^[1048]

4200. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet, gayp hazinelerinden ortaya çıkar.”^[1049]

4201. *Lokman (a.s) oğluna şöyle vasiyet etmiştir:* “Ey oğulcağızım! Hikmet öğren ki şerafet sahibi olasın. Şüphesiz hikmet dine kılavuzluk eder, köleyi özgür insandan üstün kılar, miskini zenginden daha yüce kılar ve küçüğü büyükten önce geçirir.”^[1050]

4202. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Müminin duyduğu hikmetli söz bir yıllık ibadetten daha hayırlıdır.”^[1051]

4203. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim hikmetle tanınırsa gözler ona vakar ve heybet gözüyle bakar.”^[1052]

916. Bölüm Hikmet Sahibi Kimse

4204. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet sahibi kimse neredeyse peygamber olacaktır.”^[1053]

4205. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet sahibi kimse, sorana şifa verir ve üstünlükler bağışlar.”^[1054]

4206. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet sahibi kimseler nefis açısından insanların en şereflişi, sabır açısından en sabırlısı, af açısından en hızlısı ve ahlak açısından en geniş olanıdır.”^[1055]

4207. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hiç bir hilim sahibi hatasız ve hiç bir hikmet sahibi tecrübesiz değildir.”^[1056]

4208. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet sahibi kimse için en usandırıcı zaman muhatabının ahmak olduğu zamandır.”^[1057]

4209. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet sahibinin sözü doğru olursa derman, hata olursa hastalıktır.”^[1058]

bak. el-Ma'rifet (3), 2664. Bölüm

917. Bölüm Hikmet Mümininin Yitiğidir

4210. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet müminin yitiğidir. O halde Müşrikin yanında da olsa onu arayınız. Siz ona daha layık ve ehilsiniz.”^[1059]

4211. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet müminin yitiğidir; o halde münafıkta da olsa onu alınız.”^[1060]

4212. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet müminin yitiğidir; her ne kadar münafıkların ağzından da olsa alınız.”^[1061]

4213. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmeti nerede olursa alınız, zira hikmet münafığın göğsünde olursa, oradan çıkıp müminin göğsünde arkadaşlarıyla sakinleşinceye kadar sürekli sıkıntılıdır.”^[1062]

4214. *Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer gece karanlığında katran ile yanan bir kandil bulsanız, onun nurundan istifade edersiniz. Kötü yağ kokusu sizi bu işten alı koymaz. Aynı şekilde hikmeti de kimde bulursanız alın, onun kötü ragbeti size engel olmasın.”^[1063]

4215. *İmam Zeyn’ul-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Pis çöpler arasından değerli inciler çıkarmayı aşağılık bir iş sayma, zira babam şöyle buyurmuştur: “Müminlerin Emiri’nin (a.s) şöyle buyurduğunu işittim: “Hikmetli söz gerçek yerinde karar kılınacağı aşkıyla münafığın kalbinde sabırsızlık gösterir. Sonunda dışarı atılır. Ondan daha layık, daha ehil olan mümin ise duyar ve kapar.”^[1064]

4216. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hikmetli söz müminin yitiğidir, dolayısıyla onu nerede bulursa alır. Zira o hikmete daha layıktır.”^[1065]

918. Bölüm

Hikmet Sahibi Kimseye Yakışmayan Şey

4217. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendi akrabaları ve dostları dışında başkalarıyla şakalaşıp hoşbeş eden kimse hikmet sahibi kimse değildir.”^[1066]

4218. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtiyacını kerim bir insan dışında açığa vuran kimse hikmet sahibi değildir.”^[1067]

4219. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kendisiyle muşeret edilmesi zorunlu olan ve Allah kendisine ondan bir çıkış yolu taktir edinceye kadar güzel muşarette bulunmayan kimse hikmetten uzaktır.”^[1068]

4220. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendisi hakkındaki doğru olmayan sözden rahatsız olan kimse akıllı değildir. Cahilin kendisini övmesinden hoşnut olan kimse hikmet sahibi değildir.”^[1069]

4221. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendisiyle geçinmekten başka çaresi olmayan kimseyle geçinmeyen kimse hikmet sahibi değildir.”^[1070]

919. Bölüm

Hikmetin Anlamı (1)

Kur’an:

“Hikmeti dilediğine verir. Kime hikmet verilmişse şüphesiz ona çokça hayır verilmiştir. Bundan ancak akıl sahipleri ibret alır.”^[1071]

4222. *İmam Bakır (a.s) Allah-u Teala’nın “Hikmeti dilediğine verir...” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Yani marifeti!”^[1072]

4223. *İmam Bakır’a (a.s) Ebu Basir Allah-u Teala’nın “Hikmeti dilediğine verir” ayeti hakkında sorunca şöyle buyurmuştur:* “Bu Allah’a itaat ve imamı tanımaktır.”^[1073]

4224. *Hakeza bu ayetin tefsirinde İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İmam’ı tanımak ve Allah’ın işleyene ateşi farz kıldığı büyük günahlardan sakınmaktır.”^[1074]

4225. *Hakeza bu ayetin tefsirinde İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz hikmet, marifet (tanımak) dinde derinleşmektir. Sizden her kim dinde derinleşirse o hikmet sahibidir.”^[1075]

4226. *İmam Kazım (a.s) Hişam’a yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur:* “Allah akıl sahiplerini en güzel şekilde anmış, onlara en güzel elbiseyi giyindirmiş ve şöyle buyurmuştur: “Hikmeti dilediğine verir...” Ey Hişam! Şüphesiz Allah şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz kalbi olanlara onda bir hatırlama ve öğüt vardır.” Yani (kalb) akıldır. Hakeza şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz

Lokman’a hikmeti verdik.” Yani derin anlayış ve akıl.”^[1076]

bak. el-Bihar, 24/86, 32. Bölüm

920. Bölüm

Hikmetin Anlamı (2)

Kur'an:

“Andolsun ki, Lokman'a, Allah'a şükretmesi için hikmet verdik. Şükreden kimse ancak kendisi için şükretmiş olur. Nankörlük eden ise, bilsin ki, Allah her şeyden müstağnidir, övülmeğe layık olandır.”^[1077]
 4227. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Lokman'a, “Hikmetinin özeti nedir?” diye sorulunca şöyle buyurdu: “Bana kefil kılınan şey için kendimi zahmete atmam ve üstlendiğim şeyi de asla zayi etmem.”^[1078]
 4228. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Lokman'a, “Hikmetinin özü nedir?” diye sorulunca şöyle buyurdu: “Bildiğim şeyi sormam ve beni ilgilendirmeyen şey için kendimi zorluğa sokmam.”^[1079]
 4229. *Lokman Davud'un yanına varınca zırbı ördüğünü gördü. Ona sormak istedi, ama hikmet derkedince sustu. Davud zırbını ördükten sonra gıyındı ve şöyle dedi:* “Sen ne kadar da güzel bir savaş elbisesisin! Lokman şöyle dedi: “Susmak hikmettir. Ona riayet edenler azdır!” Daha sonra Davud (a.s) ona şöyle dedi: “Hakkıyla hekim (hikmet sahibi) olarak adlandırılmışsın!”^[1080]

921. Bölüm Hikmetin Anlamı (3)

4230. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmetin evveli lezzetleri terketmek ve sonu ise fani olan her şeye düşman olmaktır.”^[1081]
 4231. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmetin sınırı (tarifi) fena yurdundan yüz çevirmek ve beka yurduna gönül bağlamaktır.”^[1082]
 4232. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Üstündeki kimseyle çatışmaman, altındaki kimseyi hor görmemen, gücün dahilinde olmayan şeyle ilgilenmemen, dilinin kalbine ve sözünün ameline aykırı olmaması, bilmediğin şeyi konuşmaman, işlerin sana yönelince terketmemen ve senden yüz çevirince peşice koşturmaman şüphesiz hikmettendir.”^[1083]
 4233. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanın nefsini bilmesi de hikmettendir.”^[1084]
 4234. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendin için sevdiğini insanlar için de sev ve nefsin için sevmediğini insanlar için de sevmek” sözü ne kadar hikmetli ve kapsamlı bir sözdür.”^[1085]
 4235. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakihler ve hikmet sahipleri birbirleriyle yazışınca dördüncüsü olmayan şu üç önemli şeyi yazıyorlardı: “Her kimin tüm düşüncesi ahiret olursa Allah dünyasını üstlenir. Her kim içini düzeltirse, Allah dışını düzeltir. Her kim Allah ile kendi arasındaki ilişkisini düzeltirse Allah da onunla insanlar arasındaki ilişkiyi düzeltir.”^[1086]
bak. el-Edeb, 68. Bölüm
el-Bihar, 1/215, Kelamu'l Meclisi Fi Tefsir'il Hikmet

922. Bölüm Hikmetin Başı

4236. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dini korumak marifetin meyvesi ve hikmetin başıdır.”^[1087]
 4237. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmetin başı (insanları) kandırmaktan çekinmektir.”^[1088]
 4238. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmetin başı hakka bağlanmak ve hak sahibine itaattir.”^[1089]
 4239. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hikmetin başı Allah'tan korkmaktır.”^[1090]
 4240. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her hikmetin başı Allah korkusudur.”^[1091]
 4241. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “En değerli söz Allah'ın zikri ve hikmetin başı Allah'a itaattir.”^[1092]
 4242. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İyi geçinmek hikmetin başıdır.”^[1093]

923. Bölüm Hikmetin Meyvesi

4243. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünyadan yüz çeviren kimsenin kalbine Allah hikmet yerleştirir ve dilini hikmetle

konuşturur.”^[1094]

4244. *Mi'rac hadisinde şöyle yer almıştır:* “Ey Ahmed! Kul karnını aç tutup dilini koruyunca ona hikmeti öğretirim. Eğer kafir ise hikmeti aleyhine bir delil ve vebal olur. Eğer mümin ise hikmeti onun için bir nur, burhan, şifa ve rahmet olur. Böylece bilmediğini bilir ve görmediğini görür. Ona göstereceğim ilk şey kendi ayıplarıdır ki kendi ayıplarıyla uğraştığı için başkalarının ayıpları ile uğraşmaz. Şeytan ona hakim olmasın diye kendisine ilmin inceliklerini gösteririm.”^[1095]

4245. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şehvete galip gelin ki hikmetiniz kemale ersin.”^[1096]

4246. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet, öz konuşmak ve yumuşak ve güzel geçinmekle elde edilir.”^[1097]

4247. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet sadece ismetle (günahsızlıkla) elde edilir.”^[1098]

4248. *Lokman'a (a.s), “Sen falan ailenin kölesi değil misin?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Evet!” diye buyurdu. “Seni bu gördüğümüz makama ne ulaştırdı?” diye sorulunca da, “doğru konuşmak, emaneti eda etmek, beni ilgilendirmeyen şeyleri terketmek, (haramlar karşısında) gözümü yummak, dilimi korumak ve helal şeyler yemekle! O halde her kim bundan eksikliğini yaparsa benden aşağıdır. Her kim bundan fazlasını yaparsa benden üstündür. Her kim de bunları (aynen) yaparsa benim gibidir.”^[1099]

bak. es-Serm, 2363. Bölüm

924. Bölüm Hikmete Engel Olan Şeyler (1)

4249. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çok yemek hikmeti yok eder. Tika basa karnını doldurmak zekayı engeller.”^[1100]

4250. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kalp, karın boş olunca hikmeti kabullenir. Karın dolu olunca kalb hikmeti dışarı atar.”^[1101]

4251. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şehvet ve hikmet bir araya gelmez.”^[1102]

4252. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim şehvet için bir şey yerse Allah da kalbine hikmeti haram kılar.”^[1103]

4253. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gazab hikmet sahibi kimsenin kalbini öldürür. Gazabına sahip olmayan kimse aklına da sahip çıkamaz.”^[1104]

925. Bölüm Hikmete Engel Olan Şey (2)

4254. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz ekin yumuşak toprakta biter; taş üzerinde değil! Aynı şekilde hikmet de mütevazı kalpte yeşerir; zorba kibirlinin kalbinde değil. Zira şüphesiz Allah tevazuyu aklın aracı kılmıştır.”^[1105]

4255. *Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her tulum bal için uygun değildir. Her kalpte de hikmet yeşermez. Tulum yırtılmadıkça, kurumadıkça ve çürümedikçe bal kabı olabilir. Aynı şekilde kalpler de şehvetlerden yırtılmadıkça hırs ile kirlenmedikçe ve nimetler katılaştırmadıkça hikmet kabı olabilir.”^[1106]

4256. *İmam Hadi (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet fasit/bozuk ruhlarda yer etmez.”^[1107]

926. Bölüm Hikmetten İstifade Etmeyen

4257. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gazab ve şehvet esiri akıl hikmetten istifade edemez.”^[1108]

4258. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şehvetlere bağlanan kalp öğütlerden istifade edemez.”^[1109]

bak. el-Heva, 4040, 4041. Bölümler

927. Bölüm Hikmetin Etkileri

4259. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet güçlenince şehvet zayıflar.”^[1110]

4260. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kimde hikmet yer ederse ibretleri tanır.”^[1111]

4261. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmetin yardım edemediği kimse düşmanların muhalefetine nasıl sabredebilir ki?”^[1112]

4262. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hikmet hususunda fazla düşünmek aklı (hikmetle) aşılır.”^[1113]

928. Bölüm Hikmeti Korumak

4263. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cahile hikmet vermeyin ki ona (hikmete) zulmetmiş olursunuz. Ehlinde de hikmeti alıkoymayın ki onlara zulmetmiş olursunuz.”^[1114]

4264. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz hikmet sahipleri hikmeti ehli olmayan kimselerin yanına bırakınca hikmeti zayi ettiler.”^[1115]

4265. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İlmi ehli olmayana bırakan kimse, domuzlara cevher, inci ve altın asan kimse gibidir.”^[1116]

929. Bölüm Yeni Hikmetler

4266. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz bu kalpler de bedenler gibi usanır. O halde onlara yeni hikmetler hediye edin.”^[1117]

4267. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yeni hikmetler dışında her şey usandırıcıdır.”^[1118]

123. Konu

el-Half Yemin

- ☞ *El-Bihar*, 104/205-246, *Ebrab’ul-Eyman ve’Nuzur*
- ☞ *Vesail’uş-Şia*, 16/115, *Kitab’ul-Eyman*
- ☞ *Kenẓ’ul-Ummal*, 16/687-732, *Kitab’ul-Yemin*

bak.

- ☞ *Et-Ticaret*, 443. bölüm; *el-Hudud*, 741. Bölüm

930. Bölüm

Münezzeh Olan Allah'a Yeminden Sakındırmak

Kur'an:

“İnsanların arasını düzeltmeniz, günahattan sakınmanız ve iyi olmanız hususunda, Allah'a yaptığınız yeminleri

engel kılmayın, Allah işitir ve bilir.”^[1119]

4268. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey Ali! Doğru veya yalan, zaruret olmadıkça Allah’a yemin etme. Allah’ı yeminine aracı kılma. Şüphesiz Allah yalan yere yemin edene merhamet etmez ve gözetlemez.”^[1120]

4269. *Havariler İsa b. Meryem’e, “Biz’e bir tavsiyede bulun!” deyince şöyle buyurdu:* “Musa kavmine “yalan yere Allah’a yemin etmeyin.” diye buyurdu. Ben ise size doğru veya yalan Allah’a yemin etmeyin diyorum.”^[1121]

4270. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Doğru veya yalan yere Allah’a yemin etmeyin. Şüphesiz aziz ve celil olan Allah şöyle buyuruyor: “Allah’ı yeminlerinize engel kılmayın.”^[1122]
bak. *Vesail’uş-Şia*, 16/115, 1. Bölüm

931. Bölüm

Yalan Yeminden Sakındırmak

Kur'an:

“Sürekli yemin eden hiçbir aşağılık kimseye itaat etme.”^[1123]

“Allah’ın gazâb ettiği milleti dost edinen münafıkları görmedin mi? Onlar ne sizdendir ne de onlardan, bile bile, yalan yere yemin etmektedirler.”^[1124]

bak. *Tevbe*, 74; *Mücadele*, 18

4271. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yalan olduğunu bildiği halde Allah’a yemin eden kimse, aziz ve celil olan Allah’a savaş açmıştır.”^[1125]

4272. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah şöyle buyuruyor: “Yalan yere yemin eden rahmetime erişemez.”^[1126]

4273. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim Allah’a yemin ederse doğru söylemelidir. Eğer doğru konuşmazsa aziz ve celil olan Allah nezdinde hiç bir değeri yoktur.”^[1127]

4274. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yalan yere yemin eden kimse nasıl Allah’ın azabından güvende olabilir?!”^[1128]
bak. *Vesail’uş-Şia*, 16/118, 4. Bölüm

932. Bölüm

Yalan Yeminin Neticesi

4275. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Yalan yere yeminden sakının. Şüphesiz yalan yere yemin, evleri sakınlarından boşaltır.”^[1129]

4276. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Mecburi yalan yemin evlerden bereketi kaldırır.”^[1130]

4277. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mecburi yalan yemin geride kalanlara fakirlik verir.”^[1131]

4278. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Yalan yemin malı sattırır, ama bereketi yok eder.”^[1132]

933. Bölüm

Yeminlerini Bozmalarının Günah ve Kefareti Olmayan Kimseler

4279. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendinden bir zulmü defetmek için takiyye ederek yemin eden kimse için günah ve ^[1133]

kefarete yoktur.”

4280. *İmam Sadık (a.s)*, “malımızı sınırdan geçirmek için haraç alan kimseye yemin edebilir miyiz?” diye soran *Ebu Bekir Harezmi’ye* şöyle buyurmuştur: “Evet! İnsan takıyye ederek yemin edebilir. Can ve malın için korkarsan kötülüğü defetmek için yemin et. Ama yemininin hiç bir kötülüğü def etmediğini görürsen yemin etme!”^[1134]

4281. *Resulullah (s.a.a)* şöyle buyurmuştur: “Sıla-ı rahimi (akrabalarla ilişkiyi) terk etmek için yapılan yemin geçerli değildir.”^[1135]

4282. *İmam Sadık (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Haramı helal ve helalı haram kılma ve sıla-i rahimi terketme hususunda yemin caiz değildir.”^[1136]

4283. *İmam Sadık (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Gazab ve sıla-I rahimi terk etmek hususunda yapılan yemin geçerli değildir.”^[1137]

4284. *İmam Sadık (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Allah’a isyan hususunda yemin olmaz.”^[1138]

4285. *İmam Sadık (a.s)*, *Allah-u Teala’nın* “**Allah’ı yeminlerinize engel kılmayın**” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Örneğin insan kardeşiyle konuşmamak ve benzeri hususlarda veya annesiyle konuşmamak üzere yemin eder.” (Bu yeminler geçerli değildir.)^[1139]

4286. *İmam Sadık (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Gazab, sıla-ı rahimi terk etmek, icbar ve zorlama üzere yapılan yeminler geçerli değildir.”^[1140]

4287. *İmam Sadık (a.s)*, *Allah-u Teala’nın* “**Allah boş yeminlerinizden sizleri sorumlu tutmaz**” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Boş yemin insanın hiç bir sebep olmaksızın “Hayır, vallahi!”, “Evet vallahi!” gibi söylediği öylesine sözlerdir.”^[1141]

934. Bölüm Zalime Ant İçirmenin Şekli

4288. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Zalime ant içirmek isteyince ona “Allah’ın güç ve kudretinden uzak olayım.” diye yemin ettirin. Zira yalan yere böyle yemin ederse hemen cezasını görür. Ama eğer, “Tek olan Allah’a yemin ederim ki...” derse cezalandırmada acele edilmez. Zira o yüce olan Allah’ı birlemiştir.”^[1142]

bak. Şerh-u Nebi’l Belağ-i İbn-i Ebi’l Hadid, 19/19
Vesail’u’ş-Şia, 16/167, 33. Bölüm

935. Bölüm Yalan Yere, “Allah Biliyor!” diyen Kimse

4289. *İmam Sadık (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Kul yalan yere “Allah biliyor!” derse, aziz ve celil olan Allah şöyle buyurur: “Benden başka yalan söyleyecek birini bulamadın mı?””^[1143]

4290. *İmam Sadık (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Kim Allah’ın da bilmediği (doğru olmayan) bir şeyde “Allah da biliyor” derse Allah’ın arşı Allah’a saygıdan titrer.”^[1144]

Bak. Vesail’ul Şia, 16/123, 5. Bölüm

124. Konu

el-Helal

Helal

☞ *El-Bihar, 103/1, 1. Bölüm; el-Hess-u Ali Taleb-il Helal*

bak.

☞ *185. konu, er-Rızık; 107. konu, el-Haram; 500. konu, el-Mal*

☞ *er-Rızık, 1501, 1502, 1496, 1497. bölümler, el-Mal, 3758. Bölüm*

936. Bölüm

Helal

Kur'an:

“Sana, kendilerine neyin helal kılındığını soruyorlar.” De ki: “Size temiz olanlar helal kılındı; Allah'ın size öğrettiği üzere alıştırıp yetiştirerek öğrettiğiniz avcı hayvanların sizin için tuttuklarını yiye ve üzerine Allah'ın adını anın. Allah'tan sakının, doğrusu Allah hesabı çabuk görür.”^[1145]

“Ey Peygamberler! Temiz şeylerden yiye, salih amel işleyin; doğrusu Ben, yaptığınızı bilirim.”^[1146]

“Ey insanlar! Yeryüzündeki temiz ve helal şeylerden yiye, şeytana ayak uydurmayın, zira o sizin için apaçık bir düşmandır.”^[1147]

4291. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Helalden istifade et ailene güzel iyilikte bulun ve her halinde Allah'ı zikret.”^[1148]

4292. Şeddad bin Evs'in kız kardeşi Ümmü Abdillah oruç tutan Peygambere (s.a.a) iftar için bir kadeh süt gönderdi. Peygamber (s.a.a) Ümmü Abdillah'ın gönderdiği şahsı geri çevirip bu sütü nereden elde ettiğini sormasını istedi. Ümmü Abdillah, “Kendi koyunumdan sağdım” diye haber gönderince Peygamber (s.a.a) bu defa koyunu nereden getirdiğini sormasını istedi. Ümmü Abdillah, “Kendi malımla aldım.” diye haber gönderince o sütten içti. Ertesi gün Ümmü Abdillah Peygamberin yanına gelerek şöyle buyurdu: “Sizin için süt gönderdim ama siz gönderdiğim şahsı geri çevirip süt hakkında sorular sordunuz.” Peygamber (s.a.a.) şöyle buyurdu: Benden önceki Peygamberler sadece temiz (helal) yemek yemekle ve sadece salih amel işlemekle emrolundular.”^[1149]

937. Bölüm

Helal Mal Elde Etmenin Zorluğu

4293. *Ebu Cafer el-Fezari şöyle diyor:* “İmam Sadık (a.s), Musadif adlı kölesini yanına çağırdı ve ona bin dinar vererek şöyle buyurdu: “Yakında Mısır'a gitmeye hazırlan. Çünkü ailem çoğalmıştır... Mısır'a yaklaştıklarında onları bir kervan karşılamaya geldi. Onlara getirdikleri malın Mısır'da olmadığını haber verdiler. Bunun üzerine mallarını yüzde yüz karla satacaklarına dair ant içtiler ve sözleştiler. Malları satıp paralarını aldıktan sonra Medine'ye geri döndüler. Musadif, her birinde bin dinar bulunan iki para kesesi olduğu halde Ebi Abdillah'ın (a.s) yanına vardı ve şöyle dedi: “Fedan olayım! Bu sermaye, bu da kârıdır. Ebi Abdillah, “bu şüphesiz büyük bir kârıdır. Sen mala ne yaptın ki?” diye sordu. Musadif ona yaptıklarını ve nasıl ant içtiklerini söyleyince Ebi Abdillah şöyle buyurdu: “Sübhaneallah! Müslümanlara sadece yüzde yüz kar etmek üzere satacağınıza dair mi yemin ettiniz?” Sonra para keselerinden birini alarak şöyle buyurdu: “Bu benim sermayemdir, bizim bu kara ihtiyacımız yoktur.” Sonra da şöyle buyurdu: “Ey Musadif! Kılıçların mücadelesi”^[1150] helal talebinden daha kolaydır.”^[1151]

bak. et-Ticaret, 439. Bölüm

938. Bölüm

Müminin Malından Rızayeti Dışında İstifade Etmek Helal Değildir

Kur'an:

“Ey iman edenler! Mallarınızı karşılıklı rıza ile yapılan ticaret dışında batıl ile (haram ve haksızlıkla) aranızda yemeyin, nefsinizi (ve birbirinizi) öldürmeyin. Allah şüphesiz ki size merhamet edicidir.”^[1152]

4294. *Resulullah (s.a.a), veda hutbesinde şöyle buyurmuştur:* “Ey İnsanlar! Şüphesiz müminler kardeşir. Bir müminin rızayeti olmaksızın kardeşinin malından istifade etmesi helal değildir.”^[1153]

4295. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanın kardeşinin malından rızayeti olmaksızın istifade etmesi helal değildir.”^[1154]
Bu manada bir çok hadis vardır. bak. Kenz’ul-Ummal, 10/637 ve sonrası, 1/92

4296. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Müslümanın malının hürmeti kanının hürmeti gibidir.”^[1155]

125. Konu

el-Hilm

Hilim-Yumuşak Huyluluk

☞ *El-Bihar, 71/397, 93. Bölüm; el-Hilm ve'l-Afv ve Kenz’ul-Gayz*

☞ *Kenz’ul-Ummal, 3/129, el-Hilm ve'l-Enat, 704*

bak.

☞ *361. konu, el-Afv (1); 391. konu, el-Gazab*

☞ *es-Sefen, 1838. bölüm; el-Gazab, 3075. bölüm; el-Mira, 2687. bölüm*

939. Bölüm

Hilim/Yumuşak Huyluluk

4297. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim, üstün bir haslettir.”^[1156]

4298. *İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz hilim ziynettir.”^[1157]

4299. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim, örtücü bir perdedir. Akıl keskin bir kılıçtır. O halde ahlaki ayıplarını hilminle ört

ve aklınla heva ve heveslerine karşı savaş.”^[1158]

4300. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim, afetler karşısında bir engeldir.”^[1159]

4301. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim, riyaset ve efendiliğin başıdır.”^[1160]

4302. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim, (tek başına) kabiledir.”^[1161]

4303. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim, beyinsizi konuşmaktan aciz bırakan duvaktır.”^[1162]

4304. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim cevheri akıl olan bir nurdur.”^[1163]

4305. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim, aklın kemalidir.”^[1164]

4306. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim, müminin işinin düzenidir.”^[1165]

4307. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilimden daha faydaları bir izzet yoktur.”^[1166]

4308. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilimden daha yüce bir izzet yoktur.”^[1167]

4309. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilimli olmayı öğrenin. Şüphesiz hilim müminin dostu ve veziridir.”^[1168]

4310. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Vakar olarak hilim yeter.”^[1169]

4311. *İmam Sadık (a.s) mümini vasf ederken şöyle buyurmuştur:* “Onun hilminde bir eksiklik ve görüşünde bir gevşeklik görülmez.”^[1170]

4312. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Akıl insanın arkadaşı, hilim ise yardımcısıdır.”^[1171]

4313. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ben hilme merkez, ilme maden ve sabra mesken olarak gönderildim.”^[1172]

4314. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim ve tahammülü kendime, cesur insanlardan daha çok yardımcı buldum.”^[1173]

4315. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz senin şahsiyetin edebinledir. O halde onu hilimle süsle!”^[1174]

4316. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Erkeğin güzelliği hilmiyledir.”^[1175]

4317. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim beyinsizlik çirkinliği ile seni kızdıracak olursa, sen hilim güzelliği ile onu kızdır.”^[1176]

940. Bölüm

Kendini Hilim Sahibi Olmaya Zorlamak

4318. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer hilim sahibi değilsen de, kendini öyle gözükmeye zorla. Şüphesiz bir topluluğa benzemeye çalışan çok geçmeden onlardan biri haline gelir.”^[1177]

4319. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En hayırlı hilim, kendisini hilim sahibi olmaya zorlamaktır.”^[1178]

4320. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer hilim sahibi değilsen kendini hilim sahibi olmaya zorla.”^[1179]

4321. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendini hilimli olmaya zorlamayan, hilim sahibi olamaz.”^[1180]

4322. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim kendisini hilim sahibi olmaya zorlarsa (sonunda) hilim sahibi olur.”^[1181]

4323. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bazen hilim sahibi olmayan kimse bile hilim örtüsüne bürünür.”^[1182]

4324. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Güçlü insanın en güzel işi kızdığı halde hilimli kalmasıdır.”^[1183]

941. Bölüm

Hilim Sahibi

Kur'an:

“Doğrusu İbrahim çok içli, hilim sahibi (yumuşak huylu) ve kendini Allah'a vermiş bir kimse idi.”^[1184]
^[1185]

4325. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim sahibi kardeşlerine tahammül eden kimsedir.”
4326. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim sahibi, hilim zorluğu kendisine ağır gelmeyen kimsedir.”^[1186]
4327. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hilim sahibi kimse, neredeyse peygamber olacaktır.”^[1187]
4328. *İmam Ali (a.s), “insanların en güçlüsü kimdir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Hilim sahibi!”^[1188]
4329. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kul hilim sahibi olmadıkça abid olmaz!”^[1189]

942. Bölüm Hilmin Getirdikleri

4330. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aklın çoğalmasıyla hilim çoğalır.”^[1190]
4331. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsan vakar sahibi olmadıkça hilim sahibi olamaz.”^[1191]
4332. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim sahibi ol. Şüphesiz hilim, ilmin meyvesidir.”^[1192]
4333. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim ve vakar yüce himmetlerin neticesi olan iki ikiz kardeşir.”^[1193]

943. Bölüm Hilmin Semeresi

4334. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim hilim sahibi olursa efendi olur.”^[1194]
4335. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Barış hilmin meyvesidir.”^[1195]
4336. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim sahibi olan zafere erişir.”^[1196]
4337. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim ilmin süsü, barışın sebebidir.”^[1197]
4338. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşmanı karşısında hilim sahibi olan ona galip gelir.”^[1198]
4339. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim gazap ateşini söndürür. Hiddet ise gazap ateşini alevlendirir.”^[1199]
4340. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz hilim sahibinin hilimden dolayı elde ettiği ilk karşılık insanların cahil karşısında kendisine yardımcı olmasıdır.”^[1200]
4341. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim senin karşında hilimden yardım alırsa sana galip gelir ve senden üstün olur.”^[1201]
4342. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yardımcı olarak hilim yeter.”^[1202]
4343. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim ile yardımcıları çoğalır.”^[1203]
4344. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Beyinsiz insan karşısında hilim sahibi olmak ona karşı insanın dostları çoğaltır.”^[1204]
4345. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz güzelliklerle süslenmek, iyilerle oturup kalkmak, düşüklükten kurtulup yücelmek, aşağılıktan kurtulup yücelmek, iyiliğe rağbet etmek, sahibini yüce derecelere yakınlaştırması, af, sükunet, iyilik ver susmak da hilimdendir. Bunlar akıl sahibinin hilminden kaynaklanan şeyleridir.”^[1205]
4346. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gazabı şiddetlendiği zaman hilim sahibi olmak insanı cebbarın (Cebbar olan Allah’ın) gazabından güvende kılar.”^[1206]

944. Bölüm Hilmin Anlamı

4347. *İmam Hasan (a.s), bilim hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Hilim öfkesini yenmek ve nefesine sahip olmaktır.”^[1207]
4348. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın kurtarması için bir çıkış yolu takdir edinceye kadar kendisi ile muâşeret etmesi gereken kimseyle güzel muâşeret etmeyen insan, hilim sahibi değildir.”^[1208]
4349. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aciz kaldığında saldıran ve güçlü olduğunda intikam alan kimse hilim sahibi değildir.”

Şüphesiz hilim sahibi kimse güç elde ettiğinde bağışlayan ve tüm işlerine hilmin galebe çaldığı kimsedir.”^[1209]

4350. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Korkması gerektiği yerde hiç kimseden korkmayan kimse hilim sahibi değildir.”^[1210]

4351. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim öfkesini dindirmek ve nefesine sahip olmaktır.”^[1211]

4352. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sabır ve sessizlik gibi bir hilim yoktur.”^[1212]

4353. *Misbah’us-Şeria’da yer aldığına göre İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim Allah’ın kandilidir... Hilim beş şey etrafında döner: Aziz olduğu halde zelil olan veya doğru olduğu halde iftiraya uğrayan veya hakka davet ettiği halde küçümsenen veya günah işlemediği halde eziyet gören veya hakkı istediği halde insanların kendisine muhalefet ettiği kimsenin etrafında. Eğer bütün bunların hakkını eda edersen hilim sahibi sayılırsın.”^[1213]

4354. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İlmin kemali hilim ve hilmin kemali ise çok tahammül etmek ve öfkesini dindirmektir.”^[1214]

945. Bölüm

Hilim ve İlim

Kur’an:

“Allah bilendir, hilim sahibidir. .”^[1215]

4355. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim sahibi ol. Şüphesiz hilim ilmin esasıdır.”^[1216]

4356. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim alimin elbisesidir. O halde ondan soyunma.”^[1217]

4357. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilmin ilimle karşılaşması kadar birbiriyle karışan güzel bir şey yoktur.”^[1218]

4358. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İlim hilim ile birlikte olmadıkça meyve vermez.”^[1219]

4359. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İlim hilmin temelidir. Hilim ise ilmin süsüdür.”^[1220]

4360. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hilmin ilme eklendiği kadar üstün hiç bir şey birbirine eklenmemiştir.”^[1221]

4361. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminin dinde gücü... ve hilimde ilmi vardır.”^[1222]

4362. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Nefsim elinde olan Allah’a andolsun ki hilmin ilimle toplandığı kadar üstün hiç bir şey birbiriyle bir araya gelmemiştir.”^[1223]

946. Bölüm

Gazap Anında Hilim

4363. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Öfkelenince hilim gösteren kimse beni hayran bırakmıştır.”^[1224]

4364. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim gazap ateşini söndürür. Hiddet ise gazap ateşini alevlendirir.”^[1225]

4365. *Lokman (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim sadece gazap anında belli olur.”^[1226]

947. Bölüm

İnsanların En Hilimlişi

4366. *İmam Ali (a.s), insanların en bilimlişi hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Gazaplanmayan kimsedir.”^[1227]

4367. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en hilimlişi insanların cahilinden kaçan kimsedir.”^[1228]

4368. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En hayalınız en çok hilim sahibi olanınızdır.”^[1229]

948. Bölüm

Hilmin Afeti

^[1230]

4369. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilmin afeti zillettir.”

4370. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim fesada sebep olduğunda affetmek acizliktir.”^[1231]

949. Bölüm Münezzeh Olan Allah’ın Hilmi

Kur’an:

“Ey iman edenler! Size açıklanınca hoşunuza gitmeyecek şeyleri sormayın. Kur'an indirilirken onları sorarsanız size açıklanır, (ama üzülsünüz). Allah sorduğunuz şeyleri affetmiştir. Allah bağışlayan'dır, hilim sahibidir. .”^[1232]

“Güzel bir söz ve bağışlama, peşinden eza gelen bir sadakadan daha iyidir. Allah zengindir, hilim sahibidir. .”^[1233]

“Eğer Allah'a güzel bir ödünç takdiminde bulunursanız, onu sizin için kat kat yapar ve sizi bağışlar; Allah, şükürün karşılığını verendir; halimdir.”^[1234]

4371. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah-u Teala’nın günahların karşısındaki hilmi, seni küstahlaştırmış ve seni nefsin helak etmeye teşvik etmiştir.”^[1235]

4372. *İmam Ali (a.s) bir duasında şöyle buyurmuştur:* “Günahım yokmuş gibi bana hilim gösteren Allah’a hamdolsun.”^[1236]

950. Bölüm Hilim (Çeşitli)

4373. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Güler yüzlülük hilmin süsüdür.”^[1237]

4374. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Erkeğin kendisine muhalefet edildiğinde gazabı terketmesi kendisine hilim olarak yeter.”^[1238]

4375. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilmin en üstünü öfkesini yenmek ve güçlü olduğu halde nefsinin sahip olmasıdır.”^[1239]

4376. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim sahibi kimse de bazen sürçer.”^[1240]

126. Konu

el-Hamd

Hamd-Övgü

951. Bölüm

Kur'an:

“De ki: “Hamd, çocuk edinmemiş olan, mülkünde ortağı bulunmayan, düşkün olmayıp yardımcıya da ihtiyaç göstermeyen Allah'a mahsustur.” O’nu gereği gibi büyükle.”^[1241]

“De ki: “Hamd Allah'a mahsustur. O, ayetlerini size gösterecek, siz de onları bileceksiniz.”Rabbin yaptıklarınızdan habersiz değildir.”^[1242]

“Andolsun ki onlara: “Gökleri ve yeri yaratan kimdir?”diye sorsan, “Allah'tır”derler. De ki: “hamt Allah'a mahsustur”, ama çoğu bilmezler.”^[1243]

“Andolsun ki onlara: “Gökten su indirip onunla, ölümünden sonra yeri diriltten kimdir?”diye sorarsan, şüphesiz, “Allah'tır”derler. De ki: “Övülmek Allah içindir”, fakat çoğu bunu akıl etmezler.”^[1244]

4377. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah’a hamd ile başlamayan her önemli iş kısır kalır.”^[1245]

4378. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hamdeden kimse rabbinden başkasına hamdetmez ve kınayan kimse kendinden başkasını kınamaz.”^[1246]

4379. *İmam Ali (a.s), Cuma butbesinde şöyle buyurmuştur:* “Hamd, korkulan ve övünülenlerin en layığı, sakınılan ve ibadet edilenlerin en üstünü, ululanan ve temcid edilenlerin en evlası olan Allah’a mahsustur. Büyük zenginliği ve ihsanı, aşıkâr nimetleri ve güzel imtihanı sebebiyle Allah’a hamdederiz.”^[1247]

4380. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hamd; övgüyü zikrine anahtar, fazlının artışına bir sebep, nimetlerine ve azametine bir delil kılan Allah’a mahsustur.”^[1248]

952. Bölüm

Her Durumda Allah’a Hamdetmek

4381. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah (s.a.a) kendini sevindiren bir işle karşılaşınca şöyle derdi: “Bu nimet sebebiyle Allah’a hamdolsun”hüzünlendiren bir işle karşılaşınca da şöyle buyururdu: “Her haliyle hamd Allah’a mahsustur.”^[1249]

127. Konu

el-Humk

Ahmaklık

☞ *Şerh-i Nebi'ül-Belağ-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/159, 168, Ekeval ve Hikayat Hav'el-Humeka*

bak.

☞ *el-Akl, 2786. bölüm; el-Haya, 992. Bölüm; er-Rızık, 1483. Bölüm*

☞ *Er-Rızık, 1513. bölüm; 478. konu, el-Lehv*

953. Bölüm

Ahmaklık

4382. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmaklık en kötü derttir.”^[1250]
4383. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmaklık dermansız dert ve iyileşmez bir hastalıktır.”^[1251]
4384. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmaklık en zararlı arkadaşdır.”^[1252]
4385. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmaklık mutsuzluktur.”^[1253]
4386. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmaklık kendi vatanında bile gurbettir.”^[1254]
4387. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmak kendi beldesinde garip, kendi azizleri arasında hordur.”^[1255]
4388. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En zararlı şey ahmaklıktır.”^[1256]
4389. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En kötü fakirlik ahmaklıktır.”^[1257]
4390. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmaklık yokluğunu hiçbir mal gideremez.”^[1258]
4391. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmak insanın kendine verdiği ziyanı düşman düşmanına veremez.”^[1259]

954. Bölüm

Ahmağın Sıfatları

4392. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmak insanı güzel bir şeye yönlendirirsen gaflet eder, iyilikten el çekmesini istersen çeker, eğer cehalete zorlarsan cehaletin ardısına gider. Konuşunca yalan söyler, anlamaz ve ona anlatmak istersen de anlayamaz.”^[1260]
4393. *Mesih (a.s) ahmak hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Başına buyruk ve kendini beğenen kimsedir. Var olan faziletlerin tümüyle kendisinin olduğunu ve başkalarının kendinden üstün bir fazileti olmadığını sanır. Tüm hakların kendisine olduğunu ve başkalarının kendi üzerinde hakkı olmadığını sanır. İşte bu tedavisi için ilacı olmayan ahmaklıktır.”^[1261]
4394. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim insanların ayıplarına bakar da onları çirkin görür, ama kendisi için hoş görürse gerçek ahmağın ta kendisidir.”^[1262]
4395. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanın ahmaklığı nimetler içinde sarhoşluğu ve mihnet anında çok zelil hale gelişiyile tanınır.”^[1263]
4396. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanın ahmaklığı üç şey ile tanınır: Kendisini ilgilendirmeyen hususlarda konuşması, kendisine sorulmadığı şeylere cevap vermesi ve işlerdeki çılgınlığı ile.”^[1264]

4397. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmak insan eksiklik ve hüsrandan ayrı kalmaz.”^[1265]
4398. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çok renkten renge girişi ahmağın nişanelerindendir.”^[1266]
4399. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sebebsiz yere şırmak ve şerafeti olmaksızın kendini övmek ahmaklığın delillerindendir.”^[1267]
4400. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmaktan sakın. Şüphesiz ahmak kötü bile olsa kendini iyi sanır. Acizliğini zekilik ve kötülüğünü hayır sanır.”^[1268]
4401. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmaklık yersiz müdahalelere sebep olur.”^[1269]
4402. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yersiz müdahalede bulunma tutkunluğu ve cahillerle arkadaşlık ahmaklıktır.”^[1270]
4403. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmak insan aşağılanma ile de düzelmez.”^[1271]
4404. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Helak edici işlere bulaşmak ahmaklığın nişanesidir.”^[1272]
4405. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmak insan her sözünde yemin eder.”^[1273]
4406. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Arzulara dayanmak ahmaklıktandır.”^[1274]
4407. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cahil ahmaktan başkası ilim ve ilim ehlini hafife almaz.”^[1275]
4408. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların sana her dediğini inkar etmeye kalkışma, yoksa bu sana ahmaklık olarak yeter.”^[1276]

455. Bölüm Ahmak İle Arkadaşlık

4409. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmak ile oturduğunda, kötü kimse ile muâşeret ettiğinde ve zalim ile muamele yaptığında ondan kaçın (dikkatli ol).”^[1277]
4410. *İmam Zeyn’ul-Abidin (a.s) oğlu Bakır’a (a.s) vasiyet ettiğinde şöyle buyurmuştur:* “Oğulcağızım! Ahmak ile oturmaktan ve onunla kaynaşmaktan sakın, ondan uzak dur, onunla konuşma, zira ahmak insan hazır olsun veya olmasın aşağılıktır. Konuşunca ahmaklığı onu rüsva eder. Suskunluğu konuşmadaki acizliğindendir. Eğer bir iş yaparsa bozar, bir sorumluluk üstlendiğinde onu zayı eder. Ne ilmi kendisine fayda verir ve ne de başkalarının ilmi ona fayda verir. Kendisine nasihat edene itaat etmez, arkadaşları elinden rahat görmez. Annesi ölmesini hanımı onu kaybetmeyi komşuları uzağa gitmesini arzular. Onunla oturup kalkan birlikteliğinden kurtulmanın yolunu arar. Eğer bir meclisin en küçüğü olursa kendinden üstün olanı zorluğa salar. Eğer meclisin en büyüğü olursa altındakileri fesada sürükler.”^[1278]
4411. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim ahmakla dost olmaktan kaçınmazsa çok geçmeden onun ahlakıyla ahlaklanır.”^[1279]
4412. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Akıllı düşman bilgin ahmak arkadaştan daha hayırlıdır.”^[1280]
4413. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmağın uzaklığı yakınlığından ve susması konuşmasından daha hayırlıdır.”^[1281]
4414. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmağa bakmak gözü bulandırır.”^[1282]
4415. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmaktan dolayı sıkıntıya düşmek ruha azap verir.”^[1283]
4416. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmaktan sakın şüphesiz onu idare etmek seni sıkıntıya düşürür. Onunla uyuşmak seni helak eder. Ona muhalefet etmek sana sıkıntı verir ve onunla birlikte olmak sana vebal olur.”^[1284]
4417. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmak insanla dost olmak dalları birbirini yakan ateş ağacı gibidir.”^[1285]
bak. Es-Sadık, 2208. Bölüm

956. Bölüm Ahmağın Tedavisi

4418. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz İsa bin Meryem şöyle dedi: Hastaları tedavi ettim ve Allah’ın izniyle onları iyileştirdim. Anadan doğma körlere ve alacalıya Allah’ın izniyle şifa verdim. Ölülerini Allah’ın izniyle dirilttim ama ahmak

insanı islah edemedim.”^[1286]

Bu hadisın devamı 954. Bölüm 4393. hadiste zikredildi.

957. Bölüm İnsanların En Ahmak Olanı

4419. *İmam Ali (a.s) insanların en ahmağı sorulunca şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en ahmak olanı dünyanın çeşitli hallere büründüğünü gördüğü halde ona aldanan kimsedir.”^[1287]

4420. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en ahmak olanı, insanların en akıllısı olduğunu sanan kimsedir.”^[1288]

4421. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en ahmak olanı iyilik etmediği halde insanlardan teşekkür bekleyen ve kötülük yaptığı halde hayır sevap uman kimsedir.”^[1289]

4422. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en ahmak olanı kendisi sahip olduğu halde, başkasının ayıbını çirkin görendir.”^[1290]

4423. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en ahmak olanı kibirli fakirdir.”^[1291]

4424. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ahmaklığın en kötüsü facirlik/günahkarlıktır.”^[1292]

4425. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmaklığın en kötüsü gaflettir.”^[1293]

4426. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En büyük ahmaklık övme ve kınamada aşırı gitmektir.”^[1294]

4427. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Facir insanlarla kardeşlik en büyük ahmaklıktır.”^[1295]

4428. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Böbürlenmekten daha büyük ahmaklık yoktur.”^[1296]

4429. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yoklukta kibirlenmek ahmaklığın kemalindendir.”^[1297]

958. Bölüm Ahmağın Cevabı

4430. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmak, sessiz kalmak gibi (güzel) bir şeyle cezalandırılmamıştır.”^[1298]

4431. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahmağa karşı susmak ona verilen en üstün cevaptır.”^[1299]

959. Bölüm Ahmaklık (Çeşitli)

4432. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendisiyle rabbi arasında olan şeylerde ahmak olan kimse dışında hiçbir ahmak kimse tanımadım.”^[1300]

4433. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Geçici (dünya) ahmakları kandırır.”^[1301]

4434. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Arzular ahmakları kandırır.”^[1302]

4435. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünya ahmağın ganimetidir.”^[1303]

4436. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Boş şeylerle uğraşmak ahmaklığın gücüdür.”^[1304]

4437. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünyaya sevinmek ahmaklıktır.”^[1305]

4438. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Tekebbür ahmaklığın kendisidir.”^[1306]

4439. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sultana karşı nazlanmak ahmaklıktandır.”^[1307]

4440. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İmkan bulmadan acele etmek ve fırsat bulduktan sonra gevşeklik etmek ahmaklıktır.”^[1308]

128. Konu

el-Hamam

Hamam

☞ *Vesail'uş-Şia*, 1/361-461, *Ebbab'ul-Adab'ul-Hammam ve't-Tenzîf ve Ziyne*
☞ *El-Bihar*, 76/69, 3. bölüm, *Adab'ul-Hammam*

960. Bölüm

Hamam/Banyo

4441. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Hamam ne güzel evdir! İnsana ateşi (cehennemi) hatırlatır ve kirleri giderir.”^[1309]
4442. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Üç şey insanı şişmanlatır ve üç şey de zayıflatır. İnsanı şişmanlatan üç şey: Hamama çok gitmek, güzel koku koklamak ve yumuşak elbise giymek. İnsanı zayıflatan üç şey ise: Sürekli yumurta, balık ve ham hurma yemek.”^[1310]
4443. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Üç şey bedeni mahveder, hatta bazen öldürür: Geceden kalma haşlamayı yemek, tok karnına hamama gitmek ve yaşlı kadınlarla evlenmek.”^[1311]
4444. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Midende hararetini söndürecek az bir şey olmadan hamama gitme. Bu bedenin için bir güçtür. Tok karnına hamama gitme.”^[1312]
4445. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Gün aşırı hamama gitmek insanı şişmanlatır. Her gün hamama gitmek ise böbreklerin yağını eritir.”^[1313]

129. Konu

el-Hacet

Hacet-İhtiyac

- ☞ *El-Bihar*, 74/283, 20. bölüm, *kaza hacet’ul-Müminin*
- ☞ *El-Bihar*, 75/173, 59. bölüm, *men menea müminen şeyen min indibi ev min indi gayrib*

bak.

- ☞ 213. konu, *es-Sual* (2)
- ☞ *el-Eb*, 59. Bölüm *es-Surur*; 1794. Bölüm *ve ondan sonraki bölümler*, *ed-Dua*, 1195. bölüm

☞

961. Bölüm

Hacet

4446. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Kime emir olmak istersen ona iyilik et! Kime esir olmak istersen ona muhtaç ol. Kime de benzemek istersen ondan müstağni ol.”^[1314]
4447. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Kime muhtaç olursan yanında hor olursun.”^[1315]
4448. *İmam Cevad (a.s) şöyle buyurmuştur*: “İhtiyaçlar ricayla istenir ve ilahi kaza ile iner. Afiyet ise en iyi bağıştır.”^[1316]

962. Bölüm

İhtiyaçları Gidermek

4449. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Şüphesiz Allah’ın yeryüzünde öyle kulları vardır ki insanların ihtiyaçlarını karşılamak için çalışırlar. Onlar kıyamet günü güvende olanlardır.”^[1317]
4450. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Allah’ın rızayetini elde etmek amacıyla Müslüman kardeşinin ihtiyacını karşılamak için çalışan kimseye aziz ve celil olan Allah binlerce iyilik yazar.”^[1318]
4451. *İmam Sadık (a.s) uzun bir hadisinde şöyle buyurmuştur*: “Giderilinceye kadar kardeşimin ihtiyacı için çalışmak bana bin köleyi azad etmekten ve Allah yolunda eyerlenmiş ve dizginlenmiş bin at hediye etmekten daha sevimlidir.”^[1319]
4452. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Her kim mümin kardeşinin ihtiyacını karşılamak için çalışırsa Allah’a gündüzleri oruç tutmuş ve geceleri (ibadetle) sabahlamış olarak dokuz bin yıl ibadet etmiş gibidir.”^[1320]
4453. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Kim Müslüman ve mümin kardeşinin ihtiyacını karşılamaya çalışırsa, kardeşinin ihtiyacını karşılamaya çalıştığı sürece, Allah da onun ihtiyacını karşılar.”^[1321]
- bak. Vesai’uş-Şia*, 11/582-586, 27-28. Bölümler

963. Bölüm

İnsanlardan Allah’a En Sevimlisi Onlara En Faydalı Olandır

4454. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: “Yaratıklar benim ailemdir. Onlardan bana en sevimli olan onlara en yumuşak davranan ve ihtiyaçlarını karşılamaya çalışandır.”^[1322]
4455. *İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala’nın “Nerede olursam beni mübarek kıldı” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “(Mübarek) yani çok faydalı.”^[1323]
- bak. 348. Konu, el-Me’ruf (1), 115. Konu, el-İhsan*

964. Bölüm

Müminin İhtiyacını Karşılama İçin Yürümek

4456. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah indinde olanı talep ederek mümin kardeşinin ihtiyacını karşılamak için yürüyen kimseye aziz ve celil olan Allah bu sebeple ona makbul olan bir hac ve umrenin haram aylarda iki ay oruç tutmanın ve Mescid’ul Haram’da haram aylarda iki ay itikaf etmenin ecini yazar. Her kim de bu niyetle müminin ihtiyacını gidermek için yürür de başarılı olamazsa Allah ona bu sebeple makbul bir hac sevabını yazar.”^[1324]
4457. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz kul mümin kardeşinin ihtiyacını karşılamak için yürürse aziz ve celil olan Allah ona biri sağından, diğeri de sollundan olmak üzere iki melek tayin eder. Bu iki melek onun için Rabbinden bağışlanma diler ve hacetinin karşılanması için dua ederler.”^[1325]
4458. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim kardeşine yardım etmek ve bir fayda vermek için yürürse ona Allah yolunda cihad edenlerin sevabı verilir.”^[1326]
4459. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kardeşinin ihtiyacı hususunda yürüyen kimse Sefa ve Merve arasında sa’y eden kimse gibidir.”^[1327]
4460. *Rivayet edildiği üzere İsrailoğulları’ndan bir abid ibadette zirveye ulaşınca insanların ihtiyaçlarını karşılamak için yola düşerdi.*^[1328]
- bak. el-Eb, 59. Bölüm*

965. Bölüm

Müminin Hacetini Gidermek

4461. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim mümin kardeşinin bir ihtiyacını giderirse ömrü boyunca Allah’a ibadet etmiş kimse gibidir.”^[1329]
4462. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mümin kardeşinin ihtiyacını karşılayan kimsenin aziz ve celil olan Allah da kıyamet günü bundan dolayı yüz bin ihtiyacını giderir ki ilki cennettir.”^[1330]
4463. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz amellerinizin nihayeti kardeşlerinizin ihtiyaçlarını karşılamak, yapabildiğiniz kadarıyla onlara iyilik etmektir. Aksi taktirde sizden hiç bir amel kabul görmez.”^[1331]
4464. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kim müminin bir ihtiyacını karşılasa Allah da onun en küçüğü cennet olan bir çok ihtiyacını giderir.”^[1332]
4465. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir Müslüman bir Müslümanın ihtiyacını karşılasa Allah Tebarek ve Teala şöyle nida eder: “Sevabın benim üzerimdedir. Ben sana cennet dışında bir şeyle hoşnut olmam.”^[1333]

966. Bölüm

Müminin İhtiyacını Karşılama Hacdan Daha Üstündür

4466. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mümin insanın ihtiyacını karşılamak hacdan, hacdan, hacdan (tam on hac saydı) daha üstündür.”^[1334]
4467. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mümin insanın ihtiyacını karşılamak Allah’a sahibinin (hacca gidenin) her defasında yüz bin (dinar) infak ettiği yirmi hacdan daha sevimlidir.”^[1335]
4468. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz bir Müslüman ailenin sorumluluğunu üstüme almam, açlıklarını gidermem, , çıplaklıklarını örtmem ve insanlar nezdinde saygınlıklarını korumam bana onu buluncaya kadar bir hac, bir hac, bir benzerini ve bir benzerini yapmamdan, sonra (yetmiş buluncaya kadar bir hac, bir hac, bir benzerini ve bir benzerini)

yapmaktan daha sevimlidir.”^[1336]

4469. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminin ihtiyacını gidermek tüm erkânıyla makbul olan bin hacdan Allah yolunda bin köle azad etmekten ve eyerlenmiş, dizginlenmiş bin at hediye etmekten daha üstündür.”^[1337]
bak. el-İtikaf, 2829. Bölüm

967. Bölüm

Kardeşinin İhtiyacını Gidermekten Kaçınan Kimse

4470. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir Müslüman bir ihtiyacı için bir Müslümana gelir de o bunu giderebildiği halde sakınırsa Allah kıyamet günü onu şiddetle kınar ve şöyle der: “Kardeşin bir ihtiyacı için sana geldi. Ben onun ihtiyacını giderme imkanını sana verdiğim halde ondan esirgedin. Sevabına rağbet göstermedin. İzzetime andolsun ki ben de bugün ister bağışlanmış ol, istersen de azap gör hiç bir ihtiyacına bakmayacağım.”^[1338]

4471. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz her kim kardeşlerinden birinin bazı hallerinden ötürü yanına gider de o gücü yettiği halde ona yardım etmezse aziz ve celil olan Allah’ın velayetini kesmiş olur.”^[1339]

4472. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kime mümin kardeşi darlık anında bir ihtiyacını bildirir de o bizzat veya başkası vasıtasıyla buna gücü yettiği halde yardım etmezse, Allah kıyamet günü onu insanların hesabını görünceye kadar ellerini boynuna zincirlemiş olarak haşreder.”^[1340]

4473. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kime mümin kardeşi bir ihtiyacı için gelirse bu Allah Tebarek ve Teala’dan kendisine gelen bir rahmettir. Eğer ihtiyacını giderirse şüphesiz velayetimize bağlanmış olur. Bizim velayetimiz de Allah’ın velayetine bağlanmıştır. Gücü yettiği halde reddederse Allah da kıyamete kadar mezarında onu sürekli sancıyacak ateşten bir yılanı ona musallat kılar.”^[1341]

4474. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yardım etme gücü olduğu halde kardeşine yardım etmeyen mümini Allah dünya ve ahirette yarımsız bırakır.”^[1342]

4475. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mümin kardeşinin ihtiyacını gidermek için saygınlığını ortaya koyan mümine Allah ateşi haram kılar. Kıyamet günü ona bir zorluk ve horluk çatmaz. Mümin kardeşinden daha saygın olduğu halde ona yardım etmek için saygınlığından istifade hususunda cimri davranırsa dünya ve ahirette zorluk ve horluğa düşer. İster bağışlanmış, isterse de azap görecektir olsun, kıyamet günü yüzünü ateş alevleri kaplar.”^[1343]

4476. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim Müslüman kardeşine yardım etmek ve ihtiyacını karşılamak hususunda cimrilik ederse Allah da onu kendisi sebebiyle günah işlediği ve sevap görmediği kimsenin yardımına müptela kılar.”^[1344]

4477. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim gücü yettiği halde ihtiyaç sahibi birinin ihtiyacını gidermezse haraç yiyen kimse gibi (günah) yüklenmiş olur.”^[1345]

4478. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şialarımızdan (tarafatlarımızdan) birine kardeşlerimizden biri gelir de bir ihtiyacı hususunda yardım diler de, o da gücü yettiği halde yardım etmezse aziz ve celil olan Allah da onu düşmanlarımızdan birinin ihtiyacını gidermeye müptela kılar ve kıyamet gününde de Allah bu sebeple ona azab eder.”^[1346]

4479. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir mümin ihtiyacı olduğu halde bir mümini malından mahrum kılarsa Allah ona cennet yiyeceğini tattırmaz ve mühürlenmiş saf şaraptan içirmez.”^[1347]

bak. Vesail’uş-Şia, 11/599, 39. Bölüm
el-Mesken, , 1847. Bölüm

968. Bölüm

Muhtaç Müminden Gizlenen Kimse

4480. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim bir ihtiyacı için veya selam ve hal hatır sormak için mümin kardeşinin yanına gider de o kendisini gizlerse ölünceye kadar Allah’ın lanetinde olur.”^[1348]

4481. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mümin kardeşi ile arasına engel koyan mümine, aziz ve celil olan Allah da kendisiyle cennet arasına birbirinden uzaklığı bin yıllık yol olan yetmiş bin kale örür.”^[1349]

4482. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir Müslüman kendisini ziyaret etmek veya bir ihtiyacını bildirmek için yanına gelen bir Müslümanı, evde olduğu ve giriş izni istediği halde karşılamazsa onu görünceye kadar aziz ve celil olan Allah’ın lanetinde kalır.”^[1350]

969. Bölüm

Mümin Kardeşini Giydiren Kimse

4483. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim bir çıplak olan mümini giydirirse Allah da ona cennet ipeğini giydirir. Her kim de zengin olduğu halde bir mümini giydirirse, o elbiseden bir parça kaldığı sürece Allah’ın örtüsü altında kalır.”^[1351]
4484. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kim çıplak bir mümini giydirirse Allah da ona cennetin ince ve kalın ipeklerinden yeşil elbiseler giydirir. O elbiseden bir ip kaldığı müddetçe de sürekli Allah’ın hoşnutluğunda olur.”^[1352]
4485. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim kardeşine yazlık veya kışlık bir elbise giydirirse Allah’ın da ona cennet elbisesi giydirmesi, ölümün zorluğunu kolaylaştırması, kabrini genişletmesi ve mezarından çıktığında meleklerin onu müjdelemesi hak olur.”^[1353]

970. Bölüm

İhtiyaçları Karşılama Acele Etmek

4486. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Biri benden bir şey isterse, ihtiyacını gidermede acele davranırım. Zira ihtiyacının kalmamasından ve ona yardım etmem gereğinin bulunmamasından korkuyorum.”^[1354]
4487. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ben düşmanımın ihtiyacını karşılamak hususunda acele davranırım. Zira onu reddedersem bana ihtiyacının kalmamasından korkuyorum.”^[1355]

971. Bölüm

İhtiyacını Dileme Adabı

4488. *İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtiyacını sadece şu üç kişiye bildir: Din sahibine veya mürüvvet/mertlik sahibine veya hasep (soy) sahibine (asil insana) zira din sahibi bu vesileyle dinini korur. Mürüvvet sahibi de mürüvveti sebebiyle haya eder. Hasep (soy) sahibi olan kimse ise ona ihtiyacını bildirmekle yüz suyunu döktüğünü ve ihtiyacını karşılamakla da senin yüz suyunu koruduğunu bilir.”^[1356]

972. Bölüm

Yeni Nimete Erişenlerden Hacet Dilemek

4489. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Elini dirseklerine kadar ejderhanın ağzına koyman yeni (sonradan) görmüşlerden hacet dilemenden daha hayırlıdır!”^[1357]
4490. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yeni nimete ermiş kimseden hacet dilemek, engerek yılanının ağzındaki dirhem gibidir. Hem ona muhtaçsın ve hem de ondan dolayı tehlikesin.”^[1358]
bak. Es-Sual (2), 1717, 1716. Bölümler

973. Bölüm

İnsanların En Kötülerine Muhtaç Olmak

4491. *İmam Zeyn’ül Abidin (a.s) buğurunda, “Allah’ım! Beni yaratıklarından müstağni kıl” diyen birine şöyle buyurmuştur:* “Böyle olmaz. İnsanlar birbirine muhtaçtır. Sen şöyle de: “Allahım! Beni yaratıklarının kötülerinden müstağni kıl.”^[1359]
4492. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allahım yaratıklarının kötülerinin hiç birine bir hacetim hususunda beni muhtaç etme! Eğer beni birine muhtaç kılacaksan, en güzel yüzlü ve en cömert kimseye, ihtiyacımı güzel bir dille gideren ve bana en az minnet edecek kimseye muhtaç et.”^[1360]
4493. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allahım! Beni kullarından hiç birine muhtaç etme!” dediğimde Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: “Ey Ali! Böyle deme: Herkes insanlara muhtaçtır.” Ben, “Ey Allah’ın Resülü! O halde ne diyeyim?” deyince şöyle buyurdu: “De ki: “Beni yaratıklarının kötülerine muhtaç etme! “Ben, “Ey Allah’ın Resülü! Yaratıklarının kötüsü kimlerdir?” diye sorunca da şöyle buyurdu: “Bağışlayınca minnet edenler ve esirgeyince kınayanlardır.”^[1361]
bak. Eş-Şer, 1966, 1967. Bölümler

130. Konu

el-İhtiyat İhtiyat-Tedbir

- ☞ *El-Bihar*, 2/258, 31. bölüm, *et-Tevekkuf inde's-şubehat ve'l-İhtiyat fi'd-Din*
☞ *Vesail'Uş-Şia*, 18/111, 12. bölüm, *vucub'it-Tevekkuf ve'l-İhtiyat fi'l kazai ve'l-Fetva*

- bak.*
☞ 256. konu, eş-Şubhe

974. Bölüm Dinin İçin İhtiyatlı Ol

4494. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kardeşin dinindir. O halde mümkün olduğu kadar ihtiyatlı ol!”^[1362]
4495. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dininde uzak görüşlü ve ihtiyatlı ol.”^[1363]
4496. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mümkün olan tüm hususlarda ihtiyatlı ol.”^[1364]

131. Konu

el-Hile

Çare-Çözüm

bak.

☞ 175. konu, er-Re'y (1); 424. konu, el-Fiker; 492. konu, el-Meker

☞ el-Harb, 765. bölüm, er-Riba, 1436. bölüm

975. Bölüm Çare-Çözüm

4497. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her şeyin bir çaresi vardır.”^[1365]

4498. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çare bulmak fikrin faydasıdır.”^[1366]

4499. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim çare bulmaktan geri kalırsa zorluklar onu yerinden söker atar.”^[1367]

4500. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Devletlerin idaresi çare bulmaklardır.”^[1368]

4501. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çare bulmak, aracı bulmaktan daha faydalıdır.”^[1369]

4502. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çeşitli görüşlerden haberdar olmayan kimse, çözüm bulmaz.”^[1370]

4503. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir çok çare bulan kimseyi, çaresi yere serer.”^[1371]

4504. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim işi yolundan talep ederse sürçmez. Sürçse bile çareciliği onu yardımsız bırakmaz.”^[1372]

132. Konu

el-Heyat Hayat-Yaşam

bak.

☞ *el-Abiret*, 28. Bölüm, *el-İlm*, 2833, 2840. bölümler

☞ *el-Marifet* (3), 2642. Bölüm

976. Bölüm

Hayat

4505. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bilin ki hayat dışında her şey sahibini doyurur ve usandırır. Zira insan ölümden bir rahatlık görmez. Hayat; ölü kalplerin hayatı, kör gözün görüşü, sağır kulağın duyusu, susuz insanın suya kanışı ve içinde tümüyle zenginlik ve esenlik olan hikmet konumundadır.”^[1373]

4506. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz aziz ve celil olan Allah hayatı ölümden önce yarattı.”^[1374]

977. Bölüm

Su ve Hayat

Kur'an:

“Küfredenler, gökler ve yer yapışırken onları ayırdığımızı ve bütün canlıları sudan meydana getirdiğimizi bilmezler mi? İnanmıyorlar mı?”^[1375]

4507. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Suyun tadı hayattır.”^[1376]

bak. el-Ment, 3741 ve 3742. Bölümler

978. Bölüm

Hayattan Daha Hayırlı Şey

4508. *İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hayattan daha hayırlı olan şey, kaybettiğinde hayattan nefret ettiğin şeydir. Ölümden daha kötü şey ise, düşar kaldığında ölümü arzuladığın şeydir.”^[1377]

979. Bölüm

Gerçek Hayat

4509. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hayat sadece din ile ve ölüm ise sadece yakini kaybetmek iledir. O halde sizi gaflet uykusundan uyandıracak tatlı ve güzel sudan içiniz öldürücü zehirlerden sakınınız.”^[1378]

4510. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Tevhid, ruhun hayatıdır.”^[1379]

980. Bölüm

Hayatın Çeşitleri

4511. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Güzel anılmak da iki hayattan biridir.”^[1380]

4512. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Güzel anılmak iki ömürden biridir.”^[1381]

4513. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İlim iki hayattan biridir.”^[1382]

4514. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “(İbadet için) sabahlamak iki hayattan biridir.”^[1383]

4515. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Size hayat vermesi için ilim öğrenin.”^[1384]

4516. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hayat ilim iledir.”^[1385]
bak. el-Mevt, 3742. Bölüm

133. Konu

el-Heyevan

Hayvanlar

☞ *Kenż’ul-Ummal, 12/ 323-338, Feżail’ul-Hayvanat*
☞ *Kenż’ul-Ummal, 15/ 37, fi katl’il-Hayvanat*
☞ *Kenż’ul-Ummal, 15/41, fi katl’il-Mużiyat*
☞ *Vesail’uş-Şia, 8/ 339, Ebvab-u Ahkam ed-Devat*

bak.
☞ *el-Halik, 1096. bölüm; el-Maruf (1), 2674. bölüm*

981. Bölüm

Hayvan Hakları

4517. *Resulullah (s.a.a) bizlere bağlanmış ve börgücü üzerinde dişi bir deveyi görünce şöyle buyurmuştur:* “Bunun sahibi nerede? Ona söyleyin kendisini yarın (kıyamette) şikayet için hazırlasın.”^[1386]
4518. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah idare etmeyi sever ve bu hususta yardım eder. O halde zayıf bineklere bindiğinizde onları konaklarında konaklatın. Eğer yer kurak ve bitkisiz ise oradan hızla uzaklaşın. Eğer yemyeşil ve otlak ise onları orada konaklatın.”^[1387]
4519. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sağlam bineklere binin. Onları salim tutun. Onları sokak ve pazarlarda hitabe ve sohbet kürsüsü edinmeyin. Zira nice binekler, binicisinden daha hayırlıdır ve ondan daha çok Alalh Tebarek ve Teala’yı zikreder.”^[1388]
4520. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Eğer hayvanlara yaptığınız zulümler bağışlanırsa bir çok günahlarınız bağışlanmış olur.”^[1389]
4521. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala’nın hizmetine verdiği bu hayvanlar hakkında Allah’tan korkmuyor musun? O gördüğü dert ve sıkıntısını bana şikayet etti.”^[1390]

^[1391]

4522. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah hayvanı deşip parçalayana lanet etsin.”

4523. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “(Hayvana binen) üçüncü şahıs melundur.”^[1392]

4524. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hayvanın sahibi üzerinde altı hakkı vardır: İndiğinde ot vermesi, bir sudan geçince ona su vermesi, sebepsiz yere dövmemesi, takatinin üzerinde yük yüklememesi, gücünden fazla yol yürütmemeli ve uzunbir süre üzerinde durmamasıdır.”^[1393]

4525. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Resulullah (s.a.a) birinin deveye lanet ettiğini duyunca şöyle buyurdu: Geri dön lanetlenmiş deveyle bizimle birlikte olma.”^[1394]

4526. Müminlerin Emiri'nin (a.s) vefat hadisinde şöyle yer almıştır: Ümmü Gülsüm şöyle diyor: ... “Sonra İmam eve gitti. Evde Hüseyin'e (a.s) hediye edilmiş birkaç kaz vardı. İmam eve gelince kazlar peşine takıldılar. Kanat çırtılar ve karşısında seslenip durdular. O gecedan önce hiç böylesine ses çıkarmamışlardı... Sonra İmam şöyle buyurdu: “Kızcağızım! Üzerinde olan hakkım için bu hayvanları serbest bırak. Sen acıkınca ve susayınca dili olmayan ve konuşmayan hayvanları hapsedmişsin. Ya onları doyur ve suvar ya da serbest bırak ki yerdeki bitkileri yesinler.”^[1395]

4527. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hayvanlar şöyle der: “Allahım! Bana iyi bir sahip nasip er. Bana su verecek, doyuracak ve gücümünden fazlasını yüklemeyecek bir sahip!”^[1396]

*bak. Vesail'uş-Şia, 8/350, 9. Bölüm
el-Muruet, 3666. Bölüm*

982. Bölüm Hayvanlara Vurmak

4528. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hayvanların yüzüne vurmayın. Şüphesiz onlar da Allah'a hamdederek tesbih ederler.”^[1397]

4529. Ali bin Hüseyin (a.s) kırk defa devesiyle hacca gitti ve bir tek kırbaç bile vurmadı.”^[1398]

4530. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hayvanları inatçılıkları ve isyanları sebebiyle vurunuz. Sürçmeleri sebebiyle dövmeyin.”^[1399]

4531. *Resulullah (s.a.a) yüzü dağlanmış zayıf bir eşek görünce şöyle buyurmuştur:* “Benim, hayvanın yüzünü dağlayana veya yüzünü kırbaçlayana lanet ettiğimi duymadınız mı?”^[1400]

bak. Vesail'uş-Şia, 8/352, 10. Bölüm

983. Bölüm Hayvanlara Merhametli Davrananın Sevabı

4532. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kötü bir kadın bir kuyunun başında soluyan ve neredeyse susuzluktan ölecek olan bir köpeği görünce ayakkabasını çıkardı, eşarbyla bağlayarak ve kuyuya salarak o köpek için su çekti. de Allah bu vesileyle onun günahlarını bağışladı.”^[1401]

984. Bölüm Hayvana Azab Etmenin Cezası

4533. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bir kediyi bağlayıp yiyeceği için avlanmasına engel olan ve bu sebeple de ölümüne sebep olan kadına cehennem ateşi farz olmuştur.”^[1402]

4534. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kadının biri susuzluktan ölünceye kadar bir kediyi bağladı da bu yüzden azaba uğradı.”^[1403]

4535. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Cehennemde kedisi önden ve arkadan kendisini ısırarak bir kadını gördüm. Bu kadın onu (dünyada) bağlamış, ona yemek vermemiş ve yer hayvanlarından birini avlasın diye salıvermemişti.”^[1404]

985. Bölüm Hayvanı Sebepsiz Yere Öldürmek

4536.

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her hangi bir hayvan -kuş veya başkası- haksız yere öldürülürse kıyamet günü katilini şikayet edecektir.”^[1405]
4537. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim serçeyi haksız yere öldürürse serçe kıyamet günü ondan dolayı Allah’a yakarır ve şöyle der: “Ey Rabbim! Falan şahıs beni sebepsiz yere öldürdü. Bir menfaat için öldürmedi.”^[1406]
4538. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haksız yere bir serçeyi öldüren kimseyi Allah kıyamet günü hesaba çeker.” Kendisine: “Hakkı nedir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Onu kesmelidir. Başını koparıp atmamalıdır.”^[1407]
4539. *İn-i Abbas (r. a) şöyle diyor:* “Resulullah (s.a.a) zarar vermedikçe bir canlıyı öldürmeyi yasaklamıştır.”^[1408]
bak. Vesail’uş-Şia, 8/397, 53. bölüm
Ez-Zenb, 1367. Bölüm

986. Bölüm Hayvanları Dövüştürmekten Sakındırmak

4540. *İbn-i Abbas şöyle diyor:* “Resulullah (s.a.a) hayvanları dövüştürmeyi yasaklamıştır.”^[1409]

134. Konu

el-Haya

Haya-Utanma

- ☞ *El-Bihar, 71/329, 81. Bölüm, el-Haya minellahi ve min’el-Halk*
- ☞ *Kenz’ul-Ummal, 3/118, el-Haya*
- ☞ *Vesail’uş-Şia, 8/516, 110. Bölüm, istibbab’ul-Haya*
- ☞ *Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 19/45, Fasl fi’l-Haya ve ma kile fih*

987. Bölüm Haya

Kur’an:

“O sırada, kadınlardan biri utana utana yürüyüp ona geldi: “Babam sana sulama ücretini ödemek için seni çağırıyor”dedi. Musa ona gelince, başından geçeni anlattı. O: “Korkma, artık zalim milletten”^[1410]

kurtuldun”dedi.”

4541. *Misbah’uş-Şeria’da şöyle yer almıştır:* “Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Haya, cevheri imanın göğsü olan bir nurdur. Haya tevhit ve marifetin hoş görmediği her şeyden çekinmektir.”^[1411]

4542. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haya her güzelliğe ulaşma aracıdır.”^[1412]

4543. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haya sadece hayır ile oluşur.”^[1413]

4544. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Din elbiselerinin en güzeli hayadır.”^[1414]

4545. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haya yüceliğin kemali ve en güzel ahlakıdır.”^[1415]

4546. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haya, her hayrın anahtarıdır.”^[1416]

4547. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haya hayrın tamamıdır.”^[1417]

4548. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz haya İslam şariatlerindendir.”^[1418]

4549. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kimi haya örterse, ayıpları insanlara gizli kalır.”^[1419]

4550. *İmam Sadık (a.s), ashabına yazdığı sürekli okumalarını ve bakmalarını emrettiği mektubunda şöyle buyurmuştur:* “Hayalî olun ve sizden önceki salihlerin sakındığı şeylerden sakının.”^[1420]

4551. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hayasızlık beraber olduğu her şeyi çirkinleştirmiş, haya ise beraber olduğu her şeyi süslemiştir.”^[1421]

4552. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer haya bir erkek şeklinde tecessüm etseydi salih bir insan olurdu.”^[1422]

4553. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah iffetli haya sahibini sever ve hayasız, olan inatçı dilenciden ise nefret eder.”^[1423]

4554. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en akıllısı, en hayalî olanıdır.”^[1424]

988. Bölüm Haya Yüceliklerin Başıdır

4555. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz ahlaki yücelikler birbirine bağlıdır. Allah onu dilediğine talimeder (verir). Dolayısıyla erkekte olduğu halde çocuğunda olmaması, kölede olduğu halde efendisinde olmaması mümkündür. (Bu ahlaki yücelikler şunlardır:) Doğru konuşmak, insanlara karşı doğru olmak, isteyene vermek, iyilikleri telafi etmek, emanete riayet etmek, sıla-i rahimde bulunmak, komşu ve arkadaş ile dost olmak, misafirperver olmak ve hepsinin de başında hayalî olmak.”^[1425]

989. Bölüm Hayanın Etkileri

4556. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haya çirkin işlerden alıkoyar.”^[1426]

4557. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haya, iffet sebebidir.”^[1427]

4558. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mertliğin kökü haya, meyvesi ise iffettir.”^[1428]

4559. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İffet haya miktarıncadır.”^[1429]

4560. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hiç kimseye hoşlanmadığı bir davranışta bulunmaması, insana haya olarak yeter.”^[1430]

4561. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haya gözleri yummaktadır.”^[1431]

4562. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hayadan kaynaklanan şeyler ise; yumuşaklık, acıma, gizli ve açıkta Allah’ı dikkate almak, selamet, kötülükten sakınmak, güleryüzlülük, cömertlik, zafer ve insanlar arasında güzel anılmadır. Bunlar akıl sahibinin haya sebebiyle elde ettiği şeylerdir. Allah’ın öğüdünü kabullenen ve rezil edişinden korkan kimseye ne mutlu!”^[1432]

990. Bölüm

Haya ve İman

4563. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haya imandandır ve iman cennettir. Hayasızlık cefadan ve cefa da cehennemdedir.”^[1433]
4564. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz haya, iffet ve ağırlık –dil ağırlığı kalp ağırlığı değil- imandandır. Sövmek, hayasızlık ve yüzsüzlük ise nifaktandır.”^[1434]
4565. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haya ve iman birbirlerine bir bağla bağlıdır. Onlardan biri gidince diğeri de gider.”^[1435]
4566. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz her dinin bir ahlakı vardır. Şüphesiz İslam’ın ahlakı ise hayadır.”^[1436]
4567. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haya dinin tamamıdır.”^[1437]
4568. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanın çok hayalı oluşu, iman delilidir.”^[1438]
4569. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dini olmayanın, hayası da olmaz.”^[1439]
4570. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hayası olmayanın imanı da olmaz.”^[1440]
4571. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haya ve cömertlik gibi iman yoktur.”^[1441]

991. Bölüm

Kınanmış Haya

4572. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yüzü az olanın (utananın) ilmi az olur.”^[1442]
4573. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Heybet ümitsizliğe ve haya ise mahrumiyete yakındır.”^[1443]
4574. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haya mahrumiyete yakındır.”^[1444]
4575. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haya mahrumiyet doğurur.”^[1445]
4576. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haya rızık engeller.”^[1446]

992. Bölüm

Akıl ve Ahmaklık Hayası

4577. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haya iki çeşittir: Akıl hayası ve ahmaklık hayası. Aklın hayası ilim ve ahmaklığın hayası ise cehalettir.”^[1447]
4578. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haya iki çeşittir: Bir haya zayıflık ve bir haya ise güç, İslam ve iman hayasıdır.”^[1448]
4579. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak söz söylemekten haya eden ahmadır.”^[1449]

993. Bölüm

Hayasızlığın Neticesi

4580. *İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim insanların yüzlerinden sakınmazsa, Allah’tan da sakınmaz.”^[1450]
4581. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlardan haya etmeyen kimse, münezzeh olan Allah’tan da haya etmez.”^[1451]
4582. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Açıktaki Allah’tan haya etmeyen, gizlide de Allah’tan haya etmez.”^[1452]

994. Bölüm

Haya Etmezsen İsteddiğini Yap

4583. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Peygamberlerin (a.s) misallerinden sadece insanların şu sözü kalmıştır: “Utanmadığın

zaman istediğini yap.”^[1453]

4584. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Peygamberlerin (a.s) misallerinden sadece şu cümle kalmıştır: “Haya etmediğin zaman istediğini yap.”Bu söz Ümeyyeoğulları hakkında geçerlidir.”^[1454]

4585. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İlk Peygamberlikten insanlara ulaşan en son söz şudur: “Haya etmediğin zaman istediğini yap.”^[1455]

4586. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Cahiliye ehlinin nübüvvet sözünden aldığı en son söz şu idi: “Haya etmezsen istediğini yap.”^[1456]

4587. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim ayıptan utanmaz, yaşlılıkta (kötülükten) sakınmaz ve gizlide Allah’tan korkmazsa onda hayır yoktur.”^[1457]

995. Bölüm Allah’tan Haya Etmek

4588. *İmam Zeyn’ul-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Üzerinde olan kudreti sebebiyle Allah-u Teala’dan kork. Sana olan yakınlığı sebebiyle O’ndan haya et.”^[1458]

4589. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Açık durumlarınızda insanlardan haya ettiğiniz gibi, gizli durumlarınızda Allah’tan haya edin.”^[1459]

4590. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Salih komşularından haya ettiğin gibi Allah’tan haya et. Zira Allah’tan haya etmek yakini arttırır.”^[1460]

4591. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En üstün haya, Allah’tan haya etmendir.”^[1461]

4592. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’tan haya etmek bir çok hataları yok eder.”^[1462]

996. Bölüm İki Melekten Haya Etmek

4593. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizden biri (hepiniz), gece gündüz kendisiyle birlikte olan komşularından iki salih kişiden haya ettiği gibi kendisiyle birlikte olan iki melekten haya etmelidir.”^[1463]

4594. *Resulullah (s.a.a) Ebu Zer’e şöyle vasiyet etmiştir:* “Ey Ebu Zer! Allah’tan haya et. Nefsim elinde olana andolsun ki ben her zaman tuvalete gittiğimde benimle birlikte olan iki melekten haya ettiğim için yüzümü elbisemle örterim.”^[1464]

997. Bölüm Gerçek Haya

4595. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: “Allah’tan hakkıyla haya edin.” Kendisine: “Ey Resulullah! Allah’tan hakkıyla haya eden kimdir?” diye sorulunca şöyle buyurdu: “Allah’tan hakkıyla haya eden kimse ecelini göz önünde bulundurmalı, dünyadan ve süslerinden yüz çevirmeli, beynini ve içindekini, karnını ve doldurduğunu korumalı, kabirleri ve çürümeyi unutmamalıdır.”^[1465]

4596. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’tan hakkıyla korkan; beynini ve içindekini, karnını ve doldurduğunu koruyan, ölümü ve çürümeyi anan, cennetin zorluklarla ve cehennemin ise şehvetlerle kuşatıldığını bilen kimseye Allah rahmet etsin.”^[1466]

998. Bölüm Hayanın Zirvesi

4597. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En iyi haya kendinden utanmandır.”^[1467]

4598. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hayanın zirvesi insanın kendinden utanmasıdır.”^[1468]

4599. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanın kendinden utanması imanın meyvesidir.”^[1469]

4600. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanın kendinden utanması mertliğin kemalindendir.”^[1470]

4601. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En üstün sakınma açıkta yapmaktan utandığın şeyi yalnızlıkta da yapmamandır.”^[1471]

999. Bölüm Haya (çeşitli)

4602. *İmam Ali (a.s) şöyle şöyle buyurmuştur:* “Haya örtüsünü atan kimsenin gıybeti olmaz (caizdir)”^[1472]

4603. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haya on parçadır; dokuzu kadınlarda biri ise erkeklerdedir.”^[1473]

4604. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlara el açmak izzeti yok eder ve hayayı giderir.”^[1474]

4605. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Üç şeyden haya etmemek gerekir: “Misafirlere hizmet, baba ve öğretmeni karşısında ayağa kalkmak ve az da olsa hakkı talep etmek.”^[1475]

Hâ Harfi

Konular:

- ✓ el-Hatime (Sonuç)
- ✓ el-Muheddir (Uyuşturucu)
- ✓ el-Hidmet (Hizmet)
- ✓ el-Hevaric (Hariciler)
- ✓ el-Husran (Hüsran)
- ✓ el-Huşu (Hüşu)
- ✓ el-Husumet(Husumet-Çekişmek)
- ✓ el-Hutbe (Hutbe)
- ✓ el-Hett (Hattatlık)
- ✓ el-İhlas (İhlas)
- ✓ el-İhtilaf (İhtilaf)
- ✓ el-Hilafet (Hilafet)
- ✓ el-Hilket (Hilkat-Yaratılış)
- ✓ el-Halık (Yaratıcı-Halık)

135. Konu

el-Hatime Sonuç

- ☞ *el-Bihar*, 71/362, 90. bölüm, *husn'ul akıbet ve islah'us-Serire*
- ☞ *Kenz'ul-Ummal*, 3/151, 710, *hayful-Akabe*

bak.

- ☞ *el-İman*, 278 - 279. bölümler
- ☞ *Eke-Hezm*, 810. bölüm
- ☞ *el-Medh*, 3652. bölüm

1000. Bölüm

Sonuç

4606. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Mümin sürekli kötü akıbetten korkar; ruhu bedeninden çıkıncaya ve ölüm meleği kendisine zahir oluncaya kadar Allah’ın rızasına ulaşmış ulaşmadığına yakın etmez.”^[1476]
4607. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Eğer akıbetin saadetle sonuçlanacak olursa nimetlere doğru gider, itaat edilen bir melik olursun. Korkudan uzak güvende kalırsın ve etrafında inci taneleri gibi dizilmiş, beyaz ve içenlere lezzet veren tatlı çeşmeden doldurulmuş kadehlerle gencecik çocuklar döner durur.”^[1477]
4608. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Her yaratık, bilmediği bir yöne doğru yürür.”^[1478]

1001. Bölüm

Amelin Ölçüsü Akıbetidir

4609. *Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Şüphesiz insanlar: “Bina temeliyledir” diyorlar. Ben ise sizlere bunu demiyorum.” Kendisine: “O halde sen ne diyorsun ey Allah’ın ruhu?” diye sorduklarında şöyle buyurdu: “Sizlere bir hakikatı söyleyeyim: Şüphesiz işçinin koyduğu son taş temeldir.”^[1479]
- Hadisin ravisi olan Ebu Ferve şöyle diyor*: “Maksadı işin akıbetidir.”
4610. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “İşlerin hayırlısı akıbet açısından hayırlı olandır.”^[1480]
4611. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Amelin ölçüsü akıbetidir.”^[1481]
4612. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “İşler bitimi ile ameller ise akıbeti iledir.”^[1482]
4613. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Sonucu hayırlı olan sevimsiz iş sonucu kınanmış olan sevimli işten hayırlıdır.”^[1483]
4614. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Şüphesiz gerçek mutluluk, insanın işlerinin sonunun mutlulukla bitmesidir. Gerçek mutsuzluk ise insanın işlerinin sonunun mutsuzlukla sonuçlanmasıdır.”^[1484]
4615. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Şüphesiz (bazen) insan uzun süre cennet ehlinin ameliyle amel eder, sonra ateş ehlinin ameliyle sonuçlanır. (Bazen de) insan uzun süre ateş ehlinin ameliyle ettiği halde, cennet ehlinin ameliyle sonuçlanır.”^[1485]
4616. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Şüphesiz kul, (bazen) insanların gördüğü hususlarda cennet ehlinin işini yapar. Oysa ateş ehlinindir. (bazen de) insanların gördüğü hususlarda ateş ehlinin işini yapar. Oysa cennet ehlinindir. Şüphesiz ameller sonuçlarıyladır.”^[1486]
4617. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “İşlerinin sonucu belli olmadıkça hiç kimsenin ameli sizi şaşırtmasın. Zira bazen insan ömrünün bir bölümünde veya zamanının bir diliminde salih amellerde bulunur. Eğer o haliyle ölecek olursa cennete girer. Ama aniden değişir ve kötü işler yapar.”^[1487]
4618. *Amr b. Curmuz, Ali b. Ebi Talib’e Zubeyr’in kılıcını getirdi. Ali (a.s) onu eline aldı dikkatlice baktı ve şöyle buyurdu*: “Ama Allah’a andolsun ki bu kılıcın sahibi, Resulullah’ın (s.a.a) yüzündeki nice dertleri ve sıkıntıları giderdi.”^[1488]

4619. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünya ilmin olduğu yer dışında tümüyle cehalettir. İlim amel edileni hariç tümüyle (alimin aleyhine) bir hüccettir. Amel ihlas üzere yapılanı dışında tümüyle riya’dır. İhlas kulun akibetine bakması için tehlike üzeredir.”^[1489]

4620. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bazen mutlu insan mutsuz insanların yolunda yürür. Öyle ki insanlar, “Ne kadar da mutsuz insanlara benzemektedir; hatta onlardan biridir” derler. Sonra ona mutluluk gelir. Bazen de mutsuz insan, mutlu insanların yolunda yürür öyle ki insanlar, “O ne kadar da mutlu insanlara benzemektedir; hatta onlardan biridir” der, ama sonunda onu mutsuzluk sarar. Allah’ın ilminde kimin mutlu olması yazılmışsa, dünyanın ömründen devenin iki süt sağımı arasındaki süre kadar bir zaman da kalsa, o kimse mutlu olur.”^[1490]

bak. 232. Konu, es-Saadet, 272. Konu, eş-Şekavet

1002. Bölüm Güzel Akibetin Sebepleri

Kur’an:

“Ehline namaz kılmalarını emret, kendin de onda devamlı ol. Biz senden rızık istemiyoruz, sana rızık veren Biziz. Sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınanındır.”^[1491]

“Bu ahiret yurdunu, yeryüzünde böbürlenmeyi ve bozgunculuğu istemeyen kimselere veririz. Sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınanlarındır.”^[1492]

4621. *İmam Sadık (a.s) bazı kimselere şöyle buyurmuştur:* “Eğer amelinin hayırla sonuçlanmasını ve ölüm anında en iyi amellerle ölmeyi istiyorsan Allah’ın hakkını ulula, nimetlerini günah yolunda harcama, sana karşı gösterdiği yumuşaklık sebebiyle gururlanma ve bizi hayırla yadeden veya muhabbetimizden söz eden herkese ikramda bulun.”^[1493]

4622. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Amellerinizin sonucu, gücünüz oranında kardeşlerinizin ihtiyacını gidermenize ve onlara iyilik etmenize bağlıdır. Aksi taktirde amelleriniz kabul edilmez. Bizlere katılmak (yakınlaşmak) için kardeşlerinize karşı şefkatli ve merhametli olun.”^[1494]

4623. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer Allah’ın seni kötü akibetten güvende kılmasını istiyorsan bil ki sana ulaşan her iyilik Allah’ın fazlından ve tevfiğindendir. Sana ulaşan her kötülük ise Allah’ın sana mühleti, fırsatı, yumuşaklığındandır.”^[1495]

4624. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim akıllı olursa Allah’ın izniyle akibeti de cennet olur.”^[1496]
Bak, en-Ni’met, 3908. Bölüm

1003. Bölüm Kötü Akibetin Sebepleri

Kur’an:

“Sizden önce (milletler hakkında) ne sünnetler gelip geçti. Yeryüzünde gezin de, yalancıların sonunun ne olduğuna bir bakın.”^[1497]

“Geriye kalanların üzerine öyle bir yağmur yağdırdık ki! Suçluların sonunun nasıl olduğuna bir bak!”^[1498]

“Allah'a iman edenleri yolundan alıkoyup ve o yolun eğriliğini dileyerek tehdit edip her yolda pusu kurup oturmayın. Azken, Allah'ın sizi çoğalttığını hatırlayın; bozguncuların sonunun nasıl olduğuna bir bakın.”^[1499]

“Onlar, ilmini kavrayamadıkları ve henüz yorumu da kendilerine bildirilmemiş olan şeyi yalanladılar. Onlardan öncekiler de böylece yalanlamışlardı. Zalimlerin sonunun nasıl olduğuna bir bak.”^[1500]
bak. Ez-Zenb, 1378. Bölüm

136. Konu

el-Muhaddir

Uyuşturucu

bak.

☞ *el-Hamr, 1130. bölüm*

1004. Bölüm

Uyuşturucu Kullanmak

4625. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ümmetime bir zaman gelecek ki benc adında bir şey (uyuşturucu) kullanacaklar. Ben onlardan beriyim ve onlar da benden beridirler.”^[1501]

4626. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Yahudi ve Hristiyanlara selam veriniz; ama benc kullananlara selam vermeyiniz.”^[1502]

4627. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Benc kullanmanın günahını küçümseyenler kafirdir.”^[1503]

4628. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim beng kullanırsa kabeyi yetmiş defa viranetmiş, yetmiş mukarreb meleği öldürmüş, yetmiş mürsel peygamberi katl etmiş, yetmiş Kur’an’ı yakmış ve Allah’a yetmiş taş atmış gibidir. Böyle bir kimse Allah’ın rahmetinden, şarab içen, faiz yiyen, zina eden ve insanlar arasında söz taşıyan kimseden daha uzaktır.”^[1504]

137. Konu

el-Hidmet

Hizmet

bak.

☞ *Ez-Zevac, 1653, 1654. bölümler*

☞ *Es-Sefer, 1825. bölüm*

1005. Bölüm Hizmet

4629. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kul, hizmet edilmedikçe sürekli Allah’tan ve Allah’ta ondandır. Birisi ona hizmet ederse hesap vermelidir.”^[1505]

4630. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bir grup Müslümana hizmet eden bir Müslümana Allah, onların sayısınca cennette kendisine hizmetçi bağışlar.”^[1506]

4631. *Rivayet edildiği üzere Allah-u Teala Davud’a (a.s) şöyle vahyetmiştir:* “Neden seni böyle uzlete çekilmiş görmekteyim?” Davud: “Kulların senin yolunda beni usandırdılar.” diye buyurdu. Allah: “Ne istiyorsun?” diye sorunca, Davud: “Senin muhabbetini” diye cevap verdi. Allah şöyle buyurdu: “Benim muhabbetim kullarımı affetmen ve beni isteyen kimseyi gördüğünde kendisine hizmet etmendir.”^[1507]

4632. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminler birbirinin hizmetçileridir” Cemil: “Nasıl birbirlerinin hizmetçisidir?” diye sorunca şöyle buyurdu: “Birbirlerine fayda verirler.”^[1508]

4633. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Müminin mümin kardeşine hizmet etmesi, fazileti ancak misliyle derkedilebilen bir makamdır.”^[1509]

4634. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kardeşine hizmet et. Ama eğer o senden hizmet isterse, ona hizmet etme ve saygı gösterme.”^[1510]

bak. el-İlm, 2873. Bölüm

3. Konu, el-İcare

138. Konu

el-Havaric Hariciler

☞ *Şerh-i Nebc’ül-Belağ-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 4/132-278, Abbar’ul-Havaric*

☞ *Sünen-i Ebi Davud, 242, fi kital’il-Havaric*

- ☞ *Sabih-i Müslim, 2/ 740, 47. bölüm, zikr'il-Havaric ve sıfatıhim*
- ☞ *Sabih-i Buhari, 6/ 2539, bab'ul-Katl-u'-Havaric vel-Milbidin*
- ☞ *Tarib-i Dimeşke, İmam Ali'nin (a.s) biyografisinde, 3/ 158/ 177*
- ☞ *Ken'ul-Ummal, 11/ 137, 144, 198, 209, 286, 323*

bak.

- ☞ 43. konu, el-Bağî
- ☞ 101. konu, el-Muharib

1006. Bölüm Zalimler, Ahdini Bozanlar ve Dinden Çıkanlar

4635. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz ben, üç grup ile savaşmakla emrolundum: Kasitin, Nakisin ve Marikin. Kasitin, Şam ehlidir.” *Nakisin'in adını zikretti (Cemel savaşı ehlindendir).* “Marikin ise Nehrevan ehli, yani Haruriler (Haricilerdir.)” [\[1511\]](#)

4636. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Peygamber bana Nakisin, Kasitin ve Marikin ile savaşacağımı bildirdi.” [\[1512\]](#)

4637. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ama işi elime alınca bir bölük hemen biatten döndü, ahdini bozdu. Başka bir bölük ok yaydan fırlar gibi dinden çıktı, öbürleri de zulme saptılar. Sanki onlar her türlü noksan sıfatlardan münezzeh olan Allah'ın **“İşte ahiret yurdu; biz onu yer yüzünde yücelik ve bozgunculuk dilemeyenlere veririz”** ve **“Akıbet takva sahiplerininidir”** buyurduğunu duymamışlardı! Evet andolsun Allah'a elbette duyular ve anladılar da. Ama dünya gözlerine süslenmiş, bezenmiş bir şekilde göründü, onun bezentisi, süsü hoş geldi onlara.” [\[1513\]](#)

1107. Bölüm Ahdini Bozanlar

4638. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Basra halkından bir grup yanıma geldiler ve Talha ve Zübeyr hakkındaki görüşümü sordular. Ben şöyle dedim: Onlar küfrün imamlarından iki imam idiler. Ali (a.s) Basra günü (Cemel Savaşında) süvarilerini düzene koyunca dostlarına şöyle buyurdu: “Kendim, Allah-u Teala ve onlar arasında hücceti tamamlayıncaya kadar onlara (saldırmakta) acele etmeyin.” Sonra onların yanına gitti ve Basralılara şöyle buyurdu: “Acaba benim hükümet işinde bir zulme bulaştığımı mı zannediyorsunuz?” Onlar: “Hayır...” deyince dostlarının yanına geri döndü ve şöyle buyurdu: “Şüphesiz Allah-u Teala kitabında şöyle buyurmuştur: **“Eğer antlaşmalarından sonra, yeminlerini bozarlar, dininize dil uzatırlarsa, küfrün imamlarıyla savaşın.”** Müminlerin Emiri (a.s) daha sonra şöyle buyurdu: “Taneyi yaran, insanları yaratan ve Muhammed'i (s.a.a) seçen Allah'a andolsun ki siz bu ayetin muhatabısınız. Nazil olduğu günden beri böylesine bir grupla savaşılmamıştır.” [\[1514\]](#)

1008. Bölüm Dinden Çıkanlar

Kur'an:

“Size, amelce en çok kayıpta bulunanları haber verelim mi?” de.

Dünya hayatında, çalışmaları boşa gitmiştir, oysa onlar güzel iş yaptıklarını sanıyorlardı.” [\[1515\]](#)

4639. *İmam Ali (a.s), buhurunda bu ayeti okuyan kimseye şöyle buyurmuştur:* “Haruriler (Hariciler) bunlardandır.” [\[1516\]](#)

4640. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Resulullah (s.a.a) bana şöyle buyurmuştur: “Çok geçmeden hak söz söyleyen, ama bu sözleri boğazlarından ileri geçmeyen bir grup çıkacaktır. Onlar okun yaydan çıktığı gibi haktan çıkacaklardır.” [\[1517\]](#)

4641. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz bir grup dinde derinleşecekler ve okun yaydan çıktığı gibi dinden [\[1518\]](#)

çıkacaklardır.”

4642. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ahir zamanda yaşı küçük ve akli hafif bir grup çıkacaktır. Allah’ın en iyi yaratığının sözünü dile getirecekler, Kur’an okuyacaklar, ama bu boğazlarından ileri geçmeyecektir. Okun yaydan çıktığı gibi dinden

[1519]

çıkacaklardır. Onları gördüğünüzde öldürün. Zira onları öldürenin Allah nezdinde kıyamette ecri vardır.”

4643. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah’ın (s.a.a) şöyle buyurduğunu işittim: “Ahir zamanda yaşları küçük akılları hafif bir topluluk çıkacaktır. En iyi sözleri söyleyecekler, sizden çok namaz kılacaklar ve sizden çok Kur’an okuyacaklardır. Ama imanları köprücük kemiğinden-veya boğazlarından, diye buyurdu- ileri geçmeyecektir. Okun yaydan çıktığı gibi dinden

çıkacaklardır. Onları öldürün.” [1520][1521]

İbn-i Ebil Hadid şöyle diyor: “Haricileri öldürenlere sevap vadeden nebevî hadisler oldukça çoktur ve tevatiir derecesine ulaşmıştır.”

4644. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Resulullah (s.a.a) Kasitin (Şam ehli) ile savaşmamı emretti. Onlar kendilerine doğru hareket ettiklerimizdir. Nakisin ile savaşmamı emretti. Onlar da kendileri ile savaşı geride bıraktığımız kimselerdir. Marikin ile savaşmamı emretti. Onlar da henüz kendileriyle karşılaşmadıklarımızdır. O halde bizler için haricilerden daha önemli olan Kasitin’e (Şam ehline) doğru yürüyünüz. Cabbarlardan olmak, insanların kendilerini rab edinmesini sağlamak,

[1522]

Allah’ın kullarını köle edinmek ve mallarını elden ele dolaştırmak için sizinle savaşan topluluğa doğru harekete geçin.”

4645. *Ebu Eyyub el-Ensari şöyle diyor:* “Şüphesiz Resulullah (s.a.a) bizlere Ali ile birlikte Nakisin ile savaşacağımızı haber verdi. Şüphesiz onlarla savaştık. Ali ile birlikte Kasitin’e karşı savaşacağımızı haber verdi. Şimdi onlara doğru (yani Muaviye ve ashabına doğru gidiyoruz). Bizlere Ali ile birlikte Marikin’e karşı savaşacağımızı haber verdi. Ama henüz onları görmedik.” [1523]

4646. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Çok geçmeden bir topluluk çıkacak ki Kur’an okuyacaklar, ama köprücük kemiklerinden ileri gitmeyecektir. Onlar okun yaydan çıktığı gibi dinden çıkacaklardır.” [1524]

4647. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Peygamber’in (s.a.a) yanına az bir mal getirdiler. O da malı bölüştürmeye koyuldu. Bir miktarını alıyor, bir an sağına bakıyor, sanki biriyle konuşuyordu. Sonra o malı yanında olanlara veriyordu. Orada bulunanlar Peygamber’in (s.a.a) Cebrail ile konuştuğunu sanıyorlardı. Bu esnada siyah, uzun boylu, kolunu sıvamış, başını traş etmiş ve alnında secde izleri olan birisi gelerek şöyle dedi: Ey Muhammed! Allah’a yemin olsun ki adalete riayet etmiyorsun. Peygamber (s.a.a) kızdı. Öyle ki yanakları kızardı ve şöyle buyurdu: “Eyvahlar olsun sana, ben adil değilsem kim adildir?” Ashabı, “Boynunu vuralım mı?” deyince şöyle buyurdu: “Ben müşriklerin ashabımı öldürdüğümü duymasını istemiyorum. O kendi emsali, benzeri ve yoldaşlarıyla baş kaldıracak, şeytan onların dinlerine nüfuz edecek ve okun yaydan çıktığı gibi dinden çıkarak İslam’ın hiçbir şeyine bağlı kalmayacaklardır.” [1525]

4648. *Huneyn günü altın küllçelerini bölüştürürken bir adam geldi ve, “Ey Muhammed adil ol” dedi. Bunun üzerine Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:* “Eyvahlar olsun sana! Eğer ben adil değilsem o halde kim adildir?” veya şöyle buyurdu: “Benden sonra adaleti kimin yanında bulacaksınız.” Daha sonra şöyle buyurdu: “Çok geçmeden bunun gibi bir topluluk gelecek, düşman oldukları halde Allah’ın kitabını isteyeceklerdir. Allah’ın kitabını okudukları halde boğazlarından aşağı gitmeyecek. Başları traşlı olacak.

[1526]

Bunlar kıyam edince boyunlarını vurun.”

1009. Bölüm

Peygamber’in İki Hakem Olayını Haber Vermesi

4649. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz İsrailoğulları ihtilafa düştüler ve sürekli bu ihtilaf içinde yaşadılar. Sonunda iki hakem seçtiler. Ama o ikisi saptılar ve başkalarını da saptırdılar. Bu ümmetim de çok geçmeden ihtilafa düşecek ve sürekli ihtilaf içinde kalacaklardır. Sonunda iki hakem seçeceklerdir. Bu hakemlerin kendileri sapacak ve onlara uyanlar da sapacaklardır.” [1527]

1010. Bölüm

Hakemeyn Olayında İmam’ın Delili

4650. *İmam Ali’nin (a.s) ashabından biri ayağa kalkıp kendisine “Önce bizi hakemlikten alıkoydunuz, sonra da bunu bize emrettiniz. Bu iki işten hangisi daha doğrudur?” deyince Emire’l-Müminin (a.s), bir elini diğer eline vurduktan sonra, şu konuşmayı yaptı:* “Biatini terk edip ahdini bozanların cezası budur. Bilin ki Allah’a andolsun size (savaşa devamı) emrettiğim zaman, sizi Allah’ın hayır kıldığı, ama istemediğiniz bir işe zorluyordum. Bana uysaydınız sizi doğru yola sevk ederdim, eğrilseydiniz sizleri doğrulturdum,

[1528]

itaat etmeseydiniz çarenize bakardım. Bu da doğru bir şey olurdu. Fakat, bu işi kimin için, kiminle yapayım?”

4651. *İmam Ali (a.s) hakemiyet olayını kabul etmemekte direnen Haricilerin karargahına gidip şöyle buyurdu:* “Onlar hile, aldatma, kandırma ve düzenle mushafları mızraklarının ucuna taktıkları zaman; “Bunlar da dindaş ve kardeşlerimizdir, noksan sıfatlardan münezzeh olan Allah’ın kitabına sığınarak geçmiş hatalarını bağışlamamızı diliyorlar. O halde onları kabul edelim

ve kalplerinden hüznü uzaklaştıralım” diye söylemediniz mi? Size, “Bu işin dış yüzü iman, iç yüzü düşmanlıktır; evveli merhamet, sonu ise pişmanlıktır” dedim.”^[1529]

4652. *İmam Ali (a.s), hakemeyn olayını kabul edince kendisine, “iki insanı hakem kaldın” diyen haricilere şöyle buyurmuştur:* “Ben hiçbir yaratığı hakem kılmadım. Ben Kur’an’ı hakem kıldım.”^[1530]

4653. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sizi bu hakem işinden sakındırmıştım. Ama siz dinlemeyerek isyancı muhalifler gibi geldiniz bana, reyimi bırakıp heva heveslerinize kapıldınız. Aklî havada ve sefih topluluk, ben sizlere bir kötülük getirmedi.”^[1531]

Ey biçareler! Ben sizlere asla zarar ziyan vermek istemedim.”^[1532]

4654. *Ebu Cafer Muhammed b. Cerir Taberi, Tarih kitabında şöyle diyor:* “Ali (a.s) Kufe’ye girince onunla birlikte bir çok harici vardı. Onlardan bir çoğu da Nuheyle ve diğer yerlerde kaldılar ve Kufe’ye gelmediler. Haricilerin önderlerinden olan Hurkus b. Zuheyr is’Se’di ve Zur’et b. Burc et-Tai de Ali’nin (a.s) yanına geldiler. Hurkus şöyle dedi: “Günahından tövbe et ve Muaviye ile savaşmak için bizimle gel.” Ali (a.s) şöyle buyurdu: “Ben sizleri hakemiyet olayından sakındırdım. Ama siz kabul etmediniz ve şimdi de onu günah sayıyorsunuz. Bilin ki hakemiyet meselesi günah değildir. Görüş zayıflığı ve tedbir gevşekliğinden kaynaklanmıştır. Ben sizleri bundan sakındırmıştım. Zur’et şöyle dedi: “Allah’a yemin olsun ki eğer bu adamları hakem seçtiğin için tövbe etmezsen seni öldüreceğim.” Ali (a.s) şöyle buyurdu: “Zavallı mutsuz insan! Ben üzerine

rüzgarın estiği cesedini görür gibiyim.” Zur’et şöyle dedi: “Bu benim arzu ettiğim bir şeydir.”^[1533]

4655. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Önde gelenlerinizin görüşü iki kişinin seçiminde birleşti. Biz de Kur’an’ın karşısında diz çökmelerine, sınırını aşmamalarına, dilleri ve kalplerinin ona tabi olacağına dair ikisinden söz aldık. Fakat o ikisi, Kur’an’dan saptılar. Gözleri göre göre hakkı terk ettiler.”^[1534]

4656. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çakıl taşlarını savuran kasırgalar essin size! Sizden haber veren bir tek kişi bile kalmasın. Acaba Allah’a imanımın ve Resulullah (s.a.a) ile birlikte cihad ettikten sonra küfre düştü-ğüme mi şahadet edeyim. Böyle bir şey yaparsam sapıklığa düşmüş, doğru yoldan şaşmış olurum. Yürüdüğünüz en kötü yoldan geri dönün. Ayak izinize gerisin geriye dönüş yapın. (Yerinize dönün, hakka itaat edin.) Bilin ki benden sonra hepinizi kaplayacak bir horluğa-alçalışa düşecek, keskin kılıca müptela olacaksınız. Zalimler size hükmedecek, (öyle bir zulmedecek ki,) tüm zalimler bu zulmü bir sünnet edineceklerdir.”^[1534]

bak. Şerb-u Nebc’i’l-Belağ li İbn-i Ebi’l-Hadid, 2/206, 8/103, 17/12; Nebc’üs-Saade, 2/325-345, 356, 368, 375, 392

1011. Bölüm

İmam’ın Haricilerin Geleceğinden Haber Vermesi

4657. *İmam Ali (a.s), hariciler ile savaşta şöyle buyurmuştur:* “Öldürülecekleri yer nehrin bu tarafıdır. (karşıya geçemeyeceklerdir.) Allah’a andolsun onlardan on kişi (den fazla) kurtulamaz, sizden de on kişi (den fazla) öldürülmez.”^[1535]

İbn-i Ebi’l-Hadid şöyle diyor: “Bu haber meşhur ve herkes tarafından nakl edildiği için neredeyse mütevatir derecesindedir. Bu Hz. Ali’nin (a.s) mucizelerinden ve detaylı gaybi haberlerindendir.”

4658. *Ebu Süleyman el-Mer’üş şöyle diyor:* “Ben, Ali ile birlikte Nehrevan’a gittim. O şöyle buyurdu: Taneyi yaran ve insanları yaratan Allah’a yemin olsun ki sizlerden on kişi öldürülmez, onlardan da on kişi geriye kalmaz.” İnsanlar bu sözü duyunca Nehrevanlılara (Haricilere) saldırdılar ve onları öldürdüler.”^[1536]

4659. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Onlara karşı saldırıya geçin, Allah’a yemin olsun ki sizden on kişi öldürülmez ve onlardan on kişi sağ kalmaz.” Ardından onlara karşı saldırıya geçti. İmam’ın (a.s) dostlarından dokuz kişi öldürüldü ve Haricilerden ise sadece sekiz kişi kaçabildi.”^[1537]

1012. Bölüm

Haricilerin Haruriye Diye Adlandırılması

4660. *Ebu’l-Abbas şöyle diyor:* “Haruriye diye adlandırılmalarının sebebi şudur ki Ali (a.s) İbn-i Abbas’ın Hariciler ile tartışmasının ardından onlarla tartıştı ve şöyle buyurdu: “Bilmiyor musunuz bu cemaat Kur’an’ı kaldırdıklarında ben sizlere, “Bu bir hiledir, onların zayıflığının göstergesidir dedim. Eğer maksatları Kur’an’ın hakemliği olsaydı benim yanıma gelirlerdi...” Benim kadar hakemiyet olayını kötü gören birini biliyor musunuz?” Onlar, “Doğru diyorsun” deyince şöyle buyurdu: “Hakemiyet olayını kabul etmeye sizler beni zorlamadınız mı? Ardından haricilerden iki bin kişi İmam (a.s) ile birlikte toplandıkları Harura bölgesinden döndüler. Ali onlara şöyle buyurdu: “Sizleri ne diye adlandırayım” sonra şöyle buyurdu: “Harura bölgesinde toplandığınız için sizleri Haruriye olarak adlandırıyorum.”^[1538]

1013. Bölüm

Abdullah b. Habbab'ın Öldürülmesi

4661. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Abdullah b. Habbab boynuna Kur'an astığı ve hamile olan hanımıyla birlikte eşeğe bindiği bir halde Haricilerle karşılaştı. Onlar Abdullah'a şöyle dediler: “O boynuna astığın şey bizlere seni öldürmeyi emrediyor.” Abdullah onlara şöyle dedi: “Kur'an'ın diri tuttuğunu diri tutun ve öldürdüğünü öldürün.” Haricilerden birisi kalkarak ağaçtan düşen bir hurmayı ağzına koydu. Arkadaşları üzerine bağırdı ve o da sakınganlık olarak ağzından hurmayı çıkardı. Hakeza onlardan birine bir domuz saldırdı. O da vurarak domuzu öldürdü. Arkadaşları şöyle dediler: “Bu yeryüzünde fesat çıkarmaktır.” Böylece domuzun öldürülmesini bile hoş görmediler.” Ardından Abdullah'a şöyle dediler: “Babandan bize bir hadis naklet.” Abdullah şöyle dedi: “Babam şöyle buyurdu: “Resullah'ın şöyle buyurduğunu işittim: “Benden sonra bedenlerin öldüğü gibi içinde insanın kalbinin öldüğü fitneler çıkacaktır. Gece mümindir gündüz ise kafir. Sen ey Abdullah öldürülen ol, öldüren değil!..” Hariciler şöyle dediler: “Hakem tahkim ve hakemiyet olayından sonra Ali hakkındaki görüşün nedir? Abdullah şöyle de dedi: Ali insanların Allah'ı en iyi bilen, en dindar olanı ve en etkili basiret sahibi olanıdır. Hariciler şöyle dediler: “Sen hidayete uymuyorsun. Sen sadece insanların isimlerine uyuyorsun. Daha sonra onu nehrin kenarına götürdüler, yanına yatırdılar ve başını kestiler.”

Ebu'l Abbas şöyle diyor: “Hariciler Hristiyan birinden kendilerine hurma ağacını satmasını istediler. O şahıs, “Hurma ağacı sizin olsun” deyince onlar şöyle dediler: “Biz onları para dışında bir şeyle almayız.” Hristiyan adam şöyle dedi: “Ne kadar ilginç! Sizler Abdullah bin Habbab gibi birini öldürüyorsunuz. Şimdi ise hurma ağacını sadece para karşılığında alacağınızı söylüyorsunuz.”^[1539]

1014. Bölüm İbn-i Habbab'ın Öldürülmesi Hususunda İmam'ın Görüşü

4662. “Ebu Ubeyde, İbn-i Habbab'ın öldürülmesinden sonra şöyle demiştir: “Ali (a.s), Abdullah b. Habbab'ın öldürülmesi hususunda onları sorguya çekti. Onlar, onu öldürdüklerini itiraf ettiler. İmam şöyle buyurdu: “Gruplara ayrılın ki her grubun sözlerini ayrı ayrı duyayım.” Onlar gruplara ayrıldılar. Her grup diğer bir grup gibi İbn-i Habbab'ı öldürdüklerini itiraf ettiler ve şöyle dediler: “Seni de onun gibi öldüreceğiz.” Ali (a.s) şöyle buyurdu: “Allah'a andolsun ki eğer tüm dünya ehli onu böyle öldürdüğünü itiraf etse ve onları öldürmeye gücüm olsa, hepsini öldürürüm.” Ardından ashabına dönerek şöyle buyurdu: “Onlara şiddetli davran! Ben onlara şiddetli davrananların ilkiyim.”^[1540] Hz. Ali (a.s) Cemel ashabını zikrettiği bir rivayette şöyle buyurmuştur: “Allah'a andolsun ki eğer bir tek Müslümanı bile bilerek suçsuz yere öldürselerdi, tüm orduyu öldürmek bana helal olurdu. Zira o ordu orada hazır bulunduğu halde o suçsuz insanın öldürülmesini çirkin görmemiş ve onu savunmamışlardır.”^[1541]

Bak. El-Katl, 3275. Bölüm

1015. Bölüm Haricilerin Öldürülmesinden Sonra

4663. *İmam Ali (a.s), Haricilerin cenazesinin yanından geçerken şöyle buyurmuştur:* “Yazıklar olsun sizlere! Sizleri kandıran sizlere zarar verdi.” Kendisine, “Ey Müminlerin Emiri! Onları kim kandırdı?” diye sorduklarında ise şöyle buyurdu: “Saptırıcı şeytan ve kötülüğü emreden nefis onları ham arzularla kandırdı, günah meydanını onlara geniş tuttu, onlara zafer vadetti ve onları ateşe gömdü.”^[1542]

4664. *İmam Ali (a.s), Haricilerin öldürülmesi üzerine kendisine, “Ey Müminlerin Emiri! Onların tümü belak oldu” denilince şöyle buyurmuştur:* “Allah'a andolsun ki hayır! Onlar erkeklerin sülbünde ve kadınların rahminde nutfeler olarak duruyorlar. Onlardan bir boynuz çıkınca kesilir ve sonunda onlardan geriye bir grup yolkesici ve hırsız kalır.”^[1543]

4665. “Kutade şöyle diyor: İmam Haricileri öldürdükten sonra birisi şöyle dedi: “Onları yok eden ve bizleri onların şerrinden kurtaran Allah'a hamdolsun.” Ali (a.s) şöyle buyurdu: Asla! Canım elinde olana andolsun ki onlardan bazıları henüz babalarının sülbündedirler. Kadınlar henüz onlara hamile kalmamışlardır. Onların son grubu hırsız ve yağmacı bir grup haline gelecektir.”^[1544]

4666. *İmam Ali'nin (a.s) kölesi Ebu Cafer Ferra şöyle diyor:* Ali'nin iki oğlu Hasan veya Hüseyin'den birinin şöyle buyurduğunu işitmiştir: “Hamd Muhammed'in ümmetini bu topluluğun şerrinden rahata kavuşturan Allah'a mahsustur.” Bunun üzerine Ali (a.s) şöyle buyurdu: “Muhammed'in ümmetinden sadece üç kişi bile kalsa içlerinden biri bu cemaatin inançları üzere olacaktır. Onlar henüz erkeklerin sülplerinde ve kadınların rahimlerindedirler.”^[1545]

4667. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bir boynuz kesilince, bir diğeri çıkar. Sonunda Deccal da onlardan kalanlar arasından çıkacaktır.”^[1546]

4668. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey insanlar! Fitnenin gözünü ben çıkardım. Karanlığı dalgalandığında ve zorluğu şiddetlendiğinde benden başka hiç kimse onu def edemezdi.”^[1547]
bak. Nebc’us-Seadet, 2/417

1016. Bölüm İmam’ın Kendisinden Sonra Haricileri Öldürmeyi Yasaklaması

4669. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haricileri benden sonra öldürmeyin! Zira hakkı talep ettiği halde hata eden kimse, batılı talep edip elde eden kimse gibi değildir.”^[1548] İbni-i Ebi’l Hadid şöyle diyor: Maksadı Haricilerin düştükleri şüphe sebebiyle sapmışlardır. Onlar aslında hakkı talep eden ve bir miktar da dine sarılmış kimselerdi. Gerçi hata ediyorlardı ama inandıkları yolu savunuyorlardı. Ama Muaviye hakkı talep etmiyordu. Batıl bir yolda yürüyordu, şüphe karışmış bir inancı savunmuyordu. Muaviye’nin ahvali de bunu gösteriyordu. O din erbabı biri değildi... Durum böyle olunca Müslümanların onun hakimiyeti için yardım etmeleri, delalet ehli de olsa aleyhine kıyam eden Haricilerle savaşmaları cayız değildi. Zira onlar ne de olsa Muaviye’den daha iyi halleydi. En azından kötülükten sakındırıyor ve zalim imamlara karşı isyan etmeyi farz biliyorlardı...”^[1549]

1017. Bölüm Zalim İmama İsyan Ettiklerinde Haricileri Öldürmeyi Yasaklama

4670. *İmam Ali (a.s), Haricilere söven birini işittiğinde şöyle buyurdu:* “Haricilere sövmeyin. Adil bir imama veya cemaate muhalefet ederlerse onlarla savaşın. Bu hususta sevap elde edersiniz. Ama eğer zalime muhalefet ederlerse onlarla savaşmayın zira onların bu konuda delil ve sözleri vardır.”^[1550]

4671. *İmam Ali (a.s) Hariciler anıldığında onlara söven cemaate şöyle buyurdu:* “Hidayet imamına karşı çıkarlarsa onlara sövün.”^[1551]

Ama dalalet imamına karşı çıkanlarsa onlara sövmeyin. Zira onların bu konuda delil ve sözleri vardır.”^[1552]

*bak. el-İmamet(1), 157. Bölüm
Es-Sebb, 1728, 1729. Bölümler*

139. Konu

el-Husran Hüsran

*bak.
☞ 384. konu, el-Gubn; 113. konu, el-Hasret*

1018. Bölüm Kendilerini Zarara Sokanlar

Kur'an:

“De ki: “göklerde ve yerde olanlar kimindir?”, “Allah'ındır”de. O, rahmet etmeyi kendi üzerine almıştır; Andolsun ki, sizi olacağı şüphe götürmeyen kıyamet gününde toplayacaktır. Kendilerine yazık ettiler; çünkü onlar iman etmezler.”^[1553]

“Tartıları hafif gelenler, ayetlerimize yaptıkları haksızlıklardan ötürü kendilerini mahvetmiş olanlardır.”^[1554]

“Siz de O'ndan başka dilediğinize kulluk edin.”De ki: “Kıyamet günü kendilerini ve ailelerini hüsrana uğratanlar elbette onlar hüsrandırlar.”Dikkat edin, işte apaçık hüsrana budur.”^[1555]

4672. *İmam Bakır (a.s), Allah-u Teala'nın, “De ki: Şüphesiz hüsrana uğrayanlar...” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Onlar kıyamet gününde kendileri ve ailelerini zarara uğratanlardır.”^[1556]

4673. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nefsini hesaba çeken kazanır ve nefsinden gaflete düşen kimse ise zarar eder.”^[1557]

4674. *İmam Ali (a.s), Muaviye'ye yazdığı mektupta şöyle buyurmuştur:* “Kendine dikkat et! Kendine dikkat et ki şüphesiz Allah sana yolunu açıklamıştır. İşlerinin buraya varmasıyla şüphesiz hüsrana ve küfür mahallinin sonuna koşup gitmişsin.”^[1558]

4675. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eceli gelmeden emel günlerinde kusur eden kimse şüphesiz amelini hüsrana uğratmış ve eceli kendisine zarar vermiştir.”^[1559]

1019. Bölüm Hüsrana Uğrayanlar

Kur'an:

“Kim İslam'dan başka bir dine yönelirse, onunki kabul edilmeyecektir. O ahirette de kaybedenlerdendir.”^[1560]

bak. Bakara, 27, 121; A'raf, 99, 178; Enfal, 37; Tevbe, 69; Yusuf, 14; Nabl, 109; Ankebut, 52; Zümer, 63; Mücadele, 19; Münafikun, 9; Al-i İmran, 149; Maide, 5, 21, 53; Yunus, 95

4676. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hüsrana uğramış kimse, ahiretini ıslah etmekten gaflet etmiş kimsedir.”^[1561]

4677. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ömrünü dünya talebinde tüketen kimse bu muamelede hüsrana uğramış ve başarıyı kaybetmiş kimsedir.”^[1562]

4678. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nice didinen amelini zayı etmiş ve nice zahmet çeken hüsrana uğramıştır.”^[1563]

4679. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın azabı hususunda bu ümmetin en hayırlısının bile güvende olduğuna inanma. Zira Allah-u Teala şöyle buyuruyor: “**Hüsrana uğrayan topluluk dışında bir kimse Allah'ın düzeninden (ve azabından) kendisini güvende sanmaz.**”^[1564]

4680. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın seni günahlarda görmesinden ve itaatinde olmamaktan sakın. Yoksa hüsrana uğrayanlardan olursun.”^[1565]

1020. Bölüm Dünya ve Ahiret Hüsranı

Kur'an:

“İnsanlar içinde Allah'a, bir yönden kulluk eden vardır. Ona bir iyilik gelirse yatıştır, başına bir bela gelirse yüz üstü döner. Dünyayı da ahireti de kaybeder. İşte apaçık kayıp budur.”^[1566]

4681. *İmam Zeyn'ul-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz insanlardan bazıları dünya ve ahiretini kaybeder, dünyayı sadece dünya için terkeder. Batıl yöneticilik lezzetini, helal ve mübah mal ve nimetlerin lezzetinden daha lezzetli bulur. Bütün

bunları riyaset talebi için terkeder.”^[1567]

4682. *İmam Ali (a.s), “Büyük mutsuz kimdir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Dünyayı dünya için terk eden, bundan dolayı (dünyayı) keybeden, ahireti hususunda hüsrana uğrayan kimsedir ve bir de insanlara gösteriş için ibadet eden, çalışan ve oruç tutan kimsedir. Böyle bir insan dünya için dünyamızın lezzetlerinden mahrum kalmış ve kendisini Allah için halis olduğu

taktirde sevabına müstahak olacağı bir sıkıntıya düşürmüştür.”^[1568]

4683. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Müslümanlar topluluğu! Allah’tan sakının. Nice arzu edenler arzusuna ulaşamamış, nice bina edenler binalarına yerleşememiş, nice toplayanlar çok geçmeden topladıklarını terketmişlerdir. Belki o malı batıl yoldan toplamış, ödemediği bir hak sebebiyle biriktirmiş veya kendisiyle günah yüklendiği bir harama bulaşma vesilesiyle yığmıştır. Böylece günah yükünü yüklenip hüznü ve esef ile rabbinin huzuruna varır. Böyle bir kimse dünya ve ahirette

hüsrana uğramıştır ve bu apaçık bir hüsrandır.”^[1569]

4684. Müminlerin Emiri (a.s) Şam’a giderken yolda Enbar şehrinin bir grup toprak sahipleri ile görüştü. Onlar saygı olarak atlarından inip önden koşmaya başladılar. İmam, “Bu yaptığınız nedir?” diye sordu. Onlar, “Bu emirlerimize gösterdiğiniz bir saygı davranışdır.” deyince İmam şöyle buyurdu: “Allah’a andolsun ki bu davranışınızın emirlerinize bir faydası yoktur. Siz de bu davranışınızla dünyada kendinizi sıkıntıya sokuyorsunuz. Ahiretiniz hususunda da bu yüzden mutsuzlardan olacaksınız. Arkasında azap olan sıkıntı ne de zarar vericidir. Ateşten emanda olmakla birlikte olan huzur, ne de

karlıdır!”^[1570]

4685. *İmam Ali (a.s), kadısı Şureyh bin Harise şöyle buyurmuştur:* “Dikkat et ey Şureyh! Sakın bu evi kendinden başkasının malıyla almış veya değerini helal mal dışında vermiş olmayasın. Bu takdirde hem dünya evinde ve hem de ahiret evinde hüsrana uğramış olursun.”^[1571]

1021. Bölüm En Çok Hüsrana Uğrayanlar

Kur’an:

“Size, amelce en çok kayıpta bulunanları haber verelim mi?” de.

Dünya hayatında, çalışmaları boşa gitmiştir, oysa onlar güzel iş yaptıklarını sanıyorlardı.”^[1572]

“Ahirette en çok kayba uğrayacaklar şüphesiz onlardır.”^[1573]

“Kötü azâb işte bunlardır. Ahirette en çok kayba uğrayacaklar da bunlardır.”^[1574]

“Ona düzen kurmak istediler, fakat Biz onları hüsrana uğrattık.”^[1575]

4686. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en çok hüsranda olanı hakkı söyleyebildiği halde söylemeyen kimsedir.”^[1576]

4687. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların alışverişte en çok hüsranda olanı ve çaba göstermede en mutsuz olanı bedenini mal talebinde eriten ve istekleri mukadderat ile örtüşmeyen, böylece dünyadan hasretle ayrılan ve ahirete günahlarıyla ayak basan kimsedir.”^[1577]

4688. *İmam Bakır (a.s) azîz ve celil olan Allah’ın, “De ki: Sizlere insanların amel açısından en çok hüsrana uğrayanlarını haber vereyim mi?” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Onlar Hristiyanlar, keşişler, ruhbanlar, kible ehlinde şüphe ve nefsanî istekler ehli olanlar, hariciler ve bidat ehli kimselerdir.”^[1578]

4689. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahireti dünyasına değiştiren kimseden daha çok ziyan eden kimdir?”^[1579]

4690. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahirette bir nasibi olmayan kimse ne de büyük bir hüsrana uğramıştır.”^[1580]

4691. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En çok hüsrana uğrayanınız, en çok zulmedeninizdir.”^[1581]

4692. *İmam Ali (a.s) Erdeşir Horre’de ki valisi Maskalet’e yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “Bazı işlerini bana haber verdiler; eğer yaptıysan Allah’ın gazabına uğradın, imamına da isyan ettin demektir. Müslümanların ok atarak, at koşturarak elde ettikleri, elde ederken uğrunda kanlarını döktükleri, canlarını verdikleri ganimetleri kavminden istediğin kimselere paylaştırmışsın. Dinini mahvederek dünyanı düzeltme. Yoksa işlediklerinden en çok hüsrana uğrayanlardan olursun.”^[1582]

140. Konu

el-Huşu Huşu

☞ *Kenẓ'ul-Ummal, 3/144, el-Huşu*

bak.

☞ 44. konu, el-Beka

☞ es-Selat (1), 2278-2286. bölümler

☞ el-Kur'an, 3303, 3309. bölümler

☞ el-İlm, 2890. Bölüm; en-Nabv, 3861. bölüm

1022. Bölüm

Huşu

Kur'an

“İman edenlerin gönüllerinin Allah'ı anması ve O'ndan inen gerçeğe içten bağlanması zamanı daha gelmedi mi? Onlar, daha önce kendilerine kitab verilenler gibi olmasınlar; onların üzerinden uzun zaman geçti de kalpleri katılaştı; çoğu, yoldan çıkmış kimselerdir.”^[1583]

“Ağlayarak yüz üstü yere kapanırlar; bu, onların gönüllerindeki saygıyı artırır.”^[1584]

bak. Mü'minun, 2; Bakara, 45; Al-i İmran, 199; Enbiya, 90; Ahzab, 35

4693. İmam Zeyn ul-Abidin (a.s) duasında şöyle buyurmuştur: “Kanaat etmeyen nefisten, doymayan karından ve huşu sahibi olmayan kalpten sana sığınırım.”^[1585]

4694. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz bu ümmetten kalkacak olan ilk şey emanet ve huşudur. Öyle ki artık neredeyse bir huşu sahibi bile göremezsin.”^[1586]

4695. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “İman sadece amel ile, amel sadece yakın ile ve yakın ise sadece huşu ile elde edilir.”^[1587]

4696. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Huşu, dua için ne de güzel yardımcıdır.”^[1588]

4697. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bil ki şüphesiz kendini beğenmek doğruluğun zıddı ve akılların afetidir. Eğer doğru yolu katetmek istiyorsan, Rabbin için en çok huşu gösteren kimse ol.”^[1589]

4698.

Mi'rac hadisinde (Allah'tan naklen) şöyle yer almıştır: “Beni tanıyan ve benim için huşu gösteren kuluma her şey huşu gösterir.”^[1590]

1023. Bölüm Huşu Sahiplerinin Sıfatları

Kur'an

“Biz de ona icabet ederek, Yahya'yı bahşetmiş, eşini de doğum yapacak hale getirmiştik. Doğrusu onlar iyi işlerde yarışıyorlar, korkarak ve umarak Bize yalvarıyorlardı. Bize karşı gönülden saygı duyuyorlardı.”^[1591]
 4699. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Huşu sahibinin alameti ise dördttür: Gizli ve açıkta Allah'ın gözaltında bulundurduğunu bilmek, güzel işler yapma, kıyamet gününü düşünmek ve Allah'a münacatta bulunmak.”^[1592]
 4700. *Resulullah (s.a.a) huşu hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Namazda tevazu göstermek ve kulun kalbiyle tümünden aziz ve celil olan Rabbine yönelmesidir.”^[1593]
 4701. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kimin kalbi huşu içinde olursa diğer organları da huşu içinde olur.”^[1594]
 4702. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalbini münezzeh olan Allah'a huşu içinde kıl. Kimin kalbi huşu içinde olursa tüm organları da huşu içinde olur.”^[1595]

1024. Bölüm Huşu Evliyanın Ziynetidir

Kur'an

“Biz de ona icabet ederek, Yahya'yı bahşetmiş, eşini de doğum yapacak hale getirmiştik. Doğrusu onlar iyi işlerde yarışıyorlar, korkarak ve umarak Bize yalvarıyorlardı. Bize karşı gönülden saygı duyuyorlardı.”^[1596]
 4703. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala İsa bin Meryem'e şöyle vahyetti: “Ey İsa! Bana gözlerinden gözyaşı ve kalbimden huşu bağışla. Boş işlerle uğraşanlar gülüp oynayınca, sen hüznün miliyle gözlerine sürme sür. Ölülerin mezarlarının başlarında dur ve yüksek sesle feryat et. Böylece onlardan öğüdünü al ve de ki: “Ben de diğerleriyle birlikte onlara katılacağım.”^[1597]
 4704. *Allah-u Teala Musa ve Harun'a şöyle vahyetmiştir:* “Şüphesiz dostlarım bana karşı horluk, huşu ve kalplerinde bitip bedenlerinde yeşeren korku ile süslenirler.”^[1598]
 4705. *Allah-u Tebarek ve Teala Musa'ya (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Tevrat'ın tatlılığını huşu ve hüznün dolu bir sesle bana duyur.”^[1599]
 4706. *İmam Ali (a.s) Şialarının (tarafdarlarının) sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Bunlardan her birini dinde güçlü ve yumuşaklıkta uzak görüşlü görürsün... Onlar ibadetlerinde huşu içindedirler.”^[1600]
 4707. *İmam Ali (a.s) müminlerin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Heybetleri huşudur”^[1601]

1025. Bölüm Nifak Üzere Gösterilen Huşu

4708. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Nifak üzere huşu göstermekten sakının. Bu beden huşu ve kalbin ise nifak içinde olmasıdır.”^[1602]
 4709. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Münafıkça gösterilen huşudan, yani beden huşu içindeyken kalbin nifak içinde oluşundan Allah'a sığınınız.”^[1603]
 4710. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kimin bedeni kalbinden daha çok huşu içinde olursa, bu huşu nifaktır.”^[1604]
Bak. El-Bid'at, 331. bölüm

141. Konu

el-Husumet Husumet-Çekişmek

☞ *El-Bihar, 2/124, 17. Bölüm; ma cae fi tecvîz el-Mücadele ve'l-Mubaseme fi'd-Din*

bak.

☞ *63. konu, el-Cidal; 488. konu, el-Mirae; 515. konu, el-Münazere*

1026. Bölüm Husumet/Çekişmek

Kur'an:

“İşte Rableri hakkında tarçekişen iki hasım: O’nu küfredenlere, ateşten elbiseler biçilmiştir, başlarına da kaynar su dökülecektir.”^[1605]

4711. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sadece göğsünde olan şeyle daralan kimse çekişir.”^[1606]

4712. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sadece takvası olmayan veya şekke düşen kimse çekişir.”^[1607]

4713. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sadece dininde şek eden veya takvası olmayan kimse çekişir.”^[1608]

4714. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çekişmek mahveder ve ameli batıl eder, şek doğurur.”^[1609]

4715. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dostlarına dillerini korumalarını, dinde çekişmeyi terk etmelerini ve aziz ve celil olan Allah’a ibadet hususunda çaba göstermelerini emret.”^[1610]

4716. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çekişmekten sakının. Şüphesiz çekişmek kalbi meşgul eder, nifak doğurur ve kin kazandırır.”^[1611]

4717. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çekişmekten sakının. Şüphesiz çekişmek kalbi aziz ve celi olan Allah’ın zikrinden alı koyar, nifak doğurur, kin kazandırır ve yalan yolunu açar.”^[1612]

4718. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çekişmekten sakının. Şüphesiz çekişmek şek doğurur, ameli batıl eder, sahibini yok eder. Bazen insan (tartışma sırasında) bağışlanmayacak sözler söyler.”^[1613]

4719. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çekişenlerden ve yalancılardan sakının. Şüphesiz onlar bilmeleri emredilen şeyi ve gök ilmini öğrenmede zorluğa katlandıkları gibi, bilmeleri emredilmeyen şeyleri öğrenme zahmetine katlanırlar.”^[1614]

4720. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çekişmek hususunda aşırı giden günah işler, kusur eden zulmeder ve çekişen insan Allah’tan hakkıyla sakınamaz.”^[1615]
4721. *Gıyas bin İbrahim şöyle diyor:* “İmam Sadık (a.s) çekişen bir topluluğun yanından geçince onlara üç defa, “Allah’tan korkun” demedikçe geçip gitmezdi.” Ve bunu yüksek sesle söylerdi.”^[1616]
4722. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çekişmek insanın aptallığını açığa vurur ve hakkını arttırmaz.”^[1617]

142. Konu

el-Hutbe

Hutbe

- ☞ *Bihar*, 77/280-376, *huteb-i Emir’el-Müminin*
- ☞ *Kenz’ul-Ummal*, 16/124-270, *kitab’ul-Mevaiız ve’r-Rikaik ve’l-Huteb ve’l-Hikem*
- ☞ *Kenz’ul-Ummal*, 16/167, *huteb-i Ali (a.s) ve mevaiızuh*

1027. Bölüm

Hutbe

Kur’an

- “Onun hükümranlılığını kuvvetlendirmiştik. Ona hikmet ve kesin hüküm salahiyeti vermiştik.”^[1618]
4723. *Sa’d bin İbrahim babasından şöyle naklediyor:* “Minberde hutbe okuyan ilk kişi İbrahim (a.s) idi ve o Lut’un, Rumlar tarafından esir alındığı ve bunun üzerine İbrahim’in onu Rumların elinden kurtarmak için savaştığı zamandı.”^[1619]
4724. *Cabir şöyle diyor:* “Peygamber (s.a.a) hutbe okuduğunda gözleri kızarıyor, sesi yükseliyor, gazabı şiddetleniyordu. Adeta orduyu düşman saldırısından uyaran kimse gibiydi.”^[1620]
4725. *Ebu Umame şöyle diyor:* “Resulullah (s.a.a) bir komutan gönderdiğinde şöyle buyururdu: “Hutbeni kısa tut ve az konuş.”^[1621]
4726. *Ammar bin. Yasir şöyle diyor:* “Resulullah (s.a.a) bizlere hutbeyi kısa tutmamızı emretmiştir.”^[1622]
4727. *Cabir bin. Semur es-Sesai şöyle diyor:* “Resulullah (s.a.a) Cuma günü öğüdünü uzun tutmazdı. Aksine çok kısa kelimelerle ifade ederdi.”^[1623]
- bak. Es-Selat(4), 2321. Bölüm*

143. Konu

el-Hatt

Hattatlık

bak.

☞ 447. konu, el-Kalem; 454. konu, el-Kitab

1028. Bölüm

Hattatlık

Kur'an:

“Sen daha önce bir Kitaptan okumuş ve elinle de onu yazmış değildin. Öyle olsaydı, batıl söze uyanlar şüpheyeye düşerlerdi.”^[1624]

4728. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hattatlık elin dilidir.”^[1625]

4729. *İmam Ali (a.s) katibi Ubeydullah b. Ebi Rafi'e şöyle buyurmuştur:* “Hokkana “like”^[1626] koy kaleminin ucunu uzun tıraş et, satırların arasını aç, harfleri birbirine yakın yaz, zira bu hattın güzelleşmesine sebep olur.”^[1627]

4730. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kaleminin ucunu aç, etrafını kalın tut sağ taraftan kes ki hattın güzel olsun.”^[1628]

4731. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hokkana yün koy, kalemini eğri kes, (Bismillahirrahmanirrahim cümlesindeki) ba harfini uzat, sin harfini açık yaz, mim harfine göbek verme, Allah'ı güzel yaz, Rahman'ı uzat ve Rahim'i güzel yaz.”^[1629]

4732. *Resulullah (s.a.a) Allah-u Teala'nın “Veya ilmin bir nişanesi” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Maksat hattatlıktır.”^[1630]

4733. *Ata bin. Yesar şöyle diyor:* “Resulullah'a (s.a.a) hattatlık sorulunca şöyle buyurdu: “Hattatlığı bir Peygamber öğretti ve onunla birlikte olanlar da öğrendiler.”^[1631]

144. Konu

el-İhlas İhlas

- ☞ *El-Bihar*, 70/213, 54. bölüm, *el-İhlas ve me'na kurbubi tealâ*
- ☞ *Vesail'uş-Şia*, 1/43, 8. bölüm, *vucub'ul-ihlas*
- ☞ *Ken'ul-Ummal*, 3/23-27, 674, *el-İhlas*

bak.

- ☞ 174. konu, *er-Riya*; 529. konu, *en-Niyet*
- ☞ *el-Hadis*, 720. bölüm; *el-Hatime*, 1001. bölüm; *el-İlm*, 2863, 2865, 2916. bölümler
- ☞ *el-Yakin*, 4258. bölüm; *el-İbadet*, 2495. bölüm; *el-Marifet* (3), 2621. bölüm

1029. Bölüm İhlas

Kur'an:

“İblis: “Senin kudretine andolsun ki, onlardan, sana içten bağlı olan kulların bir yana, hepsini azdıracığım”dedi.”^[1632]

“Sadece sana ibadet eder ve sadece senden yardım dileriz”^[1633]

bak. Bakara, 112, 139, 196, 207, 238, 265; *Al-i İmran*, 20; *En'am*, 52; , 79, 163; *Yusuf*, 24; *Kehf*, 28, 110; *Hac*, 31; *Rum*, 38; *Lokman*, 22; *Saffat*, 40; *Zümer*, 2, 3, 11, 13, 29; *Gafir*, 14, *Cin*, 18, 20; *İnsan*, 9; *Leyl*, 20; *Beyyine*, 5

4734. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “İhlas en üstün hedeftir.”^[1634]

4735. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “İhlas sonudur.”^[1635]

4736. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “İhlas dinin sonudur.”^[1636]

4737. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “İhlas yakınlaştırmışların ibadetidir.”^[1637]

4738. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “İhlas ibadetin ölçüsüdür.”^[1638]

4739. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “İhlas en üstün imandır.”^[1639]

4740. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “İhlas üstün insanların ahlakıdır.”^[1640]

4741. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Akıl ve gönül sahibi kimselerin rekabeti amelleri halis kılmalıdır.”^[1641]

4742. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kurtuluş ihlastadır.”^[1642]

4743. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Cebrail aziz ve celil olan Allah tarafından şöyle haber vermiştir: “İhlas sırlarımdan bir sırdır ve ben bu sırrı sevdiğim kullarıma kalbine bırakırım.”^[1643]

4744. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhlas üzere bir iş yaptığında, ahirette hedefine ulaşırsın.”^[1644]

4745. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Müminlerin derece farklılıkları ihlas ileldir.”^[1645]

4746. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah için amel et. Sana herkes yerine kifayet etsin.”^[1646]

4747. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yakının sonu ihlastır.”^[1647]

4748. *Misbah’uş-Şeria’da şöyle yer almıştır:* “Kul tüm hareket ve sükununda halis niyet taşımalıdır. Zira eğer böyle olmazsa gafildir ve gafilleri Allah şöyle vasfetmiştir: **“Onlar hayvanlar gibidir, belki yol açısından daha da sapıktırlar.”**^[1648]

4749. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah hiç bir kuluna kalbinde Allah’tan gayrisinin olmaması gibi yüce bir nimet vermemiştir.”^[1649]

4750. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ameli ve ilmi, sevgisi ve nefreti alış ve terk edişi, konuşması ve sessizliği, fiili ve sözü sadece Allah için olan kimseye ne mutlu!”^[1650]

4751. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İbadet ve duasını sadece Allah için kılan, kalbi gözlerinin gördükleriyle meşgul olmayan, kulaklarının duyduğu kendisini Allah’ın zikrinden alkoymayan ve başkalarına verilenlerin göğsünü hüznolendirmedeği kimseye ne mutlu!”^[1651]

4752. *İmam Zeyn’ul-Abidin (a.s), bir duasında şöyle buyurmuştur:* “Cihadımızı senin yolunda ve çabamızı itaatinde karar kıl. Seninle alışverişte niyetlerimizi halis kıl.”^[1652]

4753. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Üç şeyde Müslüman’ın kalbi kirlenmez: Allah için ihlas üzere amel etmek, Müslümanların imamlarının hayrını dilemek ve cemaatlerinden ayrılmamak.”^[1653]

4754. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah bu ümmete zayıfları, duaları, ihlasları ve namazları sebebiyle yardım eder.”^[1654]

1030. Bölüm İhlas’ın Zorluğu

4755. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ameli temizlemek, amelden daha hayırlıdır.”^[1655]

4756. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ameli temizlemek amelden daha zordur. Niyeti fesattan halis kılmak da amel edenler için uzun cihaddan daha zordur.”^[1656]

4757. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Halis oluncaya kadar amel üzere kalmak, amelden daha zordur.”^[1657]
bak. Er-Riya, 1419. Bölüm

1031. Bölüm İhlas Üzere Olan Az Bir Amelin Bile Yeterli Oluşu

4758. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kalbini halis kıl, sana az bir amel de yeter.”^[1658]

4759. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Dinini halis kıl, sana az bir amel de yeter.”^[1659]

4760. *Allah-u Teala Musa’ya (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Musa! Benim için yaptığın şeyin, azı da çoktur ve benden başkasına irade ettiğin şeyin, çoğu da azdır.”^[1660]

1032. Bölüm İhlas Sahibi

4761. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ne mutlu ihlas sahiplerine! Onlar hidayetin kandilleridir. Tüm karanlık fitneler onlarla

aydınlanır.”^[1661]

4762. *İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer tüm dünyayı bir lokma yapıp Allah’a ihlas üzere ibadet eden birinin ağzına koysam yine de hakkında kusur ettiğimi sanırım.”^[1662]

4763. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah’ın halis bir kalple kendisiyle sırrı üzere muamele eden kulları vardır. Allah da onlara kendi halis sevabından verir. Bunların kıyamet günü amel defterleri boştur. Onun karşısında durdukları zaman o defterleri O’nunla sırlaştıkları sırda doldurur.”^[1663]

4764. *İmam Sadık (a.s), Mufazzal b. Salih’e şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah’ın Halis bir şekilde kendisi ile sırrı üzere muamele eden kulları vardır. Allah da onlara halis iyilik üzere muamele eder. Onlar kıyamet gününde amel defterleri boştur. Allah-u Teala’nın karşısında yer aldıkları onları kendisi ile sırlaştıkları sırda doldurur.”(Ravi şöyle diyor:) “Ben, “Ey Mevlam! Neden böyledir? (amel defterleri neden boştur?)” diye sorunca şöyle buyurdu: “Zira onlar, kendisi ile onlar arasında olandan meleklerin haberdar olmasından daha yücedirler.”^[1664]

4765. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Amelini Allah için halis kılan ve kalplerini Allah’ın zikir yerleri için temizleyen kimseler neredeler?”^[1665]

4766. *Cebrail kendisine ihlasın anlamını soran Peygamber’e (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İhlas sahipleri bizzat elde edinceye kadar hiç kimseden bir şey istemeyen kimselerdir. Elde ettiklerinde hoşnut olurlar. Yanlarından bir şey kalınca bağışlarlar. Zira yaratıklardan bir şey istemeyen kimse aziz ve celil olan Allah’a kulluğu ikrar etmiştir. İhtiyacına ulaşp hoşnut olunca Allah’tan hoşnut olmuştur. Allah Tebarek ve Teala da ondan hoşnuttur. Kendisinin yanında olanı Allah için bağışladığında ise aziz ve celil Rabbine güven mertebesine ulaşmıştır.”^[1666]

4767. *İmam Hadi (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer insanların her biri bir vadiye yürüseler, ben bir olan Allah’a halis bir şekilde ibadet eden kimsenin vadisine yürürüm.”^[1667]

4768. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İlmiyle amel eden alimler dışında tüm alimler helak olmuşlardır. İhlas üzere amel edenler dışında tüm amel edenler helak olmuşlardır. İhlas sahipleri de sürekli tehlikededirler.”^[1668]
bak. el-Amel(1), 2946. Bölüm

1033. Bölüm Musa’nın (a.s) İhlası

4769. *Musa (a.s) ve Şuayb (a.s) kıssasında şöyle yer almıştır:* “Musa Şuayb’ın yanına gidince Şuayb akşam yemeğini yemeğe hazırlanıyordu. Dolayısıyla Musa’ya, “Ey genç! Otur akşam yemeğini ye” dedi. Musa, “Allah’a sığınırım” dedi. Şuayb, “Neden, aç değil misin?” diye sordu. Musa şöyle dedi: “Açım, ama bunun iki kızına verdiğim suyun mükafatı olmasından korkuyorum. Biz öyle bir ailedeniz ki eğer tüm yeryüzü altınla dolsa en küçük ahiret işimizi bile ona satmayız.” Şuayb şöyle dedi: “Ey genç! Allah’a yemin olsun ki bu senin o işinin mükafatı değildir. Misafirperverlik benim ve babalarımın adettir.”^[1669]
Bunun üzerine Musa oturdu ve yedi.”

1034. Bölüm Amellerin Kabulünde İhlasın Rolü

4770. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Amel ettiğinde Allah için halis bir şekilde amel et. Zira Allah kullarından sadece ihlas üzere yapılan amelleri kabul eder.”^[1670]

4771. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah için amellerinizi halis kılın. Şüphesiz Allah sadece kendisine halis kılınanı kabul eder.”^[1671]

4772. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah-u Teala kendisine halis olan ve sadece rızası arzulanarak yapılan ameli kabul eder.”^[1672]

4773. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz namaz senin oturup kalkman değildir. Şüphesiz namaz senin ihlasın ve sadece onunla Allah’ı istemendir.”^[1673]

4774. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: “Ben en hayırlı ortağım. Her kim amelinde bana ortak koşarsa onu asla kabul etmem. Sadece bana halis olanı kabul ederim.”^[1674]
bak. el-Amel (1), 2946. Bölüm

1035. Bölüm İhlas Sahibi Olmayan

4775. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer heva ve heves ortadan kalkacak olursa ihlaslı olmayan kimse amelinden utanç duyar.”^[1675]

4776. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhlas üzere yapılanı dışında tüm ameller havaya savrulmuş gibidir.”^[1676]

4777. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kimin Allah’tan gayri maksadı varsa zayı olmuştur.”^[1677]

1036. Bölüm Halis Din

Kur’an:

“Dikkat edin, halis din Allah'ındır”^[1678]

“De ki: “Dini Allah'a halis kılarak O'na kulluk etmekle emrolundum. Müslümanların ilki olmakla emrolundum.”^[1679]

4778. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim ihlas üzere “La ilahe illallah” derse cennete girer. İhlası ise “La ilahe illallah”ın kendisini Allah’ın haram kıldığı şeylerden alıkoymasıdır.”^[1680]

4779. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey insanlar! Şüphesiz her kim aziz ve celil olan Allah’ı halis bir şekilde gayrisini karıştırmaksızın “La ilahe illallah” diye şahadette bulunarak karşılarca cennete girer.” Ali b. Ebi Talib (a.s) kalkarak şöyle arzetti: “Ey Allah’ın Resülü! Annem babam sana feda olsun, nasıl halis bir şekilde gayrisini karıştırmaksızın şahadette bulunacaktır? Bizlere bunu tanımamız için izah et.” Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Evet, dünya hakkında hırslı olmak, helal olmayan yollardan dünyalık elde etmek ve dünyadan hoşnut olmak. Öyle topluluklar vardır ki iyilerin sözünü konuşur ama zorbaların işlerini yaparlar. İçinde bu hasletler olmaksızın “La ilahe illallah” diyerek aziz ve celil olan Allah ile görüşen kimseye cennet vardır. Eğer dünyayı alır ve ahireti terk ederse ona ateş vardır.”^[1681]

4780. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kamil ihlas günahlardan sakınmaktır.”^[1682]

4781. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haramlardan sakınmak ihlasın kemalidir.”^[1683]

bak. el-Cennet, 549. Bölüm; el-Marifet (3), 2621. Bölüm

1037. Bölüm İhlas’ın Hakikati

4782. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz her hakkın bir hakikati vardır. Kul ancak Allah için yaptığı, bir amelden dolayı övülmeyi sevmezse ihlasın hakikatine erişir.”^[1684]

4783. *Ebu Sümame şöyle diyor:* “Havariler, İsa’ya (a.s) şöyle dediler: “Ey Ruhullah! Allah’a halis olan kimdir?” İsa (a.s) şöyle buyurdu: “Allah için amel ettiği halde insanların kendisini övmesini sevmeyen kimsedir.”^[1685]

4784. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İhlas sahibi kimsenin alameti dörtttür: “Selim bir kalbi vardır, organları (Allah’a) teslimdir, başkalarına hayırı dokunur, kötülükten sakınır.”^[1686]

4785. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Halis amel aziz ve celil olan Allah dışında hiç kimsenin övmesini istemediğin ameldir.”^[1687]

4786. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Açığı ve gizlisi, ameli ve sözü farklı olmayan kimse şüphesiz emaneti eda etmiş ve ibadetini halis kılmıştır.”^[1688]

4787. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Halis ibadet insanın sadece rabbini umması ve sadece günahından korkmasıdır.”^[1689]

4788. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlardan kesip Allah’a yönelmedikçe kul Allah’a hakkıyla ibadet eden abid olamaz. Böyle olunca Allah, “Bu bana halis kılınmıştır” der ve onu keremiyle kabul eder.”^[1690]

4789. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zühd ihlas sahibi kimselerin karakteridir.”^[1691]

4790. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah yaratıklarının ihlasını denemek için orucu farz kılmıştır.”^[1692]

4791. *Ebu Hamid Gazzali büyüklerin sözlerini zikrettikten sonra ihlasın hakikatini beyan hususunda şöyle demiştir: “Bu konuda bir çok görüş vardır, hakikat keşfolduktan sonra tüm görüşleri nakletmenin bir faydası yoktur. Bu konuda yeterli ve kapsamlı beyan tüm insanların efendisinin (s.a.a) ihlas hakkında sorulunca söylediği şu sözlerdir: “İhlas “Rabbim Allah’tır” demen, sonrada emredildiğin gibi dosdoğru olmandır. Yani nefsin ve isteklerine ibadet etmemen, sadece Rabbine ibadet etmen ve emredildiğin gibi ibadette dosdoğru olmandır. Bu aziz ve celil olan Allah’tan başka her şeyden yüz çevirmeye işarettir.*

Gerçek ihlas da budur.”^[1693]

bak. 1039 ve 1032. bölümler; er-Riyya, 1417. Bölüm

1038. Bölüm İhlasın Getirdikleri

4792. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İhlasın sebebi yakindir.”*^[1694]

4793. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İhlas yakinin meyvesidir.”*^[1695]

4794. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Amelin ihlası yakın gücünden ve niyet dürüstlüğündendir.”*^[1696]

4795. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İhlas ibadetin meyvesidir.”*^[1697]

4796. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz amelin ihlası yakindir.”*^[1698]

4797. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Niyetin halis oluşu, din gücü (dindarlık) miktarıncadır.”*^[1699]

4798. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İlmin meyvesi amelin ihlasıdır.”*^[1700]

4799. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Arzularını azalt, amellerin halis olur.”*^[1701]

4800. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İhlasın evveli insanların elinde olan şeylerden ümidini kesmektir.”*^[1702]

4801. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İhlasın kökü insanların elinde olan şeylerden ümidini kesmektir.”*^[1703]

4802. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah indinde olana rağbet eden kimsenin ameli halis olur.”*^[1704]

4803. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “İlmin varlığı ile şerrin varlığını kendinden def et. Halis amel ile ilmin varlığını kullan.*

Halis amelde büyük bir uyanıklıkla gafletten uzak dur. Gerçek korku ile tam uyanıklığı elde et.”^[1705]

1039. Bölüm İhlasın Engelleri

4804. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Heva ve heveslere mağlub düşen kimse nasıl ihlaslı olabilir.”*^[1706]

Ebu Hamid ihlasın hakikati hakkında şöyle diyor: “Aynı şekilde aziz ve celil olan Allah’ın ve ahiretin sevgisine kapılan insanın normal hareketleri bile onun rengine bürünür ve halis olur. Her kim de dünya, yücelme ve riyaset sevgisine mağlub düşerse –özetle Allah’tan gayrisini severse- tüm sıradan hareketleri de onun rengine bürünür. Oruç, namaz ve diğer ibadetleri çok azı hariç genelde salim kalmaz. İhlas ilacı ise nefsanî lezzetleri kırıp dökmek, dünya ihtirasından kopmak ve sadece ahirete yönelmektir. Öyle ki bu buy kalbe hakim olmalıdır. Böyle olduğu takdirde ihlas da kolaylaşır. Bir çok defasında insan bir şey yapmak için sıkıntılara katlanır ve bunu sadece Allah için yaptığını sanır oysa bu konuda aldanmıştır. Zira onun afetinden habersizdir. Nitekim bazılarından şöyle buyurduğu nakledilmiştir. Ben otuz yıl boyunca camide cemaatin ilk saflarında kaldığım namazları kaça ettim. Zira bir gün herhangi bir sebepten dolayı camiye geç geldim ve ikinci safta namaza durdum. İnsanların beni ikinci safta görmesinden dolayı utandım. Buradan farkına varmadan insanların beni ilk safta görmelerine sevindiğimi ve bundan dolayı kalp buzuru elde ettiğimi anladım.”^[1707]

1040. Bölüm İhlasın Etkileri

4805. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kırk gün aziz ve celil olan Allah için ihlas üzere sabahlayan kulun kalbinden diline mutlaka hikmet çeşmeleri akar.”*^[1708]

4806. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah şöyle buyuruyor: Kulunun kalbine bakıp ihlas üzere ve benim hoşnutluğum için itaat ettiğini göreceğim olursam kendisini düzeltmeyi ve tedbirini bizzat üstlenirim.”*^[1709]

4807. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her şey şüphesiz mümin karşısında teslimiyet içinde olur ve heybetinden*

- korkar.”*Daha sonra şöyle buyurdu:* Eğer Allah için halis olursa Allah da her şeyi, hatta yeryüzündeki ısırganları, yırtıcıları ve göklerde uçan kuşları ondan korkutur.”^[1710]
4808. *İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Büyük olan Allah’ın üzerindeki hakkı ona ibadet etmen ve ona ortak koşmamandır. Eğer ihlas üzere böyle yaparsan, Allah da dünya ve ahiret işine kifayet etmeyi üzerine alır.”^[1711]
4809. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhlasın sonu kurtuluştur.”^[1712]
4810. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhlaslı kimse icabet edilmeye layıktır.”^[1713]
4811. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhlas gerçekleşince basiretler aydınlanır.”^[1714]
4812. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ameller ihlasla yükselir.”^[1715]
4813. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Niyetler halis olursa ameller de temiz olur.”^[1716]
4814. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Niyeti halis olan kimse aşağılıktan münezzeh olur.”^[1717]
4815. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İşlerin kurtuluşu (başarısı) niyetlerin ihlasındadır.”^[1718]
4816. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Halis ol ki (yüceliklere) nail olasın.”^[1719]
4817. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Halis olan arzulara ulaşır.”^[1720]
4818. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey kötü kullar! Buğdayı arındırıp temizleyin ve güzel öğütün ki tadını alasınız ve afiyetle yiyebilirsiniz. Aynı şekilde imanı halis ve kamil kılın ki tadını alasınız ve sonuçta sizlere fayda versin.”^[1721]
4819. *İdris’in (a.s) kitabında şöyle yer almıştır:* “İmanı halis olan kimsenin dini salim ve güvende olur.”^[1722]
4820. *İmam Seccad (a.s) bir duasında şöyle buyurmuştur:* “Allahım! Muhammed’e ve Al-i Muhammed’e selam gönder. Allahım! Bizleri zalimlerin evleri arasında (onları yok etmek için) gezinenlerden, cahillerle arkadaşlık etmekten dehşete kapılanlardan ve ihlas nuruyla yüce mertebelere doğru yükselenlerden eyle.”^[1723]
4821. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah ihlas ve tevhid ile Müslümanların haklarının düğümünü sağlam kıldı.”^[1724]

1041. Bölüm İhlas ve Riya Arası

4822. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak ve batıl arası sadece akıl azlığıdır.”Kendisine, “Bu nasıl olur Ey İbn-i Resulillah?” diye sorulunca şöyle buyurdu: “Kul Allah’ın hoşnut olacağı bir işi Allah’tan gayrisi için yapar. Halbuki onu sadece Allah için yapmış olsaydı, ondan daha hızlı bir şekilde istediğini elde ederdi.”^[1725]
- Bak. El-Husran, 1020. bölüm, 4682. Hadis*

145. Konu

el-İhtilaf

İhtilaf

bak.

☞ 71. Konu, el-Cemaat, 417. konu, el-Firek

☞ el-imamet (2), 166. bölüm; el-Ummet, 126. bölüm; el-Fesad, 3201. bölüm

1042. Bölüm İnsanlar Tek bir Ümmetti

Kur'an:

“İnsanlar bir tek ümmetti. (Aralarında sınıfsal çelişki ve çatışma yoktu. Ama ihtilaflar başlayınca) Allah peygamberleri müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdi; insanların ayrılığa düştükleri hususlarda aralarında hüküm vermek için onlarla birlikte hakka davet eden kitaplar indirdi. Ancak kitab verilenler, kendilerine belgeler geldikten sonra, aralarındaki ihtiras yüzünden onda ayrılığa düştüler.”^[1726]

“İnsanlar bir tek ümmettiler, sonra ayrılığa düştüler; şayet Rabbinden, daha önce bir takdir geçmemiş olsaydı, aralarında ihtilafa düştükleri şeyler hakkında hüküm çoktan verilmiş olurdu.”^[1727]

4823. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nuh’tan (a.s) önce insanlar hidayete ermiş veya sapmış olarak değil Allah’ın fitratı üzere tek bir ümmetti. Sonunda (dağılınca) Allah onlara peygamberler gönderdi.”^[1728]

4824. *İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala’nın, “İnsanlar tek bir ümmetti” ayeti hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Bu Nuh’tan önceydi. İnsanlar o zaman tek bir ümmetti. Yitik haldeydiler. Ne mümin idiler, ne kafır ve ne de müşrik.”^[1729]
bak. Tefsir’ul Mizan, 2/111-157

1043. Bölüm Allah İsteseydi Sizleri Tek Bir Ümmet Kılardı

Kur'an:

“Allah dileseydi sizi bir tek ümmet yapardı, fakat bu, verdikleriyle sizi denemesi içindir; “^[1730]

“Allah dileseydi hepinizi bir tek ümmet kılardı; fakat O, dilediğini saptırır. Dilediğini de doğru yola iletir.

Yaptıklarınızdan mutlaka sorumlu tutulacaksınız.”^[1731]

“Eğer dilemiş olsaydı hepsini bir tek ümmet yapardı. Ama, O, rahmetine dilediğini kavuşturur. Zalimlerin ise bir dost ve yardımcısı olmaz.”^[1732]

“Ben (Reyşehri) şöyle diyorum: Ali b. İbrahim’in tefsirinde, “Allah dileseydi onları tek bir ümmet kılardı” ayetinin tefsirinde şöyle yer almıştır: “Eğer Allah tüm insanları melekler gibi masum ve içgüdüsüz yaratmak isteseydi buna gücü yeterdi: “Lakin O istediğini rahmetine erdirir.”^[1733]

1044. Bölüm İslam Ümmeti Tek Bir Ümmettir

Kur'an:

^[1734]

“Doğrusu bu ümmetiniz bir tek ümmettir. Ve ben de Rabbinizim, artık bana kulluk edin.”

“Doğrusu bu ümmetiniz bir tek ümmettir ve ben de Rabbinizim, öyleyse benden sakının” ^[1735]

“Ben (Reyşebri) diyorum ki: Ali b. İbrahim’in Tefsirinde, “Tek bir ümmet” hakkında, “Yani tek bir din” demiştir.” ^[1736]

“el- Mizan Tefsirinde ise şöyle yer almıştır: Ümmet bir tek maksat etrafında toplanan topluluk demektir. Ayette hitap-ayetlerin sıyakının da tanıklık ettiği üzere- geneldir. İnsanlardan mükellef olan herkesi kapsamaktadır. Ümmetten maksat tek tür olan insan türüdür. “Hazihi ummetikum” (Bu ümmetiniz) ayetindeki ism-i işarenin muennes olması ise (hazibi) haberin (ummetikum) muennes oluşu sebebiyledir. O halde ayetin manası şöyledir: “Ey insanlar! Bu insan türü sizin ümmetinizdir ve bu tek bir ümmettir ve ben –ismi yüce tek Allah- Rabbinizim. Sizin malikiniz olduğumdan ve işlerinizi yönettiğimden dolayı başkasına değil, sadece bana ibadet edin.” ^[1737]

1045. Bölüm

İhtilafları Kaldırmaya Teşvik

Kur’an:

“Toptan Allah'ın ipine sarılın, ayrılmayın. Allah'ın size olan nimetini anın: Hani düşmandınız, kalplerinizin arasını uzlaştırdı da onun nimeti sayesinde kardeş oldunuz.” ^[1738]

4825. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bir işte birleşen topluluğun mutlaka işleri güçlenir ve bağları sağlamlaşır. O halde siz*

de düşmanınız olan Muaviye ve ordusuna karşı savaş için bir araya gelin ve birbirinizi yardımsız bırakmayın.” ^[1739]

4826. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Toplunun çoğunluğuyla birlikte olun. Zira hiç şüphesiz Allah'ın eli cemaat ile dir. Ayrılıktan sakının, şüphesiz halktan ayrılan kimse, sürüden ayrılanın koyunun kurda yem olması gibi, şeytanın lokması olur.”* ^[1740]

4827. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İslam ve vakar sizleri birbirinize karşı zulümden ve boş şeyler konuşmaktan alıkoymalı, söz birliğinizi sağlamalıdır. Hiç kimseden kendisinden başkası kabul edilmeyen Allah'ın dinine ve dinin kıvamı olan ihlas kelimesine (tevhide) bağlanın.”* ^[1741]

1046. Bölüm

İhtilafın Etkileri

4828. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sizden önceki ümmetlerin işledikleri kötülöklere, kınanılan amelleri yüzünden uğradıkları belalara uğramaktan korkun. Hayırda ve şerde onların durumlarını düşünün ve onlar gibi olmaktan sakının. Hallerinin farklılığını (iyi ve kötü hallerini) düşündüğünüz zaman, her işte onların üstünlüğünü sağlayan, düşmanlarını kendilerinden uzaklaştıran, esenlik içinde yaşatan, onları nimetlere boğan, onları birbirlerine bağlayan yücelik, ayrılıktan çekinmek, birleşmeyi gerekli görmek, birbirini birleşmeye yönlendirip onu tavsiye etmek gibi yüceliğe ulaştıran hallerini elde etmeye çalışın. Birbirlerini yardımsız bırakmaları, kendilerini düşünmeleri, gönüllerinde birbirine kin güdüp düşmanlık beslemeleri gibi belleri kıran, güçleri zayıflatan hallerinden sakının. Sizden önceki müminlerin halini bir düşünün! Onların birlik içinde, dilekleri bir, gönülleri ılımlı, elleri ve kılıçları birbirlerine yardımcı, basiretleri açık ve azimlerinin tek olduğu zamanlarda nasıl olduklarına bakın; yeryüzünün efendileri olup, alemleri idare etmediler mi? Bir de işlerinin sonunun nasıl olduğuna bakın; birbirlerinden ayrıldıkları, birlikleri bozulduğu, arzuları, gönülleri birbirlerine zıtlığı, çeşitli fırkalara, bölöklere ayrılıp birbirleriyle savaşmaya kalkınca da Allah onlardan keramet elbisesini soyup çıkardı, nimetlerinin genişliğini esirgedi; onlardan geriye, yalnız, içinizden ibret alanların işine yarayan hikayeler kaldı.”* ^[1742]

4829. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’a yemin ediyorum ki Allah'ın istediği dışında Peygamberinden sonra ihtilafa düşen her ümmetin batıl ehli, hak ehline galip gelmiştir.”* ^[1743]

4830. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Peygamberinden sonra ihtilafa düşen her ümmetin batıl ehli, hak ehline galip gelmiştir.”* ^[1744]

4831. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah'ın dininde renkten renge girip kaypaklık etmeyin. Hakta birleşip cemaat olarak yaptığınız ve hoşlanmadığınız şey, batılda birbirinizden ayrı olarak yaptığınız ve sevdiğiniz şeyden hayırlıdır. Münezzeh olan Allah ayrılığa düşen hiç bir kavme geçmişte bir hayır vermediği gibi, şimdi de vermez.”* ^[1745]

4832. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şeytan, yollarını güzel gösteriyor, dininizi düğüm düğüm çözmek istiyor. Sizleri birlik yerine ayrılığa ve ayrılıkla da fitneye düşürmeye çalışıyor. O halde onun vesvese ve büyüünden yüz çevirin.”* ^[1746]

4833. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’a yemin olsun ki onların, batıl yolda birlik içindeyken, sizin hak yolunuzda ayrılığa düşmeniz sebebiyle çok geçmeden sizlere galib geleceklerini sanıyorum.”* ^[1747]

4834. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İhtilafa düşmeyin. Şüphesiz sizden öncekiler ihtilafa düştükleri için helak oldular.”^[1748]

4835. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İhtilafa düşmeyin ki kalpleriniz de ihtilafa düşer.”^[1749]

4836. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Benim yanımdan birlik içinde gittiniz, ayrılık halinde mi döndünüz? Şüphesiz sizden öncekileri helak eden şey ayrılıktı.”^[1750]

4837. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ümeyyeoğulları arasına ihtilaf düşmedikçe hükümet sürekli onların elinde kalacaktır.”^[1751]

4838. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ümeyyeoğullarının içinde koşturacakları bir fırsat meydana vardır. Aralarında ihtilaf çıkınca sırtlanlar onlara galip gelir.”^[1752]

4839. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İki davet farklılaştığında şüphesiz biri delalet olmuştur.”^[1753]

1047. Bölüm İhtilaf İlahi Cezadır

Kur'an:

“De ki: “Üstünüzden ve altınızdan size azâb göndermeğe, sizi fırka fırka yapıp kiminize kiminizin hıncını tattırmağa Kadir olan O'dur.”Anlasınlar diye ayetleri nasıl yerli yerince açıkladığımıza bak.”^[1754]

4840. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ben korku ve ümit namazını kıldım ve Rabbim'den üç şey istedim ki ikisini bana verdi, birini vermedi. Allah'tan ümmetimi kılığa düşür kılmamasını istedim kabul etti. Düşmanlarını onlara galip kılmamasını istedim kabul etti. Onların ihtilafa düşmemesini istedim kabul etmedi.”^[1755]

4841. *İmam Bakır (a.s) Allah-u Teala'nın, “veya sizlere ayrılık elbisesini giydirebilir...” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Maksat dinde dağınıklık ve birbirleriyle vuruşmalarıdır.” **Bazınıza bazınızın kinini tattırır.** Bu da bazısının bazısını katletmesidir. Bütün bunlar kible ehli hakkındadır.”^[1756]

4842. *İmam Ali (a.s) bazı Yahudilerin, “Henüz Peygamberinizi defnetmeden onun hakkında ihtilafa düştünüz” demeleri üzerine şöyle buyurmuştur:* “Biz onun hilafeti hakkında ihtilafa düştük, kendisi hakkında değil. Ama sizler henüz ayaklarınız deniz suyundan kurumadığı bir halde peygamberinize şöyle dediniz: **“Bizlere onların ilahı gibi bir ilah kıl. Bunun üzerine Musa şöyle dedi: “Şüphesiz siz cahil bir topluluksunuz.”**”^[1757]

1048. Bölüm “Ümmetimin İhtilafı Rahmettir” Hadisinin Anlamı

4843. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ümmetimin ihtilafı rahmettir.”^[1758]

4844. *İmam Sadık (a.s) “Şüphesiz bir grup Resulullah'ın, “Şüphesiz ümmetimin ihtilafı rahmettir” diye buyurduğunu rivayet etmektedir” diyen Abdurmumin Ensari'ye şöyle cevap vermiştir:* “Doğru diyorlar.” Ben, “İhtilafı rahmet ise birlikleri azap mıdır?” diye sorunca da şöyle buyurdu: “Bu senin ve onların sandığı gibi değildir.” Şüphesiz Resulullah aziz ve celil olan Allah'ın şu sözünü kastetmiştir: **“Neden her gruptan bir topluluk göç etmiyorlar.”** Böylece Allah, Resulullah'a (s.a.a) doğru göç etmelerini, ona doğru (şehirlerinden) ayrılmalarını, eğitim görmelerini, sonra da kendi kavmine dönüp onları eğitmesini emretmiştir. Peygamberin maksadı da onların kendi şehirlerinden kopup ayrılmasıdır; Allah'ın dininde ihtilafa düşmeleri değil. Şüphesiz din taktır.”^[1759]

1049. Bölüm “Ashabımın İhtilafı Rahmettir” Hadisinin Anlamı

4845. *İmam Sadık (a.s), “Bana ashabımızın ihtilafından daha ağır gelen bir şey yoktur” diyen Hariz'e şöyle buyurmuştur:* “Bu benim tarafımdandır.”^[1760]

4846. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ashabımın ihtilafı sizler için rahmettir.” *Daha sonra şöyle buyurdu:* “Bu olunca (Hak zuhur edip Kaim kıyam edince) sizleri bir tek iş üzere toplarız.” *Ashabımızın ihtilafı sorulunca da şöyle buyurdu:* “Bunu ben sizlere yaptım. Eğer bir iş üzere toplanmış olsaydınız boynunuz vurulurdu.”^[1761]

1050. Bölüm Cemaat ve Ayrılığın Anlamı

4847. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cemaat ehline gelince ben ve her ne kadar az da olsa bana uyanlardır. Bu hak Allah’ın ve Resulünün emriyledir. Tefrika ehli ise her ne kadar çok da olsa bana ve takipçilerime muhalefet edenlerdir.”^[1762]
4848. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah’a (s.a.a) ümmetinin cemaati hakkında sorulunca şöyle buyurdu: “Ümmetimin cemaati her ne kadar az da olsa hak ehlidir.”^[1763]
4849. *Resulullah (s.a.a), “Ümmetinin cemaati kimdir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “On kişi dahi olsa, hak üzere olandır.”^[1764]
4850. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cemaat her ne kadar az da olsa hak ehlidir. Tefrika ise her ne kadar çok da olsa batıl ehlidir.”^[1765]
4851. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlar tefrika üzere birleştiler. Ve cemaatlerinden ayrıldılar. Adeta onlar Kur’an’ın imamlarıdır; Kur’an onların imamı değil!”^[1766]
bak. Es-Selat (2), 2309. Bölüm

1051. Bölüm Tefrika Sebebi

4852. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sizler Allah’ın dini üzere kardeşsiniz. Sizleri ayıran içlerinizin pisliği ve batınlarınızın kötülüğüdür. Bu sebeple birbirinizin yükünü kaldırmıyor, birbirinize hayır dilemiyor, birbirinizi bağışlamıyor ve birbirinizi sevmiyorsunuz.”^[1767]
4853. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer cahil sussaydı insanlar ihtilafa düşmezdi.”^[1768]
4854. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ayrılığın sebebi, ihtilafıdır.”^[1769]

146. Konu

el-Hilafet Hilafet

☞ *Kenz’ul-Ummal, 5/584-800, el-Hilafet me’l-İmaret*

1052. Bölüm

Kur'an:

“Hani Rabbin meleklere “Ben yeryüzünde bir halife var edeceğim” demişti de melekler, “Orada fesat yapacak, kanlar akıtacak birini mi var edeceksin? Oysa biz Seni överek yüceltiyor ve seni devamlı takdis ediyoruz” dediler.

Allah “Ben şüphesiz sizin bilmediklerinizi bilirim” dedi.” ^[1770]

“Ey Davud! Seni şüphesiz yeryüzünde hükümrân kıldık, o halde insanlar arasında adaletle hükmet, hevese uyma yoksa seni Allah'ın yolundan saptırır. Doğrusu, Allah'ın yolundan sapanlara, onlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin azâb vardır.” ^[1771]

bak. En'am, 165; Yunus, 14, 73; Fâtır, 39, Neml, 62

4855. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim iyiliği emreder ve kötülükten sakındırırsa o yeryüzünde Allah'ın halifesi, Kitab'ının halifesi ve Resul'ünün halifesidir.” ^[1772]

147. Konu

el-Hilkat Hilkat-Yaratılış

☞ *Kenz'ul-Ummal, 6/122-178, Halk'ul-Alem*

☞ *Bihar, 57, Külliyat'il-Ahval'il-Alim*

☞ *Kenz'ul-Ummal, 6/160, Bed'ul-Halk*

☞ *Bihar, 5/309, 15. bölüm, İllet'ul-Halk'il-İbad ve't-Teklifubum*

bak.

☞ *27. konu, el-İnsan, 148. konu, el-Halik; 496. konu, el-Melekut*

1053. Bölüm Yaratılışın Kaynağı

Kur'an:

“Arş'ı su üzerinde iken, gökleri ve yeri altı günde yaratan O'dur.” ^[1773]

“Allah bütün canlıları sudan yaratmıştır. Kimi karnı üzerinde sürünür, kimi iki ayakla yürür, kimi dört ayakla yürür. Allah dilediğini yaratır, Allah şüphesiz her şeye kadirdir.” ^[1774]

4856. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her şey sudan yaratılmıştır.”^[1775]

4857. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her şey su idi. Allah’ın arşı su üzerinde idi. Zikri aziz olan Allah suya emretti, ateş yandı, sonra ateşe emretti de ateş söndü. Ondan bir duman çıktı, aziz ve celil olan Allah gökleri o dumandan yarattı. Aziz ve celil olan Allah yeryüzünü de (o ateşten geriye kalan) külden yarattı.”^[1776]

4858. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah gökyüzünü dizginlenmiş dalgadan yarattı.”^[1777]

4859. *İmam Ali (a.s), “Gökler neden yaratıldı?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Suyun buharından.”^[1778]

4860. *Habbet’ul Ureni şöyle diyor:* “Ali’nin (a.s) bir gün şöyle yemin ettiğini işittim: Göğü dumandan ve sudan yaratana andolsun ki”^[1779]

4861. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “O’nun muhteşem kudretinden ve ince sanatının harikalarından biri de dalgalı, yoğun ve bol deniz suyundan kuru ve katı şeyler yaratmasıdır. Sonra Allah ondan tabakalar yaratmış, birbirleriyle ilintiledikten sonra yedi gök olarak yerleştirmiştir.”^[1780]

bak. 4869. Hadis

Kenz’ul Ummal, 2/ 548, 6/ 145-179

1054. Bölüm Allah’ın Yarattığı İlk Şey

4862. *İmam Ali (a.s), “Allah’ın yarattığı ilk şey nedir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Allah nuru yarattı.”^[1781]

4863. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah’ın yarattığı ilk şey kalemdir. Ona emretti de o olacak her şeyi yazdı.”^[1782]

4864. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah’ın yarattığı ilk şey kalemdir. Ona, “Yaz” diye buyurdu. O, “Rabbim! Ne yazayım?” diye sorunca, Allah, “Kıyamete kadar her şeyin kaderini yaz” diye buyurdu.”^[1783]

4865. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın yarattığı ilk şey akıldır.”^[1784]

4866. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz övgüsü yüce olan Allah akli yarattı. Bu Allah’ın ruhanilerden (soyut varlıklardan) yarattığı ilk şeydir.”^[1785]

4867. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın yarattığı ilk şey, tüm her şeyi kendisinden yarattığı şeydir ve o da sudur.”^[1786]

4868. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın yarattığı ilk şey benim nurumdur.”^[1787]

4869. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah’ın ilk yarattığı şey bizim (Ehl-i Beyt) ruhlarımızdır. Ruhlarımızı tevhit ve temcidiyle konuşturdu. Sonra da melekleri yarattı.”^[1788]

4870. *İmam Bakır (a.s), kendisine gelerek, “Ben sizlere Allah’ın yarattığı ilk şeyi soruyorum, zira bu soruyu başkalarına da sordum bazıları kader, bazıları kalem, bazıları da ruh dedi” diyen Şam ulemasından birine şöyle buyurmuştur:* “Bir şey dememişler... Eğer Allah’ın yarattığı ilk şey bir şeyden (şeysizlikten değil) yaratılmış olsaydı bu taktirde Allah’ın (varlıklardan) kopmamış olması ve sürekli olarak kendisinden önce var olmadığı bir şeyle birlikte olması lazım gelirdi. Oysa Allah var idi, onunla birlikte bir şey yok idi. Sonra tüm varlıkların kaynağı olacak bir şey yarattı. Bu da diğer tüm şeyleri kendisinden hiçbir şeye isnat etmedi. (Zira onu bir şeyden değil, yoktan yarattı.) “^[1789]

1055. Bölüm Alemin Yaratılışı

Kur’an:

“Küfredenler, gökler ve yer yapışırken onları ayırdığımızı ve bütün canlıları sudan meydana getirdiğimizi bilmezler mi? İnanmıyorlar mı?”^[1790]

“Hamt, gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah'a mahsustur. Öyle iken, küfredenler Rablerine başkalarını eşit tutuyorlar.”^[1791]

“Sizi yaratmak mı daha zordur, yoksa göğü yaratmak mı? Ki onu Allah bina edip yükseltmiş ve ona şekil vermiştir. Gecisini karanlık yapmış , gündüzünü aydınlatmıştır. Ardından yeri düzenlemiştir. Suyunu ondan

çıkarmış ve otlak yer meydana getirmiştir. Dağları yerleştirmiştir.” [\[1792\]](#)

4871. *İmam Bakır (a.s), Allah-u Teala'nın “Küfredenler bilmezler mi?” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Gök birbirine kapanmış ve yağmur yağmıyordu. Yeryüzü birbirine bağlanmıştı ve bitki yeşermiyordu. Böylece Allah yağmurla göğü ve bitki yeşerterek de yeryüzünü açtı.” [\[1793\]](#)

4872. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mahlukatı hiç bir şeyi örnek almadan, hiç bir kılavuzun kılavuzluğunu almadan, hiç bir yardımcının yardımını görmeden yaratmıştır. Emriyle yaratılışı tamamlamış, kendisine boyun eğdirmiş, itirazsız icabet ettirmiştir.” [\[1794\]](#)

4873. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eşyayı ezeli maddeden ve ebedi örneklerden yaratmamıştır. Aksine yarattığı, sınırını belirlediği ve şekillendirdiğini şekillendirdi ve de en güzel şekilde şekillendirdi.” [\[1795\]](#)

4874. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah, yaratılanları başkasından alınmış örnek olmadan yaratmıştır. Mahlukatı yaratırken yarattıklarından hiç kimseden yardım da istememiştir.” [\[1796\]](#)

4875. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “(Birine) Uymadan, öğrenmeden, hikmet sahibi bir yaratıcının örneğinden örnek almadan, hata etmeden veya (meşveret için) bir grubu toplamadan yaratıkları ilmiyle yaratan, onları hükmüyle (emriyle) vücuda getirendir.” [\[1797\]](#)

4876. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah Tebarek ve Teala varlıkları yarattı ama bir şeyden değil. Allah-u Teala'nın varlıkları bir şeyden yarattığını zanneden şüphesiz kafir olmuştur. Zira herşeyi kendisinden yarattığı o şey ezeliyet ve hüviyetinde kendisiyle var olan kadim bir şey olursa, o şey ezeli olur.” [\[1798\]](#)

bak. el-Halk, 1071. bölüm

1056. Bölüm Göklerin Yaratılması

4877. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Göklerin direksiz olarak yaratılması ve onların dayanaksız durması, yaratışının şahitlerindendir. Onları bu şekilde durmaya çağırmış, onlar da durup duraksamadan ve gevşemeden, itaat etmişlerdir. Onun rububiyetini ikrar etmeseler, ona itaatle boyun eğmeselerdi, onları ne arşına yer ederdi, ne meleklerine mesken, ne de halkın temiz sözlerinin ve salih amellerinin yükseldiği yer kıları. O, göğün yıldızlarını, yeryüzünde yolculuk edenlere şaşırdıklarında yol bulmaları için kılavuz kıldı. Gecenin karanlık perdeleri, onların nurunu gideremez ve ayın göklerdeki aydınlığının parıltısına da engel olamaz.” [\[1799\]](#)

4878. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “... O, göklerin alçak, yüksek ve geniş aralıklarını bir şeye asılı olmaksızın düzenledi, yarıklarını kapadı, onları birbirine kaynaştırdı. Buyruğuyla gökten inenlere ve yaratıkların amelleriyle göğe yükselenlere (meleklerle) çıkış zorluğunu kolay kıldı. Bir duman yığınyken onu (göğü) çağırdı da bir araya gelip (çekim gücüyle) birbirini tuttular. Kapandıktan sonra kapalı kapılarını açtı (santrfuj kuvvetiyle aralarını açtı), yollarına parıl parıl parlayan yıldızlardan gözcüler dikti. Onları boşlukta titrememeleri için kudretiyle kavradı. Emrine teslim olup durmalarını emretti. Güneşi gündüzleyin her şeyi aydınlatan, Ay'ı da parlaklığıyla gecenin karanlığını gideren bir ayet kıldı. İkisini de yerlerine yerleştirip yürüttü. Seyirleri sırasında onlara konaklar tayin ederek, onlarla geceyle gündüzün ayrılmasını, seyirleriyle yılların sayılmasını, sayıların hesabının bilinmesini takdir etti.

Sonra bulundukları boşlukta hareket ettikleri yörüngeyi tayin etti. Göğü gizli/ışıkları zor görülen ve ışıkları göğü pırıl pırıl aydınlatan yıldızlarla bezedi. Gizlice dinleyenleri (şeytanları) parlak meteorlarla taradı. Yerinde sabit, gezegen, inen, çıkan, uğurlu ve uğursuz tüm yıldızları emriyle müsahhar kıldı.” [\[1800\]](#)

1057. Bölüm Yedi Kat Gök

Kur'an:

“Yedi göğü ve yerden de bir o kadarını yaratan Allah'tır, Allah'ın her şeye Kadir olduğunu ve Allah'ın ilminin her şeyi kuşattığını bilmeniz için Allah'ın buyruğu bunlar arasında iner durur.” [\[1801\]](#)

bak. Bakara, 29; Fussilet 12; Mülk, 3; Nuh, 15; Mü'minun, 17, 86; İsra, 44

4879. *İmam Rıza (a.s), sol elini açtı, sonra sağ elini üzerine koydu ve şöyle buyurdu:* “Bu dünyanın yeridir, dünyanın göğü ise üzerindeki kubbedir. İkinci yer dünya göğünün üzerindedir. İkinci gök ise üzerindeki kubbedir... Yedinci kat (gök ise) üzerindeki kubbedir. Allah-u Teala'nın arşı yedinci katın üzerindedir. Allah-u Teala'nın, **“Yedi kat göğü yaratan...”** ayetinin anlamı da budur.” [\[1802\]](#)

1058. Bölüm

Göklerin ve Yerin Altı Günde Yaratılışı

Kur'an:

“Doğrusu sizin Rabbiniz gökleri ve yeri altı günde yaratıp sonra arşa hükmeden, işi düzenleyen Allah'tır, izni olmadan kimse şefaata edemez. İşte Rabbiniz olan Allah budur. O'na kulluk edin. Nasihat dinlemez misiniz?”^[1803]

“Arş'ı su üzerinde iken, gökleri ve yeri altı günde yaratan O'dur.”^[1804]

“Siz yeri iki günde yaratanı mı küfrediyor ve O'na eşler koşuyorsunuz! O, âlemlerin Rabbidir”de.

Yeryüzüne sabit dağlar yerleştirdi, onu bereketli kıldı; arayanlar için yeryüzünde gıdalarını normal olarak dört gün içinde yetiştirmesi kanununu koydu.

Sonra, duman halinde bulunan göğe yöneldi, ona ve yeryüzüne: “İsteyerek veya istemeyerek buyruğuma gelin”dedi. İkisi de: “İsteyerek geldik”dediler.

Allah, bunun üzerine, iki gün içinde yedi gök var etti ve her göğün işini kendisine bildirdi. Yakın göğü

ışıklarla donattık ve bozulmaktan koruduk. İşte bu, bilen, güçlü olan Allah'ın kanunudur.”^[1805]

4880. *İmam Rıza (a.s), Allah-u Teala'nın “Gökleri ve yeri altı günde yaratan odur” ayetinin tefsirinde şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah Tebarek ve Teala gökleri ve yeri yaratmadan önce Arş'ı suyu ve melekleri yarattı. Melekler kendilerini, Arş'ı ve suyu, aziz ve celil olan Allah'ın varlığına delil bildiler. Ardından meleklerle kudretini göstermek ve böylece O'nun herşeye gücünün yettiğini bilmelerini sağlamak için arşını suyun üzerinde karar kıldı. Sonra... Arşına dayandığı bir halde yeryüzünü altı günde yarattı. O isteseydi onları göz açıp kapayıncaya kadar yaratabilirdi. Ama gökten ve yerden birbiri ardınca yarattığı şeyleri meleklerle göstermek ve yavaş yavaş ortaya çıkan şeylerin çıkışını kendisine bir delil kılmak için onları altı günde yarattı.”^[1806]

1059. Bölüm

Dünya Seması

4881. *Resulullah (s.a. v), kendisine “Ey Allah'ın Resulü! Bu gök nedir?” diye soran birine şöyle buyurmuştur:* “Gök sizden korunmuş bir dalgadır.”^[1807]

4882. *İmam Ali (a.s), kendisine “Dünya seması neden yaratılmıştır?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Dizginlenmiş bir dalgadan.”^[1808]

1060. Bölüm

Gök Sütunu

Kur'an:

“Gökleri, gördüğünüz bir direk olmaksızın yükselten, sonra arşa hükmeden her biri belli bir süreye kadar hareket edecek olan güneş ve ayı buyruğu altına alan, işleri yürüten, ayetleri uzun uzun açıklayan Allah'tır; ola ki

Rabbinize kavuşacağınıza kesin olarak inanırsınız.”^[1809]

“Allah gökleri gördüğünüz bir direk olmaksızın yaratmış , sizi salları diye yeryüzüne sabit dağlar koymuş;

orada her türlü canlıyı yaymıştır. Gökten su indirip orada her hoş çiftten yetiştirmiştir.”^[1810]

4883. *İmam Rıza (a.s), Allah-u Teala'nın “İçinde yörüngeler bulunan göğe andolsun” ayeti hakkında soran Hüseyin b. Halid'e, parmaklarını birbirine geçirerek şöyle buyurmuştur:* “Gök yeryüzüne sıkıca bağlanmıştır.” Ben (Hüseyin b. Halid), “Nasıl olur da yere bağlanır? Oysa Allah şöyle buyuruyor: “Gökleri gördüğünüz bir direk olmaksızın yaratmış...” deyince İmam Rıza (a.s) şöyle buyurdu: “Sübhanallah! Allah, “gördüğünüz bir direk olmaksızın” buyurmuyor mu?” Ben, “Evet!” deyince

İmam şöyle buyurdu: “Bir sütun vardır, ama siz onu görmemektesiniz.”^[1811]

4884. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Göz farklı ve birbirine bağlı yaratıkları gördü ve kalp bunları bir yaratıcının varlığına delil kabul etti. Zira kalp, göklerin azameti ile havada tutucu bir sütun ve dayanağı olmaksızın geri kalıp neticede yok olmaması, öne geçip neticede zail olmaması, çöküp yakınlaşmaksızın ve yükselip kaybolmaksızın havada yükseklerde durması hakkında gözün gördüğü şeyler hakkında derince bir düşündü.”^[1812]

1061. Bölüm

Arş ve Kürsi

Kur'an:

“O çok büyük Arş'ın Rabbidir.”^[1813]

“Arş'ı yüklenen ve çevresinde bulunanlar, Rablerini överek tespih ederler; O'na iman ederler. Müminlerin de bağışlanmasını isterler...”^[1814]

“Kürsisi (hükümrânlığı) gökleri ve yeri kaplamıştır, onların gözetilmesi O'na ağır gelmez. O yücedir, büyüktür.”^[1815]

Bak. Araf suresi, 54. ayet; Yunus suresi, 3. ayet; Hud suresi 7. ayet; Rad suresi, 2. ayet; Ta-Ha suresi, 5. ayet; Müminun suresi, 86. ayet; Furkan suresi, 59. ayet; Secde suresi, 4. ayet; Hakka suresi, 17. ayet

4885. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kürsi karşısında yedi kat gök, bir çöle düşmüş halka gibidir. Arş'ın Kürsi'ye üstünlüğü ise çölün o halkaya üstünlüğü gibidir.”^[1816]

4886. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Arş bir anlamda yaratılışın tamamıdır. Kürsi ise onun kabıdır. Başka bir anlama göre ise Arş Allah'ın nebilerine resullerine ve hüccetlerine bildirdiği ilimdir. Kürsi ise Allah'ın nebi, resul ve hüccetlerinden hiç birine bildirmediği ilimdir.”^[1817]

4887. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala'nın, “Kürsi'si gökleri ve yeri kaplamıştır” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Yani ilmi”^[1818]

bak. el-Bihar, 58/1, 1. bölüm

1062. Bölüm

Bizlere Gizli Kalan Yaratılışın Azameti

4888. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey münezzeh olan Allah'ım! Yaratışından gördüğümüz şeyler ne kadar yücedir! Azametinin karşısında her büyük ne de küçüktür! Melekutundan gördüğümüz şey ne de korkunçtur! Bu gördüğümüz şeyler gizli saltanatın karşısında ne de değersizdir! Bu nimetler ahiret nimetleri karşısında ne de küçüktür!”^[1819]

4889. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yaratıklarından gördüğümüz şeyler ne büyüktür. Yaratmadaki gücüne şaşırtan ve gördüğümüz şeyleri kudretinin büyüklüğünün nişanesi sayıyoruz! Bizlere gizli olan şeyler bundan ne kadar da büyüktür! Yaratışından görmediğimiz, gözlerimizin göremediği, aklımızın hakikatine eremediği ve kendisiyle aramıza gayp perdelerinin indiği şeyler ne de büyüktür! “^[1820]

1063. Bölüm

Yüce Alemin Sıfatı

4890. *İmam Ali (a.s) yüce alem hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Maddeden arınmış, kuvvet ve isti'dattan (anıklıktan) yüce suretler! Allah o suretlere tecelli etti. Onlar nurdan vücuda geldi, onlara baktı ve nurlandı. Misalini hüviyetlerine attı ve onlardan fiillerini zahir kıldı.”^[1821]

1064. Bölüm

Alemler

Kur'an:

“Alemlerin rabbi”^[1822]

4891. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Belki de Allah'ın sadece bu alemini yarattığını ve sizden başka insan yaratmadığını düşünüyorsun! Allah'a yemin olsun ki Allah milyonlarca alem ve milyonlarca insan yaratmıştır ve sen o alemlerin ve insanların sonundasın.”^[1823]

4892. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah yeryüzünü yarattığından beri, Adem'in soyundan olmayan yedi alem daha yaratmıştır.”^[1824]

4893. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz aziz ve celil olan Allah'ın on iki bin alemi vardır ki onlardan her biri yedi gök ve yedi yerden daha büyüktür.”^[1825]

1065. Bölüm Güzel Yaratış

Kur'an:

“Yarattığı her şeyi güzel yaratan, insanı başlangıçta çamurdan yaratan...” [\[1826\]](#)

4894. Resulullah (s.a.a) eteği yerde sürünen birini gördüğünde şöyle buyurmuştur: “Eteğini yukarı çek!” O, “Ey Allah’ın Resulü! Ben yampiri (çarpık) ayaklı biriyim; yürürken dizlerim birbirine değiyor.” Peygamber ona şöyle buyurdu: “Eteğini yukarı çek,

Allah’ın yarattığı her şey güzeldir.” [\[1827\]](#)

4895. Ebu Umame şöyle diyor: “Biz Resulullah (s.a.a) ile birlikte iken Amr b. Zurare el-Ensari yerlere kadar uzanmış elbisesiyle çıkageldi. Peygamber (s.a.a) elbisesinin kenarından tuttu. Amr şöyle dedi: “Ey Allah’ın Resulü! Ayaklarımın baldırları yampiridir.” Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Ey Amr b. Zurare! Allah her neyi yaratmışsa güzel yaratmıştır. Allah eteklerini yerlerde sürükleyen kimseleri sevmez.” [\[1828\]](#)

4896. Resulullah (s.a.a) Allah-u Teala’nın, **“Yarattığı her şeyi güzel yaratan”** ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Elbette maymunun arkası güzel değildir. Ama yaratılışı sağlamdır.” [\[1829\]](#)

Ben (Reysehri), şöyle diyorum: “Kurtubi’nin Tefsirinde şöyle yer almıştır: (Ayette geçen) “absene” kelimesi “sağlam ve mubkem yarattı” anlamındadır. O halde her şey kendisi için yaratıldığı hedef yolunda güzel ve uyumludur. İbn-i Abbas ve İkrime’nin, “Maymunun kacı güzel değildir” sözünün anlamı da budur.”

İbn-i Abbas şöyle diyor: “Bu kelime lafız ve anlamda genel bir anlam ifade etmektedir. Yani, “Her şeyin yaratılışını güzel kıldı. Katade şöyle diyor: Maymunun kacı da bir yönden güzeldir” anlamındadır. Hatta köpeği bile güzel yaratmıştır.” [\[1830\]](#)

el-Mizan’da da şöyle yer almıştır: “Eşyanın yaratılışı hakkında düşünmek -ve her birinin parçalarının birbiriyle ve tüm vücuduyla uyumlu oluşması, kemal ve saadetine erişmek için en gelişmiş araçlarla en kamil şekilde donatılmış olması- her varlığın kendi yerinde kamil bir güzelliğe sahip olduğunu göstermektedir.” [\[1831\]](#)

bak. el-Kelam, 3511. Bölüm

148. Konu

el-Halik Yaratıcı-Halık

☞ El-Bihar, 3/16, 3. bölüm, İsbat’us-Sani’

☞ El-Bihar, 3/57, 4. bölüm, et-Tevbid’ul-Mufasssal

☞ El-Bihar, 3/152, 5. Bölüm, Risalet’ul-İlahiyye

bak.

- ☞ 345. konu, el-Marifet (1); 346. konu, Marifet'un-Nefs (2); 347. konu, Marifet'ul-Allah(3)
- ☞ 147. konu, el-Hilkat; 18. konu, Allah
- ☞ ed-Dehr, 1274. bölüm; el-Kalb, 3414. bölüm

1066. Bölüm

Aklın Muhtemel Zararı da Defetmeye Çağırısı

4897. *İmam Sadık (a.s) yaratılış ve ahireti inkar eden Abdülkerim b. Evca'ya şöyle buyurmuştur:* “Eğer gerçek senin dediğin gibiyse –ki dediğin gibi değildir- hem biz hem de sen kurtulursun. Ama hakikat bizim dediğimiz gibiyse –ki gerçek dediğimiz gibidir- biz kurtulur sen ise helak olursun.” *Abdülkerim arkadaşlarına dönerek şöyle dedi:* “Ben kalbimde bir yanış ve hüznü hissedyorum. Beni götürün.” *Dostları da onu alıp götürdüler ve Abdülkerim öldü.*”^[1832]

4898. *İmam Sadık (a.s), bakeza İbn-i Ebi'l Evca'ya şöyle buyurmuştur:* “Eğer bunların (Kabe'yi tavaf edenlerin) dediği doğruysa –ki onların dediği doğrudur- onlar esenliğe erişmiş, siz ise helak olmuş olursunuz. Ama iş sizin dediğiniz gibiyse- ki dediğiniz gibi değildir- siz ve onlar eşitsiniz.”^[1833]

4899. *Bir grup İmam Rıza'nın (a.s) yanında oturmuşken bir zındık çıkageldi. İmam Rıza (a.s) ona şöyle buyurdu:* “Eğer sözünüz doğruysa –ki dediğiniz gibi değildir- biz ve sizler eşit değil miyiz? Namaz oruç, zekat ve imanımızın bize bir zararı var mıdır?” *Zındık sustu. Ebu'l Hasan (a.s) şöyle buyurdu:* “Eğer bizim dediğimiz doğru ise –ki dediğimiz doğrudur- biz kurtuluşa ererken siz helak olmuş olmaz mısınız?”^[1834]

4900. *İmam Sadık (a.s) Hintli doktor ile yaptığı münaazarada şöyle buyurmuştur:* “Ben, “Eğer inancın doğruysa benim seni korkuttuğum Allah'ın cezası hususunsa benim için bir korku var mıdır?” dedim. O, “Hayır” dedi. Ben, “Eğer benim inançlarım doğruysa –ki öyledir- ve ben haklıysam korktuğum ilahi cezaya güvenmedim mi ve sen inkar ve yalanlamalarınla helak olmadın mı?” diye sordum. O, “Evet” dedi. Bunun üzerine ben, “O halde hangimiz daha uzak görüşlü ve kurtuluşa daha yakınız” diye sorunca, “Sen” dedi.”^[1835]

4901. *İmam Ali (a.s) kendisinden nakledildiğine göre –başkasının olduğu da söylenmiştir- şöyle buyurmuştur:* “Müneccim ve tabibin ikisi de inanıyor ki ahiret yoktur.

Ben, “bu size kalmış” dedim.”

“Dediğiniz doğruysa ben hüsrana uğramış olmam.

Yok eğer benim dediğim doğruysa vebal aleyhinizedir.”^[1836]

1067. Bölüm

Akılların Allah'ı İnkardan Aciz Oluşu

4902. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hamd, yarattıklarına, yaratışıyla tecelli eden, delilleriyle kalplerine görünen Allah'a mahsustur.”^[1837]

4903. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hamd Allah'a mahsustur ki tüm işlerin gizliliklerini bilir, açık nişaneler (varlıklar) O'nun varlığına delalet eder. Görenlerin gözüne gözükmez. O halde O'nu görmeyenin gözü, O'nu inkar edemez. O'nu kalbiyle görenler, zatının künhüne eremez... Bütün varlık alemi, hatta (diliyle) inkar edenlerin bile kalben O'nu ikrar ettiğine tanıklık etmektedir.”^[1838]

4904. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bunların hepsini de sanatının inceliklerine, kudretinin azametinde apaçık birer delil olarak dikmiştir; akıllar Allah'ın büyüklüğünü itiraf ederek boyun eğmiş, O'nun vahdaniyetine ait delilleri kulaklarımızda çınlamıştır.”^[1839]

4905. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah işlerin gizliliklerini bilmekte, yaratıklarında görülen tedbir nişaneleri sebebiyle akıllara aşikar olmaktadır. O Allah ki peygamberlere soruldu, ama onlar O'nu had ve cüz ile nitelendirmediler; O'nu fiilleriyle nitelendirdiler ve nişaneleriyle O'na kılavuzluk ettiler. Mütefekkir insanların aklı O'nun varlığını inkar edemez. Zira gökleri, yeri, ikisinin arasındakileri ve içindikilerini yaratanın kudreti inkar edilemez.”^[1840]

4906. *Hişam b. Hakem şöyle diyor:* “Mısırlı bir zındık İmam Sadık'ın (a.s) ilmini işitmişti. Bu yüzden onunla tartışmak için Medine'ye geldi. Ama onu Medine'de bulamadı. Ona, “İmam Mekke'dedir” denilince bu defa Mekke'nin yolunu tuttu.

İmam Sadık (a.s) tavafını bitirince Zındık yanına geldi ve yanına toplandığımız bir halde İmam'ın tam karşısına oturdu.

İmam o zındığa, “Yeryüzünün bir altı ve bir üstü olduğunu biliyor musun?” dedi. Zındık, “Evet!” dedi. İmam, “Yeryüzünün altına girdin mi?” diye sordu. Zındık, “Hayır” dedi. İmam, “O halde altında ne olduğunu ne biliyorsun?” Zındık, “Bilmiyorum, ancak altında bir şey olduğunu zannetmiyorum” dedi. İmam Sadık (a.s), “Yakin etmedikçe zan acizliktir” diye buyurdu.” İmam Sadık (a.s), “Göge çıktın mı?” diye buyurdu: Zındık, “Hayır” dedi. İmam: “O halde içinde ne olduğunu biliyor musun?” diye sordu. Zındık: “Hayır” dedi. İmam: “Doğu ve batıya gidip arkalarında ne olduğuna baktın mı?” diye sordu. Zındık: “Hayır” dedi. İmam: “Ne kadar ilginçsin! Doğuya gitmemişsin, batıya gitmemişsin, yerin altına inmemişsin, göge çıkmamışsin, arkalarında ne olduğunu bilmek için oraları tecrübe etmemişsin, bütün bunlara rağmen içinde olanları inkar ediyorsun.” Acaba aklıllı insan bilmediğini inkar eder mi?” Zındık: “Şimdiye kadar hiç kimse benimle böyle konuşmadı” dedi. İmam: “O halde sen bu konuda şek içindesin. Doğru da olabilir, yanlış da olabilir” diye buyurdu. Zındık: “Belki de öyledir” dedi. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: “Ey Adam! Bilmeyenin bilen kimse üzerinde bir hücceti yoktur. Cahilin, alim üzerinde bir delili yoktur. Ey Mısırlı Kardeş! Benden bil ki bizim Allah hakkında asla şekkimiz yoktur. Güneş ay, gece ve gündüzün hiçbir hataya düşmeden gelip gittiğini görüyor musun?”

Hişam şöyle diyor: “O zındık sonunda İmam Sadık’ın (a.s) eliyle iman etti.” [\[1841\]](#)

1068. Bölüm Başkasıyla Kaim Olan Her Şey Sonuçtur

4907. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Başkasıyla kaim olan her şey sonradan yapılmıştır. Başkası sebebiyle vücuda gelen her şey sonuçtur.” [\[1842\]](#)

4908. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bizzat tanınan her şey sonradan yapılmıştır. Başkasıyla kaim olan her şey de sonuçtur.” [\[1843\]](#)

1069. Bölüm Cisimlerin Sonradan Olduğunun Delili

4909. *İmam Sadık (a.s), kendisine, münaazara sırasında “cisimlerin sonradan yaratıldığının delili nedir?” diye soran İbn-i Ebi’l-Evca’ya şöyle buyurmuştur:* “Küçük veya büyük her şey kendisine benzeri eklendiğinde daha büyük olur. Bunda bir zail oluş ve bir haletten başka bir halete geçir vardır. Eğer o şey kadim (ezeli) olsaydı zail olmaz ve değişmezdi. Zira zail olan ve değişen bir şey var veya yok olabilir. Dolayısıyla yokluktan sonra var olmakla sonradan yaratılma merhalesine girer ve ilk halette (yokluk döneminde) ise yokluk dünyasına ayak basar. Bir tek şeyde ise ezel ve yokluk sıfatı birleşmez.” [\[1844\]](#)
bak. Ed-Dehr, 1274. Bölüm

1070. Bölüm Yaratıcının Fitr-i Tanıma İspatı (1)

Kur’an:

“Hakka yönelerek kendini Allah’ın insanlara yaratılıştaki verdiği dine ver. Zira Allah’ın yaratışında değişme yoktur; işte dosdoğru din budur, fakat insanların çoğu bilmezler.” [\[1845\]](#)

“Allah’ın rengi (ile renklenin); rengi Allah’inkinden daha güzel olan kim vardır? Biz “O’na ibadet edenleriz”deyin.” [\[1846\]](#)

“Rabbin, insanoğlunun sulbünden soyunu alıp devam ettirmiş, onlara: “Ben sizin Rabbiniz değil miyim” demiş ve buna kendilerini şahit tutmuştu. Onlar da: “Evet şâhidiz” demişlerdi. Demeyesiniz kıyamet günü, “Bizim bundan haberimiz yoktu” dersiniz veya” [\[1847\]](#)

“Andolsun ki, onlara, “Gökleri ve yeri yaratan kimdir?” diye sorsan: “Allah’tır” derler.” [\[1848\]](#)

“Allah’a ortak koşmaksızın O’na yönelerek Allah’ın hanifleri olun. Pis putlardan kaçın. Allah’a ortak koşan kimse, gökten düşüp de kuşların kaptığı veya rüzgarın bir uçuruma attığı şeye benzer.” [\[1849\]](#)

4910. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala’nın “Allah’ın fitratı” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Yani tevhid!” [\[1850\]](#)

4911. *İmam Bakır (a.s) hakeza bu ayet hakkında şöyle buyurmuştur:* “Onları Rableri olduğu marifeti üzere yarattı. Eğer böyle olmasaydı, “Rableri kimdir ve onlara kim rızık vermektedir?” sorusunun cevabını bilemezlerdi.” [\[1851\]](#)

4912. *İmam Sadık (a.s), “Rabbin Ademoğullarının sulbünden ...” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Kalplerinde marifet sabitleşti, söz verdikleri günü (kalubela gününü) unuttular. Ama bir gün hatırlarlar. Böyle olmasaydı hiç kimse kendisini

kimin yarattığını ve kimin rızık verdiğini bilemezdi.”^[1852]

4913. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her çocuk fitrat üzere doğar. Yani aziz ve celil olan Allah’ın yaratıcısı olduğunu bilme üzere doğar. Allah’ın şu sözü de buna işarettir: **“Onlara, “gökleri ve yeri kim yarattı?”** diye soracak olursan, şüphesiz “Allah” derler.”^[1853]

4914. *İmam Bakır (a.s), Allah-u Teala’nın “Allah’ın hanifleri” ayeti hakkında, “Haneflik nedir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Bu Allah’ın insanları üzerinde yarattığı fitrattır. Allah yaratıkları marifeti üzere yaratmıştır.”^[1854]

4915. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her çocuk fitrat üzere doğar. Anne ve babası onu Hristiyan veya Yahudi eder.”^[1855]

4916. *Resulullah (s.a.a), Müslümanların müşriklerin çocuklarını katlettiği bir savaşta şöyle buyurmuştur:* “Biliniz ki en iyileriniz müşriklerin çocuklarıdır” sonra da şöyle buyurmuştur: “Sakin soykırım yapmayın. Her çocuk fitrat üzere doğar. Dili ondaki perdeyi aralar. Anne ve babası da onu Yahudi, veya Hristiyan ya da Mecusi eder.”^[1856]

bak. el-Bihar, 3/276, 11. Bölüm; 67/130, 4. Bölüm

1071. Bölüm Yaratıcının Fitri Tanıma İspatı (2)

Kur’an:

“İnsana bir darlık gelince, yan yatarken, oturur veya ayakta iken bize yalvarıp yakarır; biz darlığını giderince, başına gelen darlıktan ötürü bize hiç yalvarmamışa döner. İşlerinde tutumsuz olanlara, yaptıkları böylece güzel görünür.”^[1857]

“İnsanlar bir darlığa uğrayınca Rablerine dönerek O’na yalvarırlar, sonra Allah katından onlara bir rahmet tattırınca içlerinden bir takımı kendilerine verdiklerimize nankörlük ederek Rablerine eş koşarlar.”^[1858]

“İnsanın başına bir sıkıntı gelince Rabbine yönelerek O’na yalvarır. Sonra Allah, katından bir nimet verince önceden kime yalvarmış olduğunu unutturur; Allah’ın yolundan saptırmak için O’na eşler koşar. De ki:

“küfrünle az bir müddet zevklen, şüphesiz sen cehennemliksin.”^[1859]

4917. *İmam Askeri (a.s), besmelenin tefsirinde şöyle buyurmuştur:* “Allah, ihtiyaçlar ve zorluklar anında, her yaratığın O’ndan başka herkesten ümidini kestiği ve O’ndan başka her sebebin (bağının) koptuğu bir anda her yaratılmışın kendisine yöneldiği kimsedir. Sen, “Bismillah” diyorsun. Yani tüm işlerimde sadece ibadete layık olan Allah’tan yardım dilerim. Yardım istendiğinde yardıma koşar ve çağrıldığında icabet eder. Bu birisinin İmam Sadık’a (a.s) dediği şu sözdür: “Ey İbn-i Resulillah! Bana Allah’ın varlığını göster ve ne olduğunu öğret ki mücadeleçiler bana karşı saldırıya geçmiş ve beni şaşkınlığa düşürmüşlerdir.” İmam Sadık (a.s) ona şöyle buyurdu: “Ey Allah’ın kulu! Hiç gemiye bindin mi?” Adam, “Evet” deyince şöyle buyurdu: “Geminin kırıldığı, seni kurtaracak bir geminin ve sana kifayet edecek bir yüzücülüğün olmadığı bir durumla karşılaştın mı?” Adam, “Evet” deyince de şöyle buyurdu: “O an herhangi bir şeyin seni bu tehlikeden kurtarmaya kadir olduğu kalbinden geçti mi?” Adam, “Evet” deyince de İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: “İşte o, hiç kurtarıcının olmadığı

durumda kurtarmaya ve hiçbir yardımcının olmadığı bir anda yardımda bulunamaya kadir olan Allah’tır.”^[1860]

4918. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın varlığı yaratıklarından bilinir, akıllarla marifetine inanılır ve hücceti fitratla sabit olur.”^[1861]

4919. *İmam Ali (a.s), “Allah” hakkında şöyle buyurmuştur:* “Allah; her yaratığın ihtiyaçlar ve zorluklar anında, herkesten ümidini kesdiği ve ondan başka tüm sebepler zincirinin koptuğu bir anda yöneldiği kimsedir. Zira her insan bu dünyada her ne kadar makam ve servet sahibi de olsa ve diğer insanlar kendisine çok muhtaç da bulunsa kendisinin gideremeyeceği bir takım ihtiyaçları ortaya çıkar. Hatta bizzat böyle bir şahıs için de karşılayamayacağı bir takım ihtiyaçlar baş gösterir. Böylece ihtiyaç ve zaruret anında Allah’a yönelir. Ama ihtiyaçları giderilince yeniden şirk yoluna koyulur.”^[1862]

1072. Bölüm Yaratıcının İspatı Nedensellik Kanunu (3)

Kur’an:

“Onlar, yaratan olmaksızın mı yaratıldılar yoksa yaratanlar kendileri midir? Yoksa gökleri ve yeri kendileri mi yarattılar? Hayır, Allah'a kesin olarak inanmıyorlar.”^[1863]

4920. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bir şeyi yapan herkes onu bir şeyden yapmıştır. Ama Allah yaptığını bir şeyden yaratmamıştır.”*^[1864]

4921. *İmam Bakır (a.s), Şam alimlerinden biri “Allah eşyayı bir şeyden mi yaratmıştır yoksa bir şaysızlıktan mı?” sorusu üzerine şöyle buyurmuştur: “Eşyayı kendisinden önce var olan bir şeyden yaratmamıştır. Eğer bir şeyi bir şeyden yaratsaydı, onunla eşya arasında kesinti olmaz ve o şey sürekli Allah’la birlikte olurdu. Oysa Allah var olmuş, ama onunla birlikte bir şey olmamıştır.”*^[1865]

4922. *İmam Sadık (a.s), “Allah eşyayı neden (hangi şeyden) yarattı?” diye soran Zındık birine şöyle buyurmuştur: “Bir şeyden yaratmadı!” Zındık, “O halde nasıl olur da, bir şey şey olmayandan vücuda gelebilir?” diye sorunca da İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Eşya ya bir şeyden yaratılmıştır, ya da şey olmayandan. Bir şeyden yaratılmış olursa, o şey Allah ile birlikte olur ve de o şey kadim sayılır. Kadim olan bir şey ise sonradan olmaz, fena bulmaz ve değişmez. Bu şey de bir cevher (tözdür) ve bir renktir. O halde bu alemde var olan çok çeşitli farklı renkler ve sayısız cevherler nereden gelmiştir? Eğer eşyanın kendisinden yaratıldığı şey diri ise o halde bu ölüm nereden geldi? O şey ölü ise, o halde hayat nereden geldi? Ezeli ve kadim olan bir diri ve bir ölüden de meydana gelemez. Zira ezeli diridir ondan ölü meydana gelmez. Hakeza ezeli ve kadim bir ölü de var olamaz. Zira ölü bir varlığın kudret ve bekası olmaz” zındık: “O halde neden varlıklar ezeldir?” denmiştir diye sorunca İmam (a.s) şöyle buyurdu: “... Dünyanın içindekileriyle dönüşü, yerin üzerindekiyle hareket etmesi, zamanını değişmesi, zaman farklılığı, alemdeki eksiklik ölüm, çürüme ve insanı, kendisini yaratan ve idare eden birinin olduğunu ikrar etme çaresizliğini ve eşyanın sonradan olduğuna göstermektedir. Tatlının ekşidiğini, şirin olanın acılaştığını, yeninin eskidiğini ve her şeyin değişip yok olduğunu görmüyor musun?”*^[1866]

4923. *İmam Sadık (a.s) Allah’ın birliğinin delili sorulunca şöyle buyurdu: “Yaratıkların ihtiyaç içinde oluşu!”*^[1867]

4924. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mahlukatı yaratmayı ezeliyetine ve varlığına, delil kılan Allah’a hamd olsun... Allah, eşyanın yaratılışını ezeliyetine, acziyetini kudretine, yokluğa mahkumluğunu da ebediyetine şahit kılmıştır.”*^[1868]

4925. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Hamd, yarattıklarını mevcudiyetine ve onların yaratılmalarını ezeliyetine delil kılan Allah’a mahsustur.”*^[1869]

4926. *İmam Sadık (a.s), “Bir yaratıcın olduğunun delili nedir?” diye soran Ebu Şakir Deysani’ye şöyle buyurmuştur: “Kendimi iki hal üzere buldum: Ya ben kendimi yarattım yada başka birisi beni yaratmıştır. Eğer ben kendimi yarattıysam şu iki halden biridir: Ya (önceden de) vardım veya kendimi var ettim. Eğer önceden var idiysem ve kendimi vücuda getirdiysem, kendimi vücuda getirmeme bir ihtiyaç yoktur. Eğer yok idiysem, senin de bildiğin gibi yok olan bir şey, bir şey vücuda getiremez. O halde üçüncü bir şık geçerlidir. O da şu ki benim bir yaratıcım vardır ve o da alimlerin rabbi olan Allah’tır.” Verecek bir cevabı olmayan Ebu Şakir kalkıp gitti.”*^[1870]

bak. el-Hikmet, 1053 ve 1055. bölümler

1073. Bölüm Yaratıcının İspatı Ayetler (4)

Kur’an:

“Ey insanlar! Sizin yaratılmanızda ve canlıların yeryüzünde yayılmasında, kesin olarak iman eden kimseler için ibretler vardır.”^[1871]

“Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelmesinde akıl sahiplerine şüpheşiz deliller vardır.”^[1872]

4927. *İmam Ali (a.s), yaratıcının ispatı hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur: “Devenin pisliği devenin varlığına, eşeğin pisliği eşeğin varlığına ve ayak izi bir yolcunun varlığına delalet eder. O halde şu gök varlığı bunca letafetiyle ve yeryüzü bu yoğunluğuyla latif ve habir olan Allah’ın varlığına nasıl delalet etmez?”*^[1873]

4928. *İmam Ali (a.s), gece namazını bitirince şu cümleyi çok tekrarlar: “Şehadet ederim ki gökler, yer ve içinde olanlar senin varlığının nişaneleri ve kendisine davet ettiğin şeylerin tanıklarındır. Hüccetini açıklayan ve rububiyetine tanıklık eden her şey nimetlerinin eserlerinin nişanesi ve tedbirinin alametleridir.”*^[1874]

4929. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’ın yaratıklarından, Allah’ın varlığına ulaşılır, akıllarla varlığı tanınır, tefekkür ile hücceti sabit olur ve ayetleri ile kullarına hücceti tamamlanır.”*^[1875]

4930. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’ın hikmet eseleri vücuda getirdiği güzelliklerde aşikardır. Yarattığı her şey onun hücceti oldu ve kendisine mensup kılındı. O halde bir yaratığı dilsiz ve sessiz olursa, Allah’ın ondaki tedbiri konuşan hücceti*^[1876]

olur.”

4931. *İmam Rıza (a.s) Adem'in sonradan yaratıldığı hususunda sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Sen önceden yoktun ve sonradan var oldun. (Öte yandan) Kendi kendini yaratmadığını ve benzerinin de seni vücuda getirmediğini de biliyorsun.”^[1877]

İmam Bakır (a.s) ise Allah-u Teala'nın, “Bu dünyada kör olan ahirette de ködür” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Göklerin ve yerin yaratılışının, gece gündüzün birbiri ardınca gelişinin ve gökyüzünün güneş ve ayla dönüşünün ve ilginç ayetlerinin bunun ötesinde daha büyük bir işe delalet ettiğini anlamayan kimse “**ahirette de ködür.**” Yani görmediklerini müşahade etmek hususunda ködür ve yol açısından daha sapıktır.”^[1878]

4932. *İmam Rıza (a.s) hakeza şöyle buyurmuştur:* “Yani mevcut hakikatleri görmek hususunda ködür.”^[1879]

4933. *İmam Sadık (a.s), “alemin yaratıcısının delili nedir?” diye soran zındık birine şöyle buyurmuştur:* “İşlerin varlığı onların bir yapıcısının olduğuna delalet etmektedir. Bir bina görünce, her ne kadar yapıcısını görmemişsen ve müşahade etmemişsen bile, onun bir mimarı ve yapıcısının olduğunu anlamıyor musun?”^[1880]

4934. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şanı yüce yaratıcının varlığına delalet eden ilk öğüt ve delil, bu cihanı meydana getirmesi, cüzlerini terkip etmesi ve eczasını mevcut haliyle düzenlemesidir. Bu alem hakkında düşünecek olursan kullarının ihtiyaç duyduğu herşeyin içinde olduğu bir ev gibi olduğunu görürsün. Gök yükseltilmiş bir tavan, yeryüzü serilmiş bir halı, yıldızlar, yanyana dizilmiş kandiller ve cevherler yeryüzünün bağrında depolanmış hazineler gibidir. Alemin herşeyi kendi yerinde hazır kılınmıştır. İnsan bu evin ve içindeki her şeyin sahibidir. Bitki çeşitleri onun hedefleri için hazırlanmış, çeşitli hayvanlar maslahat ve menfaatlerine hizmet etmektedir. Bütün bunlar açıkça alemin bir program, hikmet, düzen ve uyum üzere yaratıldığını ve yaratıcısının bir tek olduğunu göstermektedir.”^[1881]

4935. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer Allah'ın ilginç kudreti ve yüce nimetleri hakkında düşünecek olsaydılar şüphesiz yola gelir ve cehennem azabından korkarlardı. Ama kalpler hastadır ve düşünceler afete uğramıştır. Allah'ın yarattığı en küçük varlığa bir bakmıyorlar mı? Nasıl da onu sağlam yaratmış, parçalarını dikkatle bir araya getirmiş, kendisine kulak ve göz deliği açmış, kemik ve deri koşturmuştur. Bir baksanıza şu karıncanın o küçücük cüssesine, şeklinin inceliklerine! Neredeyse gözler onu göremiyor, zihinler onu kavrayamıyor. Yeryüzünde nasıl da hareket ediyor! Rızkı için yeryüzünde koşturuyor. Onların yeme mecrasını; bedeninin yukarı aşağı ve içini, karnının adalelerini, kafasında yer alan göz ve kulaklarını bir düşünecek olursan yaratılışına hayran kalırsın, özelliklerini sıralamaktan yorulursun. Güneşe, aya, bitkilere, ağaca, suya, taş, gece ve gündüzün değişmesine, şu denizlerin kabarmasına, şu dağların çokluğuna ve zirvelerin yüksekliğine, şu dillerin farklılığına ve lehçelerinin çeşitliliğine bir bak! Öyleyse yazıklar olsun, tedbir ve takdir ediciyi inkar edene! Onlar, hiç bir delile dayanmadan, hiç bir araştırma yapmadan ekicisiz çıkan bitkiler gibi olduklarını ve çeşit çeşit şekillerinin yapıcısı bulunmadığını sanıyorlar. Onlar iddiaları için bir delile sığınmıyorlar ve inançları hakkında araştırma yapmıyorlar. Ustasız bina veya suç işleyen olmadan suç olur mu?!”^[1882]

1074. Bölüm İnsanın Topraktan Yaratılışı

Kur'an:

“Öyleyse insan neden yaratıldığına bir baksın.”^[1883]

Sizi topraktan yaratması O'nun varlığının belgelerindendir. Sonra hemen birer insan olup yeryüzüne yayılırsınız.”^[1884]

“İnsanı sudan yaratarak, ona soy sop veren O'dur. Rabbin her şeye Kadir'dir.”^[1885]

“O, insanı pıhtılaşmış kandan yarattı.”^[1886]

“Biz insanı katışık bir nutfeden yaratmışızdır; onu deneriz; bu yüzden, onun işitmesini ve görmesini sağlamışızdır.”^[1887]

“Sizi annelerinizin karınlarında üç türlü karanlık içinde, yaratılıştan yaratılışa geçirerek yaratmıştır; işte bu Rabbiniz olan Allah'tır. Hükümrânlık O'nundur, O'ndan başka ilah yoktur. Öyleyken nasıl olur da O'nu bırakıp başkasına yönelirsiniz?”^[1888]

4936. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendi vücudunda, aklını hayrete düşüren bir terkip ve Allah'ı reddeden hüccetlerini iptal eden bir tertip esasınca yaratılışın eserini gördüğü halde Allah'ın kullarına gizli kaldığını sanan insan ne de ilginçtir. Canıma andolsun ki eğer bu büyük işleri düşünecek olsalardı şüphesiz bu açık terkip, aşıkâr tedbir, yok olan eşyaların meydana gelişi, bir halden bir hale değişimi, bir yapıdan diğer yapıya dönüşümü, onları yaratıcının varlığına eristirdi.”^[1889]

4937. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey doğru düzgün yaratılmış mahluk! Kat kat perdelerin arkasında, rahimlerin

karanlığında inşa edilip korunan yaratık! İlk kez balçığın özünden yaratıldın... Sonra konulduğun yerden hiç görmediğin, menfaatlerini elde etmenin yolunu bilmediğin aleme çıkarıldın. Annenin memesinden beslenmeyi kim öğretti? İhtiyaçlarını

arayacağın, isteyeceğin yerleri kim tanıttı?”^[1890]

4938. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “O insan; rahimlerin karanlıklarında gizlice tasarlanıp kararlaştırılan dökülmüş erlik suyu ve yaratılışı noksan bir kan parçası, bir pıhtı değil miydi?... Sonra da kendisine duyduğunu belleten bir gönül, konuşan bir dil, bakıp gören bir göz verildi ki duyup gördüğünü anlasın, ibret alsın ve kötülüklerden kaçsın. Ama o büyüyüp

geliştiğinde tekebbüre kapıldı,”^[1891]

4939. *İmam Bakır (a.s) Allah-u Teala'nın “katışık bir nutfeden...” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Bütünüyle karışan erkek ve kadının suyu.”^[1892]

4940. *İmam Rıza (a.s), “Allah'ın varlığının delili nedir?” diye soran zındık birine şöyle buyurmuştur:* “Ben bedenime bakıp, en veya boyunda herhangi bir arttırma veya eksiltmede bulunamayacağımı, ondan kötülükleri uzaklaştırıp bir fayda veremeyeceğimi görünce bu yapının bir mimarı olduğunu anladım ve Allah'ın varlığını ikrar ettim. Ayrıca gökyüzünün kudretiyle dönüşünü, bulutların yaratılışını, rüzgarların harekete geçirilişini; güneşin, ayın ve yıldızların hareketini ve diğer ilginç ve sağlam

nişaneleri görünce de bütün bunların bir takdir edicisi ve meydana getireni olduğunu bildim.”^[1893]

4941. *İmam Sadık (a.s), yanına gelen İbi'l-Evca'ya şöyle buyurmuştur:* “Ey ibn-i ibi'l-Evca! Sen mahluk musun yoksa mahluk değil misin?” O: “Mahluk değilim” dedi. İmam Sadık (a.s): “Eğer mahluk olsaydın nasıl olurdun?” diye buyurunca İbn-i Ebi'l-

Evca cevap veremedi ve kalkıp gitti.”^[1894]

4942. *İmam Sadık (a.s) hakeza şöyle buyurmuştur:* “Sen mahluk musun yoksa mahluk değil misin?” Abdulkерim bin İbi'l-Evca, “Ben yaratılmış değilim” dedi. İmam (a.s), “Eğer mahluk olsaydın nasıl olurdun?” diye sordu. Abdulkерim bir müddet sustu, cevap veremedi ve karşısındaki çubukla oynar bir halde şöyle dedi: “Uzun, geniş, çukur, kısa, hareketli, sakın vb. şeyler mahlukun sıfatıdır.” İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Eğer mahluk için bundan başka sıfatlar bilmiyorsan o halde kendini mahluk

say. Zira bu sıfatları bizzat kendinde buluyorsun.”^[1895]

bak. el-İnsan, 315-316. bölümler

1075. Bölüm Rahimde Şekillendirme

Kur'an:

“Ana rahminde sizi dilediği gibi şekillendiren O'dur. O'ndan başka ilah yoktur, güçlüdür, hikmet sahibidir.”^[1896]

“O, vareden, güzel yaratan, yarattıklarına şekil veren, en güzel adlar kendisinin olan Allah'tır. Göklerde ve yerde olanlar O'nu tespih ederler. O güçlüdür, hikmet sahibidir.”^[1897]

4943. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Tebarek ve Teala birini yaratmak istediğinde kendisiyle Adem'e kadar olan babası arasındaki her şekil ve sureti toplar, sonra onu onlardan biri şeklinde yaratır. O halde hiç kimse, “bu benim veya babalarımın benzeri değildir” demesin.”^[1898]

4944. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İki nutfe rahimde birleşir. Hangisi diğerinden çok olursa çocuk ona benzer.”^[1899]

4945. *Resulullah (s.a.a), Müminlerin Emiri'ne (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah'ın sana ihsan ettiği ilk nimetin ne olduğunu söyle!” Müminlerin Emiri: “Beni yaratması...” diye cevap verdi. Peygamber: “Üçüncüsü nedir?” diye sorunca da şöyle buyurdu: “Allah'a andolsun beni en güzel şekil ve en uygun terkiple yarattı.” Peygamber, “Doğru dedin” diye buyurdu”^[1900]

1076. Bölüm Ruhun Yaratılışı

Kur'an:

“Allah'a nasıl küfredersiniz? Halbuki ölü idiniz sizleri diriltti, sonra öldürecek, sonra tekrar diriltecek ve sonunda O'na döneceksiniz.”^[1901]

“O, ölüden diri çıkarır, diriden ölü çıkarır; yeryüzünü ölümünden sonra O canlandırır. Ey insanlar! İşte siz de böylece diriltileceksiniz.”^[1902]

bak. Bakara suresi, 73; Necm, suresi, 44; Hac suresi, , 66, Kaf suresi, 43, A'raf suresi, 158; Tevbe suresi, 116; Yunus suresi, 31, 56;

Mü'minun suresi, 80; Gafir suresi, 68; Duban suresi, 8; Hadid suresi, 2; Casiye suresi, 26; En'am suresi, 95; Al-i İmran suresi, 27

1077. Bölüm Çiftlerin Yaratılışı

Kur'an:

“İçinizden, kendileriyle huzura kavuşacağınız eşler yaratıp; aranızda muhabbet ve rahmet var etmesi, O'nun varlığının belgelerindendir. Bunlarda, düşünen kavim için dersler vardır.”^[1903]

“Göklerin ve yerin Yaratanı, size içinizden eşler, çift çift hayvanlar var etmiştir. Bu suretle, çoğalmanızı sağlamıştır. O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O, iştiridir, görendir.”^[1904]

“Allah sizi topraktan, sonra nutfeden yaratmış , sonra da sizi çiftler halinde var etmiştir. Dişinin gebe kalması ve doğurması, ancak O'nun bilgisiyledir. Ömrü uzun olanın çok yaşaması ve ömürlerin azalması şüphesiz

Kitaptadır. Doğrusu bu Allah'a kolaydır.”^[1905]

bak. Necm, 45; Kıyamet, 39; Nahl, 72; Leyl, 3

4946. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çift kapının birinde bir menteşe olduğunu görürsen o menteşenin anlamsız olarak takıldığını mı sanırsın? Hayır şüphesiz diğer kapıyla birleştirildiğini ve böylece kapatıldığını anlarsın. Dolayısıyla bir araya gelişleri fayda versin diye diğer tekini de hazırlarsın. Erkek hayvanın varlığı da aynı şekildedir. Adeta dişi için hazırlanan, çiftin bir tekidir. O halde erkek ve dişi birleşirler. Zira neslin bekası ve devamı bundadır. Bu felsefe iddiacıları helak, ümitsiz ve mutsuz olsun. Nasıl olur da kalp gözleri bu ilginç yaratılışı görmüyor hatta içindeki tedbir ve kastı inkar ediyorlar?”^[1906]

1078. Bölüm Eşyanın Çift Oluşu

Kur'an:

“Yerin yetiştirdiklerinden, kendilerinden ve daha bilmediklerinden çift çift yaratan Allah münezzehtir.”^[1907]
“Yeryüzüne bakmazlar mı? Orada, bitkilerden nice güzel çiftler yetiştirmiştir.”

“Şüphesiz bunlarda Allah'ın kudretine işaret vardır, ama çoğu iman etmezler.”^[1908]

“İbret alasınız diye her şeyi çift çift yaratmıştır.”^[1909]

4947. *İmam Ali (a.s), Allah-u Teala'yı bazı fiilleri ile zikir edince şöyle buyurmuştur:* “Uzak ve aykırı şekli yakınlaştırdı ve yakınların arasını ayırdı ki aralarını ayırmakla ayıranı ve onları yakın ve bir araya getirmekle de bir araya getireni anlasınlar. Allah-u

Teala'nın şu sözü de bunu ifade etmektedir: “İbret alasınız diye her şeyi çift çift yaratmıştır.”^[1910]

4948. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eşyanın ecelini vakitlerine (bıraktı) ve çeşitli şeylerin arasında uyum yarattı, her birine özel içgüdüler koştı ve her birini benzeri ile birlikte kıldı.”^[1911]

4949. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah hiçbir şeyi bağımsız ve eşsiz olarak yaratmamıştır. Bu yolla insanları kendine yönlendirmeyi ve varlığını ispat etmeyi irade etmiştir. Zira Allah Tebarek ve Teala bir ve tektir. Kendisiyle birlikte O'nu ayakta tutan, O'na yardım eden ve O'nu koruyan bir ikincisi yoktur. Allah'ın izin ve iradesiyle yaratıklar birbirine bağlıdır.”^[1912]

4950. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bu gördüğümüz şeylerin her biri birbirine muhtaçtır. Zira her birinin kıvamı bir diğerine bağlıdır. Nitekim bir binanın parçaları da bir birine muhtaç ve bağlıdır. Aksi takdirde uyumlu, sağlam olmazdı.

Gördüğümüz diğer şeyler de böyledir.”^[1913]

4951. *İmam Ali (a.s), Allah'ın eşyayı yaratması hususunda şöyle buyurmuştur:* “Tüm şeylerin eğriliğini düzeltti, hududlarının işaretlerini açıkça belirtti, birbiriyle çelişen şeyler arasında kudretiyle uyum yarattı. Onların yakınlık sebeplerini birleştirdi.”^[1914]

4952. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Edatlar kendilerini sınırlandırıyor, aletler benzerlerine işaret ediyor, varlıkların fiilleri kendilerinde oluşmaktadır. (Allah'ta değil) Varlıklar, “munz” (falan zamandan beri) kelimesiyle kadim olmaktan çıkmıştır.”Kad” (zamanın sınırlı oluşunu ifade etmektedir.) kelimesiyle ezeliyetten çıkmıştır. Tamamlayıcı “levla”(olmasaydı) edatıyla kamil olmaktan çıkmıştır. Eşya birbirinden ayrılışıyla ayırıcısına delalet etmiştir. Birbirine aykırı oluşuyla, onları birbirine aykırı kılıcıyı açığa çıkarmıştır. Böylece eşyanın yaratıcısı akıllara tecelli etmiştir.”^[1915]

4953. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Edatlar kendilerini sınırlandırıyor, aletler benzerlerine işaret ediyor, varlıkların fiilleri kendilerinde oluşmaktadır... Eğer varlıklar ayırıcının varlığını beyan etmek için birbirinden ayrılmamış olsalardı ve birbirine

aykırı kılıcıya delalet etmek için birbirine aykırı olmasaydı şüphesiz yaratıcıları akıllara tecelli etmezdi.”^[1916]

1079. Bölüm Rızık ve Marifetullah

Kuran:

“Ey insanlar! Allah'ın size olan nimetini anın; sizi gökten ve yerden rızıklandıran Allah'tan başka bir yaratan var mıdır? O'ndan başka ilah yoktur. Nasıl aldatılıp da döndürölürsünüz?”^[1917]

“Allah size verdiği rızıkı kesiverirse, size rızık verecek başka kim vardır? Hayır; onlar, azgınlık ve nefrette direnmektedirler.”^[1918]

4954. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın mülkünde yetmiş veya seksen yıl yaşayıp nimetlerinden istifade ettiği halde Allah'ı hakkıyla tanımayan kimse ne de çirkindir!”^[1919]

4955. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Mufazzal! İnsanların vücuduna yerleştirilen örneğin bir şeyler yemek gibi fiilleri düşün. Eğer insan bedeninin ihtiyaçlarını bilerek yemek yemeseydi ve içinde kendisini buna zorlayan bir neden olmasaydı şüphesiz yemek hususunda tembellik ve gevşeklik eder ve böylece de bedeni eriyerek yok olurdu.”^[1920]

4956. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “... Ey doğru düzgün yaratılmış mahluk! Kat kat perdelerin arkasında, rahimlerin karanlığında inşa edilip korunan yaratık! İlk kez balçığın özünden yaratıldın, bilinen bir süre sağlam karar yerlerine konuldun, taktir edilen süre de orada kaldın. Annenin karnında bir cenin idin; ne cevap verebilirdin ne de bir çağrıyı duyardın. Sonra konulduğun yerden hiç görmediğin, menfaatlerini elde etmenin yolunu bilmediğin aleme çıkarıldın. Annenin memesinden beslenmeyi kim öğretti? İhtiyaçlarını arayacağın, isteyeceğin yerleri kim tarif etti?”^[1921]

1080. Bölüm Eşyanın Takdiri

Kur'an:

“Musa: “Rabbimiz, her şeye ayrı bir özellik veren, sonra doğru yola eriştirendir” dedi.”^[1922]

“Allah her şeyin rahminde taşıdığını, rahimlerin düşürdüğünü ve alıkoyduğunu bilir. O'nun katında her şey bir ölçüye göredir.”^[1923]

“Göklerin ve yerin hükümranlığı kendisinin olan, çocuk edinmeyen, hükümranlıkta ortağı bulunmayan, her şeyi yaratıp bir ölçüye göre düzenleyen O'dur.”^[1924]

“Şüphesiz Biz her şeyi bir ölçüye göre yaratmışızdır.”^[1925]

4957. *İmam Sadık (a.s), azîz ve celil olan Allah'ın, “Her şeye ayrı bir özellik veren, sonra doğru yola eriştirendir...” ayetinin tefsirini soran Muhammed b. Müslim'e şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın yaratıklarından herşey şekinden bir şeyin dişi mi yoksa erkek mi olduğunu bilir.”Ben, “doğru yola eriştirendir” ne anlamdadır?” diye sorunca da şöyle buyurdu: “Her varlığı kendi türünden olan muhalif cinsi ile çiftleşmeye ve yakınlaşmaya sevk etti.”^[1926]

el-Mizan Tefsiri “Rabbimiz, her şeye ayrı bir özellik verendir” ayetinin tefsirinde şöyle buyurmuştur: “Bu ayetin anlamı şudur: “Allah, her varlığın mücehhez olduğu kuvve ve araçlar ile o şeyi, varlığının nihai hedefine doğru sevkeden etkileri arasında bir tür irtibat vücuda getirmektedir.”^[1927]

1081. Bölüm İnsanın Eğitimi

Kur'an:

“Kalemle öğretti, insana bilmediğini öğretti.”^[1928]

“Allah sizi annelerinizin karnından bir şey bilmez halde çıkarmıştır. Belki şükredersiniz diye size kulak, göz ve kalp vermiştir.”^[1929]

1082. Bölüm Renklerin ve Dillerin Çeşitliliği

Kur'an:

“Gökleri ve yeri yaratması, dillerinizin ve renklerinizin değişik olması, O'nun varlığının belgelerindendir. Doğrusu bunlarda, bilenler için dersler vardır.”^[1930]

“Yeryüzünde rengarenk şeyleri de sizin için yaratmıştır. Bunda, öğüt alan kimseler için ibret vardır.”^[1931]
 “Biz onunla (suyla) türlü türlü renkte ürünler yetiştirmiş; dağlarda da beyaz, kırmızı, siyah ve türlü renkte yollar var etmişizdir. İnsanlar, yerde yürüyenler ve davarlar da böyle türlü türlü renktedirler. Allah'ın kulları arasında O'ndan korkan, ancak âlimlerdir.”^[1932]

4958. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Takdir ve tedbir eden Allah'ı inkar eden kimseye eyvahlar olsun. Onlar ot gibi bittiklerini ve bir ekicilerinin olmadığını sanıyorlar. Onlar çeşitli suretlerinin bir yapıcısı olmadığını zannediyorlar. Bunların iddialarını ispat edecekleri bir delilleri yoktur ve inançlarında bir araştırma yapmamışlardır.”^[1933]

1083. Bölüm

Elbise, Gölge ve Ev

Kur'an:

“Ey insanogulları! Ayıp yerlerinizi örtecek giysi sizi süsleyecek elbise gönderdik. Takva elbisesi ise bunlardan daha hayırlıdır. Allah'ın bu ayetleri öğüt almanız içindir.”^[1934]

“Taze et yemeniz, takındığınız süsleri edinmeniz ve Allah'ın bol nimetinden faydalanmanız için denize ki gemilerin onu yara yara gittiğini görürsün boyun eğdiren de O'dur. Artık belki şükredersiniz.”^[1935]

“Allah yarattıklarından size gölgeler yapmış ; dağlarda sığınacağınız barınaklar var etmiş, sizi sıcaktan koruyacak elbiseler, harpte sizi koruyacak zırhlar vermiştir.”^[1936]

“Allah size evlerinizi dinlenme yeri kıldı. Hayvanların derilerinden, yolculukta ve ikamet zamanlarınızda kolayca taşıyacağınız evler; yün, tüy ve kıllarından bir süre kullanacağınız ev eşyası ve ticaret malı var etmiştir.”^[1937]

4959. *İmam Bakır (a.s), Allah-u Teala'nın,* “Onlara örtü olarak güneş (ışıkları) dışında bir şey karar kılmadık.” *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Ev yapmayı bilmiyorlardı.”^[1938]

1084. Bölüm

Uyku

Kur'an:

“Geceleyin uyumanız, gündüz de lütfünden rızık aramanız O'nun varlığının belgelerindendir. Bunlarda kulak veren kavim için dersler vardır.”^[1939]

“Size geceyi dinlenesiniz diye karanlık ve gündüzü çalışsınız diye aydınlık olarak yarattığımızı görmediler mi? Doğrusu bunda, iman eden kavim için dersler vardır.”^[1940]

bak. Furkan, 47; Nebe, 9; Zümer, 42
 4960. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Mufazzal! İnsanın yemek ve uyumak gibi fiillerini düşün. Eğer insan beden rahatlığına ve güç tazelemeye ihtiyacı olduğunu düşünerek uyumasaydı, belki de bu konuda tembellik edecek ve böylece bedeni yıpranıp yok olacaktı.”^[1941]

1085. Bölüm

Gece ve Gündüzün Birbiri Ardınca Gelişi

Kur'an:

“De ki: “Söyler misiniz? Eğer Allah geceyi üzerinize kıyamete kadar uzatsaydı, Allah'tan başka hangi ilah size bir ışık getirebilir? Dinlemez misiniz?”^[1942]

“De ki: “Söyleyin: Eğer Allah gündüzü üzerinize kıyamete kadar uzatsaydı, Allah'tan başka hangi ilah, içinde istirahat edeceğiniz geceyi size getirebilir? Görmez misiniz?”^[1943]

bak. En'am, 96; A'raf, 54; Kasas, 73; Nur, 44; Furkan, 47; Neml, 86; Yasin, 37; Zümer, 50

1086. Bölüm Yeryüzünün Yaratılışı

Kur'an:

“Kesin olarak iman edenlere, yeryüzünde nice deliller vardır.”^[1944]

“Göğün ve yerin O'nun buyruğu ile ayakta durması O'nun varlığının belgelerindendir. Sonra sizi kabirlerinizden bir çağırmaya görsün, hemen çıkıverirsiniz.”^[1945]

“Doğrusu, zeval bulmasın diye gökleri ve yeri tutan Allah'tır. Eğer onlar zevale uğrarsa O'ndan başka, Andolsun ki onları kimse tutamaz. O, şüphesiz halimdir, bağışlayandır.”^[1946]

“Sizin için yeri durak, göğü bina eden, size şekil verip de, şeklinizi güzel yapan, sizi temiz şeylerle rızıklandıran Allah'tır. İşte Rabbiniz olan Allah budur. Âlemlerin Rabbi Allah ne yücedir!”^[1947]

bak. Bakara suresi, 22; Hicr suresi, 19; Taha suresi, 53; Enbiya suresi, 31; Ra'd suresi, 3, 4; İbrahim suresi, 32; Nabl suresi, 13, 15; Kehf suresi, 7; Şuara suresi, 7, 8; Neml suresi, 60, 61; Lokman suresi, 10; Yasin suresi, 33-36; Gafir suresi, 64; Fussilet suresi, 39; Şura suresi, 29; Zuhuruf suresi, 10; Casiye suresi, 13; Kaf suresi, 7, 8; Zariyat suresi, 48, 49; Rahman suresi, 10-13; Hadid suresi, 17; Talak suresi, 12; Mülk suresi, 15; Nuh suresi, 19, 20; Mürselat suresi, 25-28; Nebe suresi, 6-16; Tarık suresi, 12; Gasiye suresi, 17-20; Şems suresi, 6

4961. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yeryüzünü yaratmış, meşgul olmadan tutmuş, bir yerde karar kılmadan sağlamlaştırmış, direksiz dikmiş, dayanaksız yükseltmiş, eğrisi-büğrüsü olmadan korumuş, paramparça olup dağılmasını engellemiştir.”^[1948]

4962. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dağları yeryüzünün dört bir köşesine, var olan yerlere gömmüş... Onları yeryüzünün direkleri kılmış, yere çivilemiştir. Dünya, hareket halinde iken halkıyla birlikte sarsılmaması veya yerinden kopup ayrılması ya da hedefinden sapmaması için sakın kılınmıştır.”^[1949]

4963. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gükyüzünü direksiz ve dayanaksız yükseltmiş ve yeryüzünü hiçbir sütuna dayanmadan havada yaymıştır.”^[1950]

4964. *İmam Zeyn'ul-Abidin (a.s), Allah-u Teala'nın, “sizin için yeri döşek kılan” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Yeryüzünü tabiatınıza uygun ve bedenlerinizle uyumlu yaratmıştır. Yeryüzünü sizi yakacak kadar sıcak ve hararetili, donacak kadar soğuk, başınızı ağrıttacak kadar güzel kokulu ve sizi zorluğa salacak kadar kötü kokulu kılmadı.”^[1951]

4965. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yeryüzünü büyük dalgaların şiddeti ve dolgun denizlerin baskınlığıyla doldurmuştur... Sonra yeryüzü suların engin yerlerinde serilip oturmuştur... Sonra, suların hareketlerine aşınmaz kaya parçalarıyla yön verilmiş, dağların yüzeye yerleşmesiyle çalkantı da dinmiş oldu”^[1952]

4966. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yeryüzünü dağlar ve kayalarla perçinlemiştir.”^[1953]

4967. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Mufazzal! Bu madenleri ve onlardan çıkarılan, alçı, kireç, cibsin, zırnık, mürdesenk, kuna, cıva, bakır, kurşun, gümüş, altın, zebercet, yakut, zümrüt, çeşitli taşlar, zift, doğal katran, kükürt, petrol ve insanların ihtiyaçlarını giderdiği şeyleri düşün. Bütün bunların yeryüzünün bağrında insanın çıkarıp istifade etmesi için zahire kılındığı gerçeği akıl sahiplerine gizli midir? Sonunda insanların madenleri işletmek hususunda gösterdikleri ihtiras ve çabaya rağmen çareciliği fayda vermedi. Eğer onlar bu maddeleri işletmek hususunda gösterdikleri çaba neticesinde başarılı olsalardı şüphesiz altın ve gümüş o kadar fazla olurdu ki insanların gözünden düşer ve değerlerini kaybederdi.”^[1954]

1087. Bölüm Dağların Yaratılışı

Kur'an:

“Allah gökleri gördüğünüz gibi direksiz yaratmış, sizi sallar diye yeryüzüne sabit dağlar koymuş; orada her türlü canlıyı yaymıştır. Gökten su indirip orada her hoş çiftten yetiştirmiştir.”^[1955]

4968. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yeryüzünü kayalar ve dağlarla perçinlemiştir.”^[1956]

4969. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sonra, suların hareketlerine aşınmaz kaya parçalarıyla yön verilmiş, dağların yüzeye yerleşmesiyle çalkantı da dinmiş oldu.”^[1957]

4970. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Daha sonra büyük kayalıkları, tepeleri ve yeryüzünün yüce dağlarını yarattı, yerinde

sağlam kıldı ve yerlerinde kalmalarını takdir etti. Onları göklere yükseltmiş, temellerini suya gömmüş, alçak yerlerden yüce kılmıştır. . Dağları yeryüzünün dört bir köşesine, var olan yerlere gömmüş, doruklarını göklere yükseltmiş, uçlarını uzatmıştır. Onları yeryüzünün direkleri kılmış, yere çivilemiştir. Dünya, hareket halinde iken (halkıyla birlikte sarsılmaması veya yerinden kopup ayrılması ya da hedefinden sapmaması için) sakin kılınmıştır.”^[1958]

1088. Bölüm Suyun Yaratılışı

Kur'an:

“Kupkuru gördüğün yeryüzünün, Biz ona su indirdiğimiz zaman harekete geçmesi, kabarması, Allah'ın varlığının belgelerindendir. Ona can veren Allah şüphesiz ölüleri de diriltir. Doğrusu O her şeye kadirdir.”^[1959]

“Ya içtiğiniz suya nedersiniz? Buluttan onu siz mi indirdiniz yoksa indiren biz miyiz? Dilseydik onu tuzlu yapardık, şükretmeniz gerekmez mi?”^[1960]

“Küfredenlere, gökler ve yer yapışırken onları ayırdığımızı ve bütün canlıları sudan meydana getirdiğimizi bilmezler mi? İnanmıyorlar mı?”^[1961]

bak. Nahl, 10, 65; Bakara, 164; Hac, 63; Neml, 60; İbrahim, 32; Furkan, 48; Enfal, 11

1089. Bölüm Denizlere Boyun Eğdirme

Kur'an:

“Taze et yemeniz, takındığınız süsleri edinmeniz ve Allah'ın bol nimetinden faydalanmanız için denize ki gemilerin onu yara yara gittiğini görürsün boyun eğdiren de O'dur. Artık belki şükredersiniz.”^[1962]

“Onlara bir delil de: Soylarını dolu gemiyle taşımamız ve kendileri için bunun gibi daha nice binekler yaratmış olmamızdır.”^[1963]

“Dilesek, onları suda boğardık; ne yardımlarına koşan bulunur ve ne de kendileri kurtulabilirlerdi.”

bak. İbrahim, 32; Furkan, 53; Neml, 61; Şura, 32; Casiye, 12; Tur, 6; Mülk, 30; Rahman, 19; Mürselat, 27

4971. İmam Ali (a.s), bir müinacatında şöyle buyurmuştur: “Sen büyüklüğü göklerde, kudreti yerde, ilginçlikleri denizde ve nuru karanlıkta olansın.”^[1964]

4972. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Eğer Allah'ın hikmet genişliğini ve yaratıkların düşük ilmini tanımak istiyorsan denizlerdeki balıkların çeşitlerine, deniz hayvanlarına, sedeflere ve denizdeki sayılamayacak kadar diğer türlere bir bak.

Menfaatleri sayılamaz ve yavaş yavaş tanınırlar. İnsanlar ancak yeni aletlerle onları derk etmişlerdir.”^[1965]

1090. Bölüm Bitkilerin Yaratılışı

Kur'an:

“Taneyi ve çekirdeği yaran şüphesiz Allah'tır; diriye ölüden, ölüyü diriden çıkarandır. İşte Allah budur, nasıl yüz çevirirsiniz?”^[1966]

“Yeri yaydık, oraya sabit dağlar yerleştirdik, orada her şeyi bir ölçüye göre bitirdik.”^[1967]

“O, gökten su indirendir. Her bitkiyi onunla bitirdik... Ürün verdiklerinde ürünlerine, olgunlaşmalarına bir bakın. Bunlarda, iman edenler için, şüphesiz, deliller vardır.”^[1968]

“Yeryüzüne bakmazlar mı? Orada, bitkilerden nice güzel çiftler yetiştirmişsinizdir. Şüphesiz bunlarda (Allah'ın kudretine) işaret vardır, ama çoğu iman etmezler.”^[1969]

“Söyleyin, ektiklerinizi yerden bitirenler sizler misiniz, yok Biz mi bitiriyoruz? Dilersek biz onu kuru çöp yaparız, şaşar kalırsınız.”^[1970]

“Söyleyin şimdi bana tutuşturmakta olduğunuz ateşi. Onun ağacını siz mi yarattınız yoksa yaratan biz miyiz?”^[1971]

1091. Bölüm

Rüzgarları Göndermek

Kur'an:

“Rüzgarları müjdeciler olarak göndermesi, size rahmetini tattırması, buyruğu ile gemilerin yürümesi, lütfundan rızık istemeniz, O’nun varlığının belgelerindendir. Belki şükredersiniz.”^[1972]

“Bilmez misiniz ki, Allah bulutları sürer, sonra onları bir araya getirir; üst üste yığar, sen de onların arasından yağmur yağdığını görürsün. Gökten içinde dolu bulunan dağlar gibi bulutlar indirir, dilediğini ona uğratar, dilediğinden de uzak tutar. Bu bulutların şimşeginin parıltısı nerdeyse gözleri alır!”^[1973]

bak. Bakara suresi, 164. ayet; A’raf suresi, 57. ayet; Hicr suresi, 22. ayet; İsra suresi, 69. ayet; Enbiya suresi, 81. ayet; Furkan suresi, 48. ayet; Neml suresi, 63. ayet; Rum suresi, 51. ayet; Zariyat suresi, 1. ayet; Kamer suresi, 19. ayet; Mürselat suresi, 1-3. ayetler

4973. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Rüzgarlar sekiz kısımdır. Dört kısmı azap ve dört kısmı da rahmettir. Azap olan dört çeşit rüzgar şunlardır: Şiddetli esen (tufan), çok sesli soğuk (fırtına), yakıcı (sam yeli) ve şiddetli yıkıcı (kasırga) rüzgar. Rahmet rüzgarları ise şunlardır: “Dağıtıcı, müjdeleyici, gönderilen ve bulutları dağıtıcı rüzgarlar. Allah mürsel (gönderilen) rüzgarları bulutları meydana getirsin diye göndermektedir. Sonra bulutları yağmur yüklensin diye müjdeleyici rüzgarları göndermektedir. Sonra bulutları harekete geçirsın diye dağıtıcı rüzgarları göndermektedir. Böylece bulutlar çok sütlü dişi develer gibi çok yağmurlu olur ve yağarlar. Bunlar yüklü bulutlar olurlar. Sonunda dağıtıcı rüzgarları gönderir ve onlar vesilesiyle istediğini dağıtır.”^[1974]

bak. el-Bihar, 60/1, 29. bölüm

1092. Bölüm

Güneş ve Ayın Yaratılışı

Kur'an:

“Gece ile gündüz, güneş ile ay Allah'ın varlığının belgelerindendir. Güneşe ve aya secde etmeyin; eğer Allah'a kulluk etmek istiyorsanız, bunları yaratana secde edin.”^[1975]

“Güneş de yörüngesinde yürüyüp gitmektedir. Bu, güçlü ve bilgin olan Allah'ın kanunudur.”^[1976]

“Aya erişmek güneşe düşmez. Gece de gündüzü geçemez. Her biri bir yörüngede yürürler.”^[1977]

“Güneşi ışıklı ve ayı nurlu yapan; yılların sayısını ve hesabı bilmeniz için, aya konak yerleri düzenleyen O’dur.”^[1978]

Allah bunları ancak gerçeğe göre yaratmıştır; bilen millete ayetleri uzun uzadıya açıklıyor.”^[1978]

bak. Bakara, suresi 258. ayet; Al-i Imran suresi, 27. ayet; En’am suresi, 96. ayet; A’raf suresi, 54. ayet; Yunus suresi, 67. ayet; Ra’d suresi, 2, 3. ayetler; İbrahim suresi, 33. ayet; Nabl suresi, 12. ayet; İsra suresi, 12. ayet; Kehf suresi, 86, 90. ayetler; Enbiya suresi, 33. ayet; Hac suresi, 61. ayet; Mü’minin suresi, 80. ayet; Nur suresi, 44. ayet; Furkan suresi, 45-47, 61, 62. ayetler; Neml suresi, 63, 86. ayetler; Kasas suresi, 71-73. ayetler; Ankebut suresi, 61. ayet; Rum suresi, 23. ayet; Lokman suresi, 29. ayet; Fatır Sursei, 13. ayet; Yasin suresi, 37, 39. ayetler; Saffat suresi, 5. ayet; Zümer suresi, 5. ayet; Gafir suresi, 61. ayet; Rahman suresi, 5, 17, 18. ayetler; Hadid suresi, 6. ayet; Mearic suresi, 40. ayet; Nuh suresi, 16. ayet; Müddessir suresi, 32-34. ayetler; Nebe suresi, 10-12, 13. ayetler; Tekvir suresi, 1, 17, 18. ayetler; Fecr suresi, 1, 4. ayetler; Şems suresi, 1-4. ayetler; Zuba suresi, 1, 2. ayetler; Felak suresi, 1, 3. ayetler

4974. *İmam Zeyn’ul-Abidin (a.s) hilali görünce yaptığı duasında şöyle buyurmuştur:* “Ey belirlenmiş konaklarda gelip giden ve tedbir semasında dönüp duran itaatkar ve hızlı gezinen yaratık! Karanlıkları seninle aydınlatan, zulmetleri nurunla gideren ve seni mülkünün nişanelerinden bir nişane kılan Allah’a iman ettim.”^[1979]

1093. Bölüm

Göklerin Yaratılışı

Kur'an:

“Göklerin ve yerin yaratılması, insanların yaratılmasından daha büyük bir şeydir. Fakat insanların çoğu bilmezler.”^[1980]

“Gökleri, yeri ve ikisinde yaydığı canlıları yaratması varlığının delillerindendir. O onları toplamaya istediği zaman kadirdir.”^[1981]

“Göklerde ve yerde İman edenlere nice dersler vardır.”^[1982]

“Göklerde ve yerde neler var, bir bakın”de. İnanmayacak bir millete ayetler ve uyarmalar fayda vermez.”^[1983]

“Göklerde ve yerde nice belgeler vardır ki, yanlarından yüzlerini çevirerek geçerler.”^[1984]

“Göğü karışıklıktan korunmuş bir tavan kıldık; oysa onlar bundaki delillerden yüz çeviriyorlar.”^[1985]

4975. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey münezzeh! Yaratıklarından gördüğümüz ne yüce! Her bela senin kudretinin yanında ne küçük! Görebildiğimiz melekutun ne kadar muhteşem! Bunlar, gözümüzden kaçan hükümrانlığının yanında ne de cılız! Dünyadaki nimetlerin ne kadar bol, ahiretteki nimetlerinin karşısında ne kadar da küçük!”^[1986]

1094. Bölüm Yaratıcının İspatı Azimlerin Bozulması ve Himmetlerin Kırılması

4976. *İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Adamın biri Müminlerin Emiri’nin (a.s) karşısında ayağa kalkarak şöyle dedi: “Ey Müminlerin Emiri! Allah’ı ne ile tanıdın?” İmam (a.s) şöyle buyurdu “Azimlerin bozulması ve himmetlerin kırılması ile tanıdım. Himmet ettiğimde benimle himmetim arasına engel girdi. Azmettiğimde ise ilahi kaza muhalefet gösterdi. Böylece gerçek müdebbirin benden başkası olduğunu bildim.”^[1987]

4977. *İmam Sadık (a.s), “Rabbini neyle tanıdın?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Azimlerin bozulması ve himmetlerin kırılması ile tanıdım. Azmettim azmim bozuldu ve himmet ettim himmetim kırıldı.”^[1988]

4978. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ı azimlerin (kararların) bozulması, düğümlerin çözülmesi ve himmetlerin kırılmasıyla tanıdım.”^[1989]

4979. *İmam Ali (a.s), Allah’ı ispat eden bir delil sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Üç şeydir: Hallerin değişmesi, beden organlarının zayıflaması ve himmetlerin kırılması.”^[1990]

1095. Bölüm Tabiat ve Yaratılışı Tabiata İsnad Etmek

4980. *İmam Sadık (a.s), “Ey Mevlam! Şüphesiz bir topluluk yaratmanın tabiatın işi olduğunu sanmaktadır” diyen Mufazçal’a şöyle buyurmuştur:* “Onlara sor ki bu tabiat ilim sahibi midir ve böyle işleri yapmaya kadir midir yoksa değil midir? Eğer ilim ve kudretinin olduğunu söylerlerse o halde yaratıcıyı ispat etmelerine ne engel olmaktadır. (Neden bu özelliklere sahip olan bir yaratıcının varlığına inanmıyorlar?) Zira tabiat Allah’ın yarattığıdır. Eğer tabiatın bu işleri ilim ve kastı olmaksızın yaptığını söylerlerse işlerinde dürüstlük ve hikmet gördüğünde bu işin hikmet sahibi bir yaratıcıya ait olduğu açığa çıkmaktadır.”^[1991]

Onların tabiat diye adlandırdıkları şey Allah’ın yaratılış ve varlık aleminde hakim kıldığı kanundur.”^[1991]

4981. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Tabiatın yaratıcılığına inananlar, tabiatın anlamsız ve hedefsiz bir iş yapmadığını ve herşeyin tabiatının sınırlarını aşmadığını söylüyorlar. Hikmetin de buna tanık olduğunu ifade ediyorlar. Onlara; tabiata bu hikmeti kimin verdiğini ve aşmayacak şekilde eşyanın sınırlarını kimin tanıttığını sormak gerekir. Bu akılların bunca tecrübeden sonra derkinden aciz kaldığı bir noktadır. Tabiatın hikmet ve böylesi işleri yapmaya kudreti olmasını gerekli görenler gerçekte inkar ettikleri şeyi itiraf etmektedirler. Zira onlar yaratıcının sıfatlarıdır. Eğer hikmet ve kudretin tabiatın işi olmadığını söylüyorlarsa, işte tabiatın zahiri bu işin hikmet sahibi bir yaratıcının işi olduğunu söylemektedir.”^[1992]

1096. Bölüm Hayvanların Allah’ı Tanıması

Kur’an:

“Onun ve milletin Allah’ı bırakıp güneşe secde ettiklerini gördüm. Göklerde ve yerde gizli olanları ortaya koyan, gizlediğiniz ve açıkladığınız şeyleri bilen Allah’a secde etmemeleri için şeytan, kendilerine, yaptıklarını güzel göstermiş, onları doğru yoldan alıkoymuştur.”^[1993]

“Yerde yürüyen hayvanlar ve kanatlılarıyla uçan kuşlar da ancak sizin gibi birer topluluklardır. Kitapta Biz hiçbir şeyi eksik bırakmadık; onlar sonra Rablerine toplanacaklardır.”^[1994]

4982. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer herşey hayvanlara müphem ve belirsiz kaldıysa da şu dört haslet müphem kalmadı: Bir yaratıcıları olduğunu bilmek ve rızık talep etmeyi bilmek...”^[1995]

4983. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Süleyman b. Davud (a.s) zamanında insanlar şiddetli bir kuraklığa düşer oldular. Sonunda insanlar ona şikayette bulunarak kendileri için yağmur talep etmesini istediler. Süleyman (a.s) şöyle buyurdu:

“Sabah namazından sonra yağmur talep etmek için dışarı çıkacağım.”Sabah namazını kıldıktan sonra insanlar ile birlikte dışarı çıktı. Yolda iki ayağı üzerinde duran ve ellerini göğsüne kaldırarak şöyle diyen bir karınca gördü: “Ey Allah’ım! Şüphesiz biz de senin yaratıklarından bir yaratığız, senin rızından müstağni değiliz. Bizleri ademoğullarının günahları sebebiyle helak etme.”Bu esnada Süleyman (a.s) insanlara şöyle dedi: “Geri dönünüz ki sizden başka varlıklar sebebiyle yağmura kavuştunuz.”Böylece o yıl daha önce hiç görmedikleri şekilde yağmura kavuştular.”^[1996]

1097. Bölüm Allah’ı İnkâr Sebebi

Kur’an:

“Sonra Allah’ın ayetlerini yalan sayıp, onları alaya alarak kötülük yapanların sonu pek kötü oldu.”^[1997]

“Hayır; Kur'an, kendilerine ilim verilenlerin gönüllerinde yerleşen apaçık ayetlerdir. Ayetlerimizi, zalimlerden başka kimse, bile bile küfretmez.”^[1998]

“Onların söylediklerinin seni üzeceğini elbette biliyoruz; doğrusu onlar seni yalancı saymıyorlar, fakat zalimler Allah’ın ayetlerini bile bile küfrediyorlar.”^[1999]

“Gönülleri kesin olarak kabul ettiği halde, haksızlık ve büyüklenmelerinden ötürü onları bile bile küfrettiler. Bozguncuların sonunun nasıl olduğuna bir bak!”^[2000]

“Yeryüzünde haksız yere büyüklük taslayanları, ayetlerimden yüz çevirteceğim.”^[2001]

“Göklerde ve yerde neler var, bir bakın”de. İnanmayacak bir millete ayetler ve uyarmalar fayda vermez.”^[2002]
4984. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Canıma andolsun ki cahil insanları cahil bir yaratıcı yaratmamıştır. Onlar kendi yaratılışlarındaki aşikar delaletleri, apaçık nişaneleri görüyorlar ve göklerin ve yerin melekutunu, tam bir düzen ve sağlamlık içinde olan ilginç yaratılışı ve yaratıcının varlığına delaletini müşahade etmektedirler. Ama onlar yüzlerine (nefislerine) günah kapılarını açmış, şehvet yollarını tutturmuş ve sonunda nefsanî heva ve hevesleri kalplerine galip gelmiştir. Kendilerine yaptıkları zulüm sebebiyle de şeytan onlara musallat olmuştur. Allah aşırı gidenlerin kalplerini işte böyle mühürlemektedir.”^[2003]

[1] Al-i İmran suresi, 97. ayet

[2] Hac suresi, 27. ayet

[3] Nehc’ul-Belağa, 47. Mektup

[4] el-Hisal, 620/10

[5] a.g.e. s. 628/10

[6] a.g.e. 635/10

[7] el-Bihar, 99/9/25

[8] Vesail’uş-Şia, 8/4/4

[9] Emali es-Seduk, 493/4; et-Tevhid, 253/4

[10] Uyun-u Ahbar’ir-Rıza, 2/90/1

- [11] el-Bihar, 99/45/34
- [12] Nehc'ul-Belağa, 192. Hutbe
- [13] İlel'uş-Şerayi', 405/6
- [14] Nehc'ul-Belağa, 1. Hutbe
- [15] Emali et-Tusi, 668/1398
- [16] a.g.e. 296/582
- [17] Sevab'ul-A'mal, 70/3
- [18] Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/119/1
- [19] el-Hisal, 60/81
- [20] a.g.e. 117/101
- [21] Tuheful-Ukul, 7
- [22] Emali et-Tusi, 694/1478
- [23] Mehasin, 2/79/1203
- [24] Sevab'ul-A'mal, 70/4
- [25] el-Hisal, 566/1
- [26] Tuheful-Ukul, 149
- [27] Bakara suresi, 196. ayet
- [28] Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/262/29
- [29] Nur'us-Sakaleyn, 3/492/97
- [30] el-Hisal, 616/10
- [31] Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/262/28
- [32] a.g.e. h. 30
- [33] Al-i İmran suresi, 97. ayet
- [34] el-Hisal, 451/56
- [35] el-Bihar, 77/58/3
- [36] Sevab'ul-A'mal, 281/1
- [37] a.g.e. 282/2
- [38] Tefsir-ul Ayyaşı, 2/305/127
- [39] Maide suresi, 97.ayet
- [40] İlel'uş-Şerayi', 452/1
- [41] a.g.e.396/1
- [42] Sevab'ul-A'mal, 170/13
- [43] el-Bihar, 27/181/30 ve 47/79/58, el-Heraic ve'l-Ceraih, 2/827/40, az bir lafız farklılığıyla
- [44] a.g.e.
- [45]

Bakara suresi, 197. ayet

[46] el-Hisal, 148/180

[47] el-Kafi, 4/338/3

[48] el-Bihar, 99/125; Mustedrek'ul-Vesail ve Meheccet'ul-Beyza ve diğ er bazı nüshalarda “za zika” yerine “vasika” vardır.

[49] Misbah'uş-Şeria', 142

[50] el-Hisal, 167/219; İle'uş-Şerayi', 235/4

[51] Vesail'uş-Şia, 12/60/3

[52] Durr'ul-Mensur, 2/63

[53] Vesail'uş-Şia, 9/3/4

[54] Seva 'ul-Amal, 74/16

[55] el-Kafi, 8/40/7

[56] Seva 'ul-Amal, 74/17

[57] el-Kafi, 4/263/45

[58] el-Bihar, 7/302/56

[59] a.g.e. h. 57

[60] Al-i İmran suresi, 97. ayet

[61] el-Kafi, 4/226/1 ve s. 227/3 ve Vesail'uş-Şia, 9/336; 14. Böl m

[62] a.g.e.

[63] Sahih-i Muslim, 1356

[64] Durr'ul-Mensur, 1/298

[65] a.g.e.

[66] Kemal'ud-Din, 346/33

[67] İsra suresi, 15. ayet

[68] Enfal suresi, 42. ayet

[69] Tevhid, 410/2

[70] Mehasin, 1/430/993

[71] Leyl suresi, 12. ayet

[72] Hucurat suresi, 17. ayet

[73] Lokman suresi, 25. ayet

[74] el-Kafi, 1/163/2, Tevhid, 410/1

[76] Tuhe ul-Ukul, 444

[77] el-Mehasin, 1/431/996

[78] En'am suresi, 149. ayet

[79] el-Bihar, 2/29/10

[80]

- el-Kafî, 1/177/4
- [81] Mücadele suresi 21. ayet
- [82] Gurer’ul-Hikem, 6781
- [83] Nisa suresi, 165. ayet
- [84] Gurer’ul-Hikem, 11004
- [85] Nehc’us-Saadet, 1/347
- [86] el-İhticac, 2/543/344
- [87] Şura suresi, 16. ayet
- [88] Al-i İmran suresi, 66. ayet
- [89] el-Kafî, 2/400/8
- [90] Gurer’ul-Hikem, 8482
- [91] el-Kafî, 1/162/1
- [92] et-Tevhid, 459/27
- [93] el-Bihar, 5/305/23
- [94] Tenbih’ul-Havatir, 2/170
- [95] Kenz’ul-Ummal, 29163; Emali el-Mufid, 186/13 “Onu duymayana ulaştıranı” tabiri vardır.
- [96] el-Bihar, 2/144/5
- [97] Emali el-Mufid, 42/10
- [98] el-Kafî, 1/41/8
- [99] el-Mehasin, 1/356/755
- [100] a.g.e. 1/356/756
- [101] el-Bihar, 2/152/41
- [102] a.g.e. s. 150/24
- [103] a.g.e. s. 152/43
- [104] Cami’ul-Ahbar, 337/947
- [105] Uyun-u Ahbar’ir-Rıza, 2/37/94
- [106] Emali’es-Seduk, 152/4
- [107] el-Bihar, 2/145/8
- [108] a.g.e. h. 9
- [109] Kenz’ul-Ummal, 28815
- [110] a.g.e. 28818
- [111] el-Hisal, 543/19, bak. Tüm hadisler
- [112] a.g.e. s. 542/18
- [113] el-Bihar, 2/156/10
- [114] Hakka suresi, 12. ayet

- [115] Mean'il-Ahbar, 2/3
- [116] a.g.e. 1/2
- [117] Kenz'ul-Ummal, 29163; Emali el-Mufid, 186/13 Az bir tabir farklılığı ile
- [118] el-Bihar, 2/160/11
- [119] Kenz'ul-Fevaid, 2/31
- [120] el-Bihar, 2/160/13
- [121] a.g.e. s. 161/14
- [122] el-Kafi, 8/391/586
- [123] Nehc'ul-Belağa, 98. hikmet
- [124] el-Kafi, 8/53/16
- [125] Nehc'ul-Belağa, 210. hutbe; Tuhef'ul-Ukul, 193 "Az bir farklılıkla, hadisın tamamına bak."
- [126] el-Kafi, 1/61/1; el-Gaybet'u li'l Nu'mani, 76/10
- [127] Emali et-Tusi, 227/398; Bu manada bir çok hadis vardır. Bak. el-Bihar, 2/158, 21. Bölüm ve Kenz'ul-Ummal, 10/221-223 ve s. 230-237
- [128] Kenz'ul-Ummal, 29171; Emali et-Tusi, 402/897, az bir farklılıkla
- [129] Kenz'ul-Ummal, 29178
- [130] a.g.e. 29228
- [131] a.g.e. 29241
- [132] a.g.e. 29255
- [133] Yunus suresi, 39. ayet
- [134] el-Bihar, 2/212/111
- [135] a.g.e. h. 114
- [136] a.g.e. h. 116
- [137] Mustetrafat'us-Serair, 58/21
- [138] a.g.e. 57/20
- [139] Kenz'ul-Ummal, 907
- [140] el-Kafi, 1/69/1
- [141] a.g.e 1/69/4
- [142] Kenz'ul-Ummal, 902
- [143] el-Bihar, 2/189/21; el-Heraic ve el-Ceraih, 2/793/1
- [144] Mean'il-Ahbar, 390/30
- [145] el-Bihar, 2/161/18
- [146] a.g.e. h. 17
- [147] a.g.e. s. 164/24
- [148] Kenz'ul-Ummal, 29179
- [149]

- a.g.e. 29216
- [\[150\]](#) a.g.e. 29284
- [\[151\]](#) a.g.e. 29282
- [\[152\]](#) a.g.e. 29011
- [\[153\]](#) a.g.e. 29283
- [\[154\]](#) el-Bihar, 2/77/60
- [\[155\]](#) Kenz'ul-Ummal, 5307
- [\[156\]](#) Mean'il-Ahbar, 189/1; Emali'es-Seduk, 13/6
- [\[157\]](#) En'am suresi, 38. ayet
- [\[158\]](#) Maide suresi, 3. ayet
- [\[159\]](#) el-Bihar, 2/169/3
- [\[160\]](#) el-Mehasin, 1/433/1003
- [\[161\]](#) el-Kafi, 2/242/3
- [\[162\]](#) el-Bihar, 2/212/1
- [\[163\]](#) a.g.e. s. 213/2
- [\[164\]](#) a.g.e. h. 5
- [\[165\]](#) el-İhticac, 2/260/231
- [\[166\]](#) el-Kafi, 2/218/7
- [\[167\]](#) Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 1/290/39
- [\[168\]](#) En'am suresi, 38. ayet
- [\[169\]](#) el-Kafi, 1/59/2
- [\[170\]](#) el-Mehasin, 1/424/976
- [\[171\]](#) a.g.e. s. 425/977
- [\[172\]](#) a.g.e. h. 978
- [\[173\]](#) a.g.e. s. 428/987
- [\[174\]](#) a.g.e. s. 433/1003
- [\[175\]](#) Kenz'ul-Ummal, 12971
- [\[176\]](#) Sunen-u İbn-i Mace, 2545 “an ibadillah” tabiri yoktur.
- [\[177\]](#) el-Fakih, 4/74/5146; Kenz'ul-Ummal, 12972
- [\[178\]](#) Kenz'ul-Ummal, 14599; el-Kafi, 7/174/1 az bir farklılıkla ve onda gece gündüz tabiri vardır.
- [\[179\]](#) Mustedrek'ul-Vesail, 18/9/21843
- [\[180\]](#) Gurer'ul-Hikem, 7591
- [\[181\]](#) Nehc'ul-Belağa, 252. hikmet
- [\[182\]](#) Mustedrek'ul-Vesail, 18/8/21838
- [\[183\]](#) a.g.e. h. 21839

[\[184\]](#)

a.g.e. s. 26/21911

[\[185\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 3739

[\[186\]](#)

Mustedrek'ul-Vesail, 18/7/21834

[\[187\]](#)

a.g.e. s. 9/21844

[\[188\]](#)

el-Mukni', 433

[\[189\]](#)

Mustedrek'ul-Vesail, 18/24/21901

[\[190\]](#)

Kenz'ul-Ummal, 6497

[\[191\]](#)

a.g.e. 8611

[\[192\]](#)

Mustedrek'ul-Vesail, 18/24/21902

[\[193\]](#)

Kenz'ul-Ummal, 43837

[\[194\]](#)

Mustedrek'ul-Vesail, 17/406/21680

[\[195\]](#)

a.g.e. 13/439/15846

[\[196\]](#)

el-Kafi, 7/255/1

[\[197\]](#)

Vesail'uş-Şia, 13/161/2

[\[198\]](#)

Tehzib'ul-Ahkam, 10/150/602

[\[199\]](#)

el-Fakih, 4/74/5146

[\[200\]](#)

el-Kafi, 7/255/1; Tehzib'ul-Ahkam, 10/79/310

[\[201\]](#)

Mustedrek'ul-Vesail, 18/27/21915

[\[202\]](#)

el-Kafi, 7/210/4

[\[203\]](#)

Mustedrek'ul-Vesail, 18/27/21916

[\[204\]](#)

Bakara suresi, 229. ayet

[\[205\]](#)

Talak suresi, 1. ayet

[\[206\]](#)

Nisa suresi, 14. ayet

[\[207\]](#)

Mustedrek'ul-Vesail, 18/12/21856; el-Fakih, 4/75/5149 az bir farklılıkla.

[\[208\]](#)

el-Kafi, 7/260/1; Tehzib'ul-Ahkam, 10/148/587

[\[209\]](#)

Kenz'ul-Ummal, 14003

[\[210\]](#)

Mustedrek'ul-Vesail, 18/37/21948

[\[211\]](#)

Tefsir-ul Ayyaşi, 1/117/368

[\[212\]](#)

Kenz'ul-Ummal, 12964, 12966, 13366, 13367 aynı manada.

[\[213\]](#)

a.g.e. 12965

[\[214\]](#)

a.g.e. 12969

[\[215\]](#)

a.g.e. 12970, 13368

[\[216\]](#)

Tuhef'ul-Ukul, 214

[\[217\]](#)

Kenz'ul-Ummal, 13409

[\[218\]](#)

Tenbih'ul-Havatir, 1/116

[219]

Kenz'ul-Ummal, 14002

[220]

Sahih-i Muslim, 1696

[221]

Mustedrek'ul-Vesail, 18/34/21936

[222]

Rical'ul Keşşiy, 2/807/1006

[223]

Mustedrek'ul-Vesail, 18/158/22382

[224]

Sahih-i Muslim, 1801

[225]

Mustedrek'ul-Vesail, 11/99/12522

[226]

el-Kafi, 7/191/2; et-Tehzib'ul-Ahkam, 10/95/369

[227]

İlel'uş-Şerayı', 547/1, Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/97, aynı

[228]

a.g.e. 545/1

[229]

a.g.e. 538/4

[230]

Kenz'ul-Ummal, 13408, bak. 5/395, 396

[231]

Tenbih'ul-Havatir, 2/155, bak. El-Edeb Bölümü, 70. Bölüm

[232]

Mustedrek'ul-Vesail, 18/11/21852

[233]

el-Fakih, 4/73/5143

[234]

el-Kafi, 7/240/1; Tehzib'ul-Ahkam, 10/144/570

[235]

el-Menakıb İbn-i Şehraşub, 2/115

[236]

Şerh-u Nehc'il-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 3/186

[237]

Gurer'ul-Hikem, 5320

[238]

a.g.e. 705

[239]

a.g.e. 406

[240]

a.g.e. 2674

[241]

Nehc'ul-Belağa, 24. hutbe

[242]

Kenz'ul-Ummal, 39878

[243]

Nehc'ul-Saadet, 2/527

[244]

Nehc'ul-Belağa, 27. hutbe

[245]

Tevbe suresi, 38. ayet

[246]

Tevbe suresi, 41. ayet

[247]

Şerh-u Nehc'il-Belağa 62. Mektup

[248]

Saf suresi, 4. ayet

[249]

Şerh-i Nehc'il Belağa, İbn-i Ebi'l Hadid; 5/187

[250]

Gurer'ul-Hikem, 10330

[251]

a.g.e. 10331

[252]

Kenz'ul-Ummal, 11300

[\[253\]](#)

Nehc'ul-Belağa, 55. hutbe

[\[254\]](#)

a.g.e. 233. hikmet

[\[255\]](#)

Sunen-u Ebi Davud, 2632

[\[256\]](#)

Nehc'ul-Belağa, 171. hutbe

[\[257\]](#)

a.g.e. 15. mektup

[\[258\]](#)

Mustedrek'ul-Vesail, 11/106/12543

[\[259\]](#)

Şerh-u Nehc'il-Belağa-i Ebi'l-Hadid, 5/176

[\[260\]](#)

el-Kafi, 5/46/1

[\[261\]](#)

Mustedrek'ul-Vesail, 11/107/12548

[\[262\]](#)

Tuhef'ul-Ukul, 191, bak hadisın tamamına.

[\[263\]](#)

Nehc'ul-Belağa, 66. hutbe

[\[264\]](#)

a.g.e. 124. hutbe

[\[265\]](#)

a.g.e. 50. mektup

[\[266\]](#)

a.g.e. 123. hutbe

[\[267\]](#)

a.g.e. 14. mektup

[\[268\]](#)

Şerh-u Nehc'il-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 4/26

[\[269\]](#)

Kenz'ul-Ummal, 11013

[\[270\]](#)

a.g.e. 11095

[\[271\]](#)

el-Kafi, 5/28/2

[\[272\]](#)

Kurb'ul-İsnad, 131/456

[\[273\]](#)

İlel'uş-Şerayî', 545/1

[\[274\]](#)

Kenz'ul-Ummal, 11425

[\[275\]](#)

el-Kafi, 5/27/1

[\[276\]](#)

Kenz'ul-Ummal, 11395

[\[277\]](#)

a.g.e. 10891

[\[278\]](#)

a.g.e. 10892

[\[279\]](#)

a.g.e. 10893, bak. Tecessus, 512. bölüm

[\[280\]](#)

el-Kafi, 7/460/1; Tehzib'ul-Ahkam, 6/163/299

[\[281\]](#)

Vesail'uş-Şia, 11/102/1

[\[282\]](#)

el-Bihar, 20/227

[\[283\]](#)

Enfal suresi, 16. ayet

[\[284\]](#)

Nehc'us-Saadet, 2/232; Nehc'ul-Belağa, 66. hutbe az bir farklılıkla.

[\[285\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 10147

[\[286\]](#)

Nehc'ul-Belağa, 16. mektup

[\[287\]](#)

Nehc'ul-Belağa, 124. hutbe

[288] el-Kafi, 5/38/1

[289] Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/92/1

[290] el-Hisal, 1/580

[291] Emali et-Tusi, 534/1162 Mekarim'ul-Ahlak, 2/372/2661

[292] Enfal suresi, 65. ayet

[293] el-Kafi, 5/34/1

[294] Avali'l-Leai, 1/290/152

[295] Gurer'ul-Hikem, 2003

[296] Vesail'uş-Şia, 11/64/3

[297] Enfal suresi, 60. ayet

[298] Mustedrek'ul-Vesail, 11/42/12383

[299] el-Kafi, 5/28/6

[300] Nehc'ul-Belağa, 17. mektup

[301] Kenz'ul-Ummal, 10767

[302] a.g.e. 10775

[303] a.g.e. 11108

[304] el-Kafi, 5/45/8

[305] Maide suresi, 32. ayet

[306] Maide suresi, 32. ayet

[307] el-Mehasin, 2/107/1289

[308] Kurb'ul-İsnad, 158/577; bak. Vesail'uş-Şia, 18/543, 7. bölüm

[309] el-Kafi, 7/246/6; et-Tehzib'ul-Ahkam, 10/134/530

[310] Mustedrek'ul-Vesail, 11/99/12521

[311] Tehzib'ul-Ahkam, 10/231/912

[312] Tefsir-u Ayyaşi, 1/314/89

[313] el-Kafi, 7/245/2

[314] Nur'us-Sakaleyn, 1/625/174

[315] Tefsir-i Ayyaşi, 1/314/91

[316] el-Kafi, 5/32/1; bak. Vesail'uş-Şia, 11/53. 23. bölüm

[317] Tefsir-i Ayyaşi, 1/316/95

[318] el-Kafi, 7/246/5; et-Tehzib'ul-Ahkam, 10/133/529

[319] Tefsir-u Durr'ul-Mensur, 3/68

[320] Mustedrek'ul-Vesail, 18/160/22386

[321] a.g.e. 2/143/1650

- [322] el-Bihar, 79/197/12
- [323] el-Kafi, 7/247/8
- [324] a.g.e. s. 246/4
- [325] a.g.e. s. 247/10
- [326] Mustedrek'ul-Vesail, 18/159/22384; bak. vesail'uş-Şia, 18/533/3
- [327] a.g.e. h. 22385
- [328] Sunen-u Ebi Davud, 2501
- [329] Nur'us-Sakaleyn, 1/653/294
- [330] Durr'ul-Mensur, 3/118
- [331] et-Tevhid, 338/7
- [332] Kenz'ul-Ummal, 1568; et-Tevhid, 379/25 ve onda şu ibaret de vardır: “Her insanı koruyan ecelidir.”
- [333] et-Tevhid, 368/5
- [334] Kenz'ul-Ummal, 1564
- [335] el-Hisal, 284/33
- [336] el-Kafi, 8/234/313
- [337] Nehc'us-Saadet, 1/198
- [338] Gurer'ul-Hikem, 10371
- [339] a.g.e. 10317
- [340] Nehc'ul-Belağa, 31. mektup
- [341] el-Kafi, 2/89/6
- [342] Metalib'us-Suul, 56
- [343] Gurer'ul-Hikem, 1322
- [344] a.g.e. 467
- [345] a.g.e. 4858
- [346] a.g.e. 3605
- [347] a.g.e. 4745
- [348] el-Bihar, 78/187/29
- [349] Gurer'ul-Hikem, 8721
- [350] a.g.e. 1485
- [351] a.g.e. 7414
- [352] a.g.e. 9393
- [353] a.g.e. 2384
- [354] Tuheful-Ukul, 99
- [355] Emali el-Mufid, 52/14
- [356]

el-İrşad, 1/298

[\[357\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 413

[\[358\]](#)

a.g.e. 8816

[\[359\]](#)

Tenbih'ul-Havatir, 1/75

[\[360\]](#)

a.g.e. 2/115

[\[361\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 8529-8530

[\[362\]](#)

a.g.e. 2727

[\[363\]](#)

a.g.e. 4213

[\[364\]](#)

a.g.e. 4955

[\[365\]](#)

a.g.e. 6644

[\[366\]](#)

a.g.e. 7491

[\[367\]](#)

a.g.e. 2728

[\[368\]](#)

a.g.e. 3281

[\[369\]](#)

a.g.e. 3990

[\[370\]](#)

Nehc'ul-Belağa, 456. hikmet; Tuhef'ul-Ukul, 391 az bir farklılıkla.

[\[371\]](#)

Mearic suresi, 19-20. ayetler

[\[372\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 9649

[\[373\]](#)

a.g.e. 982

[\[374\]](#)

a.g.e. 430

[\[375\]](#)

Cami'ul-Ahar, 383/1071

[\[376\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 1107

[\[377\]](#)

a.g.e. 1550

[\[378\]](#)

a.g.e. 280

[\[379\]](#)

a.g.e. 1131

[\[380\]](#)

a.g.e. 6822

[\[381\]](#)

el-Kafi, 2/316/7

[\[382\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 241

[\[383\]](#)

a.g.e. 676

[\[384\]](#)

a.g.e. 5302

[\[385\]](#)

a.g.e. 10499

[\[386\]](#)

Emali'es-Seduk, 322/4

[\[387\]](#)

Sıfat'uş-Şia, 108/45

[\[388\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 1877

[\[389\]](#)

a.g.e. 625

[\[390\]](#)

a.g.e. 1370

- [\[391\]](#) a.g.e. 691
- [\[392\]](#) a.g.e. 869
- [\[393\]](#) a.g.e. 9550
- [\[394\]](#) Misbah'uş-Şeria, 187
- [\[395\]](#) el-Hisal, 69/104
- [\[396\]](#) Gurer'ul-Hikem, 96
- [\[397\]](#) a.g.e. 1753
- [\[398\]](#) Mean'il-Ahbar, 244/1
- [\[399\]](#) el-Bihar, 73/162/13
- [\[400\]](#) a.g.e. h. 12
- [\[401\]](#) Gurer'ul-Hikem, 352
- [\[402\]](#) a.g.e. 6833
- [\[403\]](#) a.g.e. 626
- [\[404\]](#) a.g.e. 1629
- [\[405\]](#) a.g.e. 1369
- [\[406\]](#) a.g.e. 6501
- [\[407\]](#) a.g.e. 7108
- [\[408\]](#) a.g.e. 7723
- [\[409\]](#) a.g.e. 8602
- [\[410\]](#) a.g.e. 2835
- [\[411\]](#) el-Hisal, 53/69
- [\[412\]](#) el-Kafi, 2/319/12
- [\[413\]](#) Nehc'ul-Belağa, 49. mektup
- [\[414\]](#) el-Kafi, 2/138/6
- [\[415\]](#) Gurer'ul-Hikem, 365
- [\[416\]](#) a.g.e. 1877
- [\[417\]](#) Emali et-Tusi, 527/1162
- [\[418\]](#) A'lam'ud-Din, 428, el-Bihar, 103/27/42
- [\[419\]](#) Gurer'ul-Hikem, 1550
- [\[420\]](#) el-Bihar, 73/167/31
- [\[421\]](#) İlel'uş-Şerayi', 559/1
- [\[422\]](#) Gurer'ul Hikem, 5396
- [\[423\]](#) a.g.e. 6195
- [\[424\]](#) a.g.e. 5772
- [\[425\]](#)

el-Bihar, 76/322/5

[426] Kenz'ul Ummal, 44090

[427] a.g.e. 44145, 44146 az bir farklılıkla.

[428] Tuhef'ul Ukul, 286

[429] el-Kafi, 2/231/4

[430] Gurer'ul Hikem, 3717

[431] Cami'ul Ahbar, 390/39/1084

[432] Kenz'ul Ummal, 9199

[433] el-Hisal, 621/10

[434] Mustedrek'ul Vesail, 13/10/14578

[435] Nisa suresi, 46. ayet

[436] Maide suresi, 13. ayet

[437] Maide suresi, 41. ayet

[438] Bakara suresi, 75. ayet

[439] Maide suresi, 48. ayet

[440] Hicr suresi, 9. ayet

[441] Tefsir'ul Mizan, 12/107, Bütün cümleye bakınız.

[442] Mustedrek'ul Vesail, 11/280/13015

[443] Gurer'ul Hikem, 2417

[444] a.g.e. 4069

[445] a.g.e. 9382

[446] a.g.e. 7595

[447] Mustedrek'ul Vesail, 11/280/13015; Gurer'ul Hikem, 2001

[448] En'am suresi, 151. ayet

[449] Bakara suresi, 173. ayet

[450] Maide suresi, 3. ayet

[451] Nisa suresi, 23. ayet

[452] A'raf suresi, 33. ayet

[453] A'raf suresi 157. ayet

[454] Gurer'ul Hikem, 9573

[455] Kenz'ul Ummal, 9266

[456] Kenz'ul Ummal, 9261; Tenbih'ul Hevadır, 1/61, yaklaşık bir mana ile.

[457] Tenbih'ul Hevadır, 1/61

[458] Mişkat'ul Envar, 315

[459] Uddet'ut Dai, 141

[460]

Gurer'ul Hikem, 4389

[461]

Emali et-Tusi, 680/1447

[462]

ed-Deavat Li'r Ravendi, 25/36

[463]

el-Kafi, 2/81/5

[464]

Tenbih'ul Hevahir, 2/120

[465]

a.g.e

[466]

a.g.e. 1/46

[467]

Mustedrek'ul-Vesail, 12/56/13499

[468]

Sevab'ul-A'mal, 334/1

[469]

Kenz'ul-Ummal, 43113

[470]

Maide suresi, 56. ayet

[471]

Mücadele suresi, 22. ayet

[472]

Gurer'ul Hikem, 2828

[473]

el-Bihar, 23/106/5; Kenz'ul-Ummal, 31728

[474]

Uyun-u Ahbar'ir-Rıza (a.s), 1/292/43

[475]

et-Tevhid, 166

[476]

Nur'us-Sakaleyn, 3/620/223

[477]

Mustedrek'ul-Vesail, 12/256/14044

[478]

Nehc'ul-Belağa, 45. mektup

[479]

Mücadele suresi, 19. ayet

[480]

Fatır suresi, 6. ayet

[481]

el-Kafi, 1/54/1

[482]

Nur'us-Sakaleyn, 5/266/51

[483]

Nehc'ul-Belağa, 62. mektup

[484]

a.g.e. 22. hutbe

[485]

a.g.e. 10

[486]

a.g.e. 194

[487]

Mu'minin suresi, 53. ayet; Rum suresi, 32. ayet

[488]

el-Bihar, 71/339/8

[489]

Gurer'ul-Hikem, 117, 4590, 8208

[490]

A'lam'ud-Din, 311

[491]

Gurer'ul-Hikem, 7913, 7914

[492]

Tuheful-Ukul, 356 ve el-Kafide 1/27/29 Uzak görüşlülük zannı

[493]

Kurb'ul-İsnad, 65/208, el-Kafi, 8/150/130

[494]

- el-Bihar, 78/452/19
- [\[495\]](#) Tuheful-Ukul, 90
- [\[496\]](#) Kenz'ul-Fevaid li'l Keraceki, 1/280
- [\[497\]](#) el-Bihar, 71/340/13
- [\[498\]](#) Emali et-Tusi, 301/595
- [\[499\]](#) Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/54/204
- [\[500\]](#) Gurer'ul-Hikem, 8039, 8540
- [\[501\]](#) Mustedrek'ul-Vesail, 11/308/13115
- [\[502\]](#) a.g.e.
- [\[503\]](#) Gurer'ul-Hikem, 3367
- [\[504\]](#) el-Bihar, 71/341/15
- [\[505\]](#) Metalib'us-Suul, 56
- [\[506\]](#) Evali'ul-Leai, 1/292/164
- [\[507\]](#) Gurer'ul-Hikem, 9399, 9263
- [\[508\]](#) a.g.e. 7981
- [\[509\]](#) a.g.e. 7980
- [\[510\]](#) a.g.e. 10682
- [\[511\]](#) Mean'il-Ahbar, 401/62
- [\[512\]](#) el-Mehasin, 2/435/2508
- [\[513\]](#) el-Bihar, 78/377/3 asıl kaynağında “el-cezu (kararlılık) vardır.
- [\[514\]](#) Tuheful-Ukul, 150
- [\[515\]](#) el-Bihar, 78/115/10
- [\[516\]](#) Gurer'ul-Hikem, 1489
- [\[517\]](#) a.g.e. 961
- [\[518\]](#) a.g.e. 1915
- [\[519\]](#) a.g.e. 3860
- [\[520\]](#) Tuheful-Ukul, 214
- [\[521\]](#) Nehc'ul-Belağa, 48. hikmet
- [\[522\]](#) Gurer'ul-Hikem, 1984
- [\[523\]](#) a.g.e. 2026
- [\[524\]](#) el-Bihar, 78/13/70 Asıl kaynağında el-ceza (kararlı) vardır.
- [\[525\]](#) Gurer'ul-Hikem, 2028
- [\[526\]](#) a.g.e. 3568
- [\[527\]](#) a.g.e. 3897
- [\[528\]](#) a.g.e. 7335

- [\[529\]](#) a.g.e. 7350
- [\[530\]](#) a.g.e. 10610
- [\[531\]](#) a.g.e. 10696
- [\[532\]](#) a.g.e. 1263
- [\[533\]](#) a.g.e. 1392
- [\[534\]](#) a.g.e. 1592
- [\[535\]](#) a.g.e. 1487
- [\[536\]](#) a.g.e. 1506
- [\[537\]](#) a.g.e. 1878
- [\[538\]](#) a.g.e. 2114
- [\[539\]](#) a.g.e. 2179
- [\[540\]](#) a.g.e. 1921
- [\[541\]](#) Emali'es-Seduk, 28/4
- [\[542\]](#) A'lam'ud-Din, 333
- [\[543\]](#) Gurer'ul-Hikem, 2832
- [\[544\]](#) a.g.e. 3092
- [\[545\]](#) a.g.e. 3274
- [\[546\]](#) a.g.e. 3275
- [\[547\]](#) a.g.e. 3341
- [\[548\]](#) a.g.e. 7232
- [\[549\]](#) a.g.e. 6362
- [\[550\]](#) a.g.e. 3273
- [\[551\]](#) a.g.e. 9314
- [\[552\]](#) a.g.e. 1514
- [\[553\]](#) a.g.e. 3961
- [\[554\]](#) a.g.e. 4290
- [\[555\]](#) a.g.e. 7986
- [\[556\]](#) el-Bihar, 78/356/11
- [\[557\]](#) Gurer'ul-Hikem, 6001
- [\[558\]](#) Tuheful-Ukul, 214
- [\[559\]](#) Gurer'ul-Hikem, 1039
- [\[560\]](#) a.g.e. 1634
- [\[561\]](#) Emali'es-Seduk, 436/3
- [\[562\]](#) ed-Deavat li'l Ravendi, 118/276
- [\[563\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 367

[564]
a.g.e. 609

[565]
a.g.e. 374

[566]
Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/61/242

[567]
Tuheful-Ukul, 358

[568]
A'lam'ud-Din, 358

[569]
Emali et-Tusi, 533/1162

[570]
Tuheful-Ukul, 99

[571]
el-Bihar, 73/256/29

[572]
Nehc'ul-Belağa, 127. hikmet

[573]
Deaim'ul-İslam, 1/223

[574]
Metinde geçen “şe’efeha”cümlesindeki zamir dünyaya dönmektedir.”Eş-Şe’ef’sevginin galebe çalması ve aşırı sevinçtir. Hadisin bazı nüshalarında ve Nehc’ül-Belağa’da ise “ve men isteş’ere eş’şefe’biha”diye geçmektedir.

[575]
Bazı nüshalarda ise “hemmun ye’muruhu ve hemmun yesfuruhu”diye geçmektedir.

[576]
Tuheful-Ukul, 221

[577]
el-Bihar, 77/116/11

[578]
a.g.e. 73/81/43

[579]
Yunus suresi, 62. ayet

[580]
Nehc'ul-Belağa, 31. Mektup

[581]
el-Bihar, 77/211/1

[582]
Gurer'ul-Hikem, 9921

[583]
Emali'es-Seduk, 16/5

[584]
et-Temhis, 59/122

[585]
el-İhtisas, 226

[586]
et-Temhis, 59/124

[587]
Tuheful-Ukul, 6

[588]
Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/44/158

[589]
el-İhticac, 2/157/191

[590]
et-Tenbih'ul-Havatir, 2/154

[591]
Tuheful-Ukul, 399

[592]
Hadid suresi, 23. ayet

[593]
Metalib'us-Suul, 55

[594]
a.g.e.

[595]
A'lam'ud-Din, 343

[596]
Keşful-Gumme, 2/198

[597]

Metalib'us-Suul, 225/393

[\[598\]](#)

Emali et-Tusi, 225/393

[\[599\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 10434

[\[600\]](#)

el-Bihar, 78/201/29

[\[601\]](#)

Kurb'ul-İsnad, 76/244

[\[602\]](#)

ed-Deavat li'l Ravendi, 120/284

[\[603\]](#)

Mekarim'ul-Ahlak, 2/334

[\[604\]](#)

A'lam'ud-Din, 294

[\[605\]](#)

el-Mehasin, 2/362/2262

[\[606\]](#)

a.g.e. s. 363/2264

[\[607\]](#)

el-Hisal, 612/10

[\[608\]](#)

ed-Deavat li'l Ravendi, 120/284

[\[609\]](#)

el-Bihar, 71/242/2

[\[610\]](#)

a.g.e. 77/164/2; Avali'il-Leai, 1/285/132

[\[611\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 6850

[\[612\]](#)

Fatır suresi, 34. ayet

[\[613\]](#)

Hac suresi, 22. ayet

[\[614\]](#)

el-Bihar, 71/242/2

[\[615\]](#)

İlel'uş-Şerayi', 93/2

[\[616\]](#)

el-Kafi, 2/166/2

[\[617\]](#)

el-el-Bihar, 74/227/20

[\[618\]](#)

el-Kafi, 2/99/30

[\[619\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 6964

[\[620\]](#)

Mekarim'ul-Ahlak, 2/367

[\[621\]](#)

et-Temhis, 44/55

[\[622\]](#)

ed-Deavat li'l Ravendi, 287/18

[\[623\]](#)

el-Bihar, 73/157/3

[\[624\]](#)

a.g.e. 72/71/2

[\[625\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 9027

[\[626\]](#)

el-Bihar, 73/157/3

[\[627\]](#)

a.g.e. 72/70/1

[\[628\]](#)

a.g.e. 73/157/3

[\[629\]](#)

Kenz'ul-Fevaid li'l Keraceki, 1/304

[\[630\]](#)

Emali'es-Seduk, 16/5

[\[631\]](#)

el-Bihar, 78/185/15

- [632] el-Kafî, 2/226/16
- [633] Sad suresi, 16. ayet
- [634] A'lam'ud-Din, 345
- [635] Gurer'ul-Hikem, 380
- [636] el-Bihar, 77/127/33
- [637] Kenz'ul-Ummal, 39004
- [638] Gurer'ul-Hikem, 4779
- [639] Haşr suresi, 18. ayet
- [640] Gurer'ul-Hikem, 4934
- [641] a.g.e. 6794
- [642] Tuheful-Ukul, 280
- [643] Nehc'ul-Belağa, 222. hutbe
- [644] el-Bihar, 77/40/8
- [645] a.g.e. 70/69/16
- [646] Bakara suresi, 284. ayet
- [647] el-Bihar, 70/73/26
- [648] Emali el-Mufid, 329/1
- [649] A'lam'ud-Din, 339
- [650] Emali et-Tusi, 534/1162
- [651] Mustedrek'ul-Vesail, 12/154/13761
- [652] Tuheful-Ukul, 301
- [653] el-Bihar, 71/267/17, ed-Deavat li'r Ravendi, 123/302
- [654] el-İhtisas, 26
- [655] el-Bihar, 70/72/22
- [656] Mekarim'ul-Ahlak, 2/375
- [657] el-Bihar, 70/70/16
- [658] Gurer'ul-Hikem, 8080
- [659] a.g.e. 8927
- [660] a.g.e. 4656
- [661] el-Bihar, 70/73/27
- [662] Gurer'ul-Hikem, 4894
- [663] Mustedrek'ul-Vesail, 12/154/13761
- [664] Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/62/258
- [665] Emali'es-Seduk, 212/10 Bazı baskılarda namazları vardır.
- [666]

el-Bihar, 7/261/10

[\[667\]](#) Nur'us-Sakaleyn, 5/665/23

[\[668\]](#) Emali'es-Seduk, 246/13

[\[669\]](#) el-Bihar, 7/265/23

[\[670\]](#) Nur'us-Sakaleyn, 5/665/26

[\[671\]](#) Tekasur suresi, 8. ayet

[\[672\]](#) el-Bihar, 7/272/39

[\[673\]](#) Nur'us-Sakaleyn, 5/665/28

[\[674\]](#) el-Mehasin, 2/163/1446

[\[675\]](#) el-Kafi, 6/280/5

[\[676\]](#) el-Hisal, 253/125

[\[677\]](#) el-Kafi, 2/134/20

[\[678\]](#) el-Bihar, 7/267/30

[\[679\]](#) Ra'd suresi, 21. ayet

[\[680\]](#) el-Bihar, 74/102/54

[\[681\]](#) el-Hisal, 74/115

[\[682\]](#) A'lam'ud-Din, 344

[\[683\]](#) el-Bihar, 77/194/11

[\[684\]](#) a.g.e. 71/383/20

[\[685\]](#) Kenz'ul-Ummal, 3031

[\[686\]](#) a.g.e. 34522

[\[687\]](#) el-Ihticac, 1/572/137

[\[688\]](#) Ra'd suresi, 18. ayet

[\[689\]](#) Ra'd suresi, 21. ayet

[\[690\]](#) el-Bihar, 7/266/26

[\[691\]](#) a.g.e. 7/266/29

[\[692\]](#) İnşikak suresi, 7-8. ayetler

[\[693\]](#) Mean'il-Ahbar, 262/1

[\[694\]](#) Nur'us-Sakaleyn, 5/537/14

[\[695\]](#) el-Kafi, 2/190/8

[\[696\]](#) Nur'us-Sakaleyn, 5/537/12

[\[697\]](#) Zumer suresi, 10. ayet

[\[698\]](#) Emali et-Tusi, 26/31

[\[699\]](#) el-Bihar, 82/138/22

[\[700\]](#) Kenz'ul-Ummal, 3031

- [701] el-Kafi, 2/264/19
- [702] el-Bihar, 70/313/15
- [703] el-Kafi, 2/126/8
- [704] Kenz'ul-Ummal, 16635
- [705] Nur'us-Sakaleyn, 4/481/28
- [706] Tenbih'ul-Havatir, 1/230
- [707] Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/34/66
- [708] Nur'us-Sakaleyn, 4/507/138
- [709] el-Hisal, 80/1
- [710] Kenz'ul-Ummal, 44030
- [711] Tenbih'ul-Havatir, 1/127
- [712] Al-i İmran suresi, 199. ayet
- [713] En'am suresi, 62. ayet
- [714] Nehc'ul-Belağa, 300. hikmet
- [715] Tefsir-u Mecme'ul-Beyan, 4/484
- [716] Gurer'ul-Hikem, 1378
- [717] a.g.e. 1472
- [718] a.g.e. 1133
- [719] a.g.e. 372
- [720] a.g.e. 332
- [721] a.g.e. 1635
- [722] a.g.e. 2205
- [723] a.g.e. 5242
- [724] a.g.e. 4131
- [725] Şerh-u Nehc'il-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 1/316
- [726] el-Bihar, 78/12/70
- [727] a.g.e. 78/13/71
- [728] Gurer'ul-Hikem, 4632
- [729] el-Bihar, 77/237/1
- [730] Felak suresi, 5. ayet
- [731] Gurer'ul-Hikem, 1478
- [732] a.g.e. 1474
- [733] a.g.e. 1832
- [734] a.g.e. 2105
- [735]

Tuheful-Ukul, 216

[\[736\]](#)

el-Bihar, 73/255/23

[\[737\]](#)

a.g.e. s. 256/29

[\[738\]](#)

Mustedrek'ul-Vesail, 12/17/13388

[\[739\]](#)

a.g.e.

[\[740\]](#)

el-Hisal, 269/5

[\[741\]](#)

Nisa suresi, 54. ayet

[\[742\]](#)

el-Kafi, 2/307/6

[\[743\]](#)

Şerh-u Nehc'il-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 1/315

[\[744\]](#)

el-Bihar, 73/255/25

[\[745\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 1520

[\[746\]](#)

a.g.e. 884

[\[747\]](#)

a.g.e. 886

[\[748\]](#)

a.g.e. 1017

[\[749\]](#)

a.g.e. 1270

[\[750\]](#)

el-Hisal, 271/10

[\[751\]](#)

el-Bihar, 73/252/12

[\[752\]](#)

el-Hisal, 434/20

[\[753\]](#)

el-el-Bihar, 73/256/29

[\[754\]](#)

Emali et-Tusi, 301/595

[\[755\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 4400

[\[756\]](#)

Şerh-u Nehc'il-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 1/316

[\[757\]](#)

el-Kafi, 2/306/1

[\[758\]](#)

a.g.e. s. 307/5

[\[759\]](#)

Emali et-Tusi, 117/182

[\[760\]](#)

Cami'ul-Ahbar, 451/1266

[\[761\]](#)

el-Kafi, 2/327/2

[\[762\]](#)

a.g.e. 8/8/1

[\[763\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 943

[\[764\]](#)

a.g.e. 981

[\[765\]](#)

a.g.e. 1038

[\[766\]](#)

a.g.e. 782

[\[767\]](#)

a.g.e. 1963

[\[768\]](#)

a.g.e. 1803

[\[769\]](#)

Nehc'ul-Belağa, 256. hikmet

[\[770\]](#)

el-Bihar, 73/256/29

[\[771\]](#)

el-Kafi, 2/307/4

[\[772\]](#)

Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/132/16

[\[773\]](#)

el-Hisal, 121/113

[\[774\]](#)

Tüm nüshalarda böyle yer almıştır. Dördüncüsü kaydedilmemiştir.

[\[775\]](#)

Tuheful-Ukul, 22

[\[776\]](#)

a.g.e. 50

[\[777\]](#)

el-Hisal, 76/119

[\[778\]](#)

el-Kafi, 2/307/7

[\[779\]](#)

el-Bihar, 73/255/24

[\[780\]](#)

Meryem suresi, 39. ayet

[\[781\]](#)

Zumer suresi, 56. ayet

[\[782\]](#)

Furkan suresi, 27. ayet

[\[783\]](#)

Nehc'ul-Belağa, 429. hikmet

[\[784\]](#)

el-Bihar, 103/15/68

[\[785\]](#)

Emali et-Tusi, 663/1386

[\[786\]](#)

Kenz'ul-Ummal, 14936

[\[787\]](#)

el-Kafi, 2/419/1

[\[788\]](#)

Kenz'ul-Ummal, 44084

[\[789\]](#)

Neml suresi, 11. ayet

[\[790\]](#)

Hud suresi, 114. ayet

[\[791\]](#)

Emali'es-Seduk, 209/1

[\[792\]](#)

el-Bihar, 71/243/5

[\[793\]](#)

Mean'il-Ahbar, 237/1

[\[794\]](#)

Nisa suresi, 40. ayet

[\[795\]](#)

En'am suresi, 160. ayet

[\[796\]](#)

Neml suresi, 89. ayet

[\[797\]](#)

Tuheful-Ukul, 281

[\[798\]](#)

Mean'il-Ahbar, 248/1

[\[799\]](#)

el-Bihar, 71/248/1

[\[800\]](#)

Kenz'ul-Ummal, 44154

[\[801\]](#)

Emali'es-Seduk, 167/8

[\[802\]](#)

Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/24/2

[\[803\]](#)

el-Kafi, 2/240/31

[\[804\]](#)

Kasas suresi, 77. ayet

[\[805\]](#)

Bakara suresi, 195. ayet

[\[806\]](#)

Nahl suresi, 90. ayet

[\[807\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 3369

[\[808\]](#)

a.g.e. 2029

[\[809\]](#)

a.g.e. 109

[\[810\]](#)

a.g.e. 156

[\[811\]](#)

a.g.e. 1135

[\[812\]](#)

el-Bihar, 74/418/40

[\[813\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 6112

[\[814\]](#)

a.g.e. 2870

[\[815\]](#)

a.g.e. 4336

[\[816\]](#)

el-Kafi, 2/207/9

[\[817\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 5253

[\[818\]](#)

a.g.e. 9912

[\[819\]](#)

a.g.e. 5450

[\[820\]](#)

a.g.e. 5834

[\[821\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 7601

[\[822\]](#)

a.g.e. 109

[\[823\]](#)

a.g.e. 5518

[\[824\]](#)

a.g.e. 8473

[\[825\]](#)

a.g.e. 8615

[\[826\]](#)

a.g.e. 8715

[\[827\]](#)

Tuheful-Ukul, 37

[\[828\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 783

[\[829\]](#)

a.g.e. 263

[\[830\]](#)

a.g.e. 1058

[\[831\]](#)

a.g.e. 6930

[\[832\]](#)

a.g.e. 2227

[\[833\]](#)

a.g.e. 9701

[\[834\]](#)

a.g.e. 4339

[\[835\]](#)

el-İrşad, 1/303

[\[836\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 3637

[\[837\]](#)

Kenz'ul-Fevaid li'l Keraceki, 2/31

[\[838\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 2273

- [\[839\]](#) a.g.e. 2304
- [\[840\]](#) a.g.e. 1344
- [\[841\]](#) a.g.e. 1517
- [\[842\]](#) a.g.e. 2468
- [\[843\]](#) a.g.e. 10756
- [\[844\]](#) a.g.e. 10368
- [\[845\]](#) a.g.e. 191
- [\[846\]](#) a.g.e. 1521
- [\[847\]](#) a.g.e. 1699
- [\[848\]](#) a.g.e. 3535
- [\[849\]](#) a.g.e. 6841
- [\[850\]](#) Ankebut suresi, 69
- [\[851\]](#) Nahl suresi, 128. ayet
- [\[852\]](#) Nur'us-Sakaleyn, 4/168/92
- [\[853\]](#) a.g.e. h. 93
- [\[854\]](#) a.g.e. 1/181/639
- [\[855\]](#) Nur'us-Sakaleyn, 1/553/579
- [\[856\]](#) İsra suresi, 7. ayet
- [\[857\]](#) En'am suresi, 104. ayet
- [\[858\]](#) Ankebut suresi, 6. ayet
- [\[859\]](#) Gurer'ul-Hikem, 3808-3809
- [\[860\]](#) Nahl suresi, 30. ayet
- [\[861\]](#) Zumer suresi, 10. ayet
- [\[862\]](#) a.g.e. 16489
- [\[863\]](#) a.g.e. 16491
- [\[864\]](#) Kenz'ul-Ummal, 16495
- [\[865\]](#) Gurer'ul-Hikem, 4798
- [\[866\]](#) a.g.e. 4799
- [\[867\]](#) a.g.e. 8333
- [\[868\]](#) A'lam'ud-Din, 305
- [\[869\]](#) Gurer'ul-Hikem, 8130
- [\[870\]](#) a.g.e. 4483
- [\[871\]](#) el-Bihar, 3/80
- [\[872\]](#) Kenz'ul-Ummal, 29258
- [\[873\]](#)

a.g.e. 29336

[874]

el-Bihar, 62/266/39

[875]

el-Hisal, 126/122

[876]

Gurer'ul-Hikem, 966

[877]

a.g.e. 2917

[878]

a.g.e. 30

[879]

a.g.e. 530

[880]

a.g.e. 422

[881]

a.g.e. 1499

[882]

a.g.e. 1500

[883]

a.g.e. 2202

[884]

a.g.e. 2203

[885]

a.g.e. 6017

[886]

a.g.e. 5243

[887]

a.g.e. 1804

[888]

el-Bihar, 78/369/4

[889]

Gurer'ul-Hikem, 3868

[890]

a.g.e. 5522

[891]

a.g.e. 5555

[892]

a.g.e. 8584

[893]

a.g.e. 9157

[894]

a.g.e. 7984

[895]

a.g.e. 2565

[896]

a.g.e. 1962

[897]

Tuheful-Ukul, 488

[898]

el-Kafi, 2/291/9

[899]

Gurer'ul-Hikem, 2932

[900]

a.g.e. 4401

[901]

a.g.e. 7483

[902]

a.g.e. 10436

[903]

a.g.e. 10564

[904]

el-Bihar, 75/211/7

[905]

Tuheful-Ukul, 310

[906]

el-Bihar, 67/311/45

[907]

a.g.e. 77/212/1

- [908] a.g.e. 75/212/10
- [909] Tuheful-Ukul, 45
- [910] Gurer'ul-Hikem, 6212
- [911] el-Bihar, 72/47/57
- [912] a.g.e. 75/147/21
- [913] a.g.e. 72/44/52
- [914] Tenbih'ul-Havatir, 1/31
- [915] el-Kafi, 2/351/5
- [916] Sevak'ul-A'mal, 284/1
- [917] et-Temhis, 50/89
- [918] Tenbih'ul-Havatir, 2/122
- [919] Hicr suresi, 85. ayet
- [920] Gurer'ul-Hikem, 716
- [921] a.g.e. 548
- [922] a.g.e. 1444
- [923] a.g.e. 1445
- [924] a.g.e. 1774
- [925] el-Bihar, 72/232/2
- [926] Cami'ul-Ahbar, 383/1071
- [927] Nehe'us-Saadet, 2/669
- [928] a.g.e. 3/294
- [929] Enbiya suresi, 18. ayet
- [930] Mucadele suresi, 21. ayet
- [931] Nehe'ul-Belağa, 188. hikmet
- [932] el-İrşad, 1/300
- [933] Gurer'ul-Hikem, 6735
- [934] el-Bihar, 5/305/24
- [935] Gurer'ul-Hikem, 1085-1086
- [936] a.g.e. 1066
- [937] el-Bihar, 72/232/3
- [938] Tuheful-Ukul, 95
- [939] el-Bihar, 78/228/105
- [940] Mu'minun suresi, 70. ayet
- [941] Zuhruf suresi, 78. ayet
- [942]

Nehc'ul-Belağa, 376. hikmet

[943]

Mekarim'ul-Ahlak, 2/371/2661

[944]

Tuhef'ul-Ukul, 142, Başka bir nüktede “ulubet” yerine “afiyet” geçmektedir.

[945]

el-Bihar, 70/107/4

[946]

el-Bihar, 70/184/52

[947]

Tuhef'ul-Ukul, 296

[948]

Gurer'ul-Hikem, 2472

[949]

a.g.e. 10748

[950]

Nisa suresi, 135. ayet

[951]

el-Bihar, 74/157/2

[952]

Tuhef'ul-Ukul, 408

[953]

Emali'es-Seduk, 27/4

[954]

a.g.e. 293/6

[955]

Nehc'ul-Belağa, 125. hutbe

[956]

el-Hisal, 53/70

[957]

el-Bihar, 74/223/8

[958]

el-Hisal, 60/82

[959]

Tuhef'ul-Ukul, 88

[960]

Kenz'ul-Ummal, 43588

[961]

el-İhtisas, 230

[962]

Kenz'ul-Ummal, 31556

[963]

a.g.e. 31542

[964]

a.g.e. 43152

[965]

el-Bihar, 75/29/19

[966]

Nehc'ul-Belağa, 147. hutbe

[967]

el-Kafi, 8/13/1

[968]

Kenz'ul-Fevaid li'l Keraceki, 1/278

[969]

Bakara suresi, 83. ayet

[970]

En'am suresi, 157. ayet

[971]

Yunus suresi, 32. ayet

[972]

Tuhef'ul-Ukul, 152

[973]

Nehc'ul-Belağa, 262. hikmet

[974]

Emali et-Tusi, 134/216

[975]

Emali el-Mufid, 5/3

[976]

Mecme'ul-Beyan, 1/211; Ravzat'ul-Vaizin, 39 ve onda hak şahıslarla...şeklindedir.

- [977] Kenz'ul-Ummal, 33520
- [978] a.g.e. 33525
- [979] Emali el-Mufid, 137/6
- [980] el-Bihar, 70/179/44
- [981] el-Hisal, 626/10, ve Tuheful Ukul'da "günahkar olarak ayrılır" ibaresi vardır.
- [982] Nehc'ul-Belağa, 216. hutbe
- [983] Gurer'ul-Hikem, 10328
- [984] el-Bihar, 77/200/1
- [985] Kenz'ul-Ummal, 5604
- [986] Gurer'ul-Hikem, 8852
- [987] el-Bihar, 78/93/104
- [988] Gurer'ul-Hikem, 2360
- [989] Tuheful-Ukul, 84
- [990] Kenz'ul-Ummal, 5600
- [991] Nehc'ul-Belağa, 233. hutbe
- [992] Mekarim'ul-Ahlak, 2/365/2661
- [993] Nehc'ul-Belağa, 216. hutbe
- [994] a.g.e.
- [995] Şerh-u Nehc'il-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 11/91
- [996] Nehc'ul-Belağa, 167. hutbe
- [997] Gurer'ul-Hikem, 4780
- [998] Nehc'ul-Belağa, 216. hutbe
- [999] el-Bihar, 74/236/36
- [1000] a.g.e. s. 287/13
- [1001] el-İhticac, 2/517/340
- [1002] el-Bihar, 74/165/29
- [1003] el-Mehasin, 1/238/436
- [1004] el-Kafi, 2/170/4
- [1005] el-Hisal, 351/27
- [1006] Kenz'ul-Ummal, 24771; el-Kafi, 2/171/6 mana olarak aynı.
- [1007] el-Hisal, 568/1
- [1008] el-Kafi, 8/126/95
- [1009] el-Bihar, 74/232/28
- [1010] el-Kafi, 2/169/1
- [1011]

- a.g.e. s. 170/5
- [\[1012\]](#) a.g.e. s. 174/14
- [\[1013\]](#) el-Hisal, 8/25
- [\[1014\]](#) el-Kafi, 2/169/2
- [\[1015\]](#) el-İhtisas, 243
- [\[1016\]](#) Gurer'ul-Hikem, 2564
- [\[1017\]](#) el-Kafi, 4/33/3
- [\[1018\]](#) Emali et-Tusi, 73/107
- [\[1019\]](#) Gurer'ul-Hikem, 256
- [\[1020\]](#) a.g.e. 607
- [\[1021\]](#) a.g.e. 112
- [\[1022\]](#) el-Kafi, 8/19/4
- [\[1023\]](#) Kenz'ul-Ummal, 9738
- [\[1024\]](#) a.g.e. 9723
- [\[1025\]](#) Gurer'ul-Hikem, 9349
- [\[1026\]](#) el-Bihar, 103/87/3
- [\[1027\]](#) Nehc'ul-Belağa, 53. mektup
- [\[1028\]](#) Mustedrek'ul-Vesail, 13/274/15337
- [\[1029\]](#) el-Bihar, 62/292; Kenz'ul-Ummal, 9716
- [\[1030\]](#) Gurer'ul-Hikem, 465
- [\[1031\]](#) a.g.e. 1842
- [\[1032\]](#) Kenz'ul-Ummal, 9717
- [\[1033\]](#) Mustedrek'ul-Vesail, 13/274/15336
- [\[1034\]](#) Kenz'ul-Ummal, 43958
- [\[1035\]](#) a.g.e. 9715
- [\[1036\]](#) a.g.e. 9739
- [\[1037\]](#) el-Bihar, 62/292
- [\[1038\]](#) Emali et-Tusi, 676/1427
- [\[1039\]](#) el-Bihar, 103/89/11
- [\[1040\]](#) Kenz'ul-Ummal, 9720
- [\[1041\]](#) Bakara suresi, 269. ayet
- [\[1042\]](#) Al-i İmran, 164. ayet
- [\[1043\]](#) Gurer'ul-Hikem, 992-993
- [\[1044\]](#) a.g.e. 1715
- [\[1045\]](#) a.g.e. 1992

- [1046] Kenz'ul-Fevaid li'l Keraceki, 1/319
- [1047] el-Bihar, 78/12/70
- [1048] a.g.e. 14/316/17
- [1049] Gurer'ul-Hikem, 9254
- [1050] el-Bihar, 13/432/24
- [1051] a.g.e. 77/172/8
- [1052] TuheFul-Ukul, 97
- [1053] Kenz'ul-Ummal, 44123
- [1054] Gurer'ul-Hikem, 1525
- [1055] a.g.e. 2107
- [1056] Kenz'ul-Ummal, 5827
- [1057] Gurer'ul-Hikem, 3194
- [1058] a.g.e. 3513
- [1059] Emali et-Tusi, 625/1290
- [1060] Nehe'ul_Belağa, 80. hikmet
- [1061] Gurer'ul-Hikem, 1829
- [1062] Nehe'ul-Belağa, 79. hikmet
- [1063] el-Bihar, 78/307/1
- [1064] a.g.e. 2/97/46
- [1065] a.g.e. s. 99/58
- [1066] Gurer'ul-Hikem, 7498
- [1067] a.g.e. 7499
- [1068] Kenz'ul-Ummal, 24761
- [1069] el-Bihar, 1/204/25
- [1070] TuheFul-Ukul, 218
- [1071] Bakara suresi, 269. ayet
- [1072] el-Bihar, 1/215/23
- [1073] a.g.e. h. 22
- [1074] a.g.e. 24
- [1075] a.g.e. 25
- [1076] a.g.e. 78/299/1
- [1077] Lokman suresi, 12. ayet
- [1078] Kurb'ul-İsnad, 72/232
- [1079] el-Bihar, 13/417/10
- [1080]

a.g.e. s. 425/18

[1081] Gurer'ul-Hikem, 3052

[1082] a.g.e. 4900

[1083] a.g.e. 9450

[1084] el-Bihar, 78/81/66

[1085] TuheFul-Ukul, 81

[1086] Sevak'ul-A'mal, 216/1

[1087] Gurer'ul-Hikem, 4903

[1088] a.g.e. 5249

[1089] a.g.e. 5258

[1090] Kenz'ul-Ummal, 5873; el-Bihar, 78/453/23

[1091] a.g.e. 5872

[1092] Emali'es-Seduk, 394/1

[1093] Kenz'ul-Ummal, 5444

[1094] el-Kafi, 2/128/1

[1095] el-Bihar, 77/29/6

[1096] Gurer'ul-Hikem, 2272

[1097] a.g.e. 7223

[1098] a.g.e. 10916

[1099] Tenbih'ul-Havatir, 2/230

[1100] Gurer'ul-Hikem, 651-652

[1101] Tenbih'ul-Havatir, 2/119

[1102] Gurer'ul-Hikem, 10573

[1103] Tenbih'ul-Havatir, 2/116

[1104] el-Bihar, 78/255/129

[1105] el-Bihar, 78/312/1

[1106] a.g.e. 14/307/17

[1107] a.g.e. 78/370/4

[1108] Gurer'ul-Hikem, 6397

[1109] a.g.e. 6406

[1110] a.g.e. 7205

[1111] a.g.e. 8706

[1112] a.g.e. 6991

[1113] el-Bihar, 78/247/73

[1114] a.g.e. s. 303/1

- [1115] Kısas'ul-Enbiya, 160/176
- [1116] Sunen-u İbn-i Mace, 224
- [1117] Avali'il-Leai, 1/295/193; Nehc'ul-Belağa, 91. hikmet
- [1118] Gurer'ul-Hikem, 6896
- [1119] Bakara suresi, 224. ayet
- [1120] el-Bihar, 77/67/6
- [1121] a.g.e. 104/212/1
- [1122] el-Kafi, 7/434/1
- [1123] Kalem suresi, 10. ayet
- [1124] Mücadele suresi, 14. ayet
- [1125] Sevab'ul-A'mal, 269/1
- [1126] a.g.e. 261/2
- [1127] el-Bihar, 104/211/27
- [1128] Gurer'ul-Hikem, 6988
- [1129] Sevab'ul-A'mal, 270/3
- [1130] a.g.e. 270/4
- [1131] el-Bihar, 104/209/19
- [1132] Kenz'ul-Ummal, 46381
- [1133] el-Hisal, 607/9
- [1134] el-Bihar, 75/411/59, bak. Vesail'uş-Şia, 16/134, 12. bölüm
- [1135] el-Kafi, 7/440/4
- [1136] a.g.e. s. 439/2
- [1137] a.g.e. s. 442/16
- [1138] Vesail'uş-Şia, 16/132/13
- [1139] Tefsir-u Ayyaşi, 1/112/339, bak. Vesail'uş-şia, 16/129, 11. bölüm
- [1140] el-Kafi, 7/442/17
- [1141] a.g.e. s. 443/1
- [1142] Nehc'ul-Belağa, 253. hikmet
- [1143] el-Kafi, 7/437/2; Emali'es-Seduk, 342/12
- [1144] a.g.e. 7/437/3; Emali'es-Seduk, 342/13 az bir farklılıkla.
- [1145] Maide suresi, 4. ayet
- [1146] Mu'minun suresi, 51. ayet
- [1147] Bakara suresi, 168. ayet
- [1148] Gurer'ul-Hikem, 6131
- [1149]

Durr'ul-Mensur, 6/102

[1150] et-Tehzib, 7/13/58, Mücalede diye yer almıştır ve bu daha uygundur.

[1151] el-Kafi, 5/161/1

[1152] Nisa suresi, 29. ayet

[1153] el-Bihar, 76/350/13

[1154] Kenz'ul-Ummal, 30345

[1155] a.g.e. 404

[1156] el-Bihar, 78/39/13

[1157] a.g.e. s. 122/5

[1158] Nehc'ul-Belağa, 424. hikmet

[1159] Gurer'ul-Hikem, 770

[1160] Gurer'ul-Hikem, 771

[1161] Nehc'ul-Belağa, 418. hikmet, Gurer'ul-Hikem, 143

[1162] Gurer'ul-Hikem, 994

[1163] a.g.e. 1185

[1164] a.g.e. 1055

[1165] a.g.e. 1420

[1166] el-Bihar, 77/282/1

[1167] Emali'es-Seduk, 264/9

[1168] el-Bihar, 78/62/140

[1169] Gurer'ul-Hikem, 7026

[1170] el-Hisal, 571/2

[1171] el-Bihar, 71/419/50

[1172] a.g.e. s. 423/61

[1173] Gurer'ul-Hikem, 10139

[1174] a.g.e. 3813

[1175] a.g.e. 4718

[1176] a.g.e. 8620

[1177] Nehc'ul-Belağa, 207. hikmet

[1178] Gurer'ul-Hikem, 4965

[1179] el-Kafi, 2/112/6

[1180] el-Bihar, 77/283/1

[1181] Gurer'ul-Hikem, 7655

[1182] a.g.e. 6654

[1183] a.g.e. 9322

- [\[1184\]](#) Hud suresi, 75. ayet
- [\[1185\]](#) Gurer'ul-Hikem, 1111
- [\[1186\]](#) a.g.e. 1304
- [\[1187\]](#) el-Bihar, 43/70/61
- [\[1188\]](#) a.g.e. 77/378/1
- [\[1189\]](#) el-Kafi, 2/111/1
- [\[1190\]](#) Gurer'ul-Hikem, 4274
- [\[1191\]](#) el-Bihar, 78/8/64
- [\[1192\]](#) Gurer'ul-Hikem, 6084
- [\[1193\]](#) Nehe'ul-Belağa, 460. hikmet
- [\[1194\]](#) el-Bihar, 77/208/1
- [\[1195\]](#) Gurer'ul-Hikem, 901
- [\[1196\]](#) el-Bihar, 78/269/109
- [\[1197\]](#) Gurer'ul-Hikem, 1336
- [\[1198\]](#) Kenz'ul-Fevaid, 1/319
- [\[1199\]](#) Gurer'ul-Hikem, 2063
- [\[1200\]](#) Cami'ul-Ahbar, 319/896
- [\[1201\]](#) Gurer'ul-Hikem, 9132
- [\[1202\]](#) el-Kafi, 2/122/6
- [\[1203\]](#) Gurer'ul-Hikem, 4185
- [\[1204\]](#) Nehe'ul-Belağa, 224. hikmet
- [\[1205\]](#) Tuhef'ul-Ukul, 16
- [\[1206\]](#) Gurer'ul-Hikem, 1776
- [\[1207\]](#) el-Bihar, 78/102/2
- [\[1208\]](#) Kenz'ul-Ummal, 5815
- [\[1209\]](#) Gurer'ul-Hikem, 7529
- [\[1210\]](#) el-Kafi, 8/55/16
- [\[1211\]](#) Gurer'ul-Hikem, 3859
- [\[1212\]](#) el-Bihar, 77/282/1
- [\[1213\]](#) Misbah'uş-Şerie, 316
- [\[1214\]](#) Gurer'ul-Hikem, 7231
- [\[1215\]](#) Nisa suresi, 12. ayet
- [\[1216\]](#) Emali'es-Seduk, 491/9
- [\[1217\]](#) el-Kafi, 8/55/16
- [\[1218\]](#)

el-Bihar, 78/172/2

[\[1219\]](#) Gurer'ul-Hikem, 7411

[\[1220\]](#) a.g.e. 1003-1004

[\[1221\]](#) Kenz'ul-Ummal, 5829

[\[1222\]](#) el-Kafi, 2/231/4

[\[1223\]](#) el-Hisal, 5/11

[\[1224\]](#) el-Kafi, 2/122/3

[\[1225\]](#) Gurer'ul-Hikem, 2063

[\[1226\]](#) el-Bihar, 74/178/21

[\[1227\]](#) Emali'es-Seduk, 322/4

[\[1228\]](#) el-Bihar, 77/112/2, Emali es-Seduk, 28/4

[\[1229\]](#) Gurer'ul-Hikem, 2833

[\[1230\]](#) a.g.e. 3940

[\[1231\]](#) a.g.e. 4178

[\[1232\]](#) Maide suresi, 101. ayet

[\[1233\]](#) Bakara suresi, 263. ayet

[\[1234\]](#) Teğabun suresi, 17. ayet

[\[1235\]](#) Gurer'ul-Hikem, 3467

[\[1236\]](#) el-Bihar, 97/193/3

[\[1237\]](#) Cami'ul-Ahbar, 337/947

[\[1238\]](#) el-Bihar, 78/80/66

[\[1239\]](#) Gurer'ul-Hikem, 3183

[\[1240\]](#) el-Bihar, 78/230/18

[\[1241\]](#) İsra suresi, 111. ayet

[\[1242\]](#) Neml suresi, 93. ayet

[\[1243\]](#) Lokman suresi, 25. ayet

[\[1244\]](#) Ankebut suresi, 63. ayet

[\[1245\]](#) Durr'ul-Mensur, 1/32

[\[1246\]](#) Gurer'ul-Hikem, 10150, 10152

[\[1247\]](#) el-Kafi, 8/175/194

[\[1248\]](#) Nehc'ul-Belağa, 157. hutbe

[\[1249\]](#) el-Kafi, 2/97/19

[\[1250\]](#) Gurer'ul-Hikem, 687

[\[1251\]](#) a.g.e. 1793

[\[1252\]](#) a.g.e. 500

- [\[1253\]](#) a.g.e. 207
- [\[1254\]](#) a.g.e. 1292
- [\[1255\]](#) a.g.e. 1728
- [\[1256\]](#) a.g.e. 2884
- [\[1257\]](#) a.g.e. 2849
- [\[1258\]](#) a.g.e. 6549
- [\[1259\]](#) Nehc'us-Saadet, 3/225
- [\[1260\]](#) el-Hisal, 116/96
- [\[1261\]](#) el-İhtisas, 221, bak el-Ucb, 2515. bölüm
- [\[1262\]](#) Nehc'ul-Belağa, 349. hikmet
- [\[1263\]](#) Gurer'ul-Hikem, 4520
- [\[1264\]](#) a.g.e. 4542
- [\[1265\]](#) a.g.e. 1790
- [\[1266\]](#) a.g.e. 9445
- [\[1267\]](#) a.g.e. 9418
- [\[1268\]](#) Nehc'us-Saadet, 3/225
- [\[1269\]](#) Gurer'ul-Hikem, 936
- [\[1270\]](#) a.g.e. 1914
- [\[1271\]](#) a.g.e. 1236
- [\[1272\]](#) a.g.e. 5421
- [\[1273\]](#) a.g.e. 7336
- [\[1274\]](#) a.g.e. 9285
- [\[1275\]](#) a.g.e. 10807
- [\[1276\]](#) a.g.e. 10251
- [\[1277\]](#) a.g.e. 7185
- [\[1278\]](#) Emali et-Tusi, 613/1268
- [\[1279\]](#) Emali'es-Seduk, 222/1
- [\[1280\]](#) el-Bihar, 78/12/70
- [\[1281\]](#) Gurer'ul-Hikem, 4451
- [\[1282\]](#) Tuhef'ul-Ukul, 214
- [\[1283\]](#) Gurer'ul-Hikem, 9831
- [\[1284\]](#) a.g.e. 2593
- [\[1285\]](#) a.g.e. 9827
- [\[1286\]](#) el-İhtisas, 221
- [\[1287\]](#)

Mean'il-Ahbar, 199/4

[1288] Gurer'ul-Hikem, 3089

[1289] a.g.e. 3283

[1290] a.g.e. 3343

[1291] a.g.e. 3163

[1292] Emali'es-Seduk, 395/1

[1293] Gurer'ul-Hikem, 2915

[1294] a.g.e. 2985

[1295] a.g.e. 9312

[1296] a.g.e. 10655

[1297] a.g.e. 9302

[1298] Emali el-Mufid, 118/2

[1299] Gurer'ul-Hikem, 1160

[1300] el-Bihar, 78/107/11

[1301] Gurer'ul-Hikem, 896

[1302] a.g.e. 631

[1303] a.g.e. 1110

[1304] a.g.e. 937

[1305] a.g.e. 454

[1306] a.g.e. 889

[1307] a.g.e. 9440

[1308] Şerh-u Nehc'il-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/281

[1309] Fakih, 1/115/237

[1310] el-Hisal, 155/194

[1311] el-Bihar, 76/75/19

[1312] Mekarim'ul-Ahlak, 1/125/298

[1313] a.g.e. s. 126/303

[1314] el-Hisal, 420/14, bak. el-Edeb, 68. bölüm

[1315] Gurer'ul-Hikem, 8610

[1316] A'lam'ud-Din, 309

[1317] el-Bihar, 74/319/84

[1318] el-Kafi, 2/197/6

[1319] el-Bihar, 74/316/72

[1320] a.g.e. s. 315/72

[1321] Emali et-Tusi, 97/147

- [\[1322\]](#) el-Kaŋi, 2/199/10
- [\[1323\]](#) a.g.e. s. 165/11
- [\[1324\]](#) el-Kaŋi, 2/194/9
- [\[1325\]](#) a.g.e. s. 195/10
- [\[1326\]](#) Sevab'ul-A'mal, 340/1
- [\[1327\]](#) Tuhef'ul-Ukul, 303
- [\[1328\]](#) el-Kaŋi, 2/199/11
- [\[1329\]](#) Emali et-Tusi, 481/1051
- [\[1330\]](#) el-Kaŋi, 2/193/1
- [\[1331\]](#) el-Bihar, 75/379/40
- [\[1332\]](#) Kurb'ul-İsnad, 119/418
- [\[1333\]](#) el-Kaŋi, 2/194/7
- [\[1334\]](#) Emali'es-Seduk, 399/11
- [\[1335\]](#) el-kaŋi, 2/193/4
- [\[1336\]](#) a.g.e. s. 195/11
- [\[1337\]](#) Emali'es-Seduk, 197/1
- [\[1338\]](#) Emali et-Tusi, 99/152
- [\[1339\]](#) el-Kaŋi, 2/366/4
- [\[1340\]](#) el-Bihar, 74/287/13
- [\[1341\]](#) el-Kaŋi, 2/196/13
- [\[1342\]](#) el-Bihar, 74/311/67
- [\[1343\]](#) Tenbih'ul-Havatir, 2/80
- [\[1344\]](#) Sevab'ul-A'mal, 298/2
- [\[1345\]](#) a.g.e. 341/1
- [\[1346\]](#) a.g.e. 297/1
- [\[1347\]](#) a.g.e. 286/2
- [\[1348\]](#) el-İhtisas, 31
- [\[1349\]](#) el-Kaŋi, 2/364/1
- [\[1350\]](#) a.g.e. s. 365/4
- [\[1351\]](#) a.g.e. s. 205/5
- [\[1352\]](#) el-Bihar, 77/192/11
- [\[1353\]](#) el-Kaŋi, 2/204/1
- [\[1354\]](#) Uyun-u Ahbar'ir-Rıza (a.s), 2/179/2
- [\[1355\]](#) el-Bihar, 78/207/64
- [\[1356\]](#)

Tuhef'ul-Ukul, 247

[\[1357\]](#)
a.g.e. 365

[\[1358\]](#)
a.g.e. 294

[\[1359\]](#)
a.g.e. 278

[\[1360\]](#)
el-Bihar, 78/56/111

[\[1361\]](#)
Tenbih'ul-Havatir, 1/39

[\[1362\]](#)
Emali et-Tusi, 110/168

[\[1363\]](#)
el-Bihar, 2/259/9

[\[1364\]](#)
a.g.e. s. 260/11

[\[1365\]](#)
Gurer'ul-Hikem, 7291

[\[1366\]](#)
a.g.e. 402

[\[1367\]](#)
a.g.e. 8671

[\[1368\]](#)
a.g.e. 1230

[\[1369\]](#)
a.g.e. 2025

[\[1370\]](#)
a.g.e. 7865

[\[1371\]](#)
a.g.e. 5338

[\[1372\]](#)
el-Bihar, 78/356/10

[\[1373\]](#)
Nehc'ul-Belağa, 133. hutbe

[\[1374\]](#)
Nur'us-Sakaleyn, 5/379/6

[\[1375\]](#)
Enbiya suresi, 30. ayet

[\[1376\]](#)
Tuhef'ul-Ukul, 370

[\[1377\]](#)
a.g.e. 489

[\[1378\]](#)
İrşad, 1/296

[\[1379\]](#)
Gurer'ul-Hikem, 540

[\[1380\]](#)
a.g.e. 1612

[\[1381\]](#)
a.g.e. 1628

[\[1382\]](#)
a.g.e. 1626

[\[1383\]](#)
a.g.e. 1684

[\[1384\]](#)
a.g.e. 2486

[\[1385\]](#)
a.g.e. 4220

[\[1386\]](#)
el-Bihar, 7/276/50

[\[1387\]](#)
el-Kafi, 2/120/12

[\[1388\]](#)
Kenz'ul-Ummal, 24957

[\[1389\]](#)
a.g.e. 24973

[\[1390\]](#)
a.g.e. 24982

- [\[1391\]](#) a.g.e. 24971
- [\[1392\]](#) a.g.e. 24972
- [\[1393\]](#) Mustedrek'ul-Vesail, 8/258/9393
- [\[1394\]](#) a.g.e. s. 261/9402
- [\[1395\]](#) a.g.e. s. 306/9511
- [\[1396\]](#) el-Fakih, 2/289/2477
- [\[1397\]](#) el-Kafi, 6/538/4, el-Hisal, 618/10
- [\[1398\]](#) el-Fakih, 2/293/2494
- [\[1399\]](#) el-Kafi, 6/539/12
- [\[1400\]](#) et-Tac'ul-Cami'u li'l-Usul, 4/351
- [\[1401\]](#) Kenz'ul-Ummal, 43116
- [\[1402\]](#) a.g.e. 43695
- [\[1403\]](#) Mekarim'ul-Ahlak, 1/280/864
- [\[1404\]](#) Mustedrek'ul-Vesail, 8/302/9502
- [\[1405\]](#) Kenz'ul-Ummal, 39968
- [\[1406\]](#) a.g.e. 39971
- [\[1407\]](#) a.g.e. 39986
- [\[1408\]](#) Kenz'ul-Ummal, 39981
- [\[1409\]](#) et-Tac'ul-Cami'u li'l-Usul, 4/351
- [\[1410\]](#) Kasas suresi, 25. ayet
- [\[1411\]](#) Misbah'uş-Şeria, 510
- [\[1412\]](#) el-Bihar, 77/211/1
- [\[1413\]](#) Kenz'ul-Ummal, 5763
- [\[1414\]](#) Gurer'ul-Hikem, 2997
- [\[1415\]](#) a.g.e. 1340
- [\[1416\]](#) a.g.e. 340
- [\[1417\]](#) Mean'il-Ahbar, 409/92
- [\[1418\]](#) Kenz'ul-Ummal, 5772
- [\[1419\]](#) el-Bihar, 77/287/1
- [\[1420\]](#) a.g.e. 78/211/93
- [\[1421\]](#) Emali et-Tusi, 190/320
- [\[1422\]](#) Kenz'ul-Ummal, 5781
- [\[1423\]](#) Emali et-Tusi, 39/43
- [\[1424\]](#) Gurer'ul-Hikem, 2900
- [\[1425\]](#)

Emali et-Tusi, 301/597

[1426] Gurer'ul-Hikem, 1393

[1427] a.g.e. 5527

[1428] a.g.e. 3101

[1429] a.g.e. 6181

[1430] el-Bihar, 78/80/66

[1431] Gurer'ul-Hikem, 462

[1432] TuheFul-Ukul, 17

[1433] el-Bihar, 78/309/1

[1434] a.g.e. 79/113/14

[1435] a.g.e. 78/177/45

[1436] Kenz'ul-Ummal, 5757

[1437] a.g.e. 5761

[1438] a.g.e. 7097

[1439] el-Bihar, 78/111/6

[1440] el-Kafi, 2/106/5

[1441] Gurer'ul-Hikem, 10753

[1442] el-Kafi, 2/106/3

[1443] el-Bihar, 71/337/23

[1444] Gurer'ul-Hikem, 6714

[1445] a.g.e. 139

[1446] a.g.e. 274

[1447] el-Bihar, 77/149/75

[1448] a.g.e. 78/242/34

[1449] Gurer'ul-Hikem, 8650

[1450] el-Bihar, 71/336/22

[1451] Gurer'ul-Hikem, 9081

[1452] Kenz'ul-Ummal, 5789

[1453] Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/56/207

[1454] el-Hisal, 20/69

[1455] Kenz'ul-Ummal, 5780

[1456] a.g.e. 5792

[1457] el-Bihar, 78/206/62

[1458] a.g.e. 71/336/22

[1459] TuheFul-Ukul, 394

- [\[1460\]](#) el-Bihar, 78/200/28
- [\[1461\]](#) Gurer'ul-Hikem, 3112
- [\[1462\]](#) a.g.e. 1548
- [\[1463\]](#) Kenz'ul-Ummal, 5751
- [\[1464\]](#) el-Bihar, 77/83/3
- [\[1465\]](#) el-Bihar, 70/317/24
- [\[1466\]](#) a.g.e. 78/305/1
- [\[1467\]](#) Gurer'ul-Hikem, 3114
- [\[1468\]](#) a.g.e. 6369
- [\[1469\]](#) a.g.e. 4944
- [\[1470\]](#) a.g.e. 9341
- [\[1471\]](#) a.g.e. 9342
- [\[1472\]](#) el-Bihar, 77/149/76
- [\[1473\]](#) Kenz'ul-Ummal, 5769
- [\[1474\]](#) Mişkat'ul-Envar, 184
- [\[1475\]](#) Gurer'ul-Hikem, 4666
- [\[1476\]](#) el-Bihar, 71/366/13
- [\[1477\]](#) Emali et-Tusi, 652/1353
- [\[1478\]](#) Gurer'ul-Hikem, 6881
- [\[1479\]](#) Mean'il-Ahbar, 348/1
- [\[1480\]](#) Emali'es-Seduk, 395/1
- [\[1481\]](#) el-İhtisas, 343
- [\[1482\]](#) el-Bihar, 77/165/2
- [\[1483\]](#) Gurer'ul-Hikem, 9748
- [\[1484\]](#) Mean'il-Ahbar, 345/1
- [\[1485\]](#) Kenz'ul-Ummal, 545
- [\[1486\]](#) a.g.e. 590
- [\[1487\]](#) a.g.e. 589
- [\[1488\]](#) a.g.e. 31657
- [\[1489\]](#) et-Tevhid, 371/10
- [\[1490\]](#) a.g.e. 357/4
- [\[1491\]](#) Taha suresi, 132. ayet
- [\[1492\]](#) Kasas suresi, 83. ayet
- [\[1493\]](#) Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/4/8
- [\[1494\]](#)

- el-Bihar, 75/379/40
- [\[1495\]](#) a.g.e. 70/392/60
- [\[1496\]](#) Sevab'ul-A'mal, 1/29/1
- [\[1497\]](#) Al-i İmran suresi, 137
- [\[1498\]](#) A'raf suresi, 84. ayet
- [\[1499\]](#) A'raf suresi, 86. ayet
- [\[1500\]](#) Yunus suresi, 39. ayet
- [\[1501\]](#) Mustedrek'ul Vesail, 17/85/20815
- [\[1502\]](#) Mustedrek'ul-Vesail 17/86/20815
- [\[1503\]](#) a.g.e.
- [\[1504\]](#) a.g.e.
- [\[1505\]](#) Kenz'ul Ummal, 25087
- [\[1506\]](#) el-Kafi, 2/167/9
- [\[1507\]](#) Mustedrek'ul Vesail, 12/428/14520
- [\[1508\]](#) el-Kafi, 2/176/9
- [\[1509\]](#) Mustedrek'ul Vesail, 12/429/14524
- [\[1510\]](#) el-İhtisas, 243
- [\[1511\]](#) Kenz'ul Ummal, 31553
- [\[1512\]](#) a.g.e. 31649
- [\[1513\]](#) Nehc'ul Belağa, 3. Hutbe
- [\[1514\]](#) Mustedrek'ul Vesail, 11/63/1243
- [\[1515\]](#) Kehf suresi, 103-104
- [\[1516\]](#) Şerh-u Nehc'il Belağa, İbn-i Ebi'l Hadid, 2/278
- [\[1517\]](#) Nehc'us-Saadet, 2/399
- [\[1518\]](#) Kenz'ul-Ummal, 31543
- [\[1519\]](#) a.g.e, 30949
- [\[1520\]](#) Şerh-u Nehc'il-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 2/267
- [\[1521\]](#) a.g.e, s. 265
- [\[1522\]](#) Nehc'us-Saadet, 2/399
- [\[1523\]](#) Kenz'ul-Ummal, 31720
- [\[1524\]](#) a.g.e, 31234
- [\[1525\]](#) Kenz'ul-Ummal, 31587
- [\[1526\]](#) a.g.e, 31610
- [\[1527\]](#) a.g.e, 1088
- [\[1528\]](#) Nehc'ul-Belağa, 121. hutbe; Şerh-u Nehc'il-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 7/291

- [1529] Nehc'ul-Belağa, 122. hutbe; Şerh-u Nehc'il-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 7/297
- [1530] Kenz'ul-Ummal, 31578
- [1531] Nehc'ul-Belağa, 36. hutbe; Şerh-u Nehc'il-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 2/265
- [1532] Şerh-u Nehc'il-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 2/268
- [1533] Nehc'ul-Belağa, 177. Hutbe; Şerh-i Nehc'ul Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 10/55
- [1534] Nehc'ul-Belağa, 58. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 4/129
- [1535] Nehc'ul-Belağa, 59. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 5/3
- [1536] Kenz'ul-Ummal, 31625
- [1537] Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 2/273
- [1538] a.g.e. s. 274
- [1539] a.g.e. s. 281
- [1540] Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 2/282; bak. Müstedrek'ül-Vesail, 18/213/22534
- [1541] Nehc'ul-Belağa, 172. hutbe; Şerh-i Nehc'ul Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 9/309
- [1542] Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/235
- [1543] Nehc'ul-Belağa, 60. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 5/14
- [1544] Kenz'ul-Ummal, 31542
- [1545] a.g.e. 31549
- [1546] a.g.e.31611
- [1547] Nehc'ul-Belağa, 93. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 7/44
- [1548] Nehc'ul-Belağa, 61. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 5/78
- [1549] Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 5/78
- [1550] Kenz'ul-Ummal, 31620
- [1551] Kaynağında "harebu" diye geçmektedir ve o manayı tam olarak karşılamamaktadır.
- [1552] Kenz'ul-Ummal, 31621
- [1553] En'am suresi, 12. ayet
- [1554] A'raf suresi, 9. ayet
- [1555] Zümer suresi, 15. ayet
- [1556] Nur'us-Sakaleyn, 4/481/30
- [1557] Nehc'ul Belağa, 208. hikmet
- [1558] a.g.e. 30. mektup
- [1559] a.g.e. 28. hutbe
- [1560] Al-i İmran suresi, 85. ayet
- [1561] Tenbih'ul-Havatir, 2/118
- [1562] a.g.e. s. 119
- [1563]

Nehc'ul Belağa, 129. hutbe

[1564] a.g.e. 377. Hikmet

[1565] a.g.e. 383. Hikmet

[1566] Hac suresi, 11. ayet

[1567] el-Bihar, 2/84/10

[1568] Tenbih'ul-Havatir, 2/95

[1569] Nehc'ul Belağa, 344. hikmet

[1570] a.g.e. 37. hikmet

[1571] a.g.e. 3. mektup

[1572] Kehf suresi, 103-104

[1573] Hud suresi, 22. ayet

[1574] Neml suresi, 5. ayet

[1575] Enbiya suresi, 70. ayet

[1576] Gurer'ul-Hikem, 3178

[1577] Nehc'ul-Belağa, 430. hikmet; Şerh-i Nehc'ul_Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 20/75 ve onda “malihi” yerine “amali” vardır.

[1578] Nur'us-Sakaleyn, 3/312/254

[1579] Gurer'ul-Hikem, 8509

[1580] a.g.e. 9625

[1581] a.g.e. 2841

[1582] Nehc'ul-Belağa, 43. mektup

[1583] Hadid suresi, 16. ayet

[1584] İsra suresi, 109. ayet

[1585] İkbâl'ul-A'mal, 1/174

[1586] Mekarim'ul-Ahlak, 2/368/2661

[1587] el-Bihar, 78/282/1

[1588] Gurer'ul-Hikem, 9945

[1589] el-Bihar, 77/222/2

[1590] İrşad'ul-Kulub, 203

[1591] Enbiya suresi, 90. ayet

[1592] TuheFul-Ukul, 20

[1593] Müstedrek'ul-Vesail, 1/98/84

[1594] Gurer'ul-Hikem, 8172

[1595] a.g.e. 7369

[1596] Enbiya suresi, 90. ayet

[1597] Emali el-Mufid, 236/7

- [1598] el-Bihar, 13/49/18
- [1599] el-Kafi, 8/44/8
- [1600] el-Bihar, 78/29/96
- [1601] Metalib'us-Suul, 53
- [1602] el-Bihar, 77/164/188
- [1603] Kenz'ul-Ummal, 20089
- [1604] Müstedrek'ül-Vesail, 1/106/104
- [1605] Hac suresi, 19. ayet
- [1606] et-Tevhid, 461/35
- [1607] a.g.e. 458/23
- [1608] el-Bihar, 2/140/61
- [1609] et-Tevhid, 458/21
- [1610] a.g.e. 460/29
- [1611] el-Kafi, 2/301/8
- [1612] Emali'es-Seduk, 340/4
- [1613] a.g.e. h. 2
- [1614] el-Bihar, 2/139/58
- [1615] Nehc'ul-Belağa, 298. hikmet
- [1616] Tenbih'ul-Havatir, 2/125
- [1617] Gurer'ul-Hikem, 1551
- [1618] Sad suresi, 20. ayet
- [1619] Durr'ul-Mensur, 1/282
- [1620] Kenz'ul-Ummal, 17974
- [1621] a.g.e. 18126
- [1622] Sünen-i Ebi Davud, 1106
- [1623] a.g.e. 1107
- [1624] Ankebut suresi, 48. ayet
- [1625] Gurer'ul-Hikem, 706
- [1626] Hukkaya mürekkep dökülmesin diye konulan tüy, yün veya lif gibi şey
- [1627] Nehc'ul-Belağa, 315. hikmet
- [1628] Gurer'ul-Hikem, 2465
- [1629] Durr'ul-Mensur, 1/28
- [1630] Durr'ul-Mensur, 7/434
- [1631] a.g.e.
- [1632]

Sad suresi, 82-83. ayetler

[\[1633\]](#)

Fatiha suresi, 5. ayet

[\[1634\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 851

[\[1635\]](#)

a.g.e. 74

[\[1636\]](#)

a.g.e. 727

[\[1637\]](#)

a.g.e. 667

[\[1638\]](#)

a.g.e. 859

[\[1639\]](#)

a.g.e. 860

[\[1640\]](#)

a.g.e. 597

[\[1641\]](#)

a.g.e. 6494

[\[1642\]](#)

Tenbih'ul-Havatir, 2/154

[\[1643\]](#)

Munyet'ul-Murid, 133

[\[1644\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 7196

[\[1645\]](#)

Tenbih'ul-Havatir, 2/119

[\[1646\]](#)

Kenz'ul-Ummal, 5260

[\[1647\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 6347

[\[1648\]](#)

Misbah'uş-Şeria, 39

[\[1649\]](#)

Müstedrek'ül-Vesail, 1/101/91

[\[1650\]](#)

Tuhef'ul-Ukul, 100

[\[1651\]](#)

el-Kafi, 2/16/3

[\[1652\]](#)

el-Bihar, 94/147/21

[\[1653\]](#)

el-Hisal, 149/182

[\[1654\]](#)

Meheccet'ul-Beyza, 8/125

[\[1655\]](#)

el-Bihar, 78/90/95

[\[1656\]](#)

a.g.e. 77/288/1

[\[1657\]](#)

el-Kafi, 2/16/4

[\[1658\]](#)

el-Bihar, 73/175/15

[\[1659\]](#)

Kenz'ul-Ummal, 5257

[\[1660\]](#)

el-Kafi, 8/46/8

[\[1661\]](#)

Kenz'ul-Ummal, 5268

[\[1662\]](#)

el-Bihar, 70/245/19

[\[1663\]](#)

a.g.e. 78/64/156

[\[1664\]](#)

Uddet'ud-Dai, 194

[\[1665\]](#)

Gurer'ul-Hikem, 2822

[\[1666\]](#)

Nur'us-Sakaleyn, 3/15/50

- [1667] Tenbih’ul-Havatir, 2/109
- [1668] a.g.e. s. 118
- [1669] el-Bihar, 13/21
- [1670] a.g.e. 77/103/1
- [1671] Kenz’ul-Ummal, 5258
- [1672] a.g.e. 5261
- [1673] Şerh-i Nehc’ul-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 1/325
- [1674] Müstedrek’ül-Vesail, 1/100/87
- [1675] Gurer’ul-Hikem, 7576
- [1676] a.g.e. 1400
- [1677] a.g.e. 5907
- [1678] Zümer suresi, 3. ayet
- [1679] Zümer suresi, 11-12. ayetler
- [1680] el-Bihar, 8/359/24
- [1681] el-Bihar, 76/360/30
- [1682] a.g.e. 77/213/1
- [1683] Kenz’ul-Ummal, 44399
- [1684] el-Bihar, 72/304/51
- [1685] Durr’ul-Mensur, 2/724
- [1686] Tuhef’ul-Ukul, 21
- [1687] el-Kafi, 2/16/4
- [1688] Nehc’ul-Belağa, 26. mektup
- [1689] Gurer’ul-Hikem, 2128
- [1690] Müstedrek’ül-Vesail, 1/101/91
- [1691] Gurer’ul-Hikem, 662
- [1692] Nehc’ul-Belağa, 252. hikmet
- [1693] el-Mehecce’tul-Beyza, 8/133; İbn-i Mace Sunen’inde 3972. Hadis’te şöyle nakletmiştir. Sufyan bin Abdullah Sakafi şöyle diyor: “Resulullah’a şöyle dedim: “Ey Allah’ın Resülü! Bana sarılacağım bir şey söyle.” O şöyle buyurdu: de ki: “Rabbim Allah’tır. Sonra dosdoğru ol.”
- [1694] Gurer’ul-Hikem, 5538
- [1695] a.g.e. 853
- [1696] a.g.e. 1301
- [1697] a.g.e. 390
- [1698] Tuhef’ul-Ukul, 151
- [1699] Gurer’ul-Hikem, 6192
- [1700] a.g.e. 4642

- [\[1701\]](#) a.g.e. 6793
- [\[1702\]](#) a.g.e. 3291
- [\[1703\]](#) a.g.e. 3088
- [\[1704\]](#) a.g.e. 7945
- [\[1705\]](#) el-Bihar, 78/163/1
- [\[1706\]](#) Gurer'ul-Hikem, 6977
- [\[1707\]](#) Meheccet'ul-Beyza, 8/131
- [\[1708\]](#) Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/69/321
- [\[1709\]](#) el-Bihar, 85/136/16
- [\[1710\]](#) a.g.e. 70/248/21
- [\[1711\]](#) a.g.e. 74/3/1
- [\[1712\]](#) Gurer'ul-Hikem, 6348
- [\[1713\]](#) a.g.e. 793
- [\[1714\]](#) a.g.e. 6211
- [\[1715\]](#) a.g.e. 4242
- [\[1716\]](#) a.g.e. 7578
- [\[1717\]](#) a.g.e. 8447
- [\[1718\]](#) a.g.e. 6510
- [\[1719\]](#) a.g.e. 2248
- [\[1720\]](#) a.g.e. 7675
- [\[1721\]](#) el-Bihar, 78/306/1
- [\[1722\]](#) a.g.e. 95/456
- [\[1723\]](#) a.g.e. 94/126/19
- [\[1724\]](#) Nehc'ul-Belağa, 167. hutbe
- [\[1725\]](#) el-Mehasin, 1/395/884
- [\[1726\]](#) Bakara suresi, 213. ayet
- [\[1727\]](#) Yunus suresi, 19. ayet
- [\[1728\]](#) Nur'us-Sakaleyn, 1/209/784
- [\[1729\]](#) a.g.e. s. 208/782
- [\[1730\]](#) Maide suresi, 48. ayet
- [\[1731\]](#) Nahl suresi, 93. ayet
- [\[1732\]](#) Şura suresi, 8. ayet
- [\[1733\]](#) Tefsir-u Ali b. İbrahim, 2/272
- [\[1734\]](#) Enbiya suresi, 92. ayet
- [\[1735\]](#)

Muminun suresi, 52. ayet

[1736] Nur'us-Sakaleyn, 3/545/77

[1737] el-Mizan, 14/322

[1738] Al-i İmran, 103. ayet

[1739] Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 3/185

[1740] Şerh-i Nehc'ul-Belağa, 127. hutbe; Şerh-i Nehc'ul_Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 8/112, benzeri

[1741] Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 4/45

[1742] Nehc'ul-Belağa, 192. hutbe, bak. tüm söze

[1743] Şerh-i Nehc'ul Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 5/181

[1744] Kenz'ul-Ummal, 929

[1745] Nehc'ul-Belağa, 176. hutbe; Şerh-i Nehc'ul Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 10/33

[1746] Nehc'ul-Belağa, 121. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 7/291

[1747] Nehc'ul-Belağa, 25. hutbe

[1748] Kenz'ul-Ummal, 894

[1749] a.g.e. 895

[1750] a.g.e. 920

[1751] a.g.e. 31754

[1752] Nehc'ul-Belağa, 464. hikmet

[1753] a.g.e. 183. hikmet

[1754] En'am suresi, 65. ayet

[1755] Kenz'ul-Ummal, 31098

[1756] Nur'us-Sakaleyn, 1/724/109

[1757] Nehc'ul-Belağa, 317. hikmet

[1758] Kenz'ul-Ummal, 28686 el-Menavi el-Feyz Kitabında (1/209) şöyle diyor: “Bu hadisin sahih bir senedinin olduğunu bulamadım. El-Hadis el-Araki de şöyle demiştir: Bu hadisin senedi zayıftır. (Aynı şekilde Kenz'ul Ummal'in haşiyesinde de yer almıştır.)

[1759] Mean'il-Ahbar, 157/1

[1760] İle'uş-Şerayi', 395/14

[1761] el-Bihar, 2/236/23

[1762] Kenz'ul-Ummal, 44216

[1763] Mean'il-Ahbar, 154/1

[1764] a.g.e. h. 2

[1765] a.g.e. h. 3

[1766] Nehc'ul-Belağa, 147. hutbe

[1767] Nehc'ul-Belağa, 113. hutbe; Şerh-u Nehc'il-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 7/246

[1768] el-Bihar, 78/81/75

[1769]

Gurer'ul-Hikem, 5530

[1770] Bakara suresi, 30. ayet

[1771] Sad suresi, 26. ayet

[1772] Kenz'ul-Ummal, 5564

[1773] Hud suresi, 7. ayet

[1774] Nur suresi, 45. ayet

[1775] Kenz'ul-Ummal, 15119

[1776] el-Kafi, 8/153/142

[1777] Kenz'ul-Ummal, 15188

[1778] el-Bihar, 58/88/1

[1779] a.g.e. s. 104/35

[1780] Nehc'ul-Belağa, 211. hutbe

[1781] el-Bihar, 57/73/49

[1782] Kenz'ul-Ummal, 15115

[1783] a.g.e. 15116

[1784] el-Bihar, 1/97/8

[1785] Mişkat'ul-Envar, 252

[1786] et-Tevhid, 67/20

[1787] el-Bihar, 1/97/7

[1788] Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 1/262/22

[1789] el-Kafi, 8/94/67

[1790] Enbiya suresi, 30. ayet

[1791] En'am suresi, 1. ayet

[1792] Naziat suresi 27-32. ayetler

[1793] el-İhticac, 2/181/207

[1794] Nehc'ul-Belağa, 155. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 9/181

[1795] Nehc'ul-Belağa, 163. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 9/252

[1796] Nehc'ul-Belağa, 186. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 13/87

[1797] Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 13/115

[1798] İle'uş-Şerayî; 607/81

[1799] Nehc'ul-Belağa, 182. hutbe

[1800] Nehc'ul-Belağa, 91. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/419

[1801] Talak suresi, 12. ayet

[1802] el-Bihar, 60/79/4

[1803] Yunus suresi, 3. ayet

- [1804] Hud suresi, 7. ayet
- [1805] Fussilet suresi, 9-12. ayetler
- [1806] et-Tevhid, 320/2
- [1807] el-Bihar, 58/103/29
- [1808] a.g.e. s. 88/1
- [1809] Ra'd suresi, 2. ayet
- [1810] Lokman suresi, 10. ayet
- [1811] Tefsir-u Ali b. İbrahim, 2/328
- [1812] Nur'us-Sakaleyn, 4/195/16
- [1813] Neml suresi, 26. ayet
- [1814] Gafir suresi, 7. ayet
- [1815] Bakara suresi, 255. ayet
- [1816] el-Hisal, 524/13
- [1817] Mean'il-Ahbar, 29/1
- [1818] el-Bihar, 58/28/46
- [1819] Nehc'ul-Belağa, 109. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 7/194
- [1820] Nehc'ul-Belağa, 160. hutbe
- [1821] Gurer'ul-Hikem, 5885
- [1822] Fatiha suresi, 2. ayet
- [1823] et-Tevhid, 277/2
- [1824] el-Hisal, 359/45
- [1825] a.g.e. 639/14
- [1826] Secde suresi, 7. ayet
- [1827] Durr'ul-Mensur, 6/540
- [1828] a.g.e. 6/539
- [1829] a.g.e.
- [1830] Tefsir-u Kurtubi, 14/90
- [1831] Tefsir'ul-Mizan, 16/249, bak. tüm sözüne.
- [1832] et-Tevhid, 298/6
- [1833] el-Bihar, 3/43/18
- [1834] a.g.e. s. 36/12
- [1835] a.g.e. s. 154
- [1836] a.g.e. 78/87/92
- [1837] Nehc'ul-Belağa, 108. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 7/181
- [1838]

Nehc'ul-Belağa, 49. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 3/216

[1839] Nehc'ul-Belağa, 165. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 9/266

[1840] el-Kafi, 1/141/7

[1841] et-Tevhid, 293/4

[1842] Nehc'us-Saadet, 3/45

[1843] Nehc'ul-Belağa, 186. hutbe

[1844] et-Tevhid, 297/6, bak. Hadisin tamamına.

[1845] Rum suresi, 30. ayet

[1846] Bakara suresi, 138. ayet

[1847] A'raf suresi, 172. ayet

[1848] Zümer suresi, 38. ayet

[1849] Hac suresi, 31. ayet

[1850] el-Kafi, 2/12/1

[1851] el-Bihar, 3/279/13 Diyorum: el-Burhan Tefsirinde fitrattan maksadın tevhid fitratı olduğuna denir. Rivayetler vardır. Bak. El-Burhan 3/261/2-18

[1852] el-Bihar, 3/280/16

[1853] et-Tevhid, 331/9

[1854] el-Bihar, 3/279/12

[1855] Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 4/114

[1856] Kenz'ul-Ummal, 11730

[1857] Yunus suresi, 12. ayet

[1858] Rum suresi, 33. ayet

[1859] Zümer suresi, 8. ayet

[1860] et-Tevhid, 231/5

[1861] a.g.e. 35/2

[1862] a.g.e. 231/5

[1863] Tur suresi, 35-36

[1864] Nehc'us-Saadet, 3/356

[1865] et-Tevhid, 66/20

[1866] el-Bihar, 10/166/2

[1867] Tuheful-Ukul, 377

[1868] Nehc'ul-Belağa, 185. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 13/44

[1869] Nehc'ul-Belağa, 152. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 9/147

[1870] et-Tevhid, 290/10

[1871] Casiye suresi, 4. ayet

[1872]

Al-i İmran suresi, 190. ayet

[\[1873\]](#) el-Bihar, 3/55/27

[\[1874\]](#) Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 20/255

[\[1875\]](#) Nehc'us-Saadet, 3/45

[\[1876\]](#) et-Tevhid, 52/13

[\[1877\]](#) a.g.e. 293/3

[\[1878\]](#) el-Bihar, 3/28/2

[\[1879\]](#) Nur'us-Sakaleyn, 3/195/350

[\[1880\]](#) et-Tevhid, 244/1

[\[1881\]](#) el-Bihar, 3/61

[\[1882\]](#) a.g.e. s. 26/1

[\[1883\]](#) Tarık suresi, 5. ayet

[\[1884\]](#) Rum suresi, 20. ayet

[\[1885\]](#) Furkan suresi, 54. ayet

[\[1886\]](#) Alak suresi, 2. ayet

[\[1887\]](#) Dehr suresi, 2. ayet

[\[1888\]](#) Zümer suresi, 6. ayet

[\[1889\]](#) el-Bihar, 3/152

[\[1890\]](#) Nehc'ul-Belağa, 163. hutbe

[\[1891\]](#) a.g.e. 83. hutbe

[\[1892\]](#) Nur'us-Sakaleyn, 5/469/13

[\[1893\]](#) et-Tevhid, 251/3

[\[1894\]](#) el-Bihar, 3/31/4

[\[1895\]](#) et-Tevhid, 296/6

[\[1896\]](#) Al-i İmran suresi, 6. ayet

[\[1897\]](#) Haşr suresi, 24. ayet

[\[1898\]](#) İlel'uş-Şerayî, 103/1

[\[1899\]](#) a.g.e. 95/4

[\[1900\]](#) Nur'us-Sakaleyn, 5/522/12

[\[1901\]](#) Bakara suresi, 28. ayet

[\[1902\]](#) Rum suresi, 19. ayet

[\[1903\]](#) Rum suresi, 21. ayet

[\[1904\]](#) Şura suresi, 11. ayet

[\[1905\]](#) Fatır suresi, 11. ayet

[\[1906\]](#) el-Bihar, 3/75

- [1907] Yasin suresi, 36. ayet
- [1908] Şuara suresi, 7-8. ayet
- [1909] Zariyat suresi, 49. ayet
- [1910] et-Tevhid, 308/2
- [1911] el-Bihar, 4/248/5
- [1912] a.g.e. 10/316/1
- [1913] a.g.e. 9/262/1
- [1914] et-Tevhid, 53/13
- [1915] et-Tevhid, 39/2
- [1916] Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 1/152
- [1917] Fatır suresi, 3. ayet
- [1918] Mülk suresi, 21. ayet
- [1919] el-Bihar, 4/54/34
- [1920] a.g.e. 3/78
- [1921] Nehe'ul-Belağa, 163. hutbe
- [1922] Taha suresi, 50. ayet
- [1923] Ra'd suresi, 8. ayet
- [1924] Furkan suresi, 2. ayet
- [1925] Kamer suresi, 49. ayet
- [1926] el-Kafi, 5/567/49
- [1927] Tefsir-u el-Mizan, 14/166, bak tüm söze
- [1928] Alak suresi, 4-5. ayetler
- [1929] Nahl suresi, 78. ayet
- [1930] Rum suresi, 22. ayet
- [1931] Nahl suresi, 13. ayet
- [1932] Fatır suresi, 27-28. ayetler
- [1933] el-Bihar, 3/26/1
- [1934] A'raf suresi, 26. ayet
- [1935] Nahl suresi, 14. ayet
- [1936] Nahl suresi, 81. ayet
- [1937] Nahl suresi, 80. ayet
- [1938] Nur'us-Sakaleyn, 3/306/222
- [1939] Rum suresi, 23. ayet
- [1940] Neml suresi, 86. ayet
- [1941]

el-Bihar, 3/78

[1942] Kasas suresi, 71. ayet

[1943] Kasas suresi, 72. ayet

[1944] Zariyat suresi 20. ayet

[1945] Rum suresi, 25. ayet

[1946] Fatır suresi, 41. ayet

[1947] Gafır suresi, 64. ayet

[1948] Nehc'ul-Belağa, 186. hutbe

[1949] Nehc'ul-Belağa, 211. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 11/51

[1950] el-Bihar, 97/192

[1951] et-Tevhid, 404/11

[1952] Nehc'ul-Belağa, 91. hutbe

[1953] Nehc'ul-Belağa, 1. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 1/57

[1954] el-Bihar, 60/186/18

[1955] Lokman suresi, 10. ayet

[1956] Nehc'ul-Belağa, 1. hutbe

[1957] a.g.e. 91. hutbe

[1958] Nehc'ul-Belağa, 211. hutbe; Şerh-i Nehc'ul-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 11/51

[1959] Fussilet suresi, 39. ayet

[1960] Vakıa suresi, 68-70

[1961] Enbiya suresi, 30. ayet

[1962] Nahl suresi, 14. ayet

[1963] Yasin suresi, 41-43. ayetler

[1964] el-Bihar, 97/202

[1965] el-Bihar, 3/109

[1966] En'am suresi, 95. ayet

[1967] Hicr suresi, 19. ayet

[1968] En'am suresi, 99. ayet

[1969] Şuara suresi, 7-8. ayet

[1970] Vakıa suresi, 63-65. ayetler

[1971] Vakıa suresi, 71-72. ayetler

[1972] Rum suresi, 46. ayet

[1973] Nur suresi, 43. ayet

[1974] el-Bihar, 60/21/48

[1975] Fussilet suresi, 37. ayet

- [\[1976\]](#) Yasin suresi, 38. ayet
- [\[1977\]](#) Yasin suresi, 40. ayet
- [\[1978\]](#) Yunus suresi, 5. ayet
- [\[1979\]](#) el-Bihar, 58/178/36
- [\[1980\]](#) Gafir suresi, 57. ayet
- [\[1981\]](#) Şura suresi, 29. ayet
- [\[1982\]](#) Casiye suresi, 3. ayet
- [\[1983\]](#) Yunus suresi, 101. ayet
- [\[1984\]](#) Yusuf suresi, 105. ayet
- [\[1985\]](#) Enbiya suresi, 32. ayet
- [\[1986\]](#) Nehc'ul-Belağa, 109. hutbe
- [\[1987\]](#) et-Tevhid, 288/6
- [\[1988\]](#) a.g.e. 289/8
- [\[1989\]](#) Nehc'ul-Belağa, 250. hikmet
- [\[1990\]](#) el-Bihar, 3/55/29
- [\[1991\]](#) el-Bihar, 3/67
- [\[1992\]](#) a.g.e. s. 149
- [\[1993\]](#) Neml suresi, 24-25. ayetler
- [\[1994\]](#) En'am suresi, 38. ayet
- [\[1995\]](#) el-Kafi, 6/539/11
- [\[1996\]](#) el-Kafi, 8/246/344
- [\[1997\]](#) Rum suresi, 10. ayet
- [\[1998\]](#) Ankebut suresi, 49. ayet
- [\[1999\]](#) En'am suresi, 33. ayet
- [\[2000\]](#) Neml suresi, 14. ayet
- [\[2001\]](#) A'raf suresi, 146. ayet
- [\[2002\]](#) Yunus suresi, 101. ayet
- [\[2003\]](#) el-Bihar, 3/152